

ИНЖИЛ

МАТИАЯЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

МАРКАЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ЛУКАДИЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ЯГЪЯДИЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

Библиядин Таржумайрин Институт
Москва, 2013

ИНЖИЛ

МатҮаялай атай Шад Хабар

Маркалай атай Шад Хабар

Лукадилай атай Шад Хабар

Ягьядилай атай Шад Хабар

Сифте гаф

Гъуьрметлу кІелзавайди!

Ви гъиле са жилдина аваз акъудзавай къуд ктаб ава: вири 4 Шад Хабар. И ктабар Инжилдин паяр я.

Шад Хабарра кхъенвай крар чи эрадин I-лагъай асирда Палестинда къиле физва. Ана яшамиш жезвай чувудар а чІавуз Римдин гъукумдаррин гъилик квай. Анжах абуру чпин дин хуъзвай. И диндин бинеда Аллагъди Мусадив гваз ракъурнавай Къанун авай. Мусадин гуьгъуьна аваз атай гзаф пайгъамбарри Месигъ – Аллагъдин лишан алайди – къведайдакай, Ада инсанар гунагъринни къиникъинин гъукумдикай къутармишдайдакай виликамаз хабар ганай. Гъа икI, чи эрадин сифте къилера Палестинда авай са гъвечIи Бетлегъем шегъерда вирида яргъалди вилив хвейи Иса Месигъ дидедиз хъана. Ам дуьньядал алай вири инсанар къутармишиз атанай. Гъавилай Исадикай Шад Хабар – гъина яшамиш хъунилай ва гъи чІалал рахунилай аслу тушиз гъар са кас патал ганвай хабар я. Шад Хабарра Иса Месигъдин уьмуьрдикай, Адан чирвилерикай, Ада къалурай аламатрикай кхъенва. Ана гъакI Аллагъди Иса Месигъдин къиникъалди ва Адал чан хтуналди инсанриз багъишай къутармишвиликайни суьгъбетзава.

Инжил лезги халкъарин чІалариз таржума авунихъ дерин тарих ава. 1996-йисуз гуржийрин алимриз Синайдин зуракI-атIадал авай Екатеринадин килисадай чи эрадин V ва VIII лагъай асирра гъилелди кхъенвай къве жагъана. Авайвал лагъайтIа, абурун арада къадим удин чІалаз таржума авунвай Инжилдин чІукар авай.

Удин чІал лезги чІалахъ галаз сих алакъада авай лап мукъва чІаларикай сад я. И луълейри удин ва лезги халкъарин чІалар вилик финин рекъерикай итиж гудай фикир арадал гъизва. И луълеяр чапдайни акъатнава. И ктабдин жилдинални, къене патани гъа луълейрай чІукарин шикалар ганва.

Гъар са Шад Хабар сифтегъан куъруъ гъахъунилай гатІун жезва. Ктабдин эхирда алаваяр ганва. Абурук Гафарган, къве таблица – Пулунин дережаяр, Тафаватар ва са шумуд карта акатзава. Гафарганда гъатнавай гафар Шад Хабардин текстина цІарцІелай хкажнавай * лишан алаз ганва.

Библиядин Таржумайрин Институтди 4 Шад Хабардин таржумачидиз ва редакторриз, гъакІни и ктаб лезги чІалал чап авуник пай кутазвай вири ксариз рикІин сидкъидай разивал къалурзава. КІелзавайбуруз Аллагъдин Калам авай и ктаб хайи чІалал кІелдай мумкинвал хъунал чун гзаф шад я.

Сад лагъай таржума гъамиша четин кар яз гъисабда. И ктабдин къилел азим йисара гзаф ксари зегъмет чІугуна. Гъавиляй адахъ татугайвилерни галачиз туш. Синагъ яз чапзавай и ктабдин гъакъиндай кІелдайбуру чпин фикирар чаз кхъейтІа, чун гзаф шад жеда.

Библиядин Таржумайрин Институт

МАТІАЯЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ᠮᠠᠲᠢᠶᠠᠯᠠᠢ ᠠᠲᠠᠢ ᠰᠢᠳ ᠬᠠᠪᠠᠷ
ᠰᠢᠨᠣᠵᠤᠰᠢᠵᠢᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ
ᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ

10:42

Гъахъун

Къабулнавай къайда тирвал, и Шад Хабар кхъейди харж кІватІдайди* тир МатІай Леви я. Адаз Иса¹ Месиъди* Вичин гуьгъуьна аваз ша лагъана ва адакай Вичин цІикъвед илчидикай* сад авуна.*

МатІая вичин ктаб Исадин тухумдин тарихдилай гатІунзава. Ана Иса Ибрагъиман ва Исраилдин пачагъ Давудан* халис неве тирди къалурзава. Мукъвал-мукъвал Тавратдай*, Забурдай* ва пайгъамбаррин* ктабрай келимаяр гъиз, Вич атуникай пайгъамбарри* виликамаз лагъай, Аллагъди хкъягънавай гъа пачагъ ва Къутармишчи Назаретдай тир Иса тирди МатІая ачухдиз къейдзава. Ада гъакІ Исади Аллагъдин Къанун* тамамдиз къилиз акъудайдини къалурзава.*

МатІая Исадин ихтилатриз ва тербетдиз гзаф ди-къет гузва (ктабдин тахминан къудай са паюна). Адан Шад Хабарди Иса Аллагъдин патай Адан Къанундиз* баян ва Адан Пачагълугъдикай насигъатар гунин нуфуз авай камаллу муаллим хъиз къалурзава. МатІая Исадин тербет темайрин жигъетдай вад чкадал пайзава: 1) Пелел авур вяз (5-7-къилер); 2) цІикъвед илчидиз* гайи насигъатар (10-къил); 3) Аллагъдин Пачагълугъдикай* къисаяр (13-къил); 4) Месиъдин* тилмиз* гъикІ жедатІа, гъадакай насигъат (18-къил); 5) гележегда*

¹ Иса – Чувуд чІалалди «Йешуа». Им «Агъади къутармишзава» лагъай чІал я.

дуйньяда вуч жедатІа, гьадакай пайгьамбар хьиз рахун (24-25-кылер). МатІаян ктабда маса Шад Хабарра* гьат тавунвай мад 10 кьуса ава.*

Иса Месигьдин сихил

1 ¹Ингье, Иса Месигьдин* тухумдин тарих: Иса Месигь* Давуд* пачагьдин несилдикай, Давуд* пачагьни Ибрагьман* несилдикай тир. ²Гьа икІ Ибрагьмалай* Исакь* хьана. Исакьалай* Якьуб* хьана. Якьубалай* Ягьуд* ва адан стхяяр хьана. ³Ягьудалай* Пересни Зерагь хьана, абурун диде Тамар тир. Пересалай Гьесран хьана, Гьесраналай Рам хьана. ⁴Рамалай Аминадаб хьана, Аминадабалай Нагьшун хьана. Нагьшуналай Салман хьана. ⁵Салманалай Бааз хьана, Баазан диде Рахаб тир. Баазалай Абид хьана, Абидан дидени Рут тир. Абидалай Ишай хьана. ⁶Ишайалай Давуд* пачагь хьана. Давуд* пачагьдилай Сулейман* пачагь хьана. Сулейман* пачагьдин дидени сифте Уридик квай паб тир. ⁷Сулейман* пачагьдилай Регьабам хьана. Регьабамалай Аби хьана. Абидилай Асаф хьана. ⁸Асафалай Яшафат хьана. Яшафаталай Ярам хьана. Ярамалай Узи хьана. ⁹Узидилай Ятам хьана, Ятамалай Ахаз хьана. Ахазалай Гьизкь хьана. ¹⁰Гьизкьдилай Манаше хьана, Манашедилай Аман хьана. Аманалай Яшия хьана. ¹¹Яшиядилай Ягьягьакин ва адан стхяяр хьана. (Им чувудар* Бабилда есирвиле гьатдалди хьайи вахт тир.) ¹²Бабилдиз куьч хьайидалай кьулухь Ягьягьакиналай Шалатил хьана. Шалатилалай Зарубабел хьана. ¹³Зарубабелалай Абигьуд хьана, Абигьудалай Элиаким хьана, Элиакималай Азур хьана. ¹⁴Азуралай Садикь хьана. Садикьалай Ахим хьана, Ахималай Элигьуд хьана. ¹⁵Элигьудалай Элазар хьана. Элазаралай МатІан хьана, МатІаналай Якьуб хьана. ¹⁶Якьубалай Майраман гьуьл Юсуф* хьана. Майрам Месигь* лугьудай Исадин диде тир. ¹⁷Гьа икІ Ибрагьмалай* Давуд* пачагьдал кьведалди цІукьуд сихил авай. Давуд* пачагьдин девирдилай та

чувудар* Бабилдиз есирвиле тухудалди цІукьуд сихил авай; чувудар* Бабилдиз тухвай девирдилай та Меси-гьдал* къведалдини цІукьуд сихил авай.

Иса дидедиз хьун

¹⁸ Иса Месигь* икІ дидедиз хьана: Адан диде Майрамак Юсуфа* лишан кутунвай. Абурун мехъер хьанвачиртІа-ни, Майрам Пак Руьгьдикай* руфунал залан хьанвайди малум хьана. ¹⁹ Майраман гъуьл Юсуф* гьахъвал гвай кас тир, адаз Майрам беябур тавуна, ам чинеба элкьуьр хьийиз кІан хьана. ²⁰ И фикирар ийизвайла, ахварай адан патав Реббидин* малаик атана.

— Давуд* пачагьдин неве Юсуф*! — лагьана малаик-ди. — Ваз Майрамал эвленмиш жез кичІе жемир, Адан руфуна авайди Пак Руьгьдилай* хьанвайди я. ²¹ Майра-ма Хва хада, тІварни Адал Иса эцига: Ада Вичин халкъ гунагьрикай кьутармишда.

²² Ибур вири пайгьамбарди* Аллагьдин мецелай ла-гьай ихьтин гафар кьилиз акъатун паталай хьайи крар я: ²³ «Яб це! Рушвал гумай дишегьли кІвачел залан жеда, Ада Хва хада, Адазни Иммануэл, яни чахъ Аллагь гала, лагьана тІвар гуда».

²⁴ Ахварикай аватайла, Юсуфа* Реббидин* малаикди лагьайвал авуна. Ада Майрам пабвиле къачуна. ²⁵ Амма папа Хва хадалди, Юсуф* Адав агатнач. Майрамаз Хва хьайила, Юсуфа* Адаз Иса тІвар гана.

Арифдарар

2 ¹ Иса Гьируд* пачагьдин девирда Ягьудият* вилайтдин Бетлегьем шегьерда дидедиз хьана. Гьа и чІавуз рагъэ-къечІдай патай Ярусалимдиз камалэгьли арифдарар атана.

² — Гьинава Чувудрин* Пачагь, и мукьвара дидедиз хьанвай? — хабар къуна абуру. — РагъэкъечІдай пата цІийи гьетре нур гана, гьадалай чаз Ягьудиятдин* Па-чагь дидедиз хьанвайди чир хьана. Чун Адаз икрамиз атанвайбур я.

³И гафарин ван хъайила, Гъируд* пачагъдик ва адахъ галаз санал вири Ярусалимдик къалабулук акатна. ⁴Гъируда* вири чЛехи хахамарни* чувудрин* тавратдарар* кІватІна, абурувай хабар къуна:

– Месигъ* гына дидедиз хъун лазим тир?

⁵– Ягъудиятда* авай Бетлегъем шегъерда, – жаваб гана абуру. – Пайгъамбардини* икІ кхъенва: ⁶«Эй Бетлегъем, Ягъудан* чилел алай шегъер! Вун Ягъудиятдин* чЛехи шегъеррилай са кІусни усал туш. Ви инсанрин арадай Зи халкъ, яни Исраилдин халкъ Хуьдайди, адан къиле Жедайди акъатда».

⁷Гъа чІавуз Гъируд* пачагъди арифдарриз чинеба эверна, абурувай гъед экъечІдай дуъз вахт чирна. ⁸Ахпа ада, абур Бетлегъемдиз ракъурдайла, лагъана:

– Алад, фена Аялдикай галай-галайвал хабарар яхъ. Ам квез акурла, Зани Адаз икрам ийидайвал, заз хабар це.

⁹⁻¹⁰Абур, пачагъдиз яб гана, фена. Рекъе абуруз чпиз рагъэкъечІдай патай акур гъед мад ахкуна. Ам акурла, абуруз гзаф хвеша хъана. Гъетре абур вичихъ галаз тухвана. Эхирни гъед атана Аял авай кІвалин винел акъвазна. ¹¹КІвализ гъахъайла, абуруз Аял Адан диде Майрамав гваз акуна. Абур метІерал акъвазна, Аялдиз икрам авуна. Чпив гвай хазинаяр ахъайна, Аялдиз абуру савкъатар яз къизил, ладан¹ ва смирна* гана. ¹²Абуруз ахварай Аллагъди Гъируд* пачагъдин патав хъфин тавун тагъкимарнай. Гъавиляй абур чпин уьлкведиз маса рекъяй хъфена.

Мисридиз катун

¹³Арифдарар хъфейдалай къулукъ Реббидин* малаикди атана Юсуфаз* ахварай лагъана:

– Къарагъ! Аялни Адан диде къачуна Мисридиз* кат, За ваз къулукъ эхвердалди гъана амукъ. Гъируд* пачагъ, Аял терг авун патал, Ам авай чкадихъ къекъезва.

^{1 2:11} *Ладан* – хуш атирдин ни галай тарарин кІарасдикай регъвена авунвай гъуър хъгинди.

¹⁴ Ам къарагъна, Аялни Адан диде къачуна йифиз Мисридиз* рекъе гъатна. ¹⁵ Гъана абур Гъируд* пачагъ рекъидалди амукъна. Гъа и саягъда пайгъамбарди* Аллагъдин мецелай лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «За Зи Хциз Мисридай* хъша лагъана».

¹⁶ Абур Мисридиз* катай чІавуз Гъируд* пачагъ арифдарар хкведа лугъуз акъвазнавай. Абур тахтана акурла Гъирудаз* абур вичиз таб авурди чир хъана. Пис хъел акатна, ада Бетлегъемда ва адан патав гвай чкайра авай къван къве йисан яшдив агакъ тавунвай вири гадаяр терг авун эмирна (чувудрин* пачагъ жеда лагъана дидедиз хъанвай Аялдин яш ада арифдаррин ихтилатрикай хкудна тайинарна). ¹⁷ Гъа чІавуз Ермиягъ пайгъамбарди* Аллагъдин мецелай лагъайди къилиз акъатна: ¹⁸ «Вири Рама тирвал йикъ-шуван гъатна. Рахил* вичин амачир аялрихъ секин тежез шехъзава».

Мисридай хтун

¹⁹ Гъируд* пачагъ къенмазни, Мисрида* Юсуфаз* ахварай Реббидин* малаик акуна.

²⁰ — Къарагъ, Аялни Адан диде къахчуна Исраилдин чилерал ахлад, Аял рекъиз кІан хъайибур къенва, — лагъана малаикди.

²¹ Ада, къарагъна, Аялни Адан диде къахчуна, абур Исраилдин чилел хтана. ²² Ягъудиятда* бубадин чкадал Гъируд* пачагъдин хва Архела пачагъвал ийизвай. И кардикай хабар хъайила, адаз аниз физ кичІе хъана. Амма Юсуф* ахвара авай чІавуз, адаз вуч авуна кІанда тІа Аллагъди лагъайла, ам Галилейдиз* атана. ²³ Гъана ам Назарет лугъудай шегъерда акъвазна. Гъа икІ, пайгъамбарди* Месигъдикай* лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «Адаз инсанри Назаретви лугъуда».

Ягъя пайгъамбардин чирвал

З ¹ Гъа йикъара Ягъудиятдин* баябан чуълда инсанриз циз гъахъ* лугъуз Ягъя пайгъамбар* пайда хъанва. ² Ада вязер ийиз лугъузвай:

– Ша куйне туба ая*, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атана мукъва хъанва.

³ Яшай пайгъамбарди* лагъай гафарни Ягъядикай* я: «Баябан чуълда гъарайзавайдан ван чкИда: „Реббидиз* рехъ гъазура, Ам къведай рехъ дуьзра“».

⁴ Ягъядал* деведин сун пекер алай, адан юкъвани тумаждин чІул авай. Ада незвайди цицІерни чІуру чІижерин вирт тир.

⁵ Гъа чІавуз адан патав Ярусалимдайни вири Ягъудиятдай* ва Ярдан вацІун кърехар тирвал яшамиш жезвайбур къвезвай. ⁶ Абуру чпин гунагъар хиве къазвай, Ягъядин* кап алаз Ярдан вацІа циз гъахъзавай*. ⁷ Вичин патав циз гъахъун* патал къвезвай гзаф фарисеярни* сакъаяр* акурла, Ягъяди* абуруз лагъана:

– Эй гъулягъдин къеняй акъатайбур! Аллагъди хъиляй ацІана квез гудай жазадикай квевай катиз жеда лагъай фикир куь къилера ни туна? ⁸ Къуй куь хъсан крарин бегъерди куьн Аллагъдин рекъел алайди къалуррай. ⁹ «Чи буба Ибрагъим* я» лугъуз ацукъмир. За квез лугъузва хъи, Аллагъдивай и къванерни Ибрагъиман* веледриз элкъуьриз жеда. ¹⁰ ЯкІвни гъамиша тарарин пунарив гъазур я: хъсан бегъер тегъидай гъар са тар атІана цІуз гадарда.

¹¹ Квез туба ийиз* кІан хъайила, за квев циз гъахъиз* тада. Амма залай къулухъ къведайди залайни къудратлу жеда. Зун Адан кІвачин къапар гваз къекъуьнизни лайихлу туш. Ада квев Пак Руьгъдиз* ва цІуз гъахъиз тада. ¹² Адан йирф Вичин гъиле ава, Ада Вичин рат михъда, гатай къуьл Вичин бегъер хуьдай чкадиз кІватІда, нагъварни хкахъ тийидай цІал куда.

Иса циз гъахъун

¹³ Гъа чІавуз Иса Галилейдай* Ярдан вацІал Ягъя пайгъамбардин* патав циз гъахъун* патал атана. ¹⁴ Ягъя* Ам акъвазариз алахъна.

– Зав Вуна циз гъахъиз* туна кІандай чкадал Вун циз гъахъиз* зи патав вучиз атанва? — лагъана ада.

¹⁵— Исятда гьакІ хьурай, — жаваб гана Исади. — Исятда чна Аллагьди кхьенвайди кьилиз акьудайтІа дуьз жеда.

Гьа икІ, Ягьяди* Ам циз гьахьиз* туна. ¹⁶Иса циз гьахьна* экъечІдайла, цавар ахьа хьана. Ягьядиз* Исадал лифрен шикилда аваз Аллагьдин Руьгь* эвичІайвал ва Адал амукьайвал акуна. ¹⁷Цаварай рахадай ван атана:

— Ам Зи рикІ алай Хва я, Зи шадвал Гьадалди я.

Баябан чуьлда синагь

4 ¹Пак Руьгьди* Иса, Иблисди рекьай акьуддатІа чирун патал, баябан чуьлдиз тухвана. ²ЯхцІур юкьузни яхцІур йифиз сив хвейидалай* кьулухь Исадиз гишин хьана. ³Иса рекьай акьудиз кІанзавай Иблис Адав агатна.

— Вун Аллагьдин Хва* яз хьайила, и кьванер фаз элкъурдай эмир це, — лагьана ада.

⁴— Пак Каламда* кхьенва хьи, инсан анжах са фалди яшамиш жезвач, — жаваб яз лагьана Исади. — Яшамиш хьун патал, инсандиз Аллагьдин вири гафарни герек жеда.

⁵⁻⁶Ахпа Ам Иблисди пак* шегьердиз тухвана, ана Ам Аллагьдин КІвалин* виридалайни кьакьан чкадал хкажна:

— Вун Аллагьдин Хва* яз хьайила, агъуз хкадра, — лагьана ада. — Пак Каламда* кхьенва: «Аллагьди Вичин малаикрал Вун хуьн тапшурмишда. Абуру Вун Ви кІвач кьванцихьни галукьар тавуна гьилерал кьуна тухуда».

⁷— Пак Каламда* мадни кхьенва, — жаваб гана Исади, — «Виридан Ребби* тир Аллагь синагь ийимир».

⁸Иблисди Иса мад са кьакьан дагьдал тухвана. Ада Исадиз дуьньядин вири пачагьлугьар чпин зурбавиле кьалурна. ⁹Ахпа Иблисди Адаз лагьана:

— МетІерал акьвазна заз икрам авуртІа, ибур вири за Ваз гуда, — лагьана Иблисди.

¹⁰Гьа чІавуз Исади лагьана:

— Алат Залай, ШейтІан, Пак Каламда* кхьенва: «Жуван Ребби* Аллагьдиз икрама, са Гьадаз кьуллугьни ая».

¹¹Гьанлай Иблисди Ам секиндив туна. Малаикри атана Исадиз кьуллугь ийиз хьана.

Исади Галилейда кІвалах тухуз башламишун

¹² Исадиз Ягья пайгѣамбар* дустагъ авунвайдакай хабар хъайила, Ам Галилейдиз* фена. ¹³ Назаретдай акъатна, Ам Забулунанни Нифталидин чилер хъайи чкада гъуьлуьн кьерехда авай Кефернагъум шегьерда акъвазна. ¹⁴ Гъа икІ, Яшай пайгѣамбарди* лагъай ихътин гафар кылиз акъатна: ¹⁵ «Гъуьлел фидай рекъе Ярдандин атІа пата авай чил! Эй, Забулунан чил, эй, Нифталидин чил! Эй мажусияр* авай Галилей*!» ¹⁶ МичІивилик ацукънавай халкъдиз чІехи нур акуна, уьлкведа ажалдин хъендик ацукънавайбурузни нурди экв гана».

¹⁷ Гъа чІавалай Исади вязер ийиз хъана:

– Ша куьне туба ая*, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атана мукъва хъанва.

Галилейдин балугъчийриз эверун

¹⁸ Садра Галилейдин гъуьлуьн* кьерехдай фидайла, Исадиз балугъчийр тир кьве стха – Петру лугъузвай Симунни адан стха Андрей акуна. Абуру гъуьлуьз чил вегъизвай. ¹⁹ Исади абуруз лагъана:

– Зи гуьгъуьнаваз ша. За квекай инсанар къадай балугъчийр ийида.

²⁰ Чпин чилерни туна, абур гъасятда Адан гуьгъуьнаваз фена.

²¹ Са къадар мад фейила, Исадиз маса кьве стха – Зебедеян хва Якубни* адан стха Ягья* акуна. Абуру чпин буба Зебедеяхъ галаз луйткведа ацукъна чилер туькІуьр хъийизвай. Гъабурузни Исади Вичихъ галаз ша лагъана.

²² Чпин бубани луйткве туна, Якубни* Ягья* гъасятда Адан гуьгъуьнаваз фена.

²³ Иса вири Галилей* тирвал кьекъвезвай, Ада Цаварин Пачагълугъдин* вахт атуникай Шад Хабар* гузвай. Ада синаугра* чирвилер гузвай ва гъар жуьре азарарни начагъвилер квайбур сагъар хъийизвай. ²⁴ Шам тирвал Адакай ван-сес чкІана; Адан патав гъар жуьредин азарар

квайбур, жинерар* квайбур, чІур жедайбур, фалужди ягъ-
навайбур ва масабур гъиз хъана. Ада вири сагъар хъийиз
хъана. ²⁵ Адан гуьгъуьна Галилейдаини* ЦІуд-Шегъер-
дай*, Ярусалимдаини Ягъудиятдай* ва Ярдан вацІ галай
патайни халкъ гъатна.

Пелел гайи чирвилер

5 ¹ Къвезвай халкъ акурла, Иса пелел хкаж хъана. Ам
анал ацукъайла, Адан патав тилмизар* агатна. ² Ам
абуруз чирвилер гуз эгечІна:

³ — Аллагъдин вилик затІни авачирбур бахтавар я, Ца-
варин Пачагълугъ* гъабурунди я.

⁴ Шехъзавайбур бахтавар я, Аллагъди абуруз теселли
гуда.

⁵ Умунбур бахтавар я, абуруз Аллагъди Вичин халкъдиз
гуда лагъай чил гъатда.

⁶ Гъахъ патал каш чІугвазвайбур бахтавар я, абур тух
жеда.

⁷ Регъим гвайбур бахтавар я, абуруз Аллагъди регъим
ийида.

⁸ Михъи рикІ авайбур бахтавар я, абуруз Аллагъ аквада.

⁹ Ислягъвал гъизвайбур бахтавар я, абуруз Аллагъдин
веледар лугъуда.

¹⁰ Аллагъдин къаст къилиз акъудзава лугъуз хурук кутун-
вайбур бахтавар я, Цаварин Пачагълугъ* гъабурунди жеда.

¹¹ Зи терефдарар я лугъуз, инсанри куь намусдик хкІур-
дайла, куьн хурук кутадайла, куьне жуьреба-жуьре чІуру
кран авуна лугъуз квек гвачир тахсирар кутадайла, куьн-
ни бахтавар жеда. ¹² Куьне чІехи шадвилер ая, цаварал
квез Аллагъди зурба савкъват гъазурнава. Квелаи вилик
хъайи пайгъамбарарни* гъа икІ хурук кутунай.

¹³ Куьн чилин къел я. Къелен ери квахъайтІа, ам гъикІ
уькІуь хъийиз жеда? Мад ам са куьнизни герек хквечац,
ам инсанрин кІвачерик гадарда.

¹⁴ Куьн дуьньядин экв я. Дагъдин кукІушдал эцигнавай
шегъер чуьнуьхариз жедац. ¹⁵ КуькІуьрнавай шем къапунин

кІаник кутадач, кІвале авайбуруз экв гун патал, ам шемерганда твада. ¹⁶ Гъа саягъда куь экуьнини инсанриз экв гун лазим я. Абуруни, куьне ийизвай хъсан крар акваз, Цавараллай куь Бубадин* тариф ийида.

Къанундикай

¹⁷ Куьне Зун Муса пайгъамбарди* кхъенвай Къанун* ва пайгъамбаррин* кхъинар чІуриз атанва лугъуз фикирмир. Зун абур чІуриз ваь, абуру лагъай къван вири крар къилиз акъудиз атанвайди я. ¹⁸ За квез рикІивай лугъузва: цаварни чил амай къван гагъда Къанунда* кхъенвайбур къилиз акъат тавунмаз, анай гъич са гъвечІи гъарфни, гъич са цІарни квахъдач. ¹⁹ Гъа икІ, ни и гъвечІи тІалабунрикай сад хъайитІани чІурайтІа ва гъакІ амай инсанарни абур чІуриз вердишарайтІа, Цаварин Пачагълугъда* ам виридалайни гъвечІи жада. Ни и тІалабунар къилиз акъудиз хъайитІа ва абур къилиз акъудиз масадбур вердишар ийиз хъайитІа, гъам Цаварин Пачагълугъда* чІехиди жада. ²⁰ За квез лугъузва хъи, куьне Аллагъди инсанриз ая лагъанвай крар тавратдаррилайни* фарисейрилай* гзаф вафалудаказ ийиз хъайитІа, куьн Цаварин Пачагълугъдиз* анжах гъа чІавуз акъатда.

Ажугъдикай

²¹ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафар квез ван хъана: «Ягъна рекъимир, ни ягъна къейитІа, адан дуван авуна кІанда». ²² Амма За квез лугъузва хъи, жуван стхадикай хъел къвезвайдан дуванни авуна кІанда. Ни вичин стхадиз «вун са затІни туш» лагъайтІа, адан дуван Меслягъатди* авун герек я. Ни са масадаз «кІамаш» лагъайтІа, ам жегъеннемдин цІуз аватун герек я. ²³⁻²⁴ Гъа икІ, вун кърбангандал* Аллагъдиз кърбанд* авун патал, хеб-мал гваз атайла, ви рикІел ви стхадин рикІ вакай ханвайди хтайтІа, вав гвай кърбандар* са къвалав тур. Фена сифте жуван стхадихъ галаз туьхкІуькІ, ахпа хтана жуван кърбандар* ая. ²⁵ Вахъ галаз гъуьжетарзавайда вун дувандиз тухузватІа,

аниз фидай рекъе адахъ галаз туьхкІуьз алахъ. ТахъайтІа, ада вун дуванбегдин, дуванбегдини вун кьуллугъчидин гъиле твада, адани вун дустагъда твада. ²⁶ За ваз рикІивай лугъзва: вал алай бурж эхиримжи чат кепекдал къведалди вахгун тавунмаз вун дустагъдай акъатдач.

Зинавиликай

²⁷ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафар квез ван хъана: «Зинавал* ийимир». ²⁸ Амма За квез лугъзва хъи, гъар вуж дишегълидиз темягъдалди килигайтІа, ада вичин рикІе адахъ галаз зинавал* авуна. ²⁹ ЭрчІи вили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам акъудна гадара: ви вири беден жегъеннемдин цІуз аватдалди, бедендин са чка терг хъун ваз хъсан я. ³⁰ ЭрчІи гъили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІана гадара, ви вири беден жегъеннемдин цІуз аватдалди, бедендин са чка терг хъун ваз хъсан я.

Чара хъуникай

³¹ Мадни лагъанва хъи, вуж вичин папахъ галаз чара жезватІа, къуй ада чара хъунин гъакъиндай чар кхъирай, ахпа чара хъурай. ³² Амма За квез лугъзва: вуж явалал ийизвачир вичин папахъ галаз чара жезватІа, ада вичин папаз зинавалдай* рехъ ачухзава; рахкурнавай дишегъли ни гъайитІа, гъадани зинавал* ийизва.

Къинекай

³³ Дегъ чІавара Аллагъди инсанриз лагъай гафарни квез ван хъана: «Къур къин чІурмир, Аллагъдин вилик жуван къинер къилиз акъуд». ³⁴ Амма За квез лугъзва: гъич къин къамир: я цаварал къамир — ам Аллагъдин тахт я; ³⁵ я чилел къамир — ам Ада кІвачер эцигдай куьсри я; я Ярусалимдал къамир — ам чІехи Пачагъдин шегъер я; ³⁶ я жуван къилел къинер къамир — вавай ви са чІарни я лацу, я чІулав ийиз жедач. ³⁷ Амма куь гаф я «эхъ», я «ваъ» хъурай. А гафарилай артух гафар хъайитІа, абур иблисвиливай я.

Кысасдикай

³⁸ Дегь чIавара Аллагьди инсанриз лагъай гафарикай квез хабар ава: «Ви вил акъудайтIа, вунани вил ахкъуд, свах акъудайтIа — свах». ³⁹ Амма За квез лугъузва: ваз писвал авурдалай кысас къахчумир. Гьадалайни артух яз, ни ви эрчIи хъвехъ ягъайтIа, адахъ муькуь хъвехъни элкъуьра. ⁴⁰ Низ вун дувандиз вугана ви перем къакъудиз кIан хъайитIа, адав жуван абани гахце. ⁴¹ Ни вун вичихъ галаз са версинин мензилдиз физ мажбурайтIа, вун адахъ галаз къве версинин мензилдиз вач. ⁴² Вавай тIалабдайдаз це. Вавай бурж къачуз кIанзавайдахъ далу элкъуьрмир.

Душманар кIан хъуникай

⁴³ Квез Аллагьди лагъай гафар ван хъана: «Жуван муькуь гвайбур кIан хъухъ, душманар — такIан». ⁴⁴ Амма За квез лугъузва хьи, жуван душманарни кIан хъухъ, куьн хурук кутазвайбурун гъакъиндай дуьа ая. ⁴⁵ ИкI авуртIа, куьн Цавараллай куь Бубадин* аялар тирди чир жеда. Ада Вичин ракъинин нурад пис инсанрални хъсанбурал сад хъиз ракъуриз тазва. Хъсан крар ийизвайбурални, пис крар ийизвайбурални Ада марфни сад хъиз ракъурзава. ⁴⁶ Квез куьн кIандайбур кIандатIа, идакай квез вуч суваб жеда? И кар харж кIватIдайбуруни* ийизва. ⁴⁷ Куьне салам анжах жуван дустариз гузватIа, ина къетIен вуч кар ава къван? Мегер мажусийрини* гъакI ийизвачни? ⁴⁸ Цавараллай куь Буба* нукъсансуз тирвал, куьнни нукъсансуз хъухъ.

Садакъадикай

6 ¹ Килиг гъа, инсанар алай чкадал жува жув къалурун патал, хъсанвилер ийимир, тахъайтIа Цавараллай куь Бубадин* патай квез суваб къведач. ² Гъа икI, садакъа инсанриз акурай лагъана гумир. ИкI инсанрин арада, чпин тIвар-ван гъатрай лугъуз, синагуграни* куьчейра къве чин алайбуру ийизва. За квез рикIивай лугъузва хьи, гъахътинбурувни чпин эвез агакънава. ³⁻⁴ Садакъа

гудайла, вуна ийизвай хъсанвал акъван сирлу яз хъурай хьи, гъатта ви эрчИи гъили ийизвайди чапла гъилиз чир тахъурай. Вуна сир хвена ийизвай хъсанвал аквазвай Бубади* ваз суаб гуда.

Дуьадикай

⁵Дуьа ийидайла, къве чин алайбуру хъиз ийимир. Абу-руз синагуграни* куьчейрин пипIерал инсанриз аквадай чкайрал акъвазна дуьаяр ийиз пара кIанда. За квез рикIивай лугъузва: гъахътинбурувни чпин эвез агакънава.

⁶Дуьа ийидайла, жуван кIвализ гъахъна, рак агална жуван чинебан Бубадиз* дуьа ая. Чинебанди аквазвай ви Бубади* ваз суаб гуда.

⁷Дуьа ийидайла, мажусийри* хъиз артухан гафар куьне лугъумир. Абуру, чеб гзаф рахайла, чпин ван Аллагъдиз къведа лагъана фикирзава. ⁸Абуруз ухшар жемир, квехъ вуч игътияж аватIа, куьне ам тIалаб ийидалди виликамаз Бубадиз* адакай хабар ава. ⁹Дуьа ийидайла икI ая:

Цавараллай чи Буба*, Ви тIвар пак* хъурай!

¹⁰Ви пачагъвилини вахт алуькьрай.

Цаварал хъиз, чилелни Ви къаст къилиз акъатрай.

¹¹Чаз къвезвай кап гъалал фу Вуна чаз къе це.

¹²ГъикI чна чаз авур писвиляй инсанрилай гъил къахчузватIа,

ГъакIни Вуна чна авур гунагърилай гъил къахчу.

¹³Чун синагъмир, Иблисдикай хуьх На чун.

¹⁴Куьне квез писвалзавайбурун гунагърилай гъил къахчуз хъайитIа, Цавараллай куь Бубадини* квелай гъил къахчуда. ¹⁵Куьне квез писвалзавайбурун гунагърилай гъил къахчун тийиз хъайитIа, куь Бубадини* куь гунагърилай гъил къахчудач.

Сив хуьникай

¹⁶Сив хуьдайлани, къве чин алайбур хъиз, пашмандаказ акъвазмир. Чпи сив хуьзвайди* инсанриз акурай лугъуз абуру чпин чинар чIурда. За квез рикIивай лугъузва хьи,

гъахътинбурални чпин эвез агакънава. ¹⁷ Вуна, сив хуь-дайла*, жуван къилел гъери алтадна, чин-гъил чухъухъ. ¹⁸ АкI авуртIа, вуна сив хуьзвайди* садазни чир жедач. Вуна сив хуьзвайди* чинебан ви Бубадиз* аквада. Чинебанди аквазвай ви Бубади* ваз суваб гуда.

Девлетдикай

¹⁹ И дуьньяда девлет кIватIмир; и дуьньяда ам гъуьчI-рени муьрхъуь тергда, угърийри атана ви девлет чуьнуьхда. ²⁰ Девлет жуваз цаварал кIватIа, ана ам я гъуьчIре, я муьрхъуь тергдач, я угърийри атана чуьнуьхдач. ²¹ Ви девлет гина аватIа, ви рикIни гъана жеда.

²² Бедендин чирагъ вилер я, вилер миьхи ятIа, инсан экуьнай ацIана жеда. ²³ Вилер чIуру ятIа, инсан мичIи-виле гьатда. Ви къене авай экв мичIиди ятIа, а мичIивал виле эцягъай тIуб акван тийидай хъгинди жеда.

²⁴ Гъич садавайни къве агъадиз къуллугъ ийиз жедач: абурукай сад кIан хъайитIа, муькуьди такIан жеда; садаз вафалу хъайитIа, муькуьдаз жедач. Аллагъдизни пулуниз квевай сад хъиз къуллугъ ийиз жедач.

Къайгъуйрикай

²⁵ ГъакI хъайила За квез лугъузва: вуч недатIа ва я вуч хъвадатIа лугъуз, жуван чан патал ва вуч алукидатIа лугъуз жуван беден патал къайгъуйрик жемир. Чан тIуьнилайни, беден пекерилайни артух тушни? ²⁶ Къушариз килиг: абуру я цазвач, я гуьзвач, я бегъер хуьдай чкайра кIватI-завач, амма Цавараллай Бубади* абуруз тIуьн гузва. Куьн къушарилай артух тушни мегер? Квезни Аллагъди гуда! ²⁷ Кат-галтуг авуналди квевай нивай жуван уьмуьр са сятдин хъайитIани артухариз жеда? ²⁸ Пекерин къайгъудани куьн гьатмир. Бубуяр гъикI экъечIзаватIа килиг: абуру я зегъмет чIугъзвач, я са затI хразвач. ²⁹ Амма За квез лугъузва хьи, гъихътин пекер алай Сулейман* пачагъни и цуькверикай садав гекъигиз хъун мумкин туш. ³⁰ Къе никIяй экъечIна пака* къулаз вегъидай векъ Аллагъди

гьикІ чІагурзаватІа килиг! Ада а векъ квелай артух чІа-
гурзавани, эй иманда зайифбур! ³¹Гъа икІ, куьн вуч неда,
я вуч хъвада, я тахъайтІа вуч алуқІда лугъуз къайгъуйрик
жемир. ³²Мажусияр* тІуьн-хъунихъ галтугзавайбур я,
куьз, лагъайтІа, Цавараллай куь Бубадиз* ибур вири квез
герек тирди чизва. ³³Гъавилай сифте куьне Аллагъдин
Пачагълугъ* ва Адан гъахъ жагъура. Амайди Ада квез
кІукІни алаз гуда. ³⁴Гъа икІ, пакагъан* йикъан къайгъу
чІугвамир, адан къайгъуда пака* хъухъ. Къенин юкъуз
къенин къайгъуярни бес я.

Масадан дуван акуникай

7 ¹Куьне масадан дуван аквамир, Аллагъди куь дуванни
аквадач. ²Куьне гъихътин дуван ийизватІа, Аллагъди
куь дуванни гъакІ ийида. Куьне гъихътин уьлчмедалди
алцумайтІа, квезни гъахътин уьлчмедалди алцумда.
³Жуван виле авай чукъван такваз, вучиз ваз ви стхадин
виле авай къал аквада? ⁴Я тахъайтІа, вавай, жуван виле
авай чукъван такваз, ви стхадиз, къала за ви виле авай
къал акъудда лугъуз жедани? ⁵Къве чин алайди! Сифте
жуван виле авай чукъван акъуд, ахпа ваз жуван стхадин
виле авай къал акъуддайвал аквада. ⁶КицІерин вилик
пак* затІар вегъимир, абуру, вал вегъена, вун кІус-кІус
ийида. ВакІарин вилик жуван гевгъер* гадармир. Абуру
адаз кІур гуда.

Мад сеферда дуьадикай

⁷Талаба — квез гуда; къекъуьгъ — квез жагъида, рак
гатут — квез ахъайда. ⁸Гъар ни тІалабайтІа, гъада къа-
чуда, вуж къекъвейтІа, гъадаз жагъида, ни рак гатайтІа,
гъадаз рак ахъайда. ⁹Хци фу це лагъайла, квекай гъич са
бубадини фан чкадал адав къван вугудач. ¹⁰Хци балугъ
тІалабайла, балугъдин чкадал гъуьлягъ гудач. ¹¹Куьн
хътин писбуру чпин аялриз хъсан савкъватар гуз хъа-
йила, Цавараллай Бубадивайни* Вичивай тІалабайдаз
хъсан савкъватар гуз жедачни мегер?

¹² Гъа икІ, инсанри куьн патал вуч авуна кІанзаватІа, куьнени абуруз гъахътин крар ая. Къанундини* пайгъамбарри* гъа икІ лугъузва.

МуьтІуьгъ хьуникай

¹³ Фидайла гуьтІуь варарай алад, гъяркъуь варарини гегьенш рекъи жегьеннемдиз тухуда. Гзафбур гъахътин рекъай физва. ¹⁴ ГуьтІуь варарини четин рекъи уьмуьрдихъ тухузва, а рехъ тІимилбуруз жагъизва.

¹⁵ Куь патав хипер хъиз къвезвай тапан пайгъамбаррикай* мукъаят хьухъ, къеняй абур вагъши жанавулар я. ¹⁶ Квез абур емишрилай чир жеда. Мегер къвакъвацин вала ципицІ гъидани? Къалгъандилай инжил атІуз жени? ¹⁷ Хъсан тарци хъсан емиш гъида, чІуру тарци – чІуру емиш. ¹⁸ Хъсан тарцивай чІуру емиш гъиз жедач, пис тарцивайни хъсанбур. ¹⁹ Хъсан бегъер тегъизвай гъар гъи тар хъайитІани атІана цІуз гадарда. ²⁰ ГъакІ хъайила квез абур чпин емишрилай чир жеда.

²¹ Заз «Ребби*, Ребби*» лугъуналди инсан Цаварин Пачагълугъдиз* акъатдач, Аниз акъатдайди анжах Зи Бубадин* къаст къилиз акъудзавайди я. ²² Къияматдин юкъуз гзафбур Заз лугъуда: «Я Ребби*, я Ребби*, Аллагъдин гафар Ви тІварцІелай инсанрал агакъарайди чун туширни бес? Ви тІварцІелай жинерар* хкудзавайбурни чун туширни? Гзаф аламатарни чна Ви тІварцІелай авуначирни бес?»

²³ Ахпа За абуруз лугъуда: «Заз куьн гъич чидайбур туш. Алат Залай, куьне чІуру крар гзаф авуна».

Къве бинедикай

²⁴ Зи гафариз яб гуз, абур къилиз акъудзавайди кІвал эцигдайла, кІвалин бине къванцел эцигай акъуллу инсандиз ухшар я. ²⁵ Марф къвана, вацІар алахъна, гарар акъатна. Вири гъа кІвалихъ элкъвена, амма бинеда чархунин къван авай лугъуз кІвал чкІанач. ²⁶ Амма зи гафариз яб гуз, абур къилиз акъуд тийизвайди кІвал хандакІ

авачиз, къумадал эцигнавай ахмакъдиз ухшар я. ²⁷ Марф къвана, вацІар алахъна, гарар акъатна гъа кІвалел ацалтна. КІвал ацахъна, зурбаз чкІана.

²⁸ Исади Вичин гафар лагъана куытягъайла, Адан чирвилери вири мягътеларнай, ²⁹ вучиз лагъайтІа Исади Вичин чирвилер абурун тавратдарри* хъиз гузвачир. Ада Вичин чирвилер гъиле вири гъукум авайда хъиз инсанрал агакъарзавай.

Жузам азар квайди сагъар хъувун

8 ¹ Иса пелелай агъуз эвичІадайла, Адан гуыгъуына гзаф халкъ гъатна. ² Адан патав жузам* азарди къунвай са кас атана ва метІер чилиз ягъна:

— Я Ребби*! — лагъана ада. — Ваз кІан хъайитІа, Вавай Зун сагъар хъийиз жеда!

³ Исади гъилер яргъи авуна, адак гъил къягъна, лагъана:
— КІанзава Заз, сагъ хъхъухъ!

Гъа гафунилай къулухъ, садлагъана, жузам* хкатна, ам сагъ хъхъана.

⁴ Исади адаз лагъана:

— Килиг гъа, гъич садазни чуюкъмир, амма, хахамдин* патав фена, жув гъадаз къалура, — лагъана Исади. — Вун азар хкатунин сагълугъдай Муса пайгъамбардин* Къанундив* къадайвал къурбандни* це. Гъа идалди вун дири хъхъанвайди чир хъурай.

Къуллугъчи сагъар хъувун

⁵⁻⁶ Иса Кефернагъумдиз гъахъайла, Адан патав Римдин* аскеррин къилевайди атана:

— Я Ребби*! — минетдалди лагъана ада. — Зи къуллугъчи фалужди ягъна кІвале къатканва, адаз тади гузва.

⁷ — За атана ам сагъар хъийида, — лагъана Исади.

⁸ — Я Ребби*! — лагъана аскеррин къилевайда. — Вун зи кІвачел зи утагъдиз атуниз зун лайихлу туш. ЯтІани, зи къуллугъчи сагъ хъийидай са гаф лагъ. ⁹ Зун масадан гъилик квай инсан ятІани, захъ жуваз табий аскерарни

ава. Абурукай садаз за «Алад» лагъайтІа, ам фида. Муь-куьдаз «Инал ша» лагъайтІа, ам къведа. Зи къуллугъчидиз «и кар ая» лагъайтІа, ада ам гъасятда ийида.

¹⁰ И гафарин ван хъайи Иса мягътел хъана, Ада Вичихъ галаз къвезвай инсанриз лагъана:

– За квез рикІивай лугъузва: Исраилдани заз икъван Захъ иман ийизвай са касни акунач.

¹¹ За квез лугъузва хъи, гзафбуру, рагъэкъечІдай ва рагъакІидай патарай атана, Цаварин Пачагълугъда* жедай межлисда Ибрагъиман*, Исакъан* ва Якъубан* патарив чпин чкаяр къада. ¹²Амма чеб гъа Пачагълугъдин векилар яз гъисабзавайбур а межлисдиз ахъайдач, абур мичІи къецел гадарда. Ана абуру сасни регъведа, шел-хвални ийида.

¹³ Исади аскеррин къилевайдаз лагъана:

– Алад, вуна Захъ икъван иман ийизватІа, ви рикІе авай гъар са кар За къилиз акъудда.

Адан къуллугъчи гъасятда сагъ хъхъана.

Гзафбур сагъар хъувун

¹⁴ Петрудин кІвализ атайла, Исадиз адан яран диде ифин кваз къатканваз акуна. ¹⁵Исади адак къягънамаз-ни, дишегълидин ифин алатна. Ам къарагъна абурун къилел-кІвачел элкъвез эгечІна.

¹⁶ Няни хъайила, Исадин патав жинерар* квай гзафбур гъана. Ада Вичин гафуналди абурукай жинерар* хкудна, азарлубур сагъар хъувуна. ¹⁷Гъа икІ Яшай пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «Ада чи азарар Вичел къачуна гваз хъфена».

Исадин гуьгъуьнаваз физ кІанзавайбур

¹⁸ Исадиз Вичин патав гзаф халкъ гваз акурла, Ада Вичин тилмизриз* гъуьлуьн муькуь патаз экъечІун буйругъна. ¹⁹Гъа чІавуз са тавратдарди* атана Адаз лагъана:

– Муаллим! Вун гъиниз фейитІани, зунни Ви гуьгъуьна аваз къведа.

²⁰ – СикІерихъ магъараяр жеда, цавун къушарихъ-ни – мукар, амма Инсандин Хцихъ* кыл эцигдай са чка авач, – жаваб гана Исади.

²¹Ахпа масада, Адан тилмизрикай* сада, Адаз лагъана: – Я Ребби*! Вуна заз фена эвел зи буба кучуддай ихтияр це.

²²Амма Исади лагъана:

– Вун Зи гуьгъуьна аваз ша, къейибур къуй чан алай мейитри кучукрай.

Турфан явашарун

²³Иса луйткведиз акъахайла, Адан гуьгъуьна аваз Адан тилмизарни* акъахна. ²⁴Гъуьлел ахътин тТурфан акъалтна хъи, луйткве лепейрик акатиз хъана; амма Иса ксанвай. ²⁵Гъа чІавуз тилмизар* Адан патав атана, Ам ахварай авудна, лагъана:

– Я Ребби*! Чун батмиш жезва, чун къутармиша.

²⁶Исади абуруз лагъана:

– Квез вучиз икъван кичІе я, иманда зайифбур?

Ам къарагъна, гарузни гъуьлуьз «кис хъухъ» лагъана эмир гана, гъуьлуьн кьуд пата лал къена.

²⁷Тилмизар* мягътел хъана:

– И Вичиз гарарни гъуьл муьтІуьгъарзавайди вуж хъуй? – лагъана абуру.

Гадарейда жинерар хкудун

²⁸Иса муькуь къерехда авай Гадарей уьлкведиз фе-йила, Ам жинерар* квай къве касди къабулнай. Абур къейибур твадай къветІерай-сурарай экъечІнавайбур тир. Абур акъван хаталубур тир хъи, къветІерин патав гвай гъа рекъай гъич садавайни физ жедачир. ²⁹Абуру гъарайна лагъана:

– Ваз чавай вуч кІанзава, Аллагъдин Хва*? Вун иниз чун азабрик кутадай вахтунилай вилик атанва.

³⁰Абурукай яргъал хъиз вакІарин са чІехи суьруьди векъ незвай. ³¹Жинерри* Исадиз минетиз хъана:

– Вуна чун и инсанрикай хкудиз хъайтІа, чун Вуна атІа вакІарик кухтур.

³² – ХкечІ, – лагъана Исади.

Абурни инсанрикай хкечІна, фена а вакІарик акахъна. ВакІарни, гъасятда са чархалай хкадарна, гъуле батмиш хъана. ³³ ВакІарбанарни чукурна шегъердиз хтана. Ана абуру жинерар* квайбурун кылел атайдакай ва вакІариз хъайидакай ихтилатна. ³⁴ Инлай шегъерда авай къван вири инсанар Исадиз килигиз Адан вилик экъечІна. Ам акурла, халкъди Адавай чпин чилерилай хъфин тІалабнай.

Фалужди ягънавайди сагъарун

9 ¹ Гъа чІавуз Иса лубткведа аваз гъулелай элячІна Вичин шегъердиз хтана. ² Адан патав месел алаз фалужди ягънавайди гъана. Исади, абурун иман акурла, фалужди ягънавайдаз лагъана:

– ВикІегъ хъухъ, чан хва! Ви гунагърилай гъил къахчунва.

³ Гъа и арада тавратдаррикай* са бязибуру чпи чпик лагъана:

– Ада Аллагъдиз асивал* ийизва.

⁴ – Куъне вучиз куъ рикІера чІуру фикирар твазва? – абурун фикирар акурла, лагъана Исади. – ⁵ Вуч лугъун регъят я: «Ви гунагърилай гъил къахчунва» лугъун регъят яни, я тахъайтІа «Къарагъ, ахлад» лугъун? ⁶ Амма Инсандин Хцихъ* гунагърилай гъил къахчудай ихтияр и дубънядал авайди квез чир хун патал, За фалужди ягънавайдаз лугъузва: «Къарагъ, жуван месни къахчуна кІвализ ахлад».

⁷ Ам къарагъна, вичин кІвализ хъфена.

⁸ Халкъдиз и кар акурла, кичІе хъана ва инсанриз ихътин алакъун ганвай Аллагъдиз шукурар авуна.

МатІаякай Исадин тилмиз хъун

⁹ Анай хъфидайла, Исадиз харж кІватІдай* чкадал ацукънавай МатІай лугъудай са кас акуна.

– Зи гуьгъуьнаваз ша, – лагъана Исади.

МатІай, къарагъна, Адан гуьгъуьнаваз фена.

¹⁰ МатГаян кІвале Ада фу недайла, аниз харж кІватІ-дайбурни* гунагькараар атана, Исадихъни Адан тилмизрихъ* галаз ацукьна фу нез эгечІна. ¹¹ Фарисейриз* и кар акурла, абуру Адан тилмизривай* хабар кьуна:

– Куь Муаллимди харж кІватІзавайбурухъни* гунагь-карихъ галаз вучиз фу незва?

¹² И гафар ван хъайила, Исади абуруз лагъана:

– Жерягъ сагъбуруз ваъ, начагъбуруз герек я. ¹³ Алад, фена Каламда* авай гафарин мана вуч ятІа гьадакай фикира: «Заз квевай кІанзавайди къурбанд* ваъ, регъим я». Зун миxъи инсанриз ваъ, гунагькарриз зи патав эвериз атанвайди я.

Сив гьикІ хуьда?

¹⁴ Гьа чІавуз Исадин патав Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* атана лагъана:

– Чнани фарисейрин* тилмизри* сивер гзаф хуьзва, бес Ви тилмизри* вучиз хуьзвач?

¹⁵ – Чам чпихъ галамай кьван гагъда мехъерин мугъманривай перишан яз акъвазиз жедани? – лагъана Исади. – Амма са чІав атана, чпивай чам къакъудайла, абуру сив хуьда*.

¹⁶ Гьич садани цІуру пекериз цІийи парчадикай пине ягъдач, ягъайтІа, цІийида цІуруди акъажна, тІеквен амайдалайни чІехи ийида. ¹⁷ Гьич садани цІийи чехир куьгъне целериз цадач. ЦайитІа, чехирди цІуру цел хъиткъинарда – вун чехирдикайни жада, целерикайни. ЦІийи чехир цІийи целера цада. Гьа чІавуз цІийи чехирни сагъ амукьда, цІуру целерни.

Гьакимдин руш сагъарун

¹⁸ И гафар Исади Ягъя пайгъамбардин* тилмизриз* лугъудайла, Адан патав са гьаким атана.

– Зи руш гьа исятда кьенва, тавакъуйда, атана адал гъил эциг*, ам чандал хкведа, – Адаз икрам авуна, лагъана гьакимди.

¹⁹ Исани тилмизар* гъа касдин гуьгъуьна аваз фена.

²⁰ Ингъе, цИккъевд йисуз къеняй иви физ азиятдик квай дишегълиди, къулухъай атана, Исадин парталдин ценек гъил къягъна. ²¹ Дишегълиди вичи вичик виликамаз къетІнавай:

– За Адан парталдик гъил къягъайІа, зун сагъ хъжеда.

²² Элкъвена ам акур Исади лагъана:

– Кевиз акъваз, чан руш! Ви иманди вун къутармишна.

Гъа сятдилай дишегъли сагъ хъхъана.

²³⁻²⁴ Исади, гъакимдин кІвализ атана, кфилдал ясдин макъамар ягъзавайбурни лугъунарзавайбур акурла, абуруз лагъана:

– ЭкъечІ инай, руш къенвач, ам ксанва.

Амма анал алай инсанар адал хъуьрена.

²⁵ КІвалаяй инсанар акъудайла, Ада атана рушан гъил къуна, рушни къарагъна. ²⁶ И кардикай ван гъанин вири чилера чкІана.

Къве буьркъуьди сагъар хъувун

²⁷ Иса анай хкведайла, Адан гуьгъуьна къве буьркъуьди гъатна.

– Давуд* пачагъдин Хва! – гъарайзавай абуру. – Чаз регъим ая!

²⁸ Ам кІвализ хтайла, буьркъуьбур Адал алкІана. Исади абуруз лагъана:

– Залай куьн сагъар хъийиз алакъдайдахъ куьн агъанвани?

– Эхъ, Ребби*! – лагъана абуру.

²⁹ Гъанал Ада абурун вилерик гъил къягъна, лагъана:

– Куьне Захъ иман ийизватІа, ви рикІе авай гъар са кар За къилиз акъудда.

³⁰ Абурун вилер ахъа хъана;

– Килиг гъа, Зун вуж ятІа садазни чир тахъурай, – кевелай лагъана Исади.

³¹ Абуру, анай экъечІна, гъа чил тирвал Исадикай ван-сес туна.

Лал кас сагъарун

³² Буъркьубур экъечІдайла, Исадин патав жинерар* квай са лал кас гъана. ³³ Адакай жинерар* хкудайла, лалдай чІал акъатна. Мягътел хъайи халкъди лугъуз хъана:
– Ихътин кар Израилда садазни акурди туш.

³⁴ Амма Фарисейри* Исадикай лагъана:

– Жинерар* хкуддай къуват Ада жинеррин* кылевайдавай къачузва.

Гвен гзаф я, гуьдайбур – тІимил

³⁵ Гъа икІ шегъеррани хуърера къекъвез, Исади синагугра*, чирвилер гуз, Цаварин Пачагълугъдин* вахт атанвайдакай Шад Хабар* гуз, инсанрин тІалар ва азарар сагъар хъийиз хъана. ³⁶ Гзаф халкъ акурла, Адаз абурун язух атана. Абур, чубан авачиз, аман атІанвай, кичІ акатнай хипер хъиз авай. ³⁷ Гъа чІавуз Ада Вичин тилмизриз* лагъана:

– Гвен бул я, гвен гуьдайбур – тІимил. ³⁸ ГъакІ хъайила, гвенин Иесидиз гвен гуьдайбур мад ракъурун тІалаб ая!

Тилмизар чирвилер гуз ракъурун

10 ¹ Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* эверна, абуроз чІуру жинерар* хкуддай ихтиярни ва гъар жуьредин тІаларни узуьрар сагъар хъийидай къуват гана. ² ЦІикъвед илчидин* тІварар ибур я: сад лагъайди вичиз гъакІни Симун лугъузвай Петру, адан стха Андрей, Зебедеян рухваяр тир Якъуб* ва Ягъя*, ³ Филип ва Барталамай, Пума ва харж кІватІдайди* тир МатІай, Гьалфеян хва Якъуб* ва Таддай, ⁴ Симун Миллетчи* ва Иса маса гайи Искарят Ягъуд*. ⁵ Исади и цІикъвед ракъурдайла, абуроз буйругъ гана:

– Мажусийрин* виляатриз фимир, самариятвийрин* шегъердизни гъахмир. ⁶ Сифтени-сифте куьн, хипер хъиз, телеф хъанвай Израилдин халкъдин патав алад. ⁷ Абуроз Цаварин Пачагълугъдин* вахт хъанвайдакай хабар

це. ⁸ Азарлуяр сагъар хъя, жузам* квайбур михъи* ая, къейибурал чан хкваш*, жинерар* хкуда; квез гъавайда гъатайди гъавайда хгунни ая.

⁹ Фидайла, жувахъ галаз я къизил, я гимиш, я къара пул къачумир, ¹⁰ рекъиз я гъебе, я къве къат пекер, я кІвачин къапар, я аса тухумир, зегъметчидал вичин тІуън агакъда. ¹¹ Гъи шегъердиз ва я хуъруъз куън фейитІа, ана лайихлу инсан вуж ятІа жузуз; хъфидалди гъана акъваз. ¹² КІваллиз гъахъдайла, иесидиз «хийирар хъуй» лагъ. ¹³ КІвал лайихлуди хъайитІа, куъне а кІваллиз гъидай хийир ана амукъда; лайихлуди тахъайтІа, куъ хийир квел хкведа. ¹⁴ Куън са кІвале, я са шегъерда къабул тавуртІа ва куъ гафариз яб тагайтІа, анай экъечІна хкведайла, кІвачерал алай ругни кІвах хъя. Идалди куъне абуруз Аллагъди чпиз жаза гудайди къалурда. ¹⁵ За квез рикІивай лугъуз-ва: Къияматдин юкъуз гъа шегъердиз Садумдилайни* Гамурадилай* пис жеда.

¹⁶ За ракъурнавай куън жанавуррин арада хипер хъиз жеда: гъуълягъар хъиз акъуллубур, лифер хъиз дугърибур хъухъ. ¹⁷ Инсанрикай мукъаят хъухъ: абуру куън дувандин гъиле твада ва чпин синагуграни* куън гатада, ¹⁸ Ахпа Зун себеб яз куън, Зи илчияр*, гъакимринни пачагърин патав тухуда. Куъне абурун ва маса халкъарин вилик Зи илчияр* я лугъуз шагъидвалда. ¹⁹ Куън дувандиз гъайила, вуч ва гъикІ лугъудатІа лугъуз къайгъудик жемир, куъне лагъана кІанзавай гафар квел гъасятда агакъда. ²⁰ Куън ваъ, куъ мецелай куъ Бубадин* Руйгъ* рахада.

²¹ Стхади стха ам къин патал маса гуда, бубади — велед; веледарни диде-бубайриз акси экъечІда ва абур рекъида. ²² Зи тилмизар* хъуниз килигна, куън виридаз такІан жеда; эхирдал къван эхайди къутармиш жеда.

²³ Са шегъерда куън хурук кутаз хъайитІа, маса шегъердиз кат. За квез рикІивай лугъуз-ва: куън Исраилдин шегъеррилай элкъвена агакъдалди Инсандин Хва* атана акъатда. ²⁴ Тилмиз* вичин муаллимдилай артух туширвал, нуькерни вичин иесидилай артух туш. ²⁵ Вичин муаллим

хътинди хъайи тилмиз* и кардал рази хъун лазим я. Вичин агъа хътинди хъайи къуллугъчи и кардал рази хъун лазим я. Хизандин къилевайдал Баал-Зевул* лагъай тІвар акъалтнаватІа, ништа, адан кІвалинбуруз вуч лугъзватІа!

²⁶ Квез душманрихъай кичІе жемир, ашкара тежедай гъич са затІни ва малум тежедай чинебан гъич са карни авайди туш. ²⁷ За квез буъркъвеба вуч лугъзватІа, къне ам эквеба лагъ, За къу япал вуч лагъанатІа, гъадакай кІвалин чІередилай хабар це. ²⁸ Беден ягъна рекъизвайбурухъай кичІе жемир, абурувай ругъ рекъиз жедач. Гзафни гзаф чанни беден жегъеннемдин цІа санал тергдай къуват Авайдахъай кичІе хъухъ. ²⁹ Са къара пулунихъ къве нуькІ къачуз жедачни мегер? Амма гъикъван абур гъвечІи ятІани, абурукай садни къу Бубадин* ихтияр авачиз чилел аватдач. ³⁰ Куь къилелни гъикъван чІарар алатІа гъисабнава. ³¹ КичІе жемир: гзаф нуькІерилай къун артух я.

³² Гъар ни инсанрин вилик Зун ихтибарлудаказ къабулзаватІа, Зани Цавараллай Зи Бубадин* вилик ам гъакІ къабулда. ³³ Инсанрин вилик ни Зун вичиз чидач ва чир хъанани кІандач лагъайтІа, Зани Цавараллай Зи Бубадин* вилик а кас Заз чидач ва чир хъанани кІандач лугъуда.

³⁴ Куьне фикирмир хъи, Зун и дуьньядиз ислягъвал гваз атанва; Зун ислягъвал ваъ, тур гваз атанва. ³⁵ Зун хва вичин бубадихъ галаз, руш вичин дидедихъ галаз, свас вичин къаридихъ галаз чара авун патал атанва. ³⁶ Инсандиз вичин кІвалевайбурукай душманар хкатда.

³⁷ Низ вичин дидени буба Залай гзаф кІандатІа, ам Заз лайихлу туш; низ вичин хвани руш Залай гзаф кІандатІа, ам Заз лайихлу туш. ³⁸ Вуж вичин хаш кІулаз ягъна, Захъ галаз къвезвачтІа, ам Заз лайихлу туш. ³⁹ Вичин чан хуьз алахъдайдавай ам къакъатда; Зун патал вичин чан гайида ам хуьда.

⁴⁰ Куьн къабулзавайда Зун къабулзава, Зун къабулзавайда Зун Ракъурайди къабулзава. ⁴¹ Ни пайгъамбар* ам пайгъамбар* я лагъана къабулзаватІа, адав пайгъамбардив*

агакъдай хътин суваб агакъда; ни михъи кас хъсан кас я лагъана къабулзаватІа, адав гъа михъи касдив агакъай хътин суваб агакъда. ⁴² Ни са сукІрада авай къайи яд зи лап гъвечІи са тилмиздиз*, ам Зи тилмиз* я лагъана гайитІа, За квез рикІивай лугъузва, гъадавни вичин савкъват агакъда.

11 ¹ Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* чирвилер гана куытгъайла, Ам анай экъечІна къунши шегъерриз чирвилер гуз ва вязер ийиз фена.

Ягъя пайгъамбарди ракъурнавайбур

² Дустагъда авай Ягъя пайгъамбардиз* Месигъдин* крарикай ван хъайила, вичин тилмизрикай* бязибур Исадин патав ракъурна.

³ – Атана кІанзавай Месигъ* Вун яни, я тахъайтІа чна масад вилив хуъдани? – хабар къуна абуру Исадивай.

⁴ – Ягъядин* патав хъфена квез акурдакайни ван хъайидакай лагъ, – жаваб гана Исади, – ⁵ буъркъуьбурун вилер ахъа хъжезва, къецІибур кІвачел ахкъалтзава, жузам* квайбур михъи* хъжезва, бишибуруз ван хкъезва, къейибурал чан ахкъалтзава, саилризни Шад Хабардин* ван къвезва. ⁶ Зал шак тегъызвай кас бахтавар я.

⁷ Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* хъфейла, Исади Ягъядикай* халкъдиз ихтилатар ийиз хъана:

– Куьн баябан чуьлдиз куьз тамашиз фенвай? Гару юзурзавай нацІариз килигиз фейиди яз тахъуй? ⁸ ГъакІ туштІа, бес куьн куьз килигиз фенвай? Багъа пекер алуки-навай инсандиз килигиз фенвайни? ЧІагай пекер алуки-на кеф чІугваз яшамиш жезвайбур пачагъдин утагъра жеда. ⁹ АкІ хъайила, куьн куьз килигиз фенвайбур тир? Пайгъамбардиз*? Эхъ, лугъузва за квез. Ам пайгъамбардилайни* винавайди я. ¹⁰ Адакай Каламда* икІ хкъенва: «Килиг! Валай вилик За Зи чархачи ракъурзава, ада Ви вилик Ви рехъ гъазурда». ¹¹ За квез рикІивай лугъузва: дишегълиди ханвайбурун арада Ягъя пайгъамбардилай*

зурбади авач, амма Цаварин Пачагълугъда* авай вирида-
лайни агъади гъа Ягъя пайгъамбардилайни* вине жада.

¹² Ягъя пайгъамбарди* инсанриз циз гъахъ* лагъай йи-
къарилай эгечІна къенин йикъал къведалди инсанар
Цаварин Пачагълугъдиз* физ кІанз алахънава. И кар
къилиз акъатун патал, вичин вири къуватар эцигзавайди
аниз финни ийизва¹. ¹³ Муса пайгъамбарди* ва Ягъя пай-
гъамбар* къведалди хъайи муькуь пайгъамбарри* Цаварин
Пачагълугъдин* вахт къведайдакай лагъанай. ¹⁴ Квез
Муса пайгъамбардин* ва амай пайгъамбаррин* гафарин
чІалахъ жез кІанзаватІа, квез чир хъухъ хъи, Ягъя пай-
гъамбар* Месигъдилай* вилик атана кІанзавай гъа Ильяс
пайгъамбар* я! ¹⁵ Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

¹⁶ Чи девирдин инсанар За нив гекъигда? Абур аялрив
гекъигиз жада. Аялри, базардин майдандал къугъвадай-
ла, сада садаз лугъуда:

¹⁷ — Чна квез кфилдай макъамар ягъайла, куьне куь-
лерначир; чна къейибурухъ лугъунар авурла, куьн ше-
хъначир.

И девирдин инсанар гъакІ я. ¹⁸ Гила Ягъя пайгъамбар*
атанва, ада я фу незвач, я чехир хъвазвач, амма инсанри
«Адак чІуру жин* ква» лугъузва. ¹⁹ Инсандин Хва* атанва —
Ада ненни ийизва, хъунни. Ам акур инсанрини лугъузва:
«ХупІ тІуьнрални хъунрал рикІ алай кас тушни, Вични
харж кІватІдайбурунни* гунагъкаррин тай-туьш хъанва!»

Аллагъдин Камалди ийизвай гъар са кар гъахълуди я.

Исадин туьгъмет

²⁰ Исади гзаф шегъерра Вичин аламатар къалурнайТани,
шегъерра авай агъалияр Аллагъдин рекъиз къевезвачир.
Гъавиляй Исади абуруз туьгъметар ийиз хъана.

¹ 11:12 И аят мад са жуьреда таржума ийиз жада: «Ягъя пайгъам-
барди инсанриз циз гъахъ лагъай йикъарилай эгечІна къенин
йикъал къведалди инсанри Цаварин Пачагълугъдихъ галаз
акси даяе тухузва, ам къаз кІанзава».

²¹ — Ваз жедайди гуж я, Харазин шегьер! — лагъана Ада. — Вазни жедайди гуж я, Бетсаида шегьер! Куьна хъайи хътин аламатар Тир ва Сидун шегьерра хъанайтІа, а шегьеррин агъалийри, шихин пекер алуќІна, кылле-лай руьхъ алахна, туба ийидай*. ²²Амма за квез лугъуз-ва: Къияматдин юкъуз квез гудай жазадилай Тирдизни Сидундиз гайи Аллаѓьдин жаза къезилди жеда. ²³Вазни, Кефернаѓьум, вун цавариз хкаждайди хъиз авани? Ваъ, вун ирид чилерин кІаник вегъида! За ваз авур аламатар Садумда* авунайтІа, а шегьер къенин йикъалди амуќь-дай. ²⁴За ваз лугъузва хъи, Къияматдин юкъуз Садумдиз* валай хъсан жеда!

Исади Бубадиз шукур авун

²⁵Гъа чІавуз, Вичин ихтилат давамарна, Исади лагъана: — Ваз шукур хъурай, Буба*, цаваринни чилин Ребби*, Вуна акъуллубурукайни къанажаѓьлубурукай чуьнуьх-навай сир гъвечІи аялриз ахъайна. ²⁶Эхъ, Буба*, ам Ви регъимлу къаст тир. ²⁷Зи Бубади* Заз вири ганва. Хва вуж ятІа Бубадилай* гъейри садазни чидач; Буба* вуж ятІа Хцелай гъейри садазни чидач. Хцизни Ам низ чириз кІан хъайитІа, гъадазни чир жеда.

²⁸Залан парцикай галатнавайбур ва куьцІенвайбур вири Зи патав ша, За куьн секинарда. ²⁹Заз табийвал ая ва Зи насигъатар яхъ. Зун милайим я ва Зи рикІни умун я. Куь рикІерни архайин жеда. ³⁰Заз табий хъун регъят я ва За квел эцигай парни къезилди жеда.

Киш йикъан гъавурда тун

12 ¹Гъа чІавуз, са киш юкъуз*, Иса къуьлер цанвай никІяй тІуз физвай. Адан тилмизриз* гишин хъан-вай; абуру фидай рекъе кылер атІуз, къуьлуьн тварар нез хъана. ²И кар фарисейриз* акурла, абуру Исадиз лагъана:

— Килиг, Ви тилмизри* киш юкъуз* къадаѓа кар ийизва.

³— Давуд* пачаѓьдиз ва адахъ галайбуруз гишин хъан-вайла, абуру вуч авунатІа, куьне Каламдай* кІелначни

мегер? – лагъана Исади. – ⁴Давуда*, Аллагъдин КІвализ* гъахъна, Аллагъдиз акъуднавай фар къачуна вичини тІуьна, галайбурузни гана. А фар хахамрилай* гъейри садазни недай ихтияр авачир.

⁵Я тахъайтІа хахамри* киш юкъуз* Аллагъдин КІвале* кІвалах авуналди киш чІурзавайди куьне кІелначни мегер? Амма абур тахсирлу туш. ⁶Амма За квез лугъузва: инал куь вилик Квайди Аллагъдин КІвалелайни* вине я. ⁷Куьн «Заз квевай кІанзавайди къурбанд* ваъ, регъим я» гафарин гъавурда акъазвайтІа, куьне тахсир квачирбур тахсирлу ийидачир.

⁸Инсандин Хва* киш йикъанни* Агъа я.

Члахъди сагъарун

⁹Гъанай Иса синагугдиз* фена. ¹⁰Ана члахъ гъил галай са инсан авай. Исадик тахсир кутаз кІанз, фарисейри* Адавай хабар къуна:

– Киш юкъуз* инсанар сагъар хъувун Къанундихъ* галаз къазвани?

¹¹– Авай-авачир са хеб киш юкъуз* фуруз аватайтІа, квекай ни ам акъуд тавуна гъана тада? – жаваб гана Исади. – ¹²Амма инсан хипелай артух я! ГъакІ хъайила Муса пайгъамбардин* Къанунди* киш юкъузни* хийирлу крар ийидай ихтияр гузва!

¹³Ахпа Ада члахъдаз лагъана:

– Ви гъил инихъ ая.

Ада гъил яргъи авуна. Гъасятда адан гъил муькуь гъил хъиз сагъ хъхъана.

¹⁴Анай экъечІайла, фарисейри*, Иса рекъидай рекъер жагъурун патал, чпи чпихъ галаз меслятар ийиз хъана.

Гъуьлуьн къерел

¹⁵Амма Исадиз и кар чизвай, Ам анай экъечІна хъфена. Адан гуьгъуьна аваз гзаф инсанар фена; Ада, вири сагъариз, ¹⁶абуруз Вич вуж ятІа лугъумир лугъуз хъана.

17 Гъа икІ, Аллагъди Яшай пайгъамбардин* мецелай лагъай ихътин гафар къилиз акъатна:

18 «Ингъе За хкягънавай Зи лукІ,
Адал Зи рикІ ала, Зи шадвал Гъадалди я.
Адаз За Зи руьгъ гуда.

Ада халкъариз дуван малумарда.

19 Ада гафунал гаф эцигдач, гъарай-эвер твадач,
куьчейра гъарай ацалтна ихтилатар ийидач.

20 Адалат гъалиб тавунмаз, Ада я алгъанвай
нацІ хадач,

Я хкахъиз гъазур хъанвай чирагъ туьхурдач.

21 Вири халкъари чпин умудар Гъадак кутада».

Иса ва Баал-Зевул

22 Гъа чІавуз Исадин патав жинерар* квай буьркъуь ва лал са кас гъана; Исади ам сагъарна. А кас рахаз эгечІна ва адан вилерни ачух хъхъана. 23 Халкъ мягътел хъана:

– Белки и кас Давуд* пачагъдин Хва ятІа? – лугъуз хъана абуру.

24 И гафар ван хъайи фарисейри* лагъана:

– Жинерар* хкуддай къуват Ада жинеррин* къилевайди тир Баал-Зевулавай* къачузва.

25 Амма абурун фикиррин гъавурда авай Исади лагъана:

– Са пачагълугъ сад садаз акси къве патал пай хъайитІа, а пачагълугъ яргъалди амуькдач. Шегъер ва я хизан къве патал пай хъайитІа, а шегъер ва я кІвал чІур жада.

26 ШейтІанди вичи жин* чукурзаватІа, ам вич вичиз акси экъечІзава. А чІавуз адан пачагълугъ сагъ амуькун мумкин яни? 27 За а къуват Баал-Зевулавай* къачузватІа, куь терефдарри ахътин къуват нивай къачузва? Куь дуван ийидайбур гъабур хъурай! 28 Куьне За жинерар* хкуддай къуват Аллагъдин Руьгъдивай* къачузва лагъайтІа – им квехъ Аллагъдин Пачагълугъ* агакъна лагъай чІал жада.

29 Низ гужлу касдин кІвал атІуз кІанзаватІа, ада эвелни-эвел къуватлудан гъилер-кІвачер кутІунна кІанда, идалай къулухъ кІвал тарашиз жада. 30 Вуж Захъ галаз

туштІа, ам Заз акси я; ни Зун галачиз вуч кІватІнатІа, гъам квадарда. ³¹ ГъакІ хъайила За квез лугъузва: инсанрин гунагърилайни, абуру ийизвай аси* ихтилатрилайни гъил къахчуда, амма вуж Пак Руюгъдикай* чІурукІа рахаз хъайитІа, адалай гъич садрани гъил къахчудач. ³² Ни Инсандин Хцикай* чІуру гаф лугъузватІа, адалай гъил къахчуда, вуж Пак Руюгъдикай* чІурукІа рахаз хъайитІа, адалай я и девирда, я къведай цІийи девирда гъил къахчудач.

³³ Квез чизва, тар хъсанди ятІа, адан емишарни хъсанбур жеда, тар писди ятІа, адан емишарни писбур жеда. Тар писди яни, хъсанди яни, адан емишрай чир жеда. ³⁴ Гъуэлягъдин къеняй акъатайбур! Куьн ихътин писбур яз хъайила, куьне хъсан гафар гъикІ хъана лугъузвайди я? РикІ ацІайла, инсанди вичин рикІе авайди лугъузвайди я. ³⁵ Хъсан инсанди хъсанвал вичин рикІин хазинадай къачуна ийида, пис инсанди — писвал вичин пис рикІяй. ³⁶ Амма За квез лугъузва хъи, нагъакъан гафар лагъай инсанри къияматдин юкъуз а гафарай жаваб гана кІанда. ³⁷ Ви гафариз килигна, вун гъахълу авунни мумкин я, жазаламишунни.

³⁸ Гъа чІавуз тавратдаррикайни* фарисейрикай* са бязибуру Адавай хабар къуна:

— Муаллим! Чаз са аламат къалура ман.

³⁹ Амма Ада абуруз жаваб яз лагъана:

— Къенин несил гъикъван чІур ва чалкечир хъанва! И несилди аламат тІалабзава, амма адаз Юнус пайгъамбардин* аламатдилай гъейри, маса аламат аквадач. ⁴⁰ Юнус пайгъамбар* пуд юкъузни пуд йифиз чІехи балугъдин руфуна гъикІ хъанатІа, гъакІ Инсандин Хвани* чилин рикІни рикІе пуд йифизни пуд юкъуз жеда. ⁴¹ Юнус пайгъамбардин* насигъатриз яб гайи Ниневиядин* агъалияр чпи авур гунагърал пашман хъана. И несилдиз Юнуса-лайни* ЧІехидан насигъатрин ван къвезва. Гъавилай Къияматдин юкъуз Ниневиядин* агъалийри и несилдин дуван ийида.

⁴² Къибле патан дишегъли-пачагъ чилин лап а къиляй Сулейман* пачагъдин камаллу гафариз яб гуз атанай. И несилдиз Сулейман* пачагъдилайни Чехидан гафарин ван къвезва. Гъавиляй Къияматдин юкъуз Къибле патан дишегъли-пачагъди и несилдин дуван аквада.

⁴³ Жин* инсандай экъечІайла, ам яд авачир баябанда вичиз секин са чка жагъун тавурла, къекъвез гъатна, ада лугъуда:

⁴⁴ — Жуван кІвализ хъфин кван!

Элкъвена аниз хтайла, адаз анаг ичІи яз ва къакъаж-наваз жагъида. ⁴⁵ Гъанлай ам фена, вичелайни бетер ирид маса жинни къачуна вич кваз хъайи инсандиз гъахъ хъийида ва архайин жеда. А жинерар* акатай инсандиз амайдалайни пис жеда. И чІуру несилдизни гъакІ жеда.

Исадин диде ва стхяяр

⁴⁶ Исади и ихтилат ийизвай чІавуз Адан дидени стхяяр атана. Абуруз Адахъ галаз рахаз кІанзавай. Амма абур кІвализ гъахънач. ⁴⁷ Са ни ятІани Исадиз лагъана:

— Ви дидени стхяяр Вав рахаз кІанз къежел акъвазнава.

⁴⁸ — Дидени стхяяр Зун патал вужар я кван? — жаваб гана Ада.

⁴⁹ Вичин тилмизар* гъилив къалурна, Ада лагъана:

— Ингъе Зи диде ва Зи стхяяр-вахар! ⁵⁰ Цавараллай Зи Бубадин* къаст ни къилиз акъудзаватІа, гъам Зи стхани я, вахни я, дидени!

НикІе тум вегъизвайдакай къиса

13 ¹ Гъа юкъуз кІвалаяй экъечІна, фена, Иса гъуьлуьн къерехда ацукъна. ² Адан патав атана гзаф халкъ кІватІ хъана, гъаниз килигна Ам фена луйткведиз акъахна, халкъ гъуьлуьн къерехдал кІватІ хъана акъвазна. ³ Ада халкъдиз къисаяр мисал гъиз гзаф крарикай ихтилатар ийизвай. Ада лагъана:

— Лежбер никІе тум цаз фена. ⁴ Ада тум вегъидайла, са бязи тварар рекъин къерехрал аватна, алтІушай къушари

абур кІуфар ягъиз тІуъна. ⁵ Са бязи тварар къван квай чкадиз аватна. И тварар фад экъечІна, вучиз лагъайтІа абур накъв тІимил квай чкадиз аватна. ⁶ Рагъ экъечІайла, цІирер шуъткъвена дувулар галачирбур хъиз къурана. ⁷ Са бязи тварар къалгъанриз аватна. Къалгъанар чІехи хъана, абуру акъалтзавай къацар басмишарна. ⁸ Амай тварар мублагъ чилел аватна ва абуру бегъерни гъана – сада виш твар, муькуьда пудкъад, амайбуруни – къанницІуд. ⁹ Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

¹⁰ Исадин тилмизри* Адан патав атана хабар къуна:

– Вун инсанрихъ галаз къисайралди вучиз рахазва?

¹¹ Абуруз жаваб яз Ада лагъана:

– Квез Цаварин Пачагълугъдин* сирер къатІудай чирвилер ганва, амма абуруз ганвач. ¹² Авайдаз амайдалайни гзаф гуда, авайди адахъ мад артух жеда. Авачирди вичихъ авай гъа тІимилдакайни магърум жеда. ¹³ Абур килигзаватІани, абуруз затІни аквазвач, абуру яб гузватІани, абуруз ван къевзвач, я абур гъавурда гъатзавач. ГъакІ хъайила Зун абурухъ галаз къисайралди рахазва. ¹⁴ Гъа икІ, Яшай пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар абурун къилел къевзва:

«Япариз ван хъайитІани, куьн гъавурда гъатдач, вилералди килигайтІани – аквадач.

¹⁵ А инсанрин рикІер къван хъанва,

ва япаризни ван заланз къевзва,

вилерни мичІнава;

абурун вилеризни аквадач,

я япаризни ван къведач,

рикІерини къатІудач,

чеб сагъар хъувун патал

Зи патавни къведач».

¹⁶ Аквазвай куь вилерни, ван къевзвай куь япар бахтавар я. ¹⁷ За квез рикІивай лугъузва хьи, гзаф пайгъамбарризни* муъмин* инсанриз квез аквазвай крар чпизни акуна кІанзавай, амма акунач; квез ван къевзвайбурукай чпизни ван атана кІанзавай, амма атанач.

Кысадин мана ачухарун

¹⁸ Тум вегъизвайдакай кысадин метлебдиз фикир це:
¹⁹ Цаварин Пачагълугъдилай* гаф ван жез гъавурда та-
 къазвайди рекъин къерехдиз аватай тум хъыз я: Иблсиди
 атана адан рикІе цанвай гаф чуьнуьхда. ²⁰ Гъа и жуьреда
 къван квай чкадиз аватнавай тумни – ван хъанмазни гъа-
 сятда гаф шадвилелди къабулдай инсанар я лагъай чІал
 я. ²¹ Амма чпихъ мягъкем дувулар тахъуниз килигна, абур
 яргъалди яшамиш жедач. Чеб а гаф къуна лугъуз хурук
 кутурла, чпин къил балайдик акатайла, абур гъасятда
 рекъелай алатда. ²² Къалгъанриз вегъенвай тум – гафу-
 нин ван къвезвайбур я лагъай чІал я. Амма гъар йикъан
 къайгъуйри, девлетдихъ вил ичІи хъуни ахътинбурун
 рикІера гъатнавай гаф басмишарда, ам бегъерсуз жеда.
²³ Миян чилиз аватнавай тварар – гафуниз яб гана адан
 гъавурда акъазвайбур я. Гъа ксари вичин бегъерни гъи-
 да – сада вишра, пудкъадра, са бязибуру къанницІудра
 артух бегъер гъида.

Цаварин Пачагълугъдикай къисаяр

²⁴ Исади абуруз мад са къиса ахъайна:

– Цаварин Пачагълугъ* куьв гекъигиз жеда? И кар ни-
 кІиз хъсан тум вегъей инсандиз ухшар я. ²⁵ Йифиз вири
 ксанвайла, душман атана, къуьл цанвай чкадиз чІуру
 хъчарин тум вегъена хъфена. ²⁶ Къаз акъалтна къуьлуьн
 къилерихъ галаз чІуру хъчарни экъечІна. ²⁷ ЛукІари атана
 чилин иесидиз лагъана:

– Агъа! Вуна ви никІиз хъсан тум вегъейди туширни
 мегер? Ана экъечІнавай чІуру хъчар гъинай атайбур я?

²⁸ – Ам душманвал ийиз кІанзавай са ни ятІани авур
 кар я, – лагъана ада.

– Ваз чна фена а хъчар хкъягъна кІаняй акъудна кІан-
 завани? – жузуна лукІари.

²⁹ – Ваь, – жаваб гана ада, – фимир, куьне абурухъ галаз
 къазни кІаняй акъудда. ³⁰ Къуй гъабурни, муькуьбурни

санал экъечІрай. Гуъдай вахт хъайила, за бичинчийриз лугъуда: сифте чІуру хъчар кІватІна цуълер авуна куг, ахпа къуъл зи хармандал кІватІа.

³¹ ГъакІ лугъуз, Исади абуруз маса къиса теклифна:

– Цаварин Пачагълугъ* – инсанди къачуна вичин никІиз вегъей финдин тварциз ухшар я. ³² Тумарикай ам виридалайни куълуь ятІани, амма экъечІайла салан набататрикай ам виридалайни чІехи хъана, тар жеда. Къушар къвез гъахътин таран хилерал мукар ийида.

³³ Исади абуруз мад са къиса ахъайна:

– Цаварин Пачагълугъ* – дишегълиди цІуд киле¹ гъуьруьк кутур гъвардиз ухшар я, ам кутунмазни тини атана.

³⁴ Гъа ибур вири Исади халкъдиз къисайралди лагъана, къиса квачиз Ада халкъдиз ихтилат ийидачир. ³⁵ Гъа икІ, Аллагъди Пайгъамбардин* мецелди лагъай ихътин гафар къилиз акъатна:

«Зун абурухъ галаз къисайралди рахада. За абуруз дуьнья халкъ хъайидалай инихъ сир яз амай кардикай ихтилатда».

³⁶ Ахпа халкъ ахъайна, Ам кІвализ гъахъна. Адан патав атай тилмизри* Адаз лагъана:

– Чун никІяй экъечІай чІуру хъчарикай къисадин гъавурда тур.

³⁷ Исади жаваб яз лагъана:

– Хъсан тум вегъизвайди Инсандин Хва* я; ³⁸ ник дуьнья я; хъсан тварар – Цаварин Пачагълугъдин* веледар я, чІуру хъчар – Иблисдин веледар. ³⁹ Абур вегъей душман Иблис я. Гвен эхирзаман я, бичинчийрни – малаикар. ⁴⁰ ЧІуру хъчар кІватІна цІал гъикІ кудатІа, эхирзаман атайлани гъакІ жеда. ⁴¹⁻⁴² Инсандин Хци* Вичин малаикар ракъурда. Абуру Аллагъдин Пачагълугъда* инсанрив гунагъар ийиз тазвайбур ва чІуру крар ийизвайбур кІватІна, абур цІуз вегъида; ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я. ⁴³ Аллагъдин рекъел алайбуру чпин

¹ 13:33 10 киле – 25 килограмм жезва.

Бубадин* Пачагълугъда ракъини хъиз нурад чукІурда. Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай!

⁴⁴ Цаварин Пачагълугъ* чилик кутунвай хазинадиз ухшар я. Инсандиз ам жагъана, ада ам мад чинеба чилик кухтун хъвуна. Ам акъван бахтлу тир хъи, вичихъ авай-авачир вири маса гана, фена ада гъа ник къачуна.

⁴⁵ Цаварин Пачагълугъ* мадни хъсан гевгъеррихъ* къевезвай савдагардизни ухшар я. ⁴⁶ Адаз багъа са гевгъер* жагъайла, фена вичихъ авай-авачирди маса гана, ада ам вичиз къачуна.

⁴⁷⁻⁴⁸ Мадни Цаварин Пачагълугъ* – гъульуыз вегъей чилиниз ухшар я. Чил гъар жуьредин балугърай ацІайла, балугъчийри ам къерехдиз чІугуна. Ацукъна абуру хъсан балугъар къапариз вегъена, писбур гадарна. ⁴⁹⁻⁵⁰ Эхирзаман атайлани гъакІ жада: малаикри атана пис инсанарни хъсанбур чара авуна, писбур цІуз вегъида. Ана жадаиди шел-хвал ва сарар регъуьнар я.

⁵¹ Исади Вичин тилмизривай* хабар къуна:

– Ибурун виридан гъавурда куьн гъатзавани?

Абуру «Эхъ» лагъана жаваб гана.

⁵² – ГъакІ хъайила, Цаварин Пачагълугъдихъ* иман авур гъар са тавратдар* вичин хазинадай цІуру ва цІийи затІар винел акъудзавай сагъибдиз ухшар я, – лагъана Ада.

Назаретда Иса къабул тавун

⁵³ Исади Вичин къисаяр ахъайна куьтягъайдалай къулухъ, Ам хъфена. ⁵⁴ Ам Вичин ватандиз хтана. Ана Ада синаугда* чирвилер гуз хъана. Адан ван хъайи вири мягтел жезвай:

– Адаз ихътин камаллувал ва аламатар къалурдай къуват гъинай атана? – хабар къазвай абуру.

⁵⁵ Ам харат устІардин хва тушни? Адан дидедин тІвар Майрам тушни? Адан стхаяр Якъуб*, Юсуф*, Симун ва Ягъуд* тушни? ⁵⁶ Адан вахарни ина, чи арада, авачни мегер? А алакьунар Адаз гъинай атана?

⁵⁷ Абуруз Ам саймишиз кІан хъанач. Исади абуруз лагъана:

– Пайгъамбар* виринра гъилерал жеда, анжах вичин ватанда, вичин хизандин арада адаз гъуърмет жедач.

⁵⁸ Адаз шегъерда авай инсанри Вичихъ иман тийидай-ди чизвай. Гъавиляй Ада Вичивай жедай гзаф аламатар къалурнач.

Ягъя пайгъамбардин кьиникь

14 ¹ Гъа чІавуз Галилейдин* пачагъ Гъирудал* Исадикай хабарар агакъна. ² Ада Исадикай вичин къуллугъчийриз лагъана:

– Ам Ягъя пайгъамбар* я, ам къейидалай къулухъ чан хтайди* я, гъакІ хъайила, адалай аламатарни алакъзава.

³ Гъа и Гъируд* вичин стха Филипан паб Гъирудатал* эвленмиш хъайила, Ягъя пайгъамбар* къуна дустагъда тун буйругънай, ⁴ куъз лагъайтІа, Ягъяди* адаз лугъуз хъанай:

– Ам къахчун гъарам я.

⁵ Гъирудаз* ам рекъиз кІанзавай, амма халкъди Ягъя пайгъамбардай* къуниз килигна, адаз халкъдихъай кичІе тир.

⁶ Гъирудан* хайи югъ къейддай чІавуз, Гъирудатан* руша кІватІ хъанвайбурун вилик къуълзавай. Гъирудаз* адан къуъл бегенмиш хъана. ⁷ Ада рушаз вуч кІан хъайитІани къилиз акъудда лагъана кьин къуна. ⁸ Руша вичин дидедин гафариз килигна лагъана:

– Заз гъа и сятда вуна синида аваз циз гъахъиз* тазвай Ягъядин* къил гъана кІанзава.

⁹ Гъируд* пачагъ гзаф пашман хъана, амма вичи мугъманрин вилик гайи кьин къилиз акъудун патал, ада а кар авун эмирна. ¹⁰ Ада, гъасятда аскер ракъурна, Ягъя пайгъамбардин* къил атІун буйругъна. ¹¹ Инсанри, фена, дустагъда авай Ягъя пайгъамбардин* къил атІана, синидал алаз гъана, рушав вугана. Рушани къил вичин дидедин патав тухвана. ¹² Адалай къулухъ Ягъя пайгъамбардин* тилмизар* атана, адан мейит къахчуна тухвана кучукна. Ахпа фена хъайидакай Исадиз ихтилатна.

Вад агъзур кас тухарун

¹³ Исадал а хабар агакбайла, ам анай луьткведа акъахна, са хелвет чкадиз текдиз амукъун патал фена. Амма халкъдиз а кардикай хабар хъайила, абур яхдиз чпин шегъеррай атана, Адан гуьгъуьна гъатна. ¹⁴ Луьткведай эвичІна килигайла, Исадиз гзаф халкъ кІватІ хъанваз акуна. Адаз абурун язух атана ва Ада азарлубур сагъарна.

¹⁵ Югъ няни хъайила, тилмизар* Адав агатна:

– Вахтни геж я, инагни хелвет чка я, – лагъана абуру. – Вуна абур ахъая. Абуру фена патарив гвай хуьрерай чпиз недай затІар къачурай.

¹⁶ – Халкъ фин герек туш, куьне абуруз тІуьн це, – лагъана Исади.

¹⁷ – Чахъ ина авайди вад фуни къве балугъ я, – лагъана абуру.

¹⁸ – Абуру инал гъваш, – лагъана Исади.

¹⁹ Халкъдиз векъел ацукъ лагъана, Ада вад фуни къве балугъ къачуна, цавуз килигна, хийир-дуьа гана, фу кІар-кІар авуна, Вичин тилмизрив* инсанриз паюн патал вугана. ²⁰ ТІуьна вири тух хъана; амукъай фан кІусарай цІикъвед зимбил ахцІурна. ²¹ Папарни аялар квачиз фу тІуьрбур вад агъзур кас къван авай.

Иса целай фин

²² Ахпа Исади, Вичи инсанар ахъай тавунмаз, тилмизриз* луьткведиз акъах лагъана ва абур Галилейдин* а патаз Вичелай вилик ракъурна. ²³ Инсанар ахъайна, Ам Вич дуьаяр ийиз пелел хкаж хъана. Нянизни Ам ана ялгъуз амукъна.

²⁴ Тилмизар* авай луьткве къерехдивай яргъаз акъатнавай. Луьткве лепейри гатазвай, гарни луьткведиз къаршиди тир. ²⁵ Экъ жедай къяляй Иса гъуьлелай тІуз абур галай патахъ фена. ²⁶ Гъуьлелай тІуз къвезвай Иса акурла, чпиз и кар карагзавайди хъиз хъана, тилмизрай* кичІела гъарай акъатна.

²⁷ – КІевиз акъваз, – гъсаятда абуруз лагъана Исади, – Ам Зун я, кичІе жемир.

²⁸ – Я Ребби*! – жаваб гана Петруди. – Ам Вун ятІа, заз Ви патав целай къведай буйругъ це!

²⁹ – Ша, – лагъана Исади.

Петру луйткъедай эвичІна Исадин патав целай тІуз фена. ³⁰Амма къати гар хъуниз килигна, Петрудиз кичІе хъана. Батмиш жез акурла ада гъарайна:

– Я Ребби*! Зун къутармиша!

³¹ Исади гъсаятда гъил вегъена, ам къуна лагъана:

– Иманда зайифди! Вун шаклу вучиз хъана?

³²Абур луйткъедиз акъахайла, гар секин хъана. ³³Луйткъеда авай тилмизри*, Адав агатна ва икрам авуна:

– Вун рикІивайни Аллагъдин Хва* я, – лагъана абуру.

³⁴Абур гъуълелай ягъна фена Геннисаретдин чилерал атана. ³⁵Чкадин агъалийриз Иса чир хъайила, абуру къуд патаз Ам атанвайдакай хабарна. Инсанри чпин азарлуяр Адан патав гъиз хъана. ³⁶Вирибуру Адаз Вичин пекерин ценцин цІирхиник азарлубурув са тІуб къванни къягъиз тур лугъуз минетзавай. Адак гъил хкІурбур дири хъжезвай.

Михьиди ва мурдарди

15 ¹Ахпа Исадин патав Ярусалимдай фарисеярни* тавратдарар* атана, Адаз лагъана:

²– Вучиз Ви тилмизри* чи бубайрин адетрал амалзавач? Фу недайла, абуру чпин гъилер чуъхуъзвач.

³– Вучиз, квез адет хъанвай къайдаяр хуън патал, куъне Аллагъдин тІалабун чІурзава? – жаваб гана Ада. – ⁴Аллагъди лагъанва: «Жуван дидедизни бубадиз гъуърмет ая, дидедикайни бубадикай чІурукІа рахадайдан жаза къиникъ я». ⁵⁻⁶Амма куъне лугъузва: «Инсанди вичин бубадиз ва я дидедиз „За вав вахгана кІанзавай бурж за Аллагъдив ахгакъарда“ лагъайтІа, адаз диде-бубадиз гъуърмет тийидай ихтияр ава». Гъа идалди куъне Аллагъдин гафар куъ адетралди эвез ийизва. ⁷Къве чин алайбур! Яшай пайгъамбарди* квекай хъсандиз лагъанай:

⁸ «И инсанри мецелди Заз гъурмет ийизватІани, рикІелди абур Завай яргъа я. ⁹ Абуру Заз ийизвай икрам гъаваянди я – инсанар абуру Зи тІалабунрал ваъ, чпи арадиз гъайи къайдайрал амал ийиз вердишарзава».

¹⁰⁻¹¹ Исади халкъ Вичин патав кІватІна, лагъана:

– За лугъузвай гафариз хъсандиз яб гана, куъне квек фикир ая: инсандин сивиз атайда ам мурдар* ийизвач, ам мурдар ийизвайди* сивяй акъатайди я.

¹² Гъа чІавуз тилмизар* Адан мукъув атана:

– Вуна лагъай гафари фарисейрик* хъел кутунва, – лагъана абуру.

¹³ – Цавараллай Зи Бубади* кутун тавур гъар са экъечІай набатат кІаняй акъатна терг жеда – жаваб гана Исади. –

¹⁴ Хъфирай абур; абур буъркъуьбурун буъркъуь регъберар я; буъркъуьда буъркъуьдаз рехъ къалуриз хъайитІа, абур къведни фуруз аватда.

¹⁵ – Михидакайни мурдардакай* тир късадин манадин гъавурда чун тур, – лагъана Адаз Петруди.

¹⁶ – Куън адан гъавурда гълени акъазвачни? – лагъана Исади. – ¹⁷ Бес квез чизвачни, сивиз атайди къенез физва, къеняйни ам къецел акъатзава. ¹⁸ Сивяй акъатзавайди – рикІяй акъатзавайди я, инсан мурдарни* ийизвайди гъам я. ¹⁹ РикІяй къвезвайбур чІуру ниятар, къиникъар, зинавилер, явавилер, чуьнуьхунар, тапан шагъидвилер, буьгътенар я. ²⁰ Ибуру вирида инсан мурдарзава*, амма чуьхуьн тавур гъилерив тІуьни инсан мурдар* ийидач.

Чувуд тушир дишегълидин иман

²¹ Гъанай экъечІна Иса Тирни Сидун галай патарихъ фена. ²² Адан патав Къенанда дидедиз хъана и чкайра яшамиш жезвай са дишегъли атана, шехъиз эгечІна:

– Заз регъим ая, я Ребби*, Давуд* пачагъдин Хва, зи руш жинерри* дили ийизва.

²³ Исади жаваб ганач. Тилмизар* Адан патав атана, минетиз хъана:

– Ам рахкура! Ада, датІана чи гуьгъуьна гъатна, гъараяр ийизва.

²⁴– Зун анжах хипер хъиз рекъелай алатнавай Исраилдин халкъдин патав ракъурнавайди я, – жаваб гана Ада.

²⁵Дишегълиди, Адан патав атана, икрам авуна лагъана: – Я Ребби*! Вакай са чара!

²⁶– Аялривай фу къакъудна кицІериз вегъин хъсан кар туш, – жаваб гана Ада.

²⁷– Вун гъахъ я, я Ребби*! – лагъана дишегълиди. – Амма кицІерини чпин агъайрин суфрадилай аватай гъвелер неда.

²⁸– Эй, дишегъли, вахъ зурба иман ава, – лагъана адаз Исади. Гъа ваз кІанивал хъурай!

Адан руш гъасятда сагъ хъхъана.

Къуд агъзур кас тухарун

²⁹Гъанай хъфена, Иса Галилейдин гуьлуьн* къерехдал атана. Гъанилай Ам пелел хкаж хъана, гъанал ацукъна.

³⁰Адан патав къецІибур, буьркъуьбур, лалбур, набутбур ва масабур галаз гзаф инсанар къевез хъана. Гъана ахъгин инсанар Исадин кІвачерив эцигдай, Ада абур сагъардай.

³¹Лалбур рахаз, буьркъуьбуруз акваз, къецІибур къекъевез, набутбур сагълам жез акур халкъ мягътел хъана. Абуру Исраилдин Аллагъдиз шукур авуна.

³²Исади Вичин тилмизриз* эверна, лагъана:

– Пуд юкъуз Зи патав гвай инсанрин язух къевезва Заз: абуруз недай затІни авач. Заз абур тІуьн тагана чпин кІвалериз ахъайиз кІанзавач, абур рекъе гъалдай фин мумкин я.

³³– Икъван гзаф халкъдиз хелвет чкада акъван фу чна гъинай гъида? – хабар къуна тилмизри*.

³⁴– Квев гъикъван фу гва? – жузуна Исади.

– Ирид фуни са тІимил къван кІезрияр, – жаваб гана абуру.

³⁵Ада халкъдиз чилел ацукъун буйругъна. ³⁶Ирид фуни балугъар къачуна, хийир-дуъа ийиз-ийиз, фар кІар-кІар

авуна Вичин тилмизрив* вугана. Тилмизри* ам халкъдиз пайна. ³⁷ТІуьна вири тух хъана: амай кІусар кІватІна, ирид зимбил ацІурна. ³⁸Папарни аялар квачиз, фу тІуьр-бур вири къуд агъзур кас хъана.

³⁹Халкъ ахъайна, Ам луйткведа аваз Магадан галай патарихъ фена.

Фарисейрин тІалаб

16 ¹Адан патав сакъаярни* фарисеяр* атана. Иса синагъ ийиз кІанз, абур Адал Цавараллайдавай къалуриз жедай хътин аламат ая лугъуз алахъна. ²Ада жаваб яз лагъана:

– Нянихъ квез цав яру яз акуртІа, куьне лугъуда: хъсан гъава жеда. ³Экуьнахъ фад цав яру яз акуртІа, куьне лугъуда: къе чІимел гъава жеда. Цавуз килигиз квевай гъихътин гъава жедатІа тайинариз жезва, амма исятда гъихътин вахт алукънаватІа, адан лишанрай куь къил акъатзавач.

⁴Къенин несил гъикъван чІур ва чалкечир хъанва! И несилди аламат тІалабзава, амма адаз Юнус пайгъамбардин* аламатдилай гъейри маса аламат аквадач.

Ам, гъабур туна, хъфена.

⁵Исадин тилмизар* гъуьлуьн а патаз экъечІна, амма фу къун абурун рикІелай алатна. ⁶Исади абуроз лагъана:

– Килиг гъа, фарисейринни* сакъайрин* маядикай мукъаят хухъ.

⁷Тилмизри*, лагъайтІа, чпив фу гвач лугъуз ихтиларзавай.

⁸Абурун гъавурда авай Исади лагъана:

– Фу гвач лугъун вуч лагъай чІал я, иманда зайифбур?

⁹Куьн гилани са куьнинни гъавурда гъатнавачни? Куь рикІел За вад фалди вад агъзур кас тухарайди аламачни? Амукъай фарай куьне шумуд зимбил ацІурнай? ¹⁰Куь рикІел За ирид фалди къуд агъзур кас тухарайди аламачни? Амукъай фарай куьне шумуд зимбил ацІурнай? ¹¹За квез лагъайди факай туширди куьне вучиз къатІанач? Килиг гъа, фарисейринни* сакъайрин* маядикай мукъаят хухъ.

¹² Инал абур Ада лугъузвай мая фак кутадай мая ту-
ширдан гъавурда гъатна, Ам рахазвайди фарисейринни*
сакъайрин* чирвилерикай тир.

Петруди иман къалурун

¹³ Иса Филипан Кесар шегъер авай патариз атайла, Ада
Вичин тилмизривай* хабар къуна:

– Инсанри Зун, яни Инсандин Хва*, вуж я лугъузва?

¹⁴ – Садбуру Ягъя пайгъамбар*, муькуьбуру – Ильяс пай-
гъамбар*, пуд лагъайбуруни – Ермиягъ пайгъамбар* ва я
маса пайгъамбаррикай* сад я лугъузва, – жаваб гана абуру.

¹⁵ – Куьне Зун вуж я лугъузва? – жузуна Ада.

¹⁶ – Ви Буба* чан алай Аллагъ я, Вун Адан Хва* Месигъ*
я, – жаваб гана Симун Петруди.

¹⁷ А чІавуз Исади лагъана:

– Бахтавар я вун, Юнусан хва Симун, и гафар ваз ин-
санри чирнавайди туш, абур ваз Цавараллай Зи Бубади*
чирнавайбуру я. ¹⁸ Зани ваз лугъузва: вун – Петру (яни
Раг) я, гъа и раг За Захъ имандаллайбурун кІватІалдин
бинедат эцигда, гъатта жегъеннемдин къуватривайни адан
хура акъвазиз жедач. ¹⁹ Вав За Цаварин Пачагълугъдин*
куьлег вугуда: вуна чилел вуч къадагъа авуртІа, гъам
Цавараллайда къадагъа ийида; вуна чилел вуч ихтиярар
гайтІа, Цавараллайдани гъа ихтиярар гуда.

²⁰ Исади Вичин тилмизривай* Вич Месигъ* тирди са-
дазни талгъун тІалабна.

Исади Вичин къиникъикай лугъун

²¹ Гъа чІавалай эгечІна Исади Вичин тилмизриз* Вич
Јрусалимдиз фин лазим тирдакай лагъана:

– Агъсакъалри, чІехи хахамри*, тавратдарри* Заз гзаф
азиятар гуда, абуру Заз къиникъин жаза гуда, пуд йи-
къалай Зал чан хкведа*.

²² Петруди Адаз къерехдиз эверна лагъана:

– Аллагъди яргъазрай, Ребби*! Ви къилел ахътин крар
татурай!

²³ Ада Петрудихъ элкъвена лагъана:

– Алат Залай, ШейтІан! Ваз Зун рекъелай алудиз кІанзавани? Ви рикІе авайди Аллагъдиз талукъди ваъ, вири инсанри ийидай хътин фикирар я.

²⁴ Гъанилай Исади Вичин тилмизриз* лагъана:

– Низ Захъ галаз къвез кІанзаватІа, къуй ам, чандилай гъил къачуна, вичин азабрин хашни кІулаз ягъиз Захъ галаз атурай. ²⁵ Низ вичин чан хуъз кІанзаватІа, адавай ам къакъудда. Зун патал ни вичин чан эцигайтІа, адаз чан жагъин хъйида. ²⁶ Вичин чан пучна вири дуьнья къачуникай инсандиз вуч хийир ава? Къакъатай чан элкъвена къахчун патал гудай затІ жагъинни мегер?

²⁷ Инсандин Хва*, Вичин Бубадин* баркалладик кваз, Вичин Малаикарни галаз атана ахкъатда. Гъа чІавуз Ада, чпин крариз килигна, гъардал къведайди вичел агакъарда. ²⁸ За квез рикІивай лугъузва: инал акъвазнавайбурук ахътинбур ква хъи, абуруз пачагъ яз къведай Инсандин Хва* акун тавунмаз, гъич ажални аквадач.

Исадин къамат дегиш хъун

17 ¹ Ругуд югъ алатайла, Петрудилай, Якъубалай* ва адан стха Ягъядилай* гъейри, мад касни галачиз, Иса къакъан дагъдиз экъечІна. ² Гъана абурун вилик Адан къамат дегиш хъана: Адан чини ракъини хъиз нур гана, Адан пекерни экв хъиз лацу хъана. ³ Садлагъана тилмизриз* Адахъ галаз суьгъбетар ийиз акъвазнавай Ильяс пайгъамбарни* Муса пайгъамбар* акуна. ⁴ Гъа и арада Петруди Исадиз лагъана:

– Я Ребби*! Хъсан хъаначни чун инал алаз. Ваз кІанда-тІа, за инал пуд кума эцигин: сад – Ваз, сад – Мусадиз*, садни – Ильясаз*.

⁵ Ада и гафар лугъузвай вахтунда абур экуъ цифедик акатна, анай рахадай ван атана:

– Ам Зи рикІ алай Хва я, Зи шадвал Гъадалди я. Адан чІалаз килиг!

⁶ И ван хъайи тилмизриз* гзаф кичІе хъана ва абур чинар кІаникна чилел ярх хъана. ⁷ Исади, абурун патав атана, абурук гъил кягъна:

– КичІе жемир, къарагъ! – лагъана Ада.

⁸ Вилер хкажна килигайла, абуруз Исадилай гъейри касни акунач.

⁹ Дагъдай эхвичІзавайла, абуруз Исади буйругъна:

– Инсандин Хцел* къейидалай кьулухъ чан хкведалди*, акурдакай масадаз ихтилат мийир.

¹⁰ Адан тилмизрини* хабар кьуна:

– Вучиз тавратдарри* Месигъдилай* вилик Ильяс пайгъамбар* хтун лазим я лугъузва?

¹¹ – Гъахъ я, Ильяс пайгъамбарди* Адалай вилик хтана, вири крар гуьнгуьна тун лазим я, – жаваб гана Ада. – ¹² Амма За квез лугъун хьи, ам хтунни авунай, амма инсанриз ам чир хъаначир. Адаз инсанри чпивай жедайвал писвал авуна. Гъадаз хъиз инсанри Инсандин Хцизни* азабар гуда.

¹³ Гъа инлай, Иса Ильяс пайгъамбардикай* рахазвай-тІани, Адан ихтилат Ягъя пайгъамбардикай* тирдан гъавурда тилмизар* гъатнай.

Жин квай жегил сагъарун

¹⁴ Иса халкъдин патав хтайла, Адан кылиив са инсан атана, метІерал акъвазна.

¹⁵ – Я Ребби*! – лагъана ада. – Зи хциз регъим ая! Ам варз цІийи хъайила чІур жезва. Адаз гзаф азабар гузва, гагъ ада цІуз хкадарзава, гагъ – вацІуз. ¹⁶ За ам Ви тилмизрин* патав гъанай, амма абурувай ам сагъариз хъанач.

¹⁷ – Эй иман гвачир, рекъяй акъатнавай несил! – жаваб яз лагъана Исади. – Гъикъван гагъда Зун квехъ галамукърай? Гъикъван чІавалди За куьн эхрай? Гъваш ам Зи патав!

¹⁸ Исади жиндиз* адай экъечІун эмирна, амни аялдай экъечІна. Аялни гъасятда сагъ хъана.

¹⁹ Иса текдиз амайла, Адан патав тилмизар* атана:

— А кар чалай вучиз алакьначир? — хабар кьуна абуру.

²⁰⁻²¹ — Куь иман зайиф тирвилай — лагьана Ада. — За квез рикІивай лугьзува: куь иман финдин твар кьван авайтІа, квевай и пелез «Инлай анихъ хьухъ» лагьана эмир гуз жедай, пелни анихъ жедай. Квехъ ахьтин иман аватІа, квелай алакь тийидай гьич са карни жедач.

²² Абуру вири санал Галилейдиз* хкведайла, Исади абуруз лагьана:

— И мукьвара Инсандин Хва* инсанрин гьиле твада,

²³ Ам ягьна рекьида, амма пуд лагьай юкьуз Адал чан хкведа*.

И гафар ван хьайила, адан тилмизар* зурба хажалат-дик акатна.

Аллагьдин КІвализ гудай харж

²⁴ Исани тилмизар* Кефернагьумдиз акъатайла, Петрудин патав Аллагьдин КІвализ* гудай харж кІватІдайбуру* атана, адавай хабар кьуна:

— Ви Муаллимди Аллагьдин КІвализ* гудай харж тир кьве драхма гузвачни мегер?

²⁵ «Гузва» лагьана, Петру кІвализ гьахьна. Петрудин сивай гаф акъатдалди, Исади адавай хабар кьуна:

— Ваз чиз, Симун, и дубнья гьиле авайбуру харжар нивай къачузва? Ам абуру чпин веледривай къачузвани, я тахьайтІа маса инсанривай?

²⁶ Петруди «Маса инсанривай» лагьана жаваб гана.

— АкІ хьайила, абурун веледар харжуникай азад я, — лагьана Исади. — ²⁷ Амма, харж кІватІдайбуруз* хьел татун патал, фена гьуьлуьз кІир вегь; сифте гьатай балугьдин сив ахьяя, ваз анай кьуд драхма жагьида, вуна а пул тухвана, жуван паталайни Зи паталай абуруз це.

Вуж чІехиди я?

18 ¹ Гьа вахтунда Исадин кьилив тилмизар* атана, Адавай жузуна:

— Цаварин Пачагьлугьда* виридалайни чІехиди вуж я?

²Ада аялдиз Вичин кыливи эверна, ам абурун юквал акъвазарна, ³лагъана:

– За квез рикІивай лугъузва: куън, дегіш хъана, аялар хъиз тахъайтІа, куън Цаварин Пачагълугъдиз* гъахъдач. ⁴Гъавилай, вуж и аял хъиз умун хъайитІа, гъам Цаварин Пачагълугъда* виридалайни чІехиди жеда. ⁵Ихътин са аял Зи хатурдай жуванди яз ни къабулайтІа, гъада Зун къабулзава.

⁶Захъ иман ийизвай ихътин адетдин гъвечІи ксарикай сад ни рекъай акъудиз хъайитІа, ам гарданда регъуън къван туна гъулуън деринра батмишарайтІа хъсан я. ⁷Инсанрив гунагъар ийиз тазвай и дуъньядиз гуж хъурай! Инсанри гунагъар мад ийида, амма маса инсанрив гунагъар ийиз тазвай инсанризни гуж хъурай!

⁸Ви са гъили ва я са кІвачи вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна абур атІана гадара; кве гъил ва я кве кІвач кваз жегъеннемдин цІуз аватдалди са гъил ва я са кІвач кваз ваз эбеди уъмуърдиз* гъахъун хъсан я. ⁹Ви са вили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам акъудна гадара; кве вил аваз цІун гургур авай жегъеннемдиз аватдалди ваз са вил аваз уъмуърдиз гъахъун хъсан я.

Квахъай хипекай къиса

¹⁰⁻¹¹Килиг гъа, ихътин адетдин гъвечІи ксарив рикІивай эгечІ, абурун Малаикар гъамиша Цавараллай Зи Бубадин* вилик ква. ¹²Виш хеб авай суъруьдикай са хеб хкатайла, адан иесиди вуч ийида лагъана фикирзава куъне? Гъелбетда, ам, къудкъанни цІекІуъд хеб дагълара туна, рехъ алатай са хпехъ къекъвез фида. ¹³За квез рикІивай лугъузва: ам жагъайла, адаз а рехъ алат тавуна амай къудкъанни цІекІуъд хеб хъунилай гзаф шадвал гъа са хпе гуда. ¹⁴Гъа и саягъда Цавараллай куъ Бубадизни* кІанзавайди гъа ихътин адетдин гъвечІи ксарикай садни терг тахъун я.

Ви стхади гунагъ ийиз хъайтІа, вуч авуна кІанда?

¹⁵ Ви стхади ваз гунагъ кар къртІа, фена адахъ галаз жуван бейкефвеликай кылди-кылихъ рахух. Ада яб гайитІа, ваз стха жагъун хъууна. ¹⁶ Ада яб тагайтІа, ви гафарал къве ва я пуд касди шагъидвал авун патал, жувахъ галаз са ва я къве кас твах. Вири Каламда* кхъенвайвал хъун лазим я: «Вири гафар къве ва я пуд шагъидди тести-кърна кІанда». ¹⁷ Стхади гъабурузни яб тагайтІа, адакай имандаллайбурун кІватІалдиз лагъ, ада кІватІалдизни яб тагайтІа, адаз мажусидиз*, я тахъайтІа харж кІватІа-вайдаз* хъиз килиг. ¹⁸ За квез рикІивай лугъуза: чилел куъне вуч къадагъа авуртІа, Цавараллайда гъам къадагъа ийида; чилел куъне вуч ийидай ихтияр гайитІа, Цавараллайдани гъам ийидай ихтияр гуда.

¹⁹ Мад За квез рикІивай лугъуда хъи, квекай къве кас са кар тІалабда лагъана меслят хъайитІа, а кар патал абуру дуъани ийиз хъайила, ам гъихътин кар хъайитІани, Цавараллай Бубади* ам кылиз акъудда. ²⁰ Гъинал Зи тІвар къуна къвед-пуд кас кІватІ хъайитІа, абурухъ галаз Зунни жеда.

Инсаф авачир къуллугъчидикай къыса

²¹ Ахпа Петруди мукъув агатна Исадивай хабар къуна: — Я Ребби*! Зи стхади заз такІан кар ийиз хъайитІа, за адалай шумудра гъил къахчун лазим я? Иридра къахчудани?

²² — Иридра ваъ, иридра пудкъанни цІуд сеферда — лагъана Исади. — ²³ ГъакІ хъайила Цавараллайда икІ чІехивал ийизва. Са пачагъди вичин къуллугъчийривай гъахъ-гъысаб авун тІалабна. ²⁴ Эвелни-эвел адан патав цІуд агъзур талант¹ бурж алай къуллугъчи гъана. ²⁵ Къуллугъчидивай вичел алай бурж вахгуз тахъуниз килигна,

¹ 18:24 И къадар пул къазанмишун патал адетдин зегъметчиди 200000 йисуз кІвалахун лазим жезвай.

пачагъди къуллугъчи, адан паб, аялар, вичихъ авай гъар са шей гваз лукІвиле маса гун ва идалди вичин бурж алудун эмирна. ²⁶Инал къуллугъчи адан кІвачерик ярх хъана, лагъана:

– Са тІимил эх хъия, за вав вири бурж вахгуда.

²⁷Пачагъдиз адан язух атана. Ада ам ахъайна, буржни гьалална. ²⁸Гъа и къуллугъчи, вичин бурж алай вич хътин са къуллугъчидин патав фена, туътуьникай къуна ам бамишариз, лугъуз хъана:

– Вун заз буржлу тир виш динар¹ гахце.

²⁹Адан бурж квайда метІерал акъвазна, адаз минетиз хъана:

– Са тІимил эх хъия, за вав бурж вахгуда.

³⁰Адаз эхиз кІан хъанач, фена ада вичин бурж квайди бурж вахгудалди дустагъда тваз туна. ³¹И кар акур адан юлдашар гзаф пашман хъана. Абуру фена хъайи-хъайивал чпин пачагъдиз ахъайна. ³²Пачагъди гуьгъуьнлай къуллугъчидиз эверна, лагъана:

– Ягъсуз лукІ! Вуна заз минетнай лугъуз За ваз зи бурж вири гьалалнай. ³³За ваз авур хътин регъим вуна ви юлдашдизни авун лазим тир.

³⁴Вири бурж вахгудалди хъел атай пачагъди ам жаллатІрин гъиле туна. ³⁵Лап рикІин къеняй жуван стхадилай куьне гъил къахчун тавуртІа, Цавараллай Зи Бубади* квелайни гъил къахчудач.

Паб гъуникайни рахъзуруникай

19 ¹Ийизвай ихтилатар куьтягъайдалай къулухъ, Иса Галилейдай* экъечІна, Ярдан вацІун муькуь патай ягъна Ягъудиятдиз* фена. ²Адан гуьгъуьна аваз гзаф халкъ атана, Ада абур гъана сагъар хъувуна. ³Адан патав фарисеяр* атана, Ам синагъ авун патал, хабар къуна:

¹ 18:28 Виш динар къазанмишун патал адетдин зегъметчиди виш юкъуз кІвалахун лазим жезвай.

– Акатай гъар са кардиз килигна гъуьлуь паб рахкурун дуьз кар яни?

⁴ – Квез чизвачни къван, Халикъди сифтени-сифте итимни дишегъли арадал гъана, – жаваб гана Ада ⁵⁻⁶ ва давамар хъвуна:

– Гъавиляй, дидени буба туна, итимдикайни папкай сад жеда. Абур къве чан ваъ, са чан жеда. Гъа икІ, Аллагъди сад авурбур инсанди чара авун лазим туш.

⁷Абуру хабар къуна:

– Бес вучиз Муса пайгъамбарди* «тІалакъар ганва лагъай чар кхъена чара хъухъ» лагъана ихтияр ганай?

⁸ – Ада, куь тукъуьл рикІер акурла, папахъ галаз чара жедай ихтияр гана, амма сифтедай акІ тушир, – жаваб гана Исади. – ⁹За квез лугъузва хъи, гъи касди, явал ийизвачир вичин папахъ галаз чара хъана, масад гъайитІа, ада зинавал* ийизва.

¹⁰Тилмизри* Адаз лагъана:

– Папан вилик гъуьлуьн хиве авай буржар гъахтинбур ятІа, паб тагъана амукъайтІа хъсан я.

¹¹ – Нивай хъайитІани а кар къабулиз жедач, ам анжах Аллагъди низ ганватІа, гъада къабулда, – лагъана Ада. – ¹²Дидеди хайидалай къулухъ чеб са куьнизни бакара тушир итимар ава; ахта авунвай итимар ава; гъакІни Цаварин Пачагълугъдиз* акъатун патал, паб тагъана амукъдай итимарни ава. Нивай и гафар къабулиз жеда-тІа, гъада абур къабулрай.

Исади аялриз хийир-дуьа авун

¹³Гъа чІавуз Исадин патав, Ада кап алтадна хийир-дуьа авун патал, аялар гъана, амма тилмизри* абуруз туьгъметар ийизвай. ¹⁴И кар акур Исади лагъана:

– Аялар секиндив тур, аялриз Зи патав атуниз ма-нийвал гумир, вучиз лагъайтІа Цаварин Пачагълугъ* гъахтинбурунди я.

¹⁵Ада абурал кап алтадна, ахпа Ам анай хъфена.

Девлетлу жегьил

¹⁶Са касди атана Исадивай хабар кьуна:

– Я Муаллим, эбеди уьмуьр* хьун патал, за гьихьтин хьсан крар авун лазим я?

¹⁷– Вуна Завай хьсанди вуч я лагьана вучиз хабар кьазва? – лагьана Исади – Хьсанди анжах са Аллагь я. Ваз эбеди уьмуьр* кІанзаватІа, Аллагьдин тІалабунар кьилиз акьуд.

¹⁸Исадивай а касди мад хабар кьуна:

– Гьи тІалабунар?

– Ягьна рекъмир, зинавал* ийимир, чуьнуьхмир, тапан шагьидвал ийимир. ¹⁹Жуван диде-бубадин хатур-гьуьрмет хуьх. Жуваз жув хьиз жуван мукьув гвайди кІан хьухь, – лагьана Исади.

²⁰– Абур вири за кьилиз акьудзава, заз мад вуч кимизва? – лагьана жегьил гадади.

²¹– Ваз камаллу инсан жез кІанзаватІа, алад, фена вахь вуч аватІа, гьабур маса гана, кесибриз пая, гьа чІавуз вахь цавара хазинаяр жеда. ГьакІ авурла, захь галаз ша, – жаваб гана Исади.

²²И гафар ван хьайила, жегьил пашмандаказ хьфена, вучиз лагьайтІа адахь зурба девлет авай.

²³Исадини Вичин тилмизри* лагьана:

– За квез рикІивай лугьузва: девлет авайбуруз Цаварин Пачагьлугьдиз* гьахьиз гзаф четин я. ²⁴Мадни За квез лугьуда: девлетлудаз Цаварин Пачагьлугьдиз* гьахьунилай деведиз рапунин хьуькьуьмдай экьечІун регьят я.

²⁵И гафар ван хьайила, Адан тилмизри* гзаф мягьтел хьанваз хабар кьуна:

– АкІ хьайила, бес нивай вич кьутармишиз жеда?

²⁶Абуруз килигна, Исади лагьана:

– Инсанрилай а кар алакьдач, амма Аллагьдилай алакьдачир затІни авач.

²⁷Адаз жаваб яз Петруди лагьана:

– Ингъе, вири туна, чун ви гуьгъуьна аваз атана; бес икІ авунай чаз вуч гуда?

²⁸ – За квез рикІивай лугъузва: цІийи дуьньяда Инсандин Хцикай* баркаллу пачагъ хъайила, куьн Исраилдин цІикъвед тайифадин гъахъ-дуван ийиз цІикъвед тахтуна ацукъда, – лагъана Исади. – ²⁹ Зи хатурдай вичин кІвалерилай, стхайрилай, вахарилай, бубадилай, дидедилай, аялрилай, мулкарилай гъил къахчурбурукай вишра артух гъа мал-девлет гьалт тийидай садни амукъдач, абур эбеди уьмуьрдин* иесияр жада. ³⁰ Исятда вилик квай гзафбур къулухъ жада, къулухъ галайбур – вилик.

ЦипицІлухда кІвалахзавайбурукай къиса

20 ¹Цаварин Пачагълугъ* квез ухшар я? Са кас экуьнин къилий вичин ципицІлухда кІвалахдай ксар къаз фена. ²КІвалахайбуруз йикъа са динар гудай меслят хъана, ада абур вичин ципицІлухдиз ракъурна. ³Экуьнин сятдин кІуьдриз хъиз* ам базардин майдандилай тІуз фидайла, адаз ана са карни тийиз акъвазнавай са шумуд кас акуна. ⁴Ада абуруз лагъана:

– Куьнни зи ципицІлухдиз алад, квез къведай гъакъи за гуда.

⁵Абур фена.

Нисинрихъ хъиз ам мад анал фена, гъа виликдай авурвал авуна, ахпа сятдин пудриз хъиз* мад хъфена. Адал мадни гъахътин инсанар гьалтна. ⁶Сятдин вадриз хъиз* ам мад анал хтана, анал акъвазнавай маса инсанар акурла, ада хабар къуна:

– Куьн са карни тийиз югъди инал вучиз акъвазнава?

⁷ – Чаз садани кІвалах ганач – жаваб гана абуру.

– Куьнни зи ципицІлухдиз алад – лагъана ада.

⁸Югъ няни хъайила, ципицІлухдин иесиди вичин гъилибандиз эверна лагъана:

– КІвалахайбуруз эверна, эхирдай къурбурулай эгечІна эвелдай къурбурал къведалди виридаз чпин зегъметдин гъакъи це.

⁹Сятдин вадаз* кьур гьар садаз са динар гана. ¹⁰Сифте кьурбуру чпиз гзаф гуда лагъана фикирнай, амма абуруз-ни гайиди са динар хъана. ¹¹Гьакъи къачурдалай кьулухъ абуру наразивилелди лугъуз хъана:

¹²— И инсанри кІвалахайди анжах са сят я, амма вуна абур чахъ галаз сад авуна. Къилин кІукІ кузвай ракъи-ник кІвалахар авурбур чун ятІани, вуна гьакъи виридаз сад хъыз гана.

¹³— Дуст, за ви хатурдик хкІурзавач; чун са динардал икърар* хъайибур туширни? — абурукай садаз жаваб яз лагъана ада. ¹⁴Жуваз къевезвай гьакъини къахчуна жуван рехъди ахлад; ваз къванди и эхирдай атайдазни гуз кІанзава заз. ¹⁵Заз жуван кІвале жуваз кІандайвал ийидай ихтияр авачни мегер? Я тахъайтІа зи гъилин ахъавал акваз ви вил къаних хъанвани?

¹⁶Гъа икІ исятда кьулухъ галайбур вилик жеда, вилик квайбур — кьулухъ.

Исади — Вич къиникъикай

¹⁷Ярусалимдиз фидай рекъе Исади Вичин цІикъвед тилмиздиз* са къерехдиз эверна, лагъана:

¹⁸— Ингъе, чун Ярусалимдиз физва, Инсандин Хва* хаинвилелди чІехи хахамринни* тавратдаррин* гъиле твада, абуруни Ам къиникъиз акъудна. ¹⁹Ам мажусийрин* гъиле хутвада. Абуру, ягъанатар авуна, гатана, Ам хашуниз ягъда*. Пуд лагъай юкъуз Адал чан хкъведа*.

Якъубанни Ягъядин дидедин тІалабун

²⁰Гъа арада Исадин патав вичин рухварни галаз Зебедеян паб атана, Адавай са вуч ятІани тІалабиз кІанз Адаз икрам авуна. ²¹Исади адавай хабар кьуна:

— Ваз вуч кІанзава?

— Ви Пачагъвал алукъайла, къуй и зи къве хцикай сад Ви эрчІи патавай, муькуьдини чапла патавай ацу-кърай, — лагъана Ада.

²²Амма Исади лагъана:

– Куьне тІалабзавайдакай квез хабар авач. За чІугваз-
вай азаб квевай чІугваз жедани?

– Жеда, – жаваб гана абуру.

²³ – Зи гьам-пияла куьнени хьвада, амма Зи эрчІи ва
чапла патаривай ацукьун – ам Завай ихтияр гуз жедай
кІвалах туш – лагьана Исади. – А чкаяр Зи Бубади* низ
тайинарнаватІа, гьабурунбур я.

²⁴ И гафарин ван хьайила, амай цІуд илчидиз* кве
стхадикай гзаф хьел атана. ²⁵ Исади абур кІватІна лагьана:

– Вири халкъарихъ гуж гьалибна агъавал ийизвай ви-
лик-къилик квай инсанар ава, вири халкъарал чІехи ксари
гьакимвал ийизва. Квез и кар чида. ²⁶ Амма куь арада акІ
тахьурай: куь арадай низ вилик-къилик жез кІанзаватІа,
къуй ам куь къилел-кІвачел элкьуьрай. ²⁷ Куь арада низ
сад лагьай чкадал жез кІанзаватІа, гьам квез лукІ хьун
лазим я. ²⁸ Гьа икІ Инсандин Хвани* Вичиз масадбуру
къуллугъ авун патал ваъ, Вич масадбуруз къуллугъ ийиз
атанвайди я. Ам, гзафбурун гунагьрилай гьил кьахчун
патал, Вичин чан эцигиз атанвайди я.

Кьве буьркьуьди сагьар хьувун

²⁹ Исани тилмизар* Еригьандай хьфизвайла, абурун
гуьгьуьна аваз гзаф халкъ кьвезвай. ³⁰ Ингье, рекьин кье-
рехдив ацукьнавай кьве буьркьуьда, Иса чпин виликай
физвайдакай хабар хьайила, гьарайиз хьана:

– Чаз регьим ая, Ребби*, Давуд* пачагьдин Хва!

³¹ Гзафбуру абуруз липІ хьухъ лагьана, амма абуру
амайдалайни кІевиз гьараярна:

– Чаз регьим ая, Ребби*, Давуд* пачагьдин Хва!

³² Исади, акьваз хьана, абуруз Вичин патав эверна.

– Квез Завай вуч кІанзава? – хабар къуна Ада.

³³ – Я Ребби*, чаз Вуна чи вилер сагьар хьувуна кІан-
зава, – лагьана абуру.

³⁴ Исади, абурун язух атана, абурун вилерик гьил кя-
гьна. Гьасятда абурун вилериз экв хтана. Абур Исадин
гуьгьуьна гьатна фена.

Иса Месигь Ярусалимдиз атун

21 ¹Абур Зейтун пелен* ценерив гвай Бетфагдив агакьна. Ярусалим, лагьайтІа, лап мукьварив гвай. Исади кьве тилмиз* ракъурна:

²— Куь вилик квай хуьруьз алад, — лагьана Ада. — Квез гьасятда гьаятда кутІуннавай диши ламни адан шаркІунтІ аквада; абур ахъайна Зи патав гьваш. ³Квевай хабар къадай кас хъайитІа, куьне лагь: «Абур Агъадиз герек я, Ада абур квел ахгакъарда».

⁴И крар пайгъамбарди* лагьай ихьтин гафар кьилиз акъатун патал хъайиди я:

⁵«Ярусалим шегьердиз лагь:
килиг, кьвезва куь умун Пачагь
пар ялдай гъайвандин шарагдал алаз,
диши супадал алаз».

⁶Тилмизри* фена Исади лагьайвал авуна. ⁷Абуру ламни шаркІунтІ гьана, кьве ламрални чпелай хтІунна пекер-парталар вегьена, Иса ламрал акьахна.

⁸Халкъдин чІехи керетІди чпин пек-лек хтІуниз Исадин вилик рекьел экІягъзавай, муькуьбуру тарарилай хилер атІуз Адан вилик рекьел гадарзавай. ⁹Исадин вилик квайбуруни кьулухъ галайбуру гъарай къачуна лугъузвай:

— Давуд* пачагьдин Хциз шукур хьурай! Реббидин* тІварцІелай кьвезвайдаз шукур хьурай! Цавариз шукур хьурай!

Иса Аллагьдин КІвале

¹⁰Ам Ярусалимдиз гьахъайла, шегьердавай вирибуру, кьалабулук кваз, хабар къазвай:

— Ам Вуж я?

¹¹Халкъдин арадай жаваб гузвай:

— Ам Галилейда* авай Назарет шегьердай тир Иса пайгъамбар* я.

¹²Аллагьдин КІвалин* гьаятдиз гьахъайла, Иса ана авай алверзавайбуруни муьштерияр чукуриз эгечІна.

Ада пул дегишарзавайбурун, лифер маса гузвайбурун куьсрияр ярхарна.

¹³— Пак Каламда* кхьенва: «Зи кІвализ дуьаяр ийидай кІвал лугьуда». Куьне ам къучийрин макандиз элкъурзава, — лагъана Ада.

¹⁴Аллагъдин КІвале* Адан патав буьркъубурни къецІибур къвез хъана, Ада абур сагъар хъувуна. ¹⁵Ада авур къван аламатар акур чІехи хахамризни* тавратдарриз* Аллагъдин КІвале* аялри «Давуд* пачагъдин Хциз шукур хъурай!» лагъай гафарин ван хъайила, абуру хъел кваз, ¹⁶Исадиз лагъана:

— Абуру вуч лугъузватІа Ваз ван къвезвани?

Исади абуруз жаваб гана:

— Къвезва. Бес куьне Каламдай* ихътин гафар кІелначни мегер: «Аялринни хурухъ галамай бицІекрин сивера Вуна Ви тарифдин гафар туна».

¹⁷Ам абурун патавай къарагъна, шегъердай экъечІна Бетан лугъудай хуьруьз фена. Йифиз Ам гъана амукъна.

Инжилдин тар

¹⁸Экуьнахъ Иса шегъердиз хкведайла, Адаз гишин хъана. ¹⁹Хквезвай рекъин къерехда инжилдин тек тар акурла, Ам адан патав фена, амма тарал пешерилай гъейри затІни алачиз акур Ада тараз лагъана:

— Мад вал уьмуьрлух бегъер тахъурай!

Инжилдин тар гъясатда къурана.

²⁰И кар акур Адан тилмизар* мягътел хъана амукъна:

— И тар гъясатда гъикІ къурана? — лагъана Адаз абуру.

²¹— За квез рикІивай лугъузва, — жаваб гана Исади, — Аллагъдихъ иман ийидайла куьн шаклу тахъайтІа, куьне инжилдин тарни къурурда, гъатта и пелез куьне «Къарагъ, жува жув гъуьлуьз вегъ» лагъайтІа, и карни къилиз акъатда. ²²Дуьа ийидайла, рикІе иман аваз вуч тІалабайтІа, гъам къилиз акъатда.

Исадин ихтияр. Къве хцикай къиса

²³ Иса Аллагъдин КІвализ* атана, чирвилер гудайла, Адал чІехи хахамарни* чувудрин* агъсакъалар атана алтІушна ва абуру Адаз лагъана:

– Вуна и крар гъикІ лагъана ийизва? Абур ийидай ихтияр Ваз ни гана?

²⁴ – За квевайни са кардикай хабар къада, – жаваб гана Исади. – Куъне Заз жаваб гайитІа, Зани квез Заз ни ихтияр ганватІа, лугъуда. ²⁵⁻²⁶ Вучиз Ягъя пайгъамбарди* инсанрив циз гъахъиз* тазвай? Ада инсанрив абуруз чпиз кІан хъана циз гъахъиз* тазвайни, я тахъайтІа, Аллагъдин къастуналди?

Абуру чпи чпихъ галаз веревирдер авуна:

– Чна «Аллагъдин къастуналди» лагъайтІа, Ада хабар къада: «Бес куън Ягъя пайгъамбардин* чІалахъ вучиз хъанач?» «Инсанриз кІан хъана», – лугъуз чаз халкъдихъай кичІеда, вучиз лагъайтІа халкъ Ягъя* гъакъикъи пайгъамбар* тирвилини чІалахъ жезва.

²⁷ Гъавилай абуру жаваб гана:

– Чаз чидач.

– Зани квез а крар Заз ни ихтияр гана ийизватІа лугъудач, – лагъана Исади.

²⁸ Гила куъне За квез лугъудайдакай фагъум-фиркир ая. Са касдихъ къве хва хъана. Буба сад лагъай хцин патав атана, адаз лагъана:

– Къе, чан хва, фена зи ципицІлухра кІвалаха.

²⁹ – Заз физ кІанзавач, – жаваб гана хци.

Амма ахпа вичин жавабдал пашман хъана, ам ципицІлухдиз фена.

³⁰ Буба муъкуъ хцин патав фена, гъа гафар гъадазни лагъана.

– Фида, агъа, – лагъана хци.

Амма ам ципицІлухдиз фенач.

³¹ Къве хцикай бубадин тІалабун ни къилиз акъудна?

– Сад лагъайда, – жаваб гана абуру.

– За квез рикІивай лугъузва: харж кІватІдайбурни* ява дишегълияр Аллагъдин Пачагълугъдиз* квелай вилик акъатда, – лагъана Исади. – ³² Ягъя пайгъамбар* квез дуъз рехъ къалуриз атанай, амма куъне яб акалнач, харж кІватІдайбурни* ява дишегълияр адан чІалахъ хъана. А кар квез акурлани, куъне туба авунач*, я Ягъя пайгъамбардихъни* агъунач.

Пис ципицІбандикай кыса

³³ Гила маса кысадиз яб це. Са инсанди ципицІлух кутуна, адалай пару элкъуърна. Фур эгъуънна, ципицІар шуткъундай чка тукІуърна, ципицІлухдал гуъзчивал авун патал минарани эцигна. Ибур вири вичиз кІвалахиз къунвай ципицІбанрив вугана, вич сиягъатдиз фена.

³⁴ Бегъер кІватІдай вахт агакъайла, вичиз къвезвай пай къахчун патал, ада вичин нуькер ципицІбанрин патав ракъурна. ³⁵ ЦипицІбанрини адан инсанар къуна сад хъсандиз гатана, муькуьди ягъна къена, пуд лагъайдазни къван гана. ³⁶ Ахпа ада аниз амайдалайни гзаф нуькерар ракъурна, ципицІбанри гъабурузни гъахътин кар къуна. ³⁷ Эхирни ада абурун патав «Зи хцикай абуруз регъуъ жеда» лагъана вичин хва ракъурна. ³⁸ ЦипицІбанриз адан хва акурла, абуру чпи чпиз лагъана:

– Им варис я. Ша чна ам рекъин, адан ирсни чал гьалтда.

³⁹ Абуру ам къуна, ципицІлухрай акъудна, ягъна къена.

⁴⁰ Квез чиз, ципицІлухрин иеси аниз атайла, а ципицІбанриз ада вуч авун лазим я?

⁴¹ – Ада а пис ксар азаб гана рекъида, ципицІлухни вахтунда вичив бегъер вахгудай маса ципицІбанрив вугуда, – жаваб гана абуру.

⁴² Исади лагъана:

– Пак Каламдай* куъне ихътин гафар кІелначни бес: «УстІарри кваз такъуна гадарай къванцикай хандакІдин пипІе твадай къилин къван хъана.

Им Аллагъди гайивал я.

Бес им алапат тушни кван чаз аквазвайди».

⁴³ ГьакІ хьайила За квез лугъузва хьи, квевай Аллагьдин Пачагьлугъ* кьахчуда, а Пачагьлугъ чувудар* туширбурув вугуда, чувудар* туширбуруни чпин бегьерар вахтунда Аллагьдив вахгуда. ⁴⁴ Вуж а кванцел алукайтІа, адан чин-гьил алатда, нел а кван аватайтІа, ам а кванци шупІа.

⁴⁵ Чехи хахамрини* фарисейри* Адан кьисайриз яб гайила, абур Иса чпикай рахазвайдан гьавурда гьатна. ⁴⁶ ГьакІ хьайила абуруз Ам кьаз кІан хьана, амма халкъди Иса пайгьамбардай* кьуниз килигна, абуруз халкъди-хьай кичІе хьана.

Мехьерин межлисдилай кьиса

22 ¹ Исади чІехи хахамризни* фарисейриз* мад са кьиса ахьайна:

² – Цаварин Пачагьлугъ* квез ухшар я? Са пачагь вичин хциз мехьер ийиз гьазур хьанвай. ³ Ада вичин лукІар мехьерик мугьманриз эвериз ракурна. Амма ша лагьайбуруз кьез кІан хьанач. ⁴ Ада мад вичин маса лукІар ракурна лагьана:

– За теклифнавайбуруз фена лагь: тІуьн-хьун за гьазурнава, хвенвай данаярни жунгавар тукІунва, вири гьазур я. Ша мехьерин межлисдиз.

⁵ Ша лагьайбуру мад адан теклиф япакьун тавуна, гьар сад санихъ фена: садбур чпин никІерал фена, садбур чпин алвердин гуьгьуьна гьатна; ⁶ амайбуру адан лукІар кьуна, абур гатана, ягьна кьена. ⁷ А краикай ван хьайи пачагьдиз хьел атана. Ада вичин кьушунар ракурна абур телефна ва абурун шегьерни кана. ⁸ Ахпа ада вичин лукІариз лагьана:

– Мехьерин межлис гьазур я, амма межлисдиз теклифнавайбур лайихлубур хьанач. ⁹ ГьакІ хьайила алад куьчейрай тІуз, гьалтай-гьалтайдаз зи межлисдиз теклифа.

¹⁰ Абуру фена чпел гьалтай кван хьсан ва пис инсанар кІватІна, межлис абурай ацІурна. ¹¹ Ахпа пачагь вичин

мугьманриз килигиз атана, абурун арада адаз мехъерихъ галаз кьан тийизвай парталар алай са кас акуна.

¹² – Ихътин пекер алаз вун иниз гьикІ атанва, дуст кас? – лагъана адаз пачагъди.

Ада жаваб ганач.

¹³ Инал пачагъди вичин лукІариз лагъана:

– Адан гъилерни кІвачер кутІунна, къачуна ам ми-чІи къецел гадара, ана жедайди шел-хвални сарар ре-гъуьнар я.

¹⁴ Ша лагъанвайбур гзаф жеда, амма абурукай хкъягъ-навайбур – тІимил.

Пачагъдиз гудай харж

¹⁵ Гъадалай къулухъ фарисеяр* анай экъечІна, Иса га-фунал гьикІ къаз жедатІа лугъуз, меслятар ийиз хъана.

¹⁶ Абуру Адан патав Гъируд* пачагъдин терефдарарни галаз чпин тилмизар* ракъурна.

– Я Муаллим! – лагъана тилмизри*. – Вун адалатлу я, Вуна, садазни гардан кІирвал тавуна, Аллагъдин ре-къер дуъздаказ къалурзава. Вун масадаз чин чуьхуьдай гафар талгъудай инсан тирди чаз чизва. ¹⁷ ГъакІ хъайила Вуна чаз лагъ: пачагъдиз харж гун дуъз кар жезвани, жезвачни?

¹⁸ Амма Исади, абурун чІуру фикирар чиз, лагъана:

– Къве чин алайбур! Куьне вучиз Зун синагъ ийизва?

¹⁹ Харжунай гана кІанзавай пул куьне Заз къалура.

Абуру динар гъана.

²⁰ – Идал алай шикил ва кхъенвай тІвар нинди я? – хабар къуна Исади.

²¹ – Пачагъдинди я, – жаваб гана абуру.

– Гъавиляй пачагъдин пай пачагъдиз це, Аллагъдин пай – Аллагъдиз, – лагъана Исади.

²² И гафарин ван хъайила, абур мягътел хъана. Ам анал туна, абур хъфена.

Сакъаяр

²³ Гъа юкъуз Исадин патав къейидалай къулухъ ин-
сандап чан хкведач* лугъудай сакъаяр* атана, ²⁴ Адавай
хабар къуна:

– Муаллим! Муса пайгъамбарди* лагъанай: «Стхай-
рикай сад аялар тахъана къейитІа, къуй муькуь стхади
адан паб къахчуна вичин стхадин тухум кукхтурай».

²⁵ Чи арада ирид стха хъана. Сад лагъайда паб гъана,
амма вич къена. Адахъ аялар тахъуниз килигна, адан паб
къвед лагъай стхадиз хкана. ²⁶ Гъам хъиз къвед лагъайди-
ни, пуд лагъайдини, гъатта ирид лагъай стхани къена.
²⁷ Эхирдай гъа дишегълини къена. ²⁸ Ам вири стхайрихъ
галаз яшамиш хъуниз килигна, абурал чан хтайдалай*
къулухъ а дишегъли ирид стхадикай гъи стхадин паб
хъун лазим я?

²⁹ – Квез я Пак Калам*, я Аллагъдин къуват течидай-
вилай къун ягъалмиш я, – жаваб гана Исади. – ³⁰ Чан
хтайла* инсанрин арада я папар гъунар, я гъуьлуьз финар
хъжедач. Абур цавараллай малаикар хъиз жеда.

³¹ Къейибурал чан хтуникай* рахайтІа, квез и кардикай
Аллагъди вуч лагъанватІа кІелначни? ³² Ада лагъанай:
«Зун Ибрагъиманни*, Исакъанни*, Якъубан* Аллагъ я».
Ам къейибурун ваъ, чан алайбурун Аллагъ я.

³³ И гафарин ван хъайи халкъ Адан гафарал мягътел
хъана.

Виридалайни къилин тагъким

³⁴ Исади Вичин жавабралди сакъаяр* кІеве туна лагъай
ван галуькай фарисеяр* санал кІватІ хъана. ³⁵ Абурукай
са тавратдарди* Иса кІеве тваз кІанз, хабар къуна:

³⁶ – Я Муаллим! Аллагъдин вири тагъкимрикай ва-
жиблуди гъим я?

³⁷ Исади лагъана:

– «Жуван Ребби* Аллагъ рикІин вири сидкъидай, жуван
вири руьгъдалди, жуван вири къатІунралди кІан хъухъ».

³⁸ Им сифтегъан ва лап важиблуга тагъким я. ³⁹ Гъадаз ухшар тир къвед лагъай тагъкимни ава: «Жуваз жув хъиз, жуван мукъув гвайди кІан хъухъ». ⁴⁰ Къанун* ва пайгъамбаррин* ктабар и къве тагъкимдал бинеламиш хъанва.

Месигъ Давуд пачагъдин Хва яни?

⁴¹ Ахпа санал кІватІ хъайи фарисейриз* Исади суал гана:

⁴² – Месигъдикай* куъне вуч фикирзава? Ам нин Хва я?

– Давуд* пачагъдин Хва я, – жаваб гана абуру.

⁴³ – Бес Пак Руьгъ* акатай Давуд* пачагъди вучиз Месигъдиз* Агъа лугъузвай? – хабар къуна Исади. – Давуда* лагъана: ⁴⁴ «Реббиди* зи Агъадиз лагъанай: „Ви душманар За Ви кІвачерик вегъидалди Зи эрчІи гъилив ацукъ“».

⁴⁵ Давуд* пачагъди Месигъдиз* Агъа лугъуз хъайила, Ам адан Хва гъикІ жезвайди я?

⁴⁶ Садавайни са жавабни гуз хъанач ва гъа йикъалай эгечІна мад Адавай са куъникайни хабар къадай жуърэт абуру хъувунач.

Фарисейринни тавратдаррин чІуру крар

23 ¹ Ахпа Исади халкъдихъ ва Вичин тилмизрихъ* галаз суьгъбетар ийиз хъана. ² Ада лагъана:

– Тавратдаррини* фарисейри* Муса пайгъамбардин* Къанундиз* баянар гудай ихтияр чпин гъиле къунва. ³ Абуру кез вуч лагъайтІа, гъам къилиз акъуд, амма абуру ийизвай крар куъне ийимир, абуру гафаралди лугъузва, краралди ийизвач. ⁴ Абуру инсанрал ялиз тежедай пар эцигзава, амма чпи а пар къун патал, абуру гъич тІуб тупІухъ гелягъдач. ⁵ Абуру чпин крар анжах халкъдиз чпи са вуч ятІа ийизвайди акурай лугъуз ийизва. Абуру пелер кутІуннавай затІариз килиг, абурун пекерал алай яргъи курквачІриз килиг! ⁶ Синаугра* абур вилик квай чкаяр къаз алахъда. ⁷ Абуруз базардин майдандал инсанри чпиз гъурметдалди икрам авун, чпихъ галаз «Муаллим» лугъуз рахун кІанда.

⁸ Амма жуваз муаллим лугъуз тамир, квехъ авайди анжах са Муаллим я, куънни вири сад садан стхяар 25

я. ⁹ Куьне квекай садазни чилел буба лугьумир, квехъ авайди Цавараллай анжах са Буба* я. ¹⁰ Гьич садазни квез регьбер лугьудай ихтияр гумир, квехъ авайди анжах са Регьбер я – Гьамни Месигь* я. ¹¹ Куь арада авай вири-далайни чІехиди куь кьуллугьда акьвазрай. ¹² Ни вичи вич вине кьуртІа, гьам агьада жеда, ни вичи вич агьада кьуртІа, гьам вине жеда.

¹³⁻¹⁴ Гуж я квез хьанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне инсанриз Цаварин Пачагьлугь-диз* фидай рак агална. Я куьн аниз гьахьзавач, я аниз физ кІанзавайбур куьне ахьайзавач.

¹⁵ Гуж я квез хьанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур, куь рекьел са кас кьванни гьун патал, куьн тефей гьуьлерни чилер амач. Ахьтинди квез жагьайла, куьне ам квелай кьве кьат бетердаз элкьуьрда, ам квехъ галаз жегьеннемдин цІуз аватда.

¹⁶ Гуж я квез хьанвайди, буьркьуь регьберар! Куьне лугьузва: «Ни Аллагьдин КІвалел кьин кьуртІа, адавай кьин кьилиз акьуд тавуртІани жеда, амма ни Аллагьдин КІвалин* кьизилрал кьин кьуртІа, ада вичин кьин кьилиз акьудун лазим я». ¹⁷ Я буьркьуь ахмакьар! Вуч вине я, кьизил яни, я тахьайтІа а кьизил пак* авур Аллагьдин КІвал*?

¹⁸ Куьне вуч лугьузватІа мадни са мисал гьин: «Ни кьурбангандал* кьин кьазватІа, адавай кьин кьилиз акьуд тавуртІани жеда. Ни кьурбангандал* алай кьурбандал* кьин кьуртІа, гьада гьа кьин кьилиз акьудун лазим я». ¹⁹ Эй буьркьуьбур! Вуч вине я, кьурбанд* яни, я тахьайтІа ам пак* ийизвай кьурбанган*? ²⁰ Ни кьурбангандал* кьин кьазватІа, ада а кьурбангандал* вуч алатІа, гьадални кьин кьазва. ²¹ Ни Аллагьдин КІвалел* кьин кьазватІа, ада тек са Аллагьдин КІвалел* ваь, гьакІни ана Яшамиш Жезвайдални кьин кьазва. ²² Цаварал кьин кьазвайда Аллагьдин тахтунални адал Ацукьнавай Аллагьдал кьин кьазва.

²³ Гуж я квез хьанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, кьве чин алайбур! Куьне гьатта сала экьечІзавай пурнийрин,

шивитдин ва эфферин бегьердин цІуд паюникай са пай Аллагьдиз акъудзава, амма Къанундин* лап къилин къайдайриз — адалатлувилиз, регьимлувилиз ва Аллагьдихь иман авуниз — куьне гьич са ябни гузвач. Авуна кІанзавай важиблу кар гьа им я, амма муькуь крарни рикІелай ракъурна виже къведач. ²⁴Эй буьркьюь регьберар, куьне хъвазвай затІ, ветІ ква лугьуз, куьзда, амма деве туюкьюьнда.

²⁵Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, къве чин алайбур! Куьне къапарин винел пад михъзава*, амма абурун къене куьне къанихвилелди чапхун авурди ава. ²⁶Эй буьркьюь фарисей*, къапунин къве падни михьи* жедайвал, сифте куьне адан къен пад михья*.

²⁷Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, къве чин алайбур! Куьн винелай асуннавай сурариз ухшар я. Абур винелай гуьрчег яз аквада, амма абурун къен къейибурун кІарабрайни гьар жуьредин чиркерай ацІана жеда. ²⁸Винелай куьнни вири крар дуьздаказ ийизвайбур хьиз аквада, амма куь къенер жадувиливни чалкечирвилив ацІанва.

²⁹Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни* фарисеяр*, къве чин алайбур! Куьне пайгъамбарриз* гуьмбетар эцигзава, дуьз инсанрин сурар безетмишзава. ³⁰Гьа са чІавуз куьне лугьунни ийизва: «Чун чи бубайрин девирра яшамиш жезвайтІа, абуру пайгъамбаррин* ивияр экъичдайла, чун бубайрихь галаз сад жедачир». ³¹Гьа идалди куьне куьн пайгъамбарар* телеф авурбурун веледар я лагъана шагьидвал ийизва. ³²Куь бубайри къил кутур крар гила куьне акъалтІар хьия. ³³Иланар! Гьуюлягьдин къеняй акъатнавайбур! Квевай жегьеннемдин цІукай катиз жеда жал? ³⁴ГьакІ хъайила За куь патав пайгъамбарар*, арифдарар ва тавратдар* ракъурзава; абурукай са бязибур куьне рекьиди, са бязибур хашуниз ягьда*, муькуьбуруни куь синаугра* гатаз, са шегьердай муькуь шегьердиз чукурда. ³⁵Нетижада, Гьабилалай* эгечІна, Аллагьдин КІвалинни* къурбангандин* арада къейи Барахан хва Зекеридал къведалди са тахсирни квачиз ягьна къейи

вири инсанрин кысас квейлай къахчуда. ³⁶ За квез рикІивай лугъзува: вири пис крарай и несилдиз жаза гуда.

³⁷ Эй Ярусалим, Ярусалим! Пайгъамбарар* гатадай шегъер! Аллагъди ракъурнавайбур къванцин хура твадай шегъер! Вечре вичин цицІибар кІватІна лувак кутадайдиди хъыз, шумудра Зун ви аялар кІватІиз алахънай. Амма квез кІан хъаначир. ³⁸ Килиг, куь Аллагъдин КІвал* ичІиз тунва. ³⁹ Куьне «Риббидин* тІварцІелай къвезвайдаз шукур хъурай» лугъудай вахт къведалди, квез Зун ахквадач.

Исадин жележегдикай келимаяр

24 ¹ Иса Аллагъдин КІваляй экъечІна хквезвайла, Адан патав тилмизар* атана, Адаз Аллагъдин КІвалин* дараматриз тамашун теклифна.

² — Куьн и дараматрал гъейран жезвани? — жаваб гана Ада. — За квез рикІивай лугъзува: абур вири барбатІ жеда, къван къванцел аламукъдач.

³ Иса Зейтун пелел* ацукънавайла, Адахъ галаз къилди амукъай тилмизри* Адан патав агатна лагъана:

— Чаз лагъ: Ам мус жедай кар я? Вун элкъвена хквейдайвилин лишан вуч жеда? Эхирзаман хъанвай чІал чаз гъикІ чир жеда?

⁴ Исади жаваб яз лагъана:

— Мукъаят хъухъ, куьн алцурриз тахъурай! ⁵ Гзафбур, чеб Месигъ* я лугъуз, чеб Зи тІварцІелай атанвайди я лугъуз, къведа, гьадалди абуру гзаф инсанар алцуларда.

⁶ Мукъваривай ва я яргъарай дяве физвай ванер къвез хъайитІа, кичІе жемир, абур жедай крар я, амма чир хъухъ хъи, им гъеле эхир туш. ⁷ Халкъ халкъдал къарагъда, пачагълугъни — пачагълугъдал; чка-чкайра залзалаяр жеда, каш гьатда. ⁸ Вири им азаб-азиятрин эвел я. ⁹ Гъа чІавуз куьн маса гуда, хурук кутада ва ягъиз рекъида. Зи тилмизар* хъуниз килигна, куьн вири халкъариз такІан жеда. ¹⁰ Гзафбуру Захъ иман хъийидач, абуру сада сад маса гуда, садаз сад такІан жеда. ¹¹ Тапан пайгъамбарар*

гзаф пайда жеда, абуру гзаф инсанар алцуарда. ¹² Писвал артух хуникди, гзафбурун муьгьуьббат рекьйда. ¹³ Эхирдалди эхайди кьутармиш жеда.

¹⁴ Цаварин Пачагьлугъдикай* тир Шад Хабар* дуйньятирвал вири халкъарин арада чукІурда, ахпа эхират* алу къда. ¹⁵ Гьа икІ, Даниял пайгьамбарди* лагьайвал, пак* чкада гьатнавай чкІайвилин мурдарвал акурла (кІелзавайда кьатІунни авурай), ¹⁶ Ягьудиятда* авай кьванбур вири катна фена дагълара чуьнуьх хьурай. ¹⁷ Вуж кьавал алаз хьайитІа, ам герек шей кьачуз кІвализ гьахь тавурай! ¹⁸ Вуж чуьлда аваз хьайитІа, ам винелай алу кІдай вичин пекер кьахчуз кІвализ хьфин тавурай. ¹⁹ Гьа чІавуз кІвачел заланбурузни хурудихь аялар галайбуруз гуж жеда! ²⁰ Куьн катдай йикъар хьуьтІуьз ва я киш юкьуз* тахьурай лагьана дуьаяр ая. ²¹ Аллагьди дуйньят халкъай йикъалай кьенин йикъалди тахьай хьтин ва хьайидалай кьулухь тежедай хьтин мусибат гьа йикъара инсанрин кьилел кьведа. ²² Аллагьди виликамаз гьа мусибатдин йикъар тІимил авуначиртІа, чан алай са затІни кьутармиш жедачир. Амма Вичин хкягьнавайбурун, вичин рикІ алайбурун хатурдай Ада а мусибатдин вахт куьруь авунва.

²³ Гьа арада кьез сада «Ингье, им Месигь* я», я тахьайтІа «Ангье, Ам Месигь* я» лагьайтІа, куьн чІалахь жемир, ²⁴ Тапан месигьарни* тапан пайгьамбарар* гзаф акъатда. Абуру, чІехи аламатарни керематар* кьалурда, алакьайтІа, гьатта Аллагьди хкягьнавайбурни кваз алцуариз алахьда. ²⁵ Килиг гьа, За кьез вири виликамаз лагьанва.

²⁶ Кьез «Килиг, баябан чуьлда Месигь* ава!» лагьайтІа, куьн аниз фимир, я тахьайтІа «И кІвалерикай сада Ам чуьнуьх хьанва» лагьайтІа, куьн абурун чІалахь жемир. ²⁷ РагьэкъечІдай патай ягьай цІайлапан рагь акІидай пата гьикІ аквадатІа, Инсандин Хвани* гьакІ атана акъатда. ²⁸ Леш гьинал хьайитІа, кьузгьунарни гьанал кІватІ жеда.

²⁹ Ахпа и йикъара авай къада-балаяр акатайдалай кьулухь рагь мичІи жеда, вацрани экв хгудач, гьетер аватда, цавун кьуватар юзада. ³⁰ Гьа чІавуз цавал Инсандин Хва*

хкведайвилин лишан акьалтда. Инсандин Хва* кьудрат-
да ва зурба баркаллувиле аваз цавун циферал алаз хквез
акур инсанар, чеб чпивай квахьна, шехьиз жеда. ³¹ Ада и
дуьньядиз Вичин малаикар ракьурда. Абуру чІехи кьар-
гьуяр ягьиз, дуьньядин кьуд пипІяй, яни цавун и кьилияй
а кьилел кьведалди авай кьван чкайрай Ада хкягьнавай-
бур кІватІада. ³² Инжилдин тар квез чешне хьурай: адан
хилери тІурар гьана пеш ахьайиз хьайитІа, квез мукь-
вара гад алуькьдайди чир жеда. ³³ За лугьузвайди кьилел
кьвез акьатзаваз акурла, Инсандин Хвани* куь ракІарив
агакьнавайди квез чир хьухь. ³⁴ За квез рикІивай лугьузва:
гилан несил алатна фидалди и крар вири кьилиз акьатда.
³⁵ Цавни чил дегиш жеда, амма Зи гафар дегиш жедач.

³⁶ Ам кьведай я югь, я сят садазни чидач, я цавараллай
малаикриз, я Хциз. Ам анжах Бубадиз* чида. ³⁷ Нуьгьан*
девирда гьикІ хьанатІа, Инсандин Хва* элкьвена хтай
девирдани гьакІ жеда. ³⁸⁻³⁹ Нуьгьан* девирда яд акьалтна
ва ам гимидиз гьахь тавунмаз вирибуру незвай, хьваз-
вай, папар гьизвай, гьуьлуьз физвай, амма дуьньядал яд
акьалтна — вири терг хьана. Акьван чІавалди садазни са
затІни чизвачир. Инсандин Хвани* гьа саягьда элкьве-
на хкведа. ⁴⁰ Гьа чІавуз кьве кас чуьлда кІвалахиз жеда,
абурукай сад кьахчуда, сад тада. ⁴¹ Кьве дишегьлиди са
регьве техил регьведа: абурукай сад кьахчуда, сад тада.
⁴² ГьакІ хьайила уях хьухь, квез куь Ребби* хкведай югь
чизвач. ⁴³ Квез чидани, кІвалин иесидиз угьри кьведай
чІав чир хьанайтІа, ада уяхвал ийидай ва вичин кІвал
атІуз тадачир. ⁴⁴ ГьакІ хьайила куьнни гьазур яз хьухь:
гьич квез хабарни авачиз Инсандин Хва* хтана акьатда.

⁴⁵ Лугьун хьи, агьади вичин кІвалихь гелкьвезвайбурун
кьилел, абуруз вахтунда фу-яд гун патал, са кас эцигна.
А кас вафалуди ва кьил авайди хьайитІа, ада вуч ийида?
⁴⁶ Агьа кІвализ хтайла, ам вичин хиве авай крарал маш-
гьул яз жеда. Ахьтин кас бахтавар я. ⁴⁷ За квез рикІивай
лугьузва хьи, адан агьади вичин вири мал-мулкунин
кьиле а кас акьвазарда.

⁴⁸⁻⁵¹ А касди намуссузвилелди вичи вичик «Зи агъа му-
къвара ахкъатдач» лагъана, кІвалел алай вич хътинбур
гатаз, вичин хъвадайбурухъ галаз нез-хъваз хъайитІа, а
касдин агъади гъич виливни техуъзвай са юкъуз, гъич
фикирдизни гъиз тежедай чІавуз хтана, адаз лашунин
хура туна векъи жаза гуда ва гъадазни къве чин алай-
буруз хъиз кар къада. Ана лагъайтІа, шел-хвал ва сарар
регъуън амукъда.

ЦІуд рушакай къиса

25 ¹Цаварин Пачагълугъ* квез ухшар я? Гъиле чира-
гъар авай цІуд руш чам къабулиз фенай. ²Абурукай
вад акьуллубур тир, вадни — акьулсузбур. ³Акьулсузбуру
чпин чирагъар къачунатІани, абура цадай ягъ къачунач.
⁴Акьуллубуру чпин чирагърихъ галаз ягъ авай къапарни
къачуна. ⁵Чам геж жезвай, рушарихъ ахвар акатна, абур
ксана. ⁶Кьуланфериз гъарай акъатда:

— Ингъе, чам хквезва! Адан вилик экъечІ!

⁷Гъасятда рушар къарагъна, абуру чпин кузвай чира-
гъар къайдадик кухтуна.

⁸Акьулсузбуру акьуллубуруз лагъана:

— Чи ягъ куътягъ хъана чирагъар хкахъзава, чаз куъ
ягъадикай са тІимил це.

⁹— Чавай квез гуз жедач, ам я квезни бес жедач, я чаз-
ни, — лагъана акьуллубуру. — Куъне фена куъ чирагъриз
цадай ягъ маса къачу.

¹⁰Абур ягъ гъиз фена хкведалди чамни хтана акъатна,
гъазур хъанвайбур чамрахъ галаз мехъерин межлисдиз
гъахъна. Ракни агал хъана. ¹¹Ахпа амай рушарни аниз
атана акъатна.

— Я агъа! Я агъа! — лагъана абуру. — Чаз рак ахъая!

¹²Амма ада жаваб яз лагъана:

— За квез рикІивай лугъузва: куън заз чидайбур туш.

¹³ГъакІ хъайила, уях хъухъ, За лугъузвай я югъ, я сят
садазни чизвач.

АтІугъай агъадикай къиса

¹⁴Са касди дуьньяда къекъуьн къетІна. Рекъиз фидалди а касди вичин лукІар кІватІна, абурал вичихъ авай эменни тапшурмишна. ¹⁵Садав ада вад талант¹ вугана, муькуьдав – кьве талант, пуд лагъайдавни – са талант. Ада абурув гъардав чпин гъар садан алакунриз килигна вуганай ва вич экъечІна фенай. ¹⁶Вад талант къачурда гъа пулар кардик кутуна, абурун кьилел мад вад талант къазанмишна. ¹⁷Гъа и саягъда кьве талант гвайдани вичив гвай талантар кардик кутуна, мад кьве талант къазанмишна. ¹⁸Са талант гвайда тухвана вичин иесидин пул чилик кутуна, чуьнуьхна туна. ¹⁹Са къадар йикъар алатайла, а къуллугъчийрин агъа хтана, абуровай ада гъахъ-гъисаб авун тІалабна. ²⁰Вад талант къачурда муькуь вад талантни хкана лагъана:

– Агъа, вуна зав вад талант вуганай, ингъе, гъабурун кьилел за мад вад талант къазанмишна.

²¹– Хъсан хъана, зи регъимлу ва вафалу къуллугъчи! – лагъана агъади. – ГъвечІи карда вун заз вафалу хъана. Гила за вал еке крар тапшурмишда. Захъ галаз вунани шадвал ая.

²²Къве талант къачурдини атана, лагъана:

– Агъа, вуна зав кьве талант вуганай, ингъе, гъабурун кьилел за мад кьве талант къазанмишна.

²³– Хъсан хъана, зи регъимлу ва вафалу къуллугъчи! – лагъана агъади. – ГъвечІи карда вун заз вафалу хъана. Гила за вал еке крар тапшурмишда. Захъ галаз жувани шадвал ая.

²⁴Ахпа адан патав са талант къачурди атана.

– Агъа, заз вун инсаф авачир инсан тирди чида, – лагъана ада; – вуна цун тавур ник гуьда, вуна тум чукІур тавур чкадай бегъер кІватІда. ²⁵Вахъай кичІе

^{1 25:15} Са талант адетдин зегъметчиди къазанмишун патал 20 йисуз кІвалахун лазим жезвай.

хъана, тухвана за ви талант чилик кутуна. Ингъе ви талант, къахчу.

²⁶ – Темпел ва ярамаз лукІ! – жаваб гана агъади. – За цун тавур никІяй гуьдайди ва за тум чукІур тавур чкадай кІватІдайди ваз чир хъайила, ²⁷ вучиз вуна зи пул кирида вуганачир? За хтайла, къведай жуван хийир къил алаз къахчудай.

²⁸ Вичин лукІариз Агъади лагъана:

– Къахчу адав гвай талант, ам цІуд талант авайдаз це.

²⁹ Гъар нихъ аватІа, адаз мадни кІукІ алаз гуда, авачир-давай авайдини къакъудда.

³⁰ И вижесуз лукІ мичІи къежел гадара, ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я.

Дуьньядин дуван

³¹ Инсандин Хва* баркалла алаз Вичин малаикрин арада аваз атана акъатайла, Ам баркаллу пачагъ яз тахтуна ацукъда. ³² Адан вилик вири халкъбар кІватІ жеда. Ада абур, чубанди хипер къунарикай чара ийидайвал, сад садавай чара ийида. ³³ Хипер Ада вичин эрчІи патавай акъвазарда, къунарни – чапла патавай. ³⁴ Пачагъди Вичин эрчІи патавай акъвазнавайбуруз лугъуда:

– Зи Бубади* хийир-дуья ийизвайбур, куьн иниз ша, дуьнья халкънавайдалай инихъ квез къисметнавай Пачагълугъ къабула. ³⁵ Заз гишин хъайила, куьне Заз фу ганай; Зун къаних хъайила, куьне Заз яд ганай; Закай къураба хъайила, куьне Зун къабулнай. ³⁶ Зун къецил хъайила, куьне Заз пекер ганай; Зун азарлу хъайила, куьне Зал къил чІугунай; Зун дустагъда гъатайла, куьн Зи патав атанай.

³⁷ Гъа чІавуз михьи ксарил лугъуда:

– Я Ребби*! Вун гишила аваз акуна чна Ваз фу мус ганай? Вун цихъ къанихзаваз чна Ваз яд мус ганай? ³⁸ Вун къураба яз чна Вун мус къабулнай? Я тахъайтІа Вун къецила аваз акуна, чна Вал пекер мус алукІнай? ³⁹ Вун азарлу яз я тахъайтІа дустагъда аваз чаз мус акунай? Чна мус Вал къил чІугунай?

⁴⁰ Пачагъдини жаваб гуда:

– За квез рикІивай лугъзува: ахътин крар куъне Зи стхайрикай садаз авунватІа, куъне а хъсанвилер Заз авунва.

⁴¹ Ахпа Ада Вичин чапла патавай акъвазнавайбуруз лугъуда:

– Квахъ Зи виликай, лянет хъайибур, Иблисдизни адан малаикриз гъазурнавай жегъеннемдин цІуз вач. ⁴² Заз гишинзавайла, куъне Заз фу ганачир. Зун цихъ къаних хъайила, куъне Заз яд ганачир. ⁴³ Зун къураба тирла, куъне Зун къабулначир. Зун къецІил авайла, куъне Зал алукІначир. Зун азарлу хъайила ва я дустагъда гъатайла, куъне Зал къил чІугуначир.

⁴⁴ Ахпа абуруни жаваб яз лугъуда:

– Я Ребби*, чаз Вун я гишила аваз, я цихъ къанихзаваз акуначир. Я къураба яз, я къецІил яз акуначир. Я азарлу яз, я дустагъда аваз акуначир. ГъакІ хъайила, чун Вахъ гелкъуън тавур бере мус хъана?

⁴⁵ Гъанал Ада жаваб яз лугъуда:

– За квез рикІивай лугъзува: ахътин куъмекар куъне и адетдин гъвечІи инсанрикай садаз къванни авунватІа, куъне абур Зазни авунвач.

⁴⁶ ГъакІ хъайила пис ксар даим жазадик акатда, михъи ксар – эбеди уьмуьрдиз* аватда.

26 ¹ Исади вири и гафар лагъана куътягъайдалай къулухъ Вичин тилмизриз* лагъана:

²– Къве йикъалай, Песах* сувар жедай юкъуз, Инсандин Хва* маса гана хашуниз ягъдайди* квез чир хъухъ.

³ Гъа чІавуз Каяфа тІвар алай къилин хахамдин* кІвалера чІехи хахамар* ва чувудрин* агъсакъалар кІватІ хъана, ⁴ ана абуру, Иса фендиналади къуна, къин меслятна.

⁵ Амма абуру лугъузвай:

– Халкъдик гъулгъула акат тавун патал, Ам сувар юкъуз ваъ, гъакІан юкъуз къуна кІанда.

Иса Бетан хуьре

⁶Иса Бетанда, жузам* азарди кьунвай Симунан кІвале авайла, ⁷Адан патав багъа атир авай хьенчІин гичин гвай дишегъли атана. Ада суфрадихъ ацукънавай Исадин кьилел атир алтадна. ⁸И кар акур Адан тилмизриз* хьел атана.

– А атирар вучиз гьакІ серфна вара-зара ийизва? – лагъана абуру. – ⁹Ам чІехи пулдихъ маса гана, а пул кесибрин арада пайиз жадай.

¹⁰Амма Исади, адан гъавурда гьатна, лагъана:

– Квез и дишегълидикай вучиз хьел къвезва? Ада Заз хъсанвал авуна. ¹¹Кесибар гьамиша квехъ галаз амукъда, Зун квехъ гьамиша галамукъдач. ¹²Зал атирар илична, ада Зун къветІе-сура динжаруниз гъазурна. ¹³За квез рикІивай лугъзва: Шад Хабардикай* муштулухар гудай къван чкайра и дишегълиди авур хъсан кар райж жада, ам инсанрин рикІелай алатдач.

Ягъуд хахамрин патав

¹⁴Гъанлай цІикъвед илчидикай* сад, Ягъуд* Искарит тІвар алайди, чІехи хахамрин* патав фена ¹⁵ва абуруз лагъана:

– За Иса куь гъиле туртІа, куьне заз вуч гуда?

Абуру адаз къанницІуд гимишдин пул хиве къуна. ¹⁶Гъанлай Ягъуд* Иса маса гудатІа лугъуз са къулай вахтунихъ къекъвез хъана.

Песах суварин суфра

¹⁷ТІили фарин суварин* сад лагъай юкъуз тилмизар* Исадин патав атана.

– Чна Ваз Песах* суварин суфра гина гъазурин? – жузуна абуру.

¹⁸– Шегъердиз флан касдин патав алад, – жаваб гана Исади, – ва адаз лагъ: «Муаллимди лугъзва: Зи вахт атанва. Жуван тилмизарни* галаз Зун ви кІвале Песах* суварин суфрадихъ ацукъда».

¹⁹ Тилмизрини* чпиз лагъайвал авуна. Абуру Песахдин* тІуьн гъазурна.

²⁰ Няни хъайила, Иса Вичин цІикъвед илчини* галаз суфрадихъ ащукъна. ²¹ Абуру фу незвайла, Исади абуруз лагъана:

– За квез рикІивай лугъузва: квекай сада Зун хаинвилелди маса гуда.

²² Дерин хажалатдик акатай абуру са-сада Адаз лугъуз хъана:

– Зун яз тахъуй, Ребби*?

²³ Адани абуруз жаваб яз лагъана:

– Захъ галаз фу кягъайда Зун маса гуда. ²⁴ Инсандин Хци* Вичин уьмуьр Пак Каламда* кхъенвайвал тухузва, амма Инсандин Хва* маса гудайдан квилел къведайди маса гуж я! А касдиз дуьньядал атаначиртІа гена хъсан тир.

²⁵ Исади и гафар лагъайла, Ам маса гуз гъазур хъанвай Ягъудани* лагъана:

– Зун яз тахъуй, Муаллим?

– Вуна я лугъузва, – жаваб гана Исади.

²⁶ Абур тІуьник квайла, Исади фу къачуна, хийир-дуьа ийиз-ийиз, ам тике-тике авуна, тилмизриз* пайна, лагъана:

– Ма, къачу, неь, им Зи Беден я!

²⁷ Ахпа Ада сукІра къачуна, хийир-дуьа авуна, ам абурув вугана, лагъана:

– Инай вирида хъухъ. ²⁸ Им зи иви я. Ам, гзафбурун гунагърилай гъил къахчун патал ва Аллагъдинни инсанрин ЦІийи Икърар* арадал гъун патал, авахъда. ²⁹ За квез лугъузва хьи, къенин йикъалай эгечІна За мад чехир – ципицІрин миже хъвадач. ЦІийи чехир За анжах Зи Бубадин* Пачагълугъда квехъ галаз хъвада.

Ягъудан темен

³⁰ Шукурдин манияр ягъна, Исани тилмизар* Зейтун пелел* экъечІна. ³¹ Ана Исади тилмизриз* лагъана:

– Къе йифиз куьн садни Захъ иман ийиз амуькдач. Пак Каламда* кхъенвай «За чубан ягъна къейила, суьруьда

авай лапагар гьар сад санихъ чкІида» лугьудай гафар Зи кьилел кьведа. ³² Зал чан хтайла*, Зун квелайни вилик Галилейдиз* атана акъатда.

³³ Амма Петруди жаваб яз лагъана:

– Амайбуру вахъ иман ийиз тамукъайтІани, зун Вахъ иман ийиз амукъда.

³⁴ – За ваз рикІивай лугьузва: кье йифиз кІекре гьарайдалди вуна Закай пудра кьил кьакъудда, – лагъана Исади.

³⁵ – Вахъ галаз санал рекъидай чкадал атайтІани, Вакай За са чІавузни кьил кьакъуддач, – лагъана Петруди.

Ихътин гафар амай тилмизрини* лагъанай.

³⁶ Ахпа абурухъ галаз Иса Гетсеман лугьудай чкадиз атана:

– За дубаяр ийидалди куьн инал хьухъ, – лагъана Ада тилмизриз*.

³⁷ Вичихъ галаз Петруни Зебедеян кье хвани кьачуна фена. Гъана Адак гьамни дарихвал акатна. ³⁸ Исади абуруз лагъана:

– Зи рикІ ажалдин тІалди незва, куьн, инал ксун тавуна, Захъ галаз акъваз.

³⁹ Са тІимил анихъ фена, Исади, чинихъди ярх хъана, дубаяр авуна:

– Зи Буба*! Мумкин кар ятІа, и гьам пияла Зав хъваз тамир; ятІани, Заз кІандайвал ваъ, Ваз кІандайвал хьурай.

⁴⁰ Элкъвена хтайла, Адаз тилмизар* ахварал фенваз акун.

– Квевай са сятда уяхдиз Захъ галаз акъвазиз хъаначни? – Петрудиз лагъана Ада. – ⁴¹ Уях хьухъ, синагъра таб гуз хьурай лугьуз, дуьа ая, руьгъдиз кІан хъайитІани, беден зайиф яз амукъда.

⁴² Кьвед лагъай гьилера мад кьерех хъана, Ада дуьа авуна:

– Зи Буба*, Ваз За и азаб чІугвана кІанзавани? Маса рехъ авачтІа, кьуй гьа Ваз кІандайвал хьурай.

⁴³ Ам хтайла, Адаз абур мад ксанваз жагъана. Абурун вилер чеб-чпелай ахвариз физвай. ⁴⁴ Абурун анал туна, Ам мад пуд лагъай гъилера кърех хъана, гъа лагъай гафар тикрариз, Ада дуаяр авуна. ⁴⁵ Ахпа тилмизрин* патав хтана, Ада абуруз лагъана:

– Куьн мад ксана амани? – лагъана Ада. – Ял ягъзавани? Вахт атана агакънава, ингъе гъа и декъикъадилай Инсандин Хва* гунагъкаррин гъиле гъатзава. ⁴⁶ Къарагъ, ша: ангъе, Зун маса гудайди мукъва хъанва.

⁴⁷ Гаф сиве амаз, Адан цІикъвед илчидикай* сад тир Ягъуд* атана акъатна. Адахъ чІехи хахамрини* агъсакъалри ракъурнавай гзаф инсанар галай. Абурув турарни вагърамар гвай. ⁴⁸ Хаинди вичихъ галайбур Иса маса гунин ишарадин* гъавурда туна:

– Низ за темен гайитІа, Ам Гъам жеда. Вегъена Ам яхъ.

⁴⁹ Атанмазни Ягъуда*, Исадиз мукъва хъана, «Хийирар хъуй, Муаллим» лагъана, Адаз темен гана.

⁵⁰ – Дуст кас, вун гъа и кар патал атанвани? – лагъана Исади.

Атайбуру гъа инал вегъена Иса кьуна.

⁵¹ Исадихъ галайбурукай сада вичин тур акъудна, кьилин хахамдин* са лукІ ягъна, адан яб атІана.

⁵² – Жуван тур къакъара хтур, – лагъана Исади, – ни тур хкажайтІа, гъам турунив рекъида.

⁵³ Заз кІан хъайитІа, Зи Бубадивай*, малаикрин цІикъвед къушун Завай къачуз жедай; абур Ада Заз гудачир лагъана фикирзавани вуна? ⁵⁴ За тІалабнайтІа, и жезвай крар Каламда* кхъенвайвал кьилиз акъатдайни къван?

⁵⁵ И чІавуз Исади атанвайбуруз лагъана:

– Зун кьун патал, куьн къачагъ къаз фидайвал, турарни вагърамар гваз атанва хьи? Зун гъар юкъуз чирвилер гуз Аллагъдин КІвале* жедай, амма ана куьне Зак къягъзавачир. ⁵⁶ Ибур, пайгъамбарри* кхъенвай гафар кьилиз акъатун патал, жезвай крар я.

Гъа вахтунда вири тилмизар*, Ам гъанал туна, катна.

Исадик тахсирар кутун

⁵⁷ Иса кьурбуру Ам кьилин хахам* Каяфадин патав тухвана. Ана тавратдарарни* агъсакъалар кІватІ хьанвай.

⁵⁸ Петру яргъалай хьиз Адан гуьгъуьна аваз, кьилин хахамдин* гъаятдиз кьван атана. Ам гъаятдиз гъахъна, кар квелди куьтягъ жедатІа лугъуз, кьуллугъчийрин арада ацукъна.

⁵⁹⁻⁶⁰ Чехи хахамарни* Меслягъат* Иса кьиникъиз акъудун патал, Адаз акси тапан шагъидар жагъурзавай, ахътинбур гзаф хьунни авунай, амма садан шагъидвални ишлемишун жедайди хьаначир. Эхирни кьве кас атана.

⁶¹ Абуру лагъана:

– И инсанди лугъузвай: «Завай Аллагъдин КІвал* чІурна, пуд йикъалай эхцигиз хъжеда».

⁶² Къарагъна кьилин хахамди* Исадиз лагъана:

– Вун чуюкъни тавуна вучиз акъвазнава? Ваз лугъудай гаф авачни? Абур Ваз акси яз экъечІзава эхир!

⁶³ Амма Ада сивяй са гафни акъуднач. Кьилин хахамди* мад Исадивай хабар кьуна:

– За чан алай Аллагъдин вилик Вун Аллагъдин Хва* Месигъ* яни лагъана хабар къазва.

⁶⁴ – Вуна я лугъузва, – лагъана Исади, – Инсандин Хва* цаваллай циферилай физваз ва шукур хъайи Къудратлудан эрчІи патавай ацукънаваз кьез аквада.

⁶⁵ Инал кьилин хахамди* вичел алай пекер къазунна:

– Ада аси* ихтилатар ийизва! – лагъана ада. – Мад чаз шагъидвилер герек яни кьван? Адан аси* ихтилатар кьез ван хъана! ⁶⁶ Куь фикир гьихътинди я?

Абуру Ам кьиникъиз акъуддай чкадал атанва лагъана.

⁶⁷ Гъанлай Адан чиниз тфуяр вегъиз, гъутар эцягъиз хъана, муькуьбуру Адан чинин патар ягъиз, ⁶⁸ лугъузвай:

– Вун ни ягънатІа, лагъ кван чаз, Месигъ*?

Петруди кыл кьакъудун

⁶⁹ Петру лагъайтІа, кьецел, гьаятда ацукънамай. Адан патав са кьаравуш атана, лагъана:

— Галилейви* Исадихъ галаз вунни авай.

⁷⁰ Амма Петруди вири алай чкадал Исадикай кыл кьакъудна лагъана:

— Вун куькай рахазватІа заз чидач.

⁷¹ Ам варарив агатдайла, муькуь кьаравушдиз акуна ва анал алайбуруз ада лагъана:

— Имни Назаретви Исадихъ галаз санал авайди тир.

⁷² Петруди мад кыл кьакъудна кьин кьуна:

— Ам заз чидай Кас туш.

⁷³ Са герендилай анал алай инсанар Петрудив агатна, лагъана:

— Якъин вунни гьабурукай я, ви рахунрин жуьреди вун гьабурукай тирди кьалурзава.

⁷⁴ Гьанлай Петруди кьинер кьаз, Аллагъдиз дад ийиз хьана:

— Ам заз чидай Кас туш.

Гьа рахунрик кваз садлагъана бирдан кІекре гьарайна.

⁷⁵ Петрудин рикІел Исади лагъай гафар хтана: «КІекре гьарайдалди вуна Закай пудра кыл кьакъудда». Варарай экъечІна, ам кьагьардалди шехьна.

Ягъудан кьиникъ

27 ¹Пакагъан* экуьнахъ вири чІехи хахамарни* агъ-сакъалар, Иса гьикІ рекьидатІа лугъуз меслятар ийиз, кІватІ хьана. ²Ам кутІунна, тухвана Римдин* наиб Пилатан* гьиле туна.

³ Исадиз кьиникъин жаза ганвайди Ам маса гайи Ягъудаз* чир хъайила, Ягъуд* авур кардал пашман хьана. Ада, фена, чІехи хахамривни* агъсакъалрив гимишдин кьанни цІуд манат вахгана, ⁴лагъана:

— Тахсир квачир инсан маса гана, за гунагъ авуна.

— Чаз вуч ава? — лагъана абуру. — Абуру ви кьайгъуяр я!

⁵ Вичив гвай гимишар Аллагъдин КІвализ* гадарна, Ягъуда* фена вичи вич асмишна. ⁶ ЧІехи хахамри* гимишар кІватІ хъувуна, лагъана:

– Абур Аллагъдин КІвалин* хазинадик кутун Къанундихъ* галаз къадай кар туш, абур ивидихъ ганвай гъакъи я.

⁷ Меслят авуна, а гимишрихъ абуру «ГетІечидин чил» лугъудай чка, къурабаяр кучудун патал, маса къачуна.

⁸ Гъаниз килигна къенин йикъал къведалди а чилиз «Ивидин чил» лугъузва. ⁹ Гъа икІ, Ермиягъ пайгъамбарди* лагъай ихътин гафар къилиз акъатна: «Исраилдин рухвайри Адан къимет къанницІуд гимиш тайинарна.

¹⁰ Абуру а пулдихъ Реббиди* буйругъайвал „ГетІечидин чил“ къачуна».

Иса Пилатан вилик

¹¹ Иса наибдин вилик акъвазна. Ада Исадивай хабар къуна:

– Вун чувудрин* Пачагъ яни?

– Вуна гъа икІ я лугъузва, – жаваб гана Исади.

¹² ЧІехи хахамрини* агъсакъалри Адак тахсирар ку-тадайла, Ада гъич жавабни ганачир. ¹³ Гъанлай Пилата* Адаз лагъана:

– Вак кутазвай къван тахсирар ваз аквазвачни?

¹⁴ Амма Вичик кутазвай са тахсирдизни Исади яб тагуз акурла, наиб пара мягътел хъана.

¹⁵ Гъар Песах* суварин юкъуз наибди халкъди тІвар эцигай са кас дустагъдай азад хъийидай адет хъанвай. ¹⁶ Гъа чІавуз Иса Барабба тІвар алай машгъур са тахсиркар дустагъда авай. ¹⁷ Вири кІватІ хъайила, Пилата* хабар къуна:

– Квез за вуж ахъайна кІанзава: Иса Барабба ахъайдани, я тахъайтІа Месигъ* лугъудай Иса?

¹⁸ Пилатаз* хахамрин* къилевайбуру Иса чпин пехилвиляй вичин гъиле тунвайди чизвай. ¹⁹ Пилат* дуванбегдин чкадал ацукънавай вахтунда, адан патав са кас атана ва адан папа лагъай гафар тикрарна:

– А Касдик са тахсирни квач, Адаз са затІни мийир, сенфиз за ахвара Ам себеб яз гзаф азаб чІугуна.

²⁰Амма чІехи хахамринни* агъсакълри халкъ Барабба азад хъувуна Иса кълникълыз акълдун лазим тирдахъ чІалахъларна.

²¹Гъланлай наибди абурувай хабар кълуна:

– За квез и кълведакай гълим ахълйна кІанзава?

– Барабба, – лагълана абуру.

²²– Месигъл* лугълузвай Исадиз за вуч авун лазим я? – лагълана Пилата*.

– Хашуниз ягъл* Ам! – жаваб гана вирида.

²³– Ада вуч пис кар авуна кълван? – лагълана Пилата*.

Амма халкълди амайдалайни кІевиз гълараяр авуна:

– Хашуниз ягъл* Ам!

²⁴Пилатавай* халкъ секинариз жезвачир. Жемятдик мадни гзаф гълулгълула акатзавай. И кар акурла, Пилата*, яд кълачуна, халкълдин вилик вичин гълилер чуълхвена, лагълана:

– И Муълминдин* иви авахълунал зун тахсирлу туш, ам куъл кІвалах я.

²⁵– Кълуй Адан ивидин жаваб гудайбур чунни чи аялар хълурай! – жаваб гана халкълди.

Иса хашуниз ягълун

²⁶Гъл чІавуз Пилата* Барабба ахълйна, Исани кълмчидалди гатана, хашуниз ягъл* лагълана эмирна. ²⁷Гъланлай наибдин аскерри Иса гълкумдардин кІвалерин гълаятдин къленез тухвана, гълана вири аскерар Исадин патав кІватІна. ²⁸Исадал алай пекер хтІунна, абуру Адал яру пекер алукІна, ²⁹къллелни цацарин таж эцигна, Адан эрчІи гълилени лаш туна, Адан вилик метІер ягълна, абуру рахшанддалди лугълуз хълана:

– Чуведурин* Пачагъл сагъл хълурай!

³⁰ГълкІ лугълуз абуру Адаз тфуяр гуз хълана, ахпа Адан гълйлай лаш акълудна, гълдалди Адан кълл гатаз эгечІна.

³¹Адакай ягъланатар авуна куълтягъл хълйидалай къллухъл,

Исадилай яру пекер хтІунна, Адал Вичин парталар алу-кІна, гъанлай Ам хашуниз ягъиз* тухвана.

³²Абур фидайла, абурал Киринейви Симун лугъудай са кас гьалтна, абуру Исадин хаш адав гужалди тухуз туна.

³³Абур Галгут, яни Пел лугъудай чкадив агакъна.

³⁴Исадиз абуру туькъуьлвал квай чехир гана, амма ам дадмишайла, Адаз ам хъваз кІан хъанач. ³⁵Иса хашуниз ягъайдалай* къулухъ, Ам хашунал алаз хкажайбуру Адан пекер чип вегъиз пайна. ³⁶Ахпа анал ацукъна Адан къаравул чІугваз хъана. ³⁷Адан къилихъ тахсиркарвилер къалурдай къул ягъна. Адал кхъенвай: «Им Чувудрин* Пачагъ Иса я».

³⁸Исадихъ галаз санал хашариз къве къучини ягънай: сад Адан эрчІи, муькъудини – чапла патавай. ³⁹Патавай физвайбуру, Адакай чІурукІа рахаз, чпин къилер юзуриз, лугъуз хъана:

⁴⁰– Эй, Аллагъдин КІвал* чукІурна пуд йикъан къене эхциг хъийидайди! Вун Аллагъдин Хва* ятІа, жува жув къутармиша, хашунилай эвичІ!

⁴¹И жуьреда чІехи хахамри*, тавратдарри* ва агъса-къалри рахшанд кваз лугъудай:

⁴²– Масадбур Ада къутармишдай*, гила Вичивай Вич къутармишиз жезвач. Ам Исраилдин Пачагъ ятІа, хашунилай гила эвичІрай. ЭвичІна акуртІа, Ам Месигъ* тирдан чун чІалахъ жада! ⁴³Ада Аллагъдихъ далу акалнавай; Аллагъдиз Ам багъа ятІа, къуй Аллагъди Ам къутармишрай. Ада лагъанай хьи бес: «Зун Аллагъдин Хва* я».

⁴⁴Адахъ галаз санал хашуниз ягънавай* къачагърини Адаз экъубгъзавай.

Исадин къиникъ

⁴⁵Нисинрихъ вири чилел мичІ акьалтна, сятдин пудралди* гъакІ амаз хъана. ⁴⁶Сятдин пудаз хъиз* Исадай гъарай акъатна:

– Эли, эли! Лема сабахтани? Яни: я Аллагъ! Я Аллагъ! Вуна Зун вучиз туна?

⁴⁷ Адан ван атай гьанал алай са бязибуру лагъана:

– Килиг садра, Ада Ильяс пайгъамбардиз* эверзава.

⁴⁸ Абурукай сада, чукурна фена, цуру чехирдай къежирнавай мант, лашунин кІвенкІвел гьалдна, Исадин сивихъ авуна.

⁴⁹ – Акъваз кван, – лугъуз хъана амайбуру, – Ам къутармишиз Ильяс пайгъамбар* къведатІа килигин чун.

⁵⁰ Исадай мад кІевиз гъарай акъатна. Гъа инал Адан чан хкатна. ⁵¹ Гъасятда Аллагъдин КІвале* авай пердени виняй агъуз пад хъана, залзала хъана, рагар пад-пад хъана. ⁵² Къейибур динжарнавай къветІерикай са гзафбур ачух хъана, къейи са хейлин пакбурал* чан хтана*.

⁵³ Исадал чан хтайдалай* къулухъ абур чпин къветІерай экъечІна, Ярусалимдиз – пак* шегъердиз – фена. Абур гзафбуруз акуна. ⁵⁴ Иса хуъзвай аскерризни абурун килевайдаз залзала ва маса хъайи крар акурла, гзаф кичІе хъана, лагъана:

– РикІивайни Ам Аллагъдин Хва* тир!

⁵⁵ Ана ярггал акъвазна гзаф дишегълиярни авай. Абур, Иса Галилейда* авай вахтунда, Адан гуьгъуьна гъатна, Адаз къуллугъ авурбур тир. ⁵⁶ Абурун арада Маждалви Майрам, Якъубанни* Юсуфан* диде Майрам ва Зебедеян паб авай.

Иса сура кучукун

⁵⁷ Няни хъайила, Исадин тилмиз* хъайи Ариматейдай тир Юсуф* лугъудай са девлетлу Пилатан* патав атана.

⁵⁸ Ада Пилатавай* Исадин мейит вичив вахгун тІалабна. Пилата* мейит вахгун буйругъна. ⁵⁹ Юсуфа* Исадин мейит къахчуна, ам михъи кетендин кафандик кутуна, ⁶⁰ вич къейила динжарун патал вичи цІийиз атІанвай къветІе-сура туна. КъветІен сивихъни са чІехи къван агулдна, ам хъфена. ⁶¹ Маждалви Майрамни муькуь Майрам къветІен къаншарда ацукънавай.

КъветІел къаравулар эцигун

⁶² Гуьгъуьнин юкъуз Пилатан* патав чІехи хахамарни* фарисеяр* кІватІ хъана.

⁶³ — Агъа, — лагъана абуру, — гъеле а тапархъандал чан аламаз, Ада «Пуд йикъалай Зал чан хкведа*» лагъайди чи рикІел хтана. ⁶⁴ ГъакІ хъайила, пуд лагъай югъ алу-къдалди, Адан мейит авай къветІ хъсандиз хуьдайвал буйругъ це, Адан тилмизри*, йифиз атана, Ам чуьнуьхун мумкин я. Ахпа абуру халкъдиз «къенвай Адал чан хтана*» лугъуз къекъведа. ГъакІ хъайитІа, Адан эхиримжи таб эвелимжидилай писди жеда.

⁶⁵ — Квехъ аскерар гала, алад, — лагъана Пилата*, — квез чидайвал хуьх.

⁶⁶ Абуру къветІен патав атана, къванцел муьгъуьр эцигна, къветІен патав къаравулар акъвазарна.

Исадал чан хтун

28 ¹ Пакамахъ* фад, гъафтедин сад лагъай юкъузІ Маждалви Майрамни муькуь Майрам къветІен патав атана. ² Гъа чІавуз зурба залзала хъана, Реббидин* малаик цаварилай эвичІна, къветІен сиве тунвай къван алудна, гъадал ацукънавай. ³ Адан акунар цІайлапандиз ухшар тир, адан пекерни жив хъиз лацу тир. ⁴ КичІе-виляй къаравулрикти адан вилик зурзун акатна, абур мейитар хъиз хъана. ⁵ Малаикди элкъвена дишегълий-риз лагъана:

— КичІе жемир, куьн хашуниз ягънавай* Исадихъ къекъезвайди заз чизва. ⁶ Ам ина амач. Ада Вичи лагъайвал, Адал чан хтанва*. Фад инал ша, ингье Ам эцигай чкани. ⁷ Гъерекатна фена Адан тилмизриз* Адал чан хтайдакай* хабар це. Ам Галилейдиз* тилмизрилайни* вилик атана акъатдайди абурун рикІел хкваш. Абуруз Ам гъана аквада. Ингье за квез лагъана кІандай гафар вири лагъана.

¹ 28:1 Чувудри гъафтедин сад лагъай югъ гъяд яз гъисабзава.

⁸Гьерекатна кьветІяй экъечІна, дишегълийри кичІевал ва зурба хвеш кваз Исадин тилмизриз* хабар гуз чукурна.

⁹Фидай рекъе абурал садлагъана Иса гьалтна.

– Хийирар хъуй! – лагъана Ада абуруз.

Абуру Адав агатна, Адан кІвачер кьуна, икрам авуна.

¹⁰Гъанал Исади абуруз лагъана:

– КичІе жемир. Фена Зи стхайриз Галилейдиз* алад лагъ, абуруз Зун гъана аквада.

Къаравулрин гъахъ-гъисаб

¹¹Дишегълияр тилмизриз* лугъуз фидайла, къаравулрикай са бязибур шегъердиз фена, абуру хъайи агъвалатдикай чІехи хахамриз* хабар гана. ¹²Агъсакъалрихъ галаз меслят авуна, адалай кьулухъ абуру къаравулриз бегъем пул гана, ¹³лагъана:

– Куъне виридаз лугъун лазим я: «Чун ксанвайла, йифиз Адан тилмизри* атана Адан мейит чуънуъхна». ¹⁴Адакай набдиз ван хъайитІа, чна адан хъел иликъарда, квез са писвални тахъун патал, чна къайгъу чІугвада.

¹⁵Абуру, пул къачуна, чпиз лагъайвал авуна. А хабар къенин йикъал къведалдини чувудрин* арада чкІана ама.

ЧІехи тапшуругъ

¹⁶ЦІусад тилмиз* Галилейдиз* Исади чпиз ша лагъай дагъдиз фена. ¹⁷Иса акурла, вирида Адаз икрамна, амма са бязибур шаклу хъана. ¹⁸Абурун мукъув хъана, Исади лагъана:

– Чилелни цавара вири Зи гъиле ава. ¹⁹ГъакІ хъайила алад, вири халкъарин инсанрикай зи тилмизар* ая. Бубадин*, Адан Хцин ва Пак Руьгъдин* тІварцІелай абурув циз гъахъиз* тур. ²⁰За квез авур буйругъар къилиз акъудиз абуруз чира. Эхират* жедалди Зун гъар юкъуз квехъ галайди чир хъухъ.

МАРКАЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ᠮᠠᠷᠠᠭᠠᠨ ᠲᠤᠨ ᠰᠢᠳᠤ ᠬᠠᠪᠠᠷ
ᠵᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠠᠨ ᠴᠢ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠶᠢᠨ ᠰᠣᠪᠴᠢ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠴᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠠᠨ ᠴᠢ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ
ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ ᠶᠢᠨ

15:40

Гъахъун

Къабулнавай къайда тирвал, и ктаб кхъейди Барнабадин хтул Ягья Марк я. Иса Месигьдин* тербет инсанрин арада чукГурунин карда ада сифтедай Илчи* Павелахъ галаз, ахпани (чи эрадин 60-йисара) Илчи* Петрудихъ галаз Римда* зегьмет чГугуна.*

Им къуд Шад Хабардикай виридалайни куьруьди я. Алай аямдин ахтармишунарадайбурукай гзафбуру и ктаб муькуьбурулай вилик кхъенвай сад лагъайди яз ва адакай, чпин ктабар кхъидайла, МатГаяни Лукади менфят къачурди яз гьисабзава. Иса Месигьди* Вичин ибадатдин* крар къилиз тухвай къван вахтунда кеферпатан Палестинада ва Ярусалимда Ада Вичин уьмуьрдин эхиримжи гьафтеда авур кИвалахриз Марка къилин фикир гузва. Марк Иса Аллагьдин Хва* тирди ва гьар са азардал, азабдал ва ажалдал гъалиб жедай гьукум гвайди тирди къалуриз алахъзава. Марка я Иса дидедиз хьуникай, я Адал чан хтайдалай* къулхъ хъайи вакъиаяр галай-галайвал къиле финикай кхъизвач.*

Марк вичин Шад Хабарда гьалтзавай арамей чГалан гафарин гъавурда кЕлзавайди тваз алахъзава. И карди Марка Шад Хабар,* Иса яшамиш хъайи Исраилда къиле феи Адан гьерекатар анин яшайишдин гъаларихъ галаз таниш тушир кЕлзавайбуруз чирун патал, кхъейди къалурзава.*

Ягья пайгъамбардин чирвал

1 ¹Аллагъдин Хва* Иса Месигъдикай* Шад Хабардин* эвел ихътинди я. ²Яшай пайгъамбарди* Вичин ктабда «Килиг, Валай вилик За Зи чархачи ракъурзава, ада Ви вилик Вун къведай рехъ гъазурда. ³Баябан чуълда гъарайзавайдан ван чкИида: „Риббидиз* рехъ гъазура, Ви рехъ дуьзди ая“» кхъенвайвал, ⁴баябан чуълда инсанрив циз гъахъиз* таз Ягья пайгъамбар* пайда хъана. Ада, ша куьне туба ая*, и кар кыле тухун патал, циз гъахъ* ва гъа чАвуз Аллагъди гъил къахчуда лугъуз, вязер-насигъатар гузвай. ⁵Вири Ягъудиятдай* ва Ярусалимдай адан патав инсанар къезвай, чпин гунагъар хиве къазвай ва адан кап алаз Ярдан вацІа циз гъахъзавай*. ⁶Ягьядал* деведин сун пекер алай, юкъвани тумаждин гъяркъуь чІул авай. Ада незвайди цицІерни чІуру чІижерин вирт тир. ⁷Вичин вязера ада лугъузвай:

– Зи гуьгъуьнлай къезвайди залай Къудратлуди я. Зун Адан кІвачин къапарин чІулар ахъайизни лайихлу туш. ⁸За кев циз гъахъиз* туна, Ада, лагъайтІа, кев Пак Руьгъдиз* гъахъиз тада.

Иса циз гъахъун ва синагъ авун

⁹Йикъара са юкъуз Иса, Галилейда* авай Назарет шегъердай атана, Ягья пайгъамбардин* гъил алаз Ярдандин циз гъахъна*. ¹⁰Иса цяй экъечІдайла, Адаз цавар ахъа хъана ва лифрен шикилда аваз цаварилай Вичин винел эвичІавай Пак Руьгъ* акуна. ¹¹Цаварилай рахадай ван атана:

– Вун Зи РикІ алай Хва я, Зи шадвал Валди я.

¹²Идалай къулухъ гъасятда Пак Руьгъди* Иса баябан чуьлдиз тухвана. ¹³Ана Ам яхцІур юкъуз ничхиррин арада, Вич рекъяй акъудиз кІанзавай ШейтІандин хурук хъана. Адаз малаикри къуллугъ ийизвай.

Исади кьуллугъ авунин эвел

¹⁴ Ягъя пайгъамбар* дустагъ авурдалай кьулухъ, Иса Галилейдиз* Аллагъди ракъурдай Шад Хабардикай* муштулухар гуз фена.

¹⁵ — Аллагъди пачагъвал ийидай вахт атана мукъвал хъанва! — лагъана Ада. — Ша куъне туба ая*, Шад Хабардин* чІалахъ хъухъ!

¹⁶ Садра Галилейдин гьуьлуьн* къерехдай физвайла, Исадиз балугъчияр тир Симунни адан стха Андрей акуна. Абуру гьуьлуьз чил вегъизвай.

¹⁷ — Зи гуьгъуьнаваз ша, — лагъана Исади. — За квекай инсанар къадай балугъчияр ийида.

¹⁸ Чпин чилерни туна, абур Адан гуьгъуьнаваз фена.

¹⁹ Са тІимил къван мад рехъди фейила, Исадиз Зебедеян рухвар тир Якъубни* Ягъя* акуна. Абуру, луйткведа ацукъна, чилер туйкІуьр хъийизвай. ²⁰ Гъасятда Исади Вичихъ галаз гъабурзни ша лагъана. Чпин буба Зебедеини адан гъилик кІвалахзавайбур луйткведа туна, Якъубни* Ягъя* Адан гуьгъуьнаваз фена.

ЧІуру жин хкудун

²¹ Абур атана Кефернагъумдиз акъатна. Киш юкъуз* Иса синагугдиз* фена ва инсанриз чирвилер гана. ²² Вири Адан насигъатрал гъейран хъанвай, вучиз лагъайтІа Исади тавратдарри* хъиз ваъ, гьукум гвайда хъиз Вичин чирвилер инсанрал агакъарзавай.

²³ И чІавуз ана чІуру жин* квай са кас авай.

²⁴ — Ваз чавай вуч кІанзава, Назаретви Иса? — гъарайна ада. — Вун чи эхир ийиз атанвайди яни? Вун вуж кас ятІа заз чизва. Вун Аллагъдин Пакди* я!

²⁵ — ЛипІ хъана, экъечІ адай! — эмир гана Исади жиндиз*.

²⁶ А кас зурзурна, жин* гъарай галаз адай акъатна. ²⁷ Вири мягътел хъана.

— Им вуч лагъай чІал я? — сада садавай хабар къаз хъана абуру. — Ибур чаз ван тахъай гафар я! Адахъ гъатта

чІуру жинерризни* кваз эмирдай гуж ава, жинерарни* Адаз табий жезва.

²⁸ Гъа чІавалай Адакай вири Галилейда* ва патарив гвай чкайра ван-сес чКІана.

Гзафбур сагъар хъувун

²⁹ Синагугдай* экъечІна, Иса Якъубни* Ягъя* галаз Симунанни Андреян кІвализ фена. ³⁰ Симунан яран диде ифин кваз къатканвай, абуру Исадиз адан гьалдикай ихтилатна. ³¹ Дишегълидин патав атана, Исади гъил къуна ам къарагъарна. Адан ифин алатна. Дишегъли абурун къилел-кІвачел элкъвез эгечІна.

³² Нянихъ рагъ акІизвайла, Исадин патав азарлубурни жинерар* квайбур гъиз хъана. ³³ Шегъерда авай къванбур вири Ам авай кІвалин раКІарихъ атана. ³⁴ Адани жуъреба-жуъре азарар квай гзафбур сагъар хъувуна, гзафбурукай жинерар* хкудна. Ада Вич вуж ятІа чизвайдакай рахун жинерриз къадагъа авуна.

Галилейда чирвилер гун

³⁵ Экуънахъ фадамаз, рагъ экъечІдалди къарагъна, Иса, дуъаяр авун патал, касни авачир чкадиз фена. ³⁶ Симун ва адан юлдашар Исадин гуьгъуьна гъатна. ³⁷ Ам жагъайла, абуру лагъана:

— Вири Вахъ къекъвезва.

³⁸ — Ша чун мукъув гвай хуъреризни шегъерриз фин, — лагъана Исади. — За гъанра Шад Хабардикай* муштулухар гуда, Зун атунни гъа кар патал авунвайди я.

³⁹ Гъа икІ, Ада, вири Галилейда* къекъвез, синагугра* Шад Хабардикай* муштулухар гузвай ва жинерар* хкудзавай.

Жузам азар квайди сагъарун

⁴⁰ Садра Исадин патав жузам* азарди къунвай са кас атана ва метІер чилиз ягъна, минетар ийиз лагъана:

— Ваз кІан хъайитІа, Вавай зун сагъар хъийиз жеда!

⁴¹ Исадиз адан язух атана, адак гъил кягъна, лагъана:

– КІанзава заз. Сагъ хъхъухъ!

⁴² Гъа гафунилай къулухъ, гъасятда жузам* хкатна, ам михъи* хъхъана. ⁴³ А кас гъанал аламаз Исади адавай кІевелай тІалабна:

⁴⁴ – Килиг гъа, гъич садазни чуькъмир, амма, хахамдин* патав фена, жув гъадаз къалура. Вун азар хкатунин сагълугъдай Муса пайгъамбардин* Къанундив* къадай къурбандни* це. Гъа идалди вун сагъ хъхъанвайди чир хъурай.

⁴⁵ А инсанди, анай хтана, виридаз хъайи-хъайивал ихтилатиз хъана. Гъавиляй, Исадивай ачухдаказ шегъерриз хъфиз жезвачир. Ам шегъердин къерехда касни авачир чкайра акъваззавайтІани, Адан патав виринрай инсанар къвезвай.

Фалужди ягънавайди сагъар хъувун

2 ¹ Са къадар йикъар алатайла, Иса Кефернагъумдиз хтана. Ам кІвале авайдакай вири шегъердиз ван хъана. ² Гъасятда кІвал инсанрай ацІана, ракІаривни чка гумукънач. Исади абурал Аллагъдин гаф агакъариз хъана. ³ Адан патав са къадар инсанар атана, абурукай къуд касди фалужди ягънавай сад гъана. ⁴ Гзаф инсанар хъуниз килигна, Исадин мукъув агатдай мумкинвал тахъайла, мес къунвайбуру Иса авай кІвалин къавай тІеквен акъудна, гъанай азарлуди агъуз авудна. ⁵ Исади, абур Вичин имандал атанвайди акурла, фалужди ягънавайдаз лагъана:

– Ви гунагърилай гъил къахчунва, чан хва!

⁶⁻⁷ Анал тавратдаррикайни* са бязибур ацукънавай.

«Ида аси* ихтилатар вучиз ийизва?» фикирна абур. «Тек са Аллагъдилай гъейри, гунагърилай гъил нивай къахчуз жеда?»

⁸ Абуру ихътин фикирар ийизвайди Исадин рикІиз аян хъана.

– Вучиз куьне куь рикIера а фикирар тунва? – лагъана Ада абуруз. – ⁹Фалужди ягънавайдаз вуч лугъун регъят я? «Ви гунагърилай гъил къахчунва» лугъудани, я тахъайтIа «Къарагъ, месни къахчуна ахлад»? ¹⁰⁻¹¹Амма виридан гунагърилай гъил къахчудай ихтияр Инсандин Хцихъ* авайди квез чир хъун патал, За фалужди ягънавайдаз лугъузва: «Къарагъ, жуван месни къахчуна кIвализ ахлад!»

¹²Ам гъасятда къарагъна, вичин месни къахчуна, виридан виликай тIуз хъфена. Анал алайбур вири мягътел хъана.

– Ихътин кар чаз садрани акурди тушир, – лугъузвай абуру Аллагъдиз шукур ийиз.

Леви Исадин тилмиз хъун

¹³Иса мад гъуьлуьн къерехдал фена. Халкъ атана Адал алтIушна. Адани абуруз чирвилер гана. ¹⁴Гъуьлуьн къерехдай фидайла, Адаз Гъалфеян хва Леви харж кIватIдай чкадал ацукънаваз ачуна.

– Зи гуьгъуьнаваз ша! – лагъана Исади.

Амни, къарагъна, Адан гуьгъуьнаваз фена.

¹⁵Ахпа Исади Левидин кIвале фу незвай. Исадихъ ва Адан тилмизрихъ* галаз ана харж кIватIдайбурни* гунагъкарар гзаф авай. Адан гуьгъуьна абурукай гзафбур жедай. ¹⁶Харж кIватIдайбурухъни* гунагъкаррихъ галаз санал Исади фу нез акурла, фарисейрин* арадай акъатнавай тавратдарри* Адан тилмизриз* лагъана:

– Ада харж кIватIзавайбурухъни гунагъкаррихъ галаз вуч лагъана фу незва?

¹⁷И гафар ван хъайила, Исади абуруз лагъана:

– Жерягъдихъ дирибур ваъ, азарлубур муьгътеж жеда. Зун миxъибуруз ваъ, гунагъкарриз Зи патав эвериз атанвайди я.

Сив хуьникай лугьун

¹⁸ Гьа чIавуз Ягья пайгъамбардин* тилмизри* ва фарисейри* сив хуьзвай. Са шумуд касди, Исадин патав атана, лагъана:

– Ягья пайгъамбардин* ва фарисейрин* тилмизри* сив хуьзва*, бес Ви тилмизри* вучиз сив хуьзвач*?

¹⁹ – Чам чпихъ галамай къван гагъда мехъерин мугъманривай сив хвена* яз акъвазиз жедани? – лагъана Исади. – ²⁰ Амма са чIав атана, чпивай чам къакъуддайла, абуру сив хуьда*.

²¹ Гьич садани цIуру пекиниз цIйи парчадикай пине ягъдач. ЯгъайтIа, цIйида цIуруди акъажна, тIеквен амайдалайни чIехи ийида. ²² Гьич садани цIйи чехир куьгъне целериз цадач, цайитIа, чехирди куьгъне цел хъйткъинарда – вун чехирдикайни жада, целерикайни; цIйи чехирдиз цIйи целер герек я.

Киш йикъан гъавурда тун

²³ Са киш юкъуз* Иса къуьлер экъечIнавай никIай физвай. Рекъе Адан тилмизри* къуьлуьн къилер атIуз хъана. ²⁴ И кар акур фарисейри* Исадиз лагъана:

– Вучиз абуру киш юкъуз* къадагъа кар ийизва?

²⁵ – Давуд* пачагъ ва адахъ галайбур гишинвилик жаздан хъанвайла, абуру вуч авунатIа куьне Пак Каламдай* садрани кIелначни мегер? – жаваб гана Исади. – ²⁶ Им къилин хахам* Абиятар тир девирда хъайи кар я. Давуда*, Аллагъдин КIвализ* гъахъна, хахамрилай* гъейри садазни недай ихтияр авачир, Аллагъдиз акъуднавай фаркъачуна, вичини тIуьна, галайбурузни гана.

²⁷ Ахпа Исади давамарна:

– Инсан киш югъ* патал ваь, киш югъ* инсан патал халкънавайди я. ²⁸ ГьакI хъайила, Инсандин Хва* киш йикъан* Агъани я.

Киш юкъуз сагъарун

3 ¹Мад садра киш юкъуз* Иса синагугдиз* атана. А юкъуз ана гъил члахъ хъанвай са инсан авай. ²Бязибуру Исадилай вил алудзавачир. Адак тахсирар кутун патал, Ада киш юкъуз* начагъди сагъардатІа лугъуз, абуру Ам вилив хуъзвай. ³Исади члахъ гъил галай касдиз лагъана:

– Виридаз аквадайвал юкъвал акъваз.

⁴Анал алай фарисейризни* Ада лагъана:

– Киш юкъуз* хъсанвал авун лазим яни, я тахъай-Іа писвал? Уъмуър хвена кІандани, я тахъайІа пучна кІандани?

Амма абурай гафни акъатнач. ⁵Абуруз хъел кваз вил ягъна, абурун рикІер къван хунал гъайиф чІугуна, Исади а инсандиз лагъана:

– Ви гъил инихъ ая.

Адани лагъайвал авуна. Адан гъил сагъ хъхъана. ⁶Фарисейри*, анай экъечІна, Гъируд* пачагъдин терефдаррихъ галаз Иса рекъидай рекъер жагъурун патал меслят авуна.

Исадин гуьгъуьнаваз гзаф халкъ фин

⁷⁻⁸Иса Вичин тилмизарни* галаз гуьлуьн къерехдал фена. Галилейдай*, Ягъудиятдай*, Ярусалимдай, Идумейдай, Ярдан вацІун а патай ва гъакІни Тирдинни Сидундин патарив гвай чкайрайни Адан крарикай хабар авай гзафбур Исадин гуьгъуьна аваз фена. ⁹Гзаф инсанар кІватІ хъуниз килигна, Исади, Вич басрухра гъат тавун патал, тилмизриз* Вичиз кылди лубткве гъазура лагъана. ¹⁰Ада гзафбур сагъар хъувуна лугъуз, азарар квайбур, Исади чпик гъил кягъна кІанз, Адав агатиз кІанз алахънавай. ¹¹ЧІуру жинерар* квайбуру Ам акурвалди, Адан вилик ярх хъана, гъарайзавай:

– Вун Аллагъдин Хва* я!

¹²Амма Ада абуруз Вич вуж яІа лугъун кІевелай къадагъа ийизвай.

ЦиКъвед илчи хкягъун

¹³ Ахпа Ам пелел экъечІна ва Вичиз кІандайбурузни эверна. Абурни Адан патав атана. ¹⁴⁻¹⁵ Вичихъ галаз са рекъе хъун патал ва гъар санихъ Шад Хабардикай* муштулухар гуз ракъурун патал, Исади абурукай циКъвед кас хкягъна. Ада абуруз жинерар* хкуддай къуват гана. И циКъвед касдиз Исади илчияр* лагъана тІвар гана. ¹⁶ Ада хкягънавай циКъвед илчи* ибур тир: Ада Петру лагъана тІвар гайи Симун, ¹⁷ Зебедеян рухваяр Якъубни* Ягья* (Исади абуруз Бунаржис, яни цавун гугрумрин рухваяр лагъана тІвар гана), ¹⁸ Андрей, Филип, Барталамай, МатІай, Тума, Гьалфеян хва Якъуб*, Таддай, Симун Миллетчи* ¹⁹ ва гъакІни Ам маса гайи Искарият Ягъуд*.

Исадик тахсир кутун

²⁰ Ам кІвализ хтайла, аниз мад акъван инсанар атана хъи, Исадизни Адан тилмизриз* ацукъна фу недай мажал хъанач. ²¹ И кардикай Исадин мукъва-къилийриз хабар хъайила, абур Ам хутахиз атана, вучиз лагайтІа абуру «Ам Вич Вичик квач» лугъуз фикирзавай. ²² Ярусалимдай атай тавратдарри* лугъузвай:

– Адак Баал-Зевул* акатнава! Жинерар* хкуддай къуватни Ада гъадавай къачузва!

²³ Инал Исади тавратдарриз* эверна, абуруз къисаяр мисал гъиз эгечІна:

– ШейтІанди ШейтІан гъикІ чукурда? ²⁴ Са пачагълугъ сад садаз акси къве патал пай хъайитІа, а пачагълугъ яргъалди амукъдач. ²⁵ Хизан къве патал пай хъайитІа, а кІвал чІур жеда. ²⁶ ШейтІан вич вичиз акси хъайитІа, ШейтІандивай давам гуз жедач, адан эхир пуч жеда. ²⁷ Низ гужлу касдин кІвал атІуз кІанзаватІа, ада эвелни-эвел къуватлудан гъилер-кІвачер кутІунна кІанда, ахпа адан кІвал тарашиз жеда. ²⁸ За квез рикІивай лугъузва: инсанрин вири гунагърилайни, абуру ийизвай чІуру ихтилатрилайни гъил къахчуда, ²⁹ амма вуж Пак Руьгъдикай* чІурукІа

раказ хъайитІа, адалай гъич садрани гъил къахчудач. Ам гунагъ инсандик даим кумукъда.

³⁰ Иса гъа икІ рахана, вучиз лагъайтІа тавратдарри* «Адак чІуру жин* акатнава» лугъузвай.

Исадин дидени стхаяр

³¹ Ахпа Исадин дидени стхаяр атана, къецел акъвазна. Абуру, Исадиз эверун патал, са кас ракъурна. ³² Инсанар Иса юкъва туна ацукънавай. Абуру Адаз лагъана:

– Ингъе, ви дидени, стхаярни вахар къецел ала, абуру Вун хабар къазва.

³³ – Зи диде, зи стхаяр-вахар вужар я? – жаваб гана Ада. ³⁴ Ацукънавайбурулай вил элкъурна, Ада лагъана:

– Ингъе Зи диде ва Зи стхаяр-вахар! ³⁵ Аллагъдин къаст ни къилиз акъудзаватІа, гъам Зи стхани я, вахни я, дидени.

НикІиз тум вегъизвайдакай къиса

4 ¹ Исади гъуьлуьн къерехда мад чирвилер гуз хъана. Вичин патав гзаф инсанар атуниз килигна, Ам лубткъедиз акъахна. Халкъ гъуьлуьн къерехда амукъна. ² Лубткъеда ацукъна, Ада яргъалди Вичин насигъатар къисайралди инсанрал агакъарзавай. Ада халкъдиз ихътин къиса ахъайна:

³ – Яб це! Йикъарикай са юкъуз лежбер никІе тум цаз фена. ⁴ Ада тум вегъидайла, са бязи тварар рекъин къерехрал аватна, алтІушай къушари абур кІуфар ягъиз тІуьна. ⁵ Са бязи тварар къван квай чкадиз аватна. И тварар фад экъечІна, вучиз лагъайтІа абур накъв тІимил квай чкадиз аватна. ⁶ Рагъ экъечІайла, цІирер шуьткъвена, чІварахар галачирбур хъиз къурана. ⁷ Са бязи тварар къалгъанар квай чкадиз аватна. Къалгъанри чІехи жердавай цІирер басмишна. Гъавиляй абуру бегъер гъанач. ⁸ Амай тварар мублагъ чилел аватна ва абуру цІир авуна, дигмиш хъана, бегъерни гъана – сада къанницІуд твар, муькуьда – пудкъад, амайбуруни – виш. ⁹ Ахпа Ада лагъана:

– Нихъ япар аватІа, гьадаз ван атурай.

¹⁰ Халкъ чкІана, Иса Вичин цІикъвед тилмиздихъни* тилмизрихъ* галаз кьилди амуқбайла, абуру Адавай кьиса ахъаюнин мана-метлеб вуч ятІа хабар кьуна.

¹¹ – Аллагъди пачагъвал авунин сирер къатІун квез ганва; амайбуруз кьисаяр мисал яз гъана кІанда, – лагъана Исади, – ¹² Пак Каламда* лагъайвал: Аллагъ рикІел текъвервал ва Ада абурулай гъил къахчун тавун патал, абуруз килигайла аквазвач, яб гайила абур гъавурда акъазвач.

Кьисадин мана ачухарун

¹³ Исади абуруз мад лагъана:

– Куьн и кьисадин гъавурда гъатначни? Бес амай кьисайрин гъавурда куьн гъикІ гъатда? ¹⁴ Тум вегъизвайда цазвайди Аллагъдин гаф я. ¹⁵ Рекъин къерехдал аватнавай тум – им ван хъана рикІера Аллагъдин гаф гъатнавай, амма ам анай тадиз ШейтІанди ахкъудай инсанар я. ¹⁶ Гъа и жуьреда къван квай чкадиз аватнавай тумни – ван хъанмазни гъасятда гаф шадвилелди къабулдай инсанар я лагъай чІал я. ¹⁷ Амма чпихъ мягъкем дувул тахъуниз килигна, абур яргъалди яшамиш жедач. Чеб а гаф кьуна лугъуз хурук кутурла, чпин кьил балайдик акатайла, абур гъасятда рекъяй акъатда. ¹⁸ Къалгъанриз вегъенвай тум гафунин ван къевезвайбур я лагъай чІал я. ¹⁹ Амма гъар йикъан къайгъуйри, девлетдихъ вил ичІи хъуни ва маса къанихвилери ахътинбурун рикІера гъатнавай гаф бамишарда, ам бегъерсузди ийида. ²⁰ Миян чилиз аватнавай тварар – гафуниз яб гана, ам къабулзавайбур я. Гъа ксари вичин бегъерни гъида – садбуру къанницІуд сеферда, масабуру пудкъад сеферда, са бязибуру виш сефердилаини артух бегъер гъида.

СукІрадин кІаник квай шем

²¹ Исади абуруз лагъана:

– КуькІуьрнавай шем къапунин кІаник кутуна туьхуьрун патал, я тахъайтІа чарпайдин кІаник эцигун патал

гъизвайди яни? Ам шемерганда тун патал гъизвайди тушни мегер? ²² Винел акъалт тийидай сирни авайди туш, я ашкара тахъана амукъдай чинебан карни. ²³ Нихъ япар аватIа, гъадаз ван атурай.

²⁴ Ада мад лагъана:

– Исятда квез ван жезвай гафарихъ хъсандиз яб це. Куъне гъихътин уълчмедалди алцумаитIа, квезни гъахътин уълчмедалди алцумда, квез гъатта артухни гуда.

²⁵ Авайдаз мадни гуда, авачирдавай гвайдини къакъудда.

Тварцикай къиса

²⁶ Исади давамар хъвуна:

– Аллагъдин Пачагълугъ* инсанди сифте чилиз тум вегъизвайдаз ухшар я. ²⁷ Ахпа ам йифиз ксузва, югъ алукъайла къарагъзава. Тум гъикI экъечIзаватIа, гъикI цIир ахъайзаватIа, адаз гъич хабарни жедач. ²⁸ Чили вич вичелай сифте къаз акъалдарда, къилер ахъайиз тада, адалайни къулухъ къилер тварарай ацIурда. ²⁹ Бегьер дигмиш хъайила, инсанди гъясятда мукал гъиле къада, вучиз лагъайтIа гвен гуъдай вахт атанва.

Финдин тварцикай къиса

³⁰ Исади мад лагъана:

– Аллагъдин Пачагълугъ* чна куъв гекъигин? Я тахъайтIа гъихътин къисадалди чна адан шикил чIугван?

³¹ Ам финдин тварцив гекъигиз жеда. Ам дуъньяда чилин кутазвай тумарикай виридалайни куълуъ тум я. ³² Амма цайила адакай экъечIдай тар амай вири салан набатат-рилайни чIехи жеда. Ада чIехи хилер гъида. Хъен гудай гъа хилерал къушаривай мукар ийиз жеда. ³³ Абур гъавурда гъатдай тегьерда Исади гъа ихътин къисайралди Аллагъдин гафар абурал агакъардай. ³⁴ Къиса галачиз Ада халкъдиз ихтилат ийидачир, амма тилмизрихъ* галаз къилди амукъайла, Исади абуроз къисайрин мана ачухардай.

Турфан секиарун

³⁵ Гъа йикъан няниз Исади тилмизриз* лагъана:

– Ша чун гъулуьн а патаз экъечІин.

³⁶ Абурни, халкъ туна, Адахъ галаз луьткведа акъахна. Абурун гуьгъуьна маса луьтквеярни авай. ³⁷ КІеви гар акъатна; лепейри, луьткведин къерехрилай хкадриз, ам цъй ацІурзавай. ³⁸ Иса луьткведин кьулухъ кьиле, тумаж акъалжнавай хъуьцуьган кьилик кутуна, ксанвай. Тилмизри* Ам ахварай авудна лагъана:

– Муаллим! Ваз чун батмиш хъана кІанзавани?

³⁹ Иса къарагъна, гарузни гъуьлуьз «кис хъухъ, бесара» лагъана эмир гана. Гар секин хъана, гъуьлуьн кьуд патал кьена.

⁴⁰ – Квез вучиз икъван кичІе я? – лагъана Исади тилмизриз*. – Квехъ са тІимил кьванни иман авачни?

⁴¹ Авайдалайни гзаф кичІе хъайи абуру чпи чпиз луьгъуз хъана:

– Гъуьлни гар муьтІуьгъарзавай Им вуж хъуй?

Исади жинерар хкудун

5 ¹ Исани тилмизар* гъуьлуьн а патал авай герасинвийрин вилайтдиз акъатна. ² Иса луьткведай эвичІайла, гъасятда кветІера авай сурарай Адан вилик чІуру жин* квай са кас акъатна. ³ Къейибур динжардай кветІер ам патал кІвал-югъ тир, гъич садавайни ам гъатта зунжуривни кутІунна секинарив жезвачир; ⁴ са шумудра ам зунжурралди кутІуннатІани, адаз къандалар ягънатІани, ада абур кукІварив гадарив хъанай. Гъич садавайни ам муьтІуьгъарив жезвачир. ⁵ Акъваз тавуна, йифдини югъди, дагъларани кветІера-сурара гъарай ацалтна, ада вичи вич къванерив ягъдай. ⁶ Яргъай Иса акурла, ам атана Исадин вилик икрам ийиз ярх хъана, ⁷ ва ада гъарайна лагъана:

– Ваз завай вуч кІанзава, Виридалайни Виниз тир Аллагъдин Хва* Иса? Ваз Аллагъдин хатур аватІа, зун азабрик кутамир!

⁸ Исади лагъана:

– ЭкъечI и инсандай, чIуру жин*!

⁹ Исади адавай жузуна:

– Ви тIвар вуж я?

– Зи тIвар Къушун я, вучиз лагъайтIа чун гзаф я, – жаваб гана ада.

¹⁰ Ада Исадиз чеб и виляятдай чукурмир лугъуз минетиз хъана. ¹¹ Пелен кIане вакIарин са чIехи суьруьди векъ незвай. ¹² Вири жинерри* Исадиз минет ийиз лагъана:

– Чун вакIарин къенериз гъахъдайвал Вуна чун гъабурук кутур.

¹³ Исади абуруз ихтияр гана. ЧIуру жинерарни* а инсандай экъечIна, фена вакIариз гъахъна. Къве агъзур къван вакIар авай суьруьди, кухунна фена, тик чархалай гъуьлуьз хкадарна. Абур вири батмиш хъана. ¹⁴ ВакIарбанри, цIай квайбуру хъиз катна фена, и кардикай шегъердани хуьрера ахъайна. Агъалиярни вуч хъанатIа лугъуз къвез килигиз хъана. ¹⁵ Исадин патав атайла, абуруз жинеррин* къушун квайди пекер алаз ва акбул кыле аваз анал ацукънаваз акуна. Абуруз кичIе хъана. ¹⁶ А кар акурбуру жинерар* квайдакайни вакIарикай хъайи-хъайивал атайбуруз ахъайна. ¹⁷ Анал алайбуру Исадиз, чпин патарай ахлад лугъуз, минетиз хъана. ¹⁸ Иса луйткведиз акъахдайла, жинерар* хкатайда Адаз вични твах лугъуз минетна. ¹⁹ Амма Исади адаз ихтияр ганач.

– Ахлад жуван кIвализ, жуван мукъвабурун патав, Реббиди* ваз вуч регъим авунатIа, Ада ваз гъихътин зурба кар авунатIа, хъфена гъадакай ахъая, – лагъана Исади.

²⁰ И касди Исади вичиз авур зурба кардикай ЦIуд-Шегъер* тирвал хабарар чукIурзавай. Вири инсанарни мягътел хъана амукъзавай.

Исади азардални ажалдал агъавал авун

²¹ Иса луйткведа аваз элкъвена къулухъ хтайла, гзаф инсанар атана Адал алтIушна. Ам гъуьлуьн къерехда акъвазнавай. ²² Адан патав синагугдин* кыле авайбурукай Яир

лугъудай са кас атана. Иса акунмазни, ам Адан кІвачерик ярх хъана. ²³Ада минетна лагъана:

– Зи руш ажалдик ква, атана адалай кап алтадна, ам ажалдикай къутармиша.

²⁴Иса адахъ галаз фена. Адан гуьгъуьна гзаф инсанар гъатнавай, абуру Ам чуьккъвена юкьва тунвай. ²⁵Фейи чкада цІикъвед йисуз датІана къеняй иви физвай са дишегъли авай. ²⁶А дишегълидиз такур лукъман хъаначир, абурукай адан чан туьгъуьниз кІватІ хъанвай. Ада вичихъ авай-авачирди вири лукъманриз харжнатІани, адаз регъят хъаначир, адан гъалар амайдалайни пис жезвай. ²⁷⁻²⁸Иса-дикай а дишегълидиз виликрани ванер атанай. Исадин пекерик вичивай гъил кягъиз хъайитІа, зун сагъ хъжеда лугъуз ада вич чІалахъарзавай. ГъакІ хъайила, инсанрин арадай атана, ада къулухъай Исадин пекерик гъил кягъна. ²⁹А дишегълидай физвай иви гъасятда акъваз хъана ва ада вич сагъ хъхъайди гъиссна. ³⁰Исади Вичяй феи къуват гъасятда гъиссна. Ада, халкъдихъ элкъвена, хабар къуна:

– Зи пекерик ни гъил кягъна?

³¹– Халкъди Вун элкъуьрна юкьва тунвайди акваз-акваз, Вуна «Зи пекерик ни гъил кягъна?» лугъуз, хабар къазвани? – лагъана Адаз тилмизри*.

³²И кар авурди гъи дишегъли тиртІа лугъуз, Исади къуд патаз вил вегъена. ³³Дишегълиди, вичиз хъанвай регъятвал чиз, кичІела зурзас Адан кІвачерик ярх хъана, вичин азабрикай ва гила хъанвай регъятвиликай галай-галайвал Исадиз ахъайна.

³⁴– Чан руш! – лагъана Исади адаз. – Ви иманди вун къутармишна. Ахлад, саламат хъуй вун! Мад ваз тІал хъжедач!

³⁵И гафар Адан сиве амаз, синагугдин* къиле авайдан кІвалай са кас атана, лагъана:

– Я Яир! Ви руш къена. Муаллим мад инжиклу ийимир.

³⁶Исади и гафар ван тахъайдай къуна, синагугдин* къиле авайдаз лагъана:

– КичІе жемир, анжах захъ иман ая!

³⁷Петрудилай, Якъубалай* ва Якъубан* стха Ягъядилай* гъейри Ада садазни Вичихъ галаз къведай ихтияр ганач. ³⁸Синагугдин* кыле авайдан кІвализ атайла, Адаз ана авай шел-хвал, гъарай-вургъай акуна. ³⁹КІвализ гъахъна, ана Ада шехъзавайбуруз лагъана:

– Куъне ина шелар-хвалар вучиз ийизва? Руш къенвач, ам ксанва.

⁴⁰Абур Адал хъуърена. Амма Ам, вири кІвалаяй акъудна, рушан диде-буба ва Вичин пуд тилмизни* галаз руш къатканвай кІвализ гъахъна. ⁴¹Рушан гъил къуна, Исади лагъана:

– Талита, кум! (Ам «Я руш, За ваз къарагъ лугъузва» лагъай чІал я).

⁴²Руш тадиз къарагъна, къекъвез эгечІна – адан цІикъвед йис тир. И кар акурбур мягътел хъана амукъна. ⁴³Исади абуруз и кардикай садазни талгун эмирна. Ахпа Ада рушаз тІуън гун буйругъна.

Назаретда Иса къабул тавун

Б¹Анай экъечІна Иса тилмизарни* галаз Вичин ватандиз хъфена. ²Киш югъ* алукуайла, Исади синагугда* чирвилер гуз гатІунна. Адаз яб гайи къванбуру гъейранвилелди лугъуз хъана:

– Вичиз гыхътин камаллувал ганватІа аку! Ада Вичин гъилералди гыхътин аламатар къалурзаватІа килиг! Икъван аламатар Адаз гынай атанатІа?! ³Ам харат устІар тушни? Ам Майраман хва ва Якъубан*, Юсидин, Ягъудан* ва Симунан стха тушни? Адан вахарни чи арада авачни? Абуруз Ам саймишиз кІан хъанач.

⁴– Пайгъамбар* вирина гъилерал жеда, анжах вичин ватанда, юлдашрин ва хизандин арада адаз гуърмет жедач, – лагъана Исади абуруз.

⁵Адавай ватанда са аламатни ийиз хъанач, Адалай алакъайди анжах са шумуд азарлудалай гъил эцигна* абур сагъар хъувун тир. ⁶Ам абурухъ иман тахъунал мягътел хъана. Ада, патарив гвай хуърериз физ, гъанра чирвилер гуз хъана.

Цикъвед илчи ракърун

⁷Исади Вичин патав цикъвед илчидиз* эверна, абур, Шад Хабар* чукТурун патал, къве-къвед ракъруз хъана. Исади абуроз чТуру жинерар* хкуддай къуватни гана.

⁸— Асадилай гъейри рекъиз затІни къамир — я фу, я гъебе, я пул, — буйругъна Ада. — ⁹КІвачел санТалар алукІ, жувал алайдалай гъейри маса пекер алукІмир. ¹⁰Са шегъердиз фейила, илифай кІвале эхирдалди акъваз. ¹¹Са чкада куън къабул тавуртІа ва куъ чирвилериз яб тагайтІа, анай экъечІна хъфидайла, виридаз аквадайвал, куъ кІвачерал ацукъай ругни кІвах хъувуна ахлад. Гъадалди куъне виликамаз Аллагъди абуроз гудай жазадикай хабарда.

¹²Исадин илчийри* фена инсанриз ша куъне туба ая* лугъуз вязер-насигъатар ийизвай. ¹³Абуру гзафбурукай жинерар* хкудзавай, гзаф азарлуяр зейтундин гъери ягъиз сагъар хъийизвай.

Ягъя пайгъамбардин кьиникъ

¹⁴Исадин тІвар машгъур хъанвай, Гъируд* пачагъдизни Адакай хабар хъана. Садбуру лугъузвай:

— Ам вичел чан хтанвай* циз гъахъиз* тазвай Ягъя* я, гъакІ хъайила адалай аламатарни алакъзава.

¹⁵Муъкуъбуру «Ам Ильяс* я», пуд лагъайбуруни «Ам виликан пайгъамбарриз* ухшар са пайгъамбар* я» лугъузвай. ¹⁶Гъирудаз* и ван хъайила, ада лагъана:

— Ам за къил атІай Ягъя пайгъамбар* я. Адал чан хтанва*.

¹⁷Гъа и Гъируда*, вичин стха Филипан паб Гъирудатал* эвленмиш хъайила, Ягъя пайгъамбар* къуна дустагъда тун буйругънай, ¹⁸куъз лагъайтІа Ягъяди* адаз лугъуз хъанай:

— Жуван стхадин паб къачун гъарам я.

¹⁹Гъирудатаз* адакай акъван хъел авай хъи, адаз Ягъя пайгъамбар* ягъна рекъиз кІанзавай, амма алакъзавачир.

²⁰Гъируда* Ягъя* Гъирудатакай* хуъзвай. Гъирудаз* Ягъядихъай* кичІедай. Ягъя* муъмин* ва пак* инсан тирди

Гъирудаз* чизвай, ада Ягъядин* ихтилатрихъ рикІ алаз яб акалдай. А ихтилатри ам къве рикІин ийизвайтІани, ада гъамиша абуруз хушвилелди яб гудай. ²¹Амма Гъирудатаз* са къулай югъ атана алукъна. Гъируда*, вичин хайи югъ хъуниз килигна, вичин гъилибанриз, аскеррин къиле-вайбуруз ва Галилейдин* агъсакъалриз эверна, межлис кутуна. ²²Гъирудатан* руша атана къуьлер ийидайла, ам Гъирудазни* адахъ галаз ацукънавайбуруз бегенмиш хъана.

– Завай вуч кІандатІани тІалаба, за ваз гуда, – лагъана Пачагъди рушаз.

²³Ада рушаз къин къуна:

– Ваз вуч кІан хъайитІа, за ваз гъам гуда, кІандатІа ваз зи пачагълугъдин са пайни гуда.

²⁴Ада экъечІна вичин дидедивай хабар къуна:

– Адавай вуч тІалабин?

– Циз гъахъиз* тазвай Ягъядин* къил тІалаба, – жаваб гана дидеди.

²⁵Адани, тади кваз пачагъдин патав фена, лагъана:

– Заз исятда вуна синида аваз Ягъядин* къил гъана кІанзава.

²⁶Пачагъ гзаф пашман хъана, амма, мугъманар алай чкадал къин къуниз килигна, адаз ваъ лугъуз кІан хъанач. ²⁷Гъасятда жаллатІ ракъурна, Ягъя пайгъамбардин* къил гъун буйругъна. ЖаллатІдини фена дустагъда Ягъядин* къил атІана, ²⁸синидал алаз гъана, рушав вугана. Рушани тухвана къил вичин дидедив вахгана. ²⁹Ягъядин* тилмизриз* и кардикай хабар хъайила, абуру атана адан мейит къахчуна, тухвана сура кучукна.

Вад агъзур кас тухарун

³⁰Исадин патав илчияр* хтана кІватІ хъана, абуру Адаз чпи авур крарикай ва чирвилерикай ахъайна.

³¹– Куьн къилди са хелвет чкадиз алад, ана са тІимил ял ягъ, – лагъана абуруз Исади.

Вучиз лагъайтІа абуру авай чкадиз инсанар къвез-хъфиз-вай, Исадизни илчийриз* са кІус фу недай вахтни жез-

вачир. ³²ГьакІ хъайила, Иса, илчийрилай* гъейри касни галачиз, лубткведа аваз са хелвет чкадиз фена. ³³Халкъ-диз абур фейиди акуна, гзафбуруз абур вужар ятІа чир хъанвай, абур физвай чкадиз вири шегъеррай инсанар абурулай вилик кІвачи-кІвачи атана. ³⁴Лубткведай эвичІна килигайла, Исадиз гзаф халкъ кІватІ хъанваз акуна. Абур чубан галачир хипер хъиз аквазвай. Абурун язух атана, Исади абуруз чирвилер гуз егечІна. ³⁵Вахт геж хъуниз килигна, Адан тилмизри*, Адав агатна, лагъана:
 – Вахтни геж я, инагни хелвет чка я. ³⁶Вуна абур ахъая. Абуру фена патарив гвай хуърерай чпиз недай затІар къачурай.

³⁷ – Куъне абуруз тІуън це, – жаваб гана Ада.

– Абуруз тІуън гун патал, гила чна фена кве виш динар¹ жагъурдани? – лагъана тилмизри*.

³⁸Амма Исади абурувай хабар къуна:

– Квев шумуд фу гва? Алад, фена килиг.

Чирайдалай къулухъ абуру хтана жаваб гана:

– Чав вад фуни кве балугъ гва.

³⁹Ада халкъ къацу векъел кІватІал-кІватІал ацукъарун буйругъна. ⁴⁰Виш-виш, яхцІурни цІуд-яхцІурни цІуд инсан жерге-жерге хъана чилел ацукъна. ⁴¹Ада вад фуни кве балугъ къачуна, цавуз килигна, хийир-дуъа ийиз-ийиз, фу кІус-кІус авуна, Вичин тилмизрив* инсанриз паюн патал вугана, кве балугъни виридаз пайна. ⁴²ТІуъна вири тух хъана. ⁴³Амукъай фан ва балугъдин кІусарай цІикъвед зимбил ахцІурна. ⁴⁴ТІуърбур вад агъ-зур къван итим тир.

Иса целай фин

⁴⁵Идалай къулухъ Исади, инсанар ахъай тавунмаз, тилмизриз* лубткведиз акъах лагъана ва абур Галилей* гъульуън а пата авай Бетсаидадиз Вичелай вилик

¹ 6:37 200 динар къазанмишун патал адетдин зегъметчиди 200 юкъуз кІвалахун лазим жезвай.

ракъурна. ⁴⁶ Инсанар ахъайна, Ам дуъаяр ийиз пелел хкаж хъана. ⁴⁷ Няни хъайила, тилмизар* авай луъткве гъуълуън юкъвал, Иса лагъайтIа, ялгъуздиз къерехдал алай. ⁴⁸ Исадиз къусуйри тилмизрал* гуж акъулдзавай-ди акунай, куъз лагъайтIа гар луъткведиз къаршиди тир. Экв жедай къиляй Иса гъуълелай тIуз абур галай патахъ фена. Ам луъткведилай алатна финни мумкин тир, ⁴⁹⁻⁵⁰ амма гъуълелай тIуз къвезвай Иса акурла, и кар чпин вилерикай карагзавайди хъиз хъайи тилмизрай* кичIела гъараяр акъатна.

– КIевиз акъваз, им Зун я, кичIе жемир, – лагъана Исади.

⁵¹ Ам абурун луъткведиз акъахайла, гар секин хъана. Тилмизар* лап мяггел хъанвай. ⁵² Абур Исади гзаф инсанар вад фалди тухарунин гъавурда гилани гъатнавачир. Абурун рикIер буъркью тир.

Геннисаретда азарлубур сагъарун

⁵³ Исани тилмизар* гъуълелай ягъна фена Геннисаретдин чилерин са къерехдал акъвазна. ⁵⁴ Абур луъткведай эвичIайла, анин жемятдиз Иса гъасятда чир хъана. ⁵⁵ Иса флан чкада ава лагъана ван хъайи инсанри, вири патарай къвез, месерал алаз азарлубур гъиз хъана. ⁵⁶ Хуъруъз, шегъердиз, къазмайрал – гъиниз Ам фейитIани, азарлубур гъана майданрал эцигдай. Адаз, Вичин пекерин ценцин цIирхиник къванни азарлубурув са тIуб къгъиз тур лугъуз, минетдай. Адак гъил хкIурбур дири хъжедай.

Михьиди ва мурдарди

7 ¹ Ярусалимдай атай фарисеярни* тавратдарар* Исадал алтIушна. ²⁻⁵ Адан бязи тилмизри* гъилер чуъхуън тавуна фу нез акурла, атанвайбуру Исадивай хабар къуна:
– Ви тилмизри* вучиз бубайрин адетрал амал ийизвач?
Абуру вучиз гъилер чуъхуън тавуна фу незва?

(Фарисейри* ва вири чувудри*, бубайрилай инихъ адет хъанвайвал, фу недалди гъилер чуъхуъда. Базардай хтай-

лани, эл-адет тирвал, чин-гъил чуьхуьн тавунмаз, абуру фу недач. Адалайни гъейри, абуру къаб-къажах, курар, къажгъанар ва чарпаяр чуьхуьда.)

⁶Исади абуруз жаваб яз лагъана:

– Куьн хьгин къве чин алайбурукай Яшай пайгъамбардин* ктабда хъсандиз кхъенва: «И инсанри мецелди Заз гъурмет ийизватІани, рикІелди абур Завай яргъа я. ⁷Абуру Заз ийизвай икрам гъаваянди я – инсанар абуру Зи тІалабунрал ваъ, чпиз кІани къайдайрал амал ийиз вердишарзава». ⁸ Куьне, Аллагъди авунвай тІалабунар туна, инсанри кутунвай адетар кьунва.

⁹Ада абуруз мадни лагъана:

– Куьн Аллагъдин тІалабунар жуван къайдайралди дегишардай хъсан устІарар я! ¹⁰ Муса пайгъамбардин* Къанунда* кхъенвай: «Жуван дидедизни бубадиз гъурмет ая», «Дидедикайни бубадикай чІурукІа рахадайдан жаза кьиникъ я». ¹¹Амма куьне лугъузва: «инсанди вичин бубадизни дидедиз „за кев вахгана кІанзавай бурж Аллагъдив ахгакъарда“ лагъайтІа, ¹²а касди вичин дидени буба патал са карни тавуртІани жада». ¹³Гъа идалди куьне Аллагъдин гафар куь адетралди эвез ийизва ва ихьгин гзаф маса кІвалахарни ийизва.

¹⁴Исади халкъ мад Вичин патав кІватІна, лагъана:

– За лугъузвай гафариз хъсандиз яб гана, куьн гъавурда гъат: ¹⁵⁻¹⁶къецияй инсандин къенез физвай гъич са затІунивайни ам мурдар* ийиз жадач, инсан мурдар* ийизвайди адай вичяй акъатзавай гафар я.

¹⁷Ам халкъдин арадай экъечІна кІвализ гъахъайла, Адавай тилмизри* а къисадин мана-метлеб хабар кьуна.

¹⁸– Куьнни гъахьтин авамар яни? – жаваб гана Исади. – Къецияй инсандин къенез физвай са затІунини ам мурдар* тийидайдан гъавурда гъатзавачни? ¹⁹Къецияй къевезвайди инсандин рикІиз ваъ, руфуниз физва. Гъанайни ам къежел акъатзава. (Гъа икІ Исади инсанди незвай вири затІар михьби* тирди малумарна.)

²⁰Исади давамарна:

– Инсан мурдар* ийизвайди адай вичяй акъатзавай крар я, ²¹ куъз лагъайтІа инсандин рикІин къеняй чІуру ниятар, явавилер, чуьнуьхунар, кьиникъар, ²² зинавилер акъатзава. Мадни ришветар, хъилер, фендигарвал, пехилвал, асивал*, кьуру дамах, диливал акъатда. ²³ Вири и пис крари адан вичин къеняй атана инсан вич мурдар* ийизва.

Чувуд тушир дишегълидин иман

²⁴ Гъанай экъечІна, Иса Тир шегъер галай патариз атана. Гъана Ам са кІвализ фена. Адаз Вич ана масадбуруз чир хъана кІанзавачир. Амма Адавай а кар чуьнуьхиз хъанач. ²⁵ Жин* акатнавай руш авай са дишегълидиз адакай хабар хъана, ам атана Исадин кІвачерихъди чилел ярх хъана. ²⁶ А дишегъли грек тир, ам Шам-Финикиядай тир. Ада Исадиз вичин рушакай жин* хкуд лугъуз минетзавай. ²⁷ Амма Исади лагъана:

– КІвенкІве аялар тухарна кІанда, абурун сивихъай атІана, фу кицІериз вегъин хъсан кар туш.

²⁸ Амма дишегълиди жаваб яз лагъана:

– ГъакІ я, Ребби*. Амма аялри экІягъандин кІаник авадарай гъвелер кицІерални гьалтзава эхир.

²⁹ – Ихътин хъсан жавабдилай кьулухъ вавай хъфейтІани жеда, – лагъана Исади. – Ахлад! Ви рушакай жин* хкатна.

³⁰ КІвализ хтайла, дишегълидиз вичин руш жин* хкатна месел къатканваз акуна.

ЛалакІ бишиди сагъар хъувун

³¹ Тир шегъердин патарив гвай чкаяр кІвачелай авуна, Иса, Сидунни ЦІуд-Шегъер* тирвал кьуна, мад Галилейдин гьуьл* галайнихъ фена. ³² Адан патав са биши лалакІ гъана, ам вичелай гъил элягъа* лугъуз Адаз минетариз эгечІна. ³³ Исади ам халкъдин арадай къерехдиз тухвана, адан япара тупІар туна. Ахпа Исади цуькІуьн гана, лалакІ бишидан мецик къягъна. ³⁴ Цавуз вил ягъна, дериндай ухът аладарна хъиз, адаз лагъана:

– Еффата! (яни «Ачух хъухъ!»)

³⁵ Адан биши япар гьасятда ачух хъана, лал мезни ахъа хъана, вични михьйдаказ рахана. ³⁶ Исади и кардикай садазни лугьумир лагъана эмирна. Амма Ада гьикъван абуруз къадагъа авуртІани, абуру Исадикай амайдалайни гзаф ихтилатар ахъайиз хъана. ³⁷ Вирибуру рикІивай мягьтел хъана лугъузвай:

– Вири крар иердаказ ийизва: бишибурун япар ачу-харзава, лалбурун – мецер.

Къуд агъзур кас тухарун

8 ¹ Гъа йикъара Исадин патав гзаф инсанар атана, абуруз недайди тахъуниз килигна, Исади Вичин тилмизар* кІватІна, лагъана:

²– Пуд юкъуз зи патав гвай инсанрин язух къевезва Заз: абуруз недай затІни авач. ³ Туън тагана чпин кІвалериз ахъаяйтІа, абур рекъе гьалдай фин мумкин я, са бязибуру яргъарай атанва эхир.

⁴– Хелвет чкада абуруз гудай къван фу гъинай атурай? жаваб гана тилмизри*.

⁵– Квев шумуд фу гва? – хабар къуна Исади.

– Ирид фу, – жаваб гана абуру.

⁶ Ада халкъдиз чилел ацукъ лагъана. Ирид фуни къачуна, хийир-дуъа ийиз-ийиз, кІус-кІус авуна, Ада ам, халкъдиз гун патал, тилмизрив* вугана. Абуруни а фу халкъдиз пайна. ⁷ Абурув са тІимил кІезриярни гвай. Хийир-дуъа авуна, Исади гъабурни паюн эмирна. ⁸ Туъна, халкъ тух хъана. Амукъай фан кІусарай ирид зимбил ацІана. ⁹ Фу туърбурун къадар къуд агъзур итимдив агакънавай. Абур Ада кІвалериз ахъайна. ¹⁰ Ахпа Иса Вичин тилмизарни* галаз луйткведиз акъахна, Далманут галай патахъ фена.

Фарисейрин тІалабун

¹¹ Фарисейри* атана Исадихъ галаз гъуъжетар ийиз хъана. Абуру, Цавараллайдавай къалуриз жедай алапат къалура лугъуз, Адавай тІалабиз хъана. Гьадалди абуруз Ам синагъ ийиз кІанзавай.

¹² Ада дериндай агъ чІугуна, лагъана:

– Вучиз и несилди аламат къалурун тІалабзава? За квез рикІивай лугъузва: и несилдиз аламат аквадач.

¹³ Фарисеяр* гъанал туна, Ам Вичин тилмизарни* галаз луьткведа аваз гъуьлуьн а патаз рекъе гъатна. ¹⁴ Тилмизрин* рикІелай фу къачун алатна, луьткведа чпив гвайдини тек са фу тир.

¹⁵ – Килиг гъа, фарисейрин* маядикайни Гъируд* паचाгъдин маядикай мукъаят хухъ, – буйругъна Исади тилмизриз*.

¹⁶ Тилмизриз* и гафар чпив фу гвачирвилай лагъай хъиз хъанай. ¹⁷ Абурун гъавурда авай Исади лагъана:

– Фу гвач вуч лагъай чІал я? Куьне гилани къатІузвачни? Куьн гилани гъавурда акъазвачни? Куь рикІер гилани къванер яз амани? ¹⁸ Вилер аваз квез аквазвачни? Япар аваз квез ван къвезвачни? Куь рикІел затІни аламачни? ¹⁹ За вад фу вад агъзур касдиз пай авурла, куьне амукъай кІусарай шумуд зимбил ацІурнай?

– ЦІикъвед зимбил, – жаваб гана абуру.

²⁰ – Ирид фу къуд агъзур касдиз пай авурла, куьне амукъай кІусарай шумуд зимбил ацІурнай?

– Ирид зимбил, – жаваб гана абуру.

²¹ – Куьн гила къванни гъавурда акъуначни? – лагъана Ада.

Бетсаидада буьркъуьди сагъар хъувун

²² Исани тилмизар* Бетсаидадиз атана акъатна. Адан патав буьркъуьди гъана ва адалай кап алтада лугъуз минетна. ²³ Исади буьркъуьдан гъил къуна, ам хуьруьн къерехдиз акъудна, адан вилериз тфу гана, адал гъилер эцигна хабар къуна:

– Ваз аквазвай затІ авани?

²⁴ Буьркъуьда къил хкажна лагъана:

– Заз патавай физвай инсанар тарар хъиз аквазва.

²⁵ Ахпа Исади мад адан вилерал гъилер эцигна, буьркъуьди мад атІумна килигна. Исади ам сагъар хъувуна.

Адан вилериз экв хтана. ²⁶ Исади, ам кІвализ рахкур-
дайла, лагъана:

– Хуъруъз гъахъмир.

Петрудин иман

²⁷ Иса Вичин тилмизар* галаз Филипан Кесардин па-
тав гвай хуърериз фена. Рекъе Ада Вичин тилмизривай*
хабар къуна:

– Инсанар Зун Вуж я лугъуз рахазва?

²⁸ – Садбуру Ягъя пайгъамбар*, муъкуъбуру Ильяс пай-
гъамбар*, пуд лагъайбуруни алатай пайгъамбаррикай*
сад я лугъузва, – жаваб гана абуру.

²⁹ – Бес куъне Зун Вуж я лугъузва? – жузун хъувуна Ада.

– Вун Месигъ* я, – жаваб гана Петруди.

³⁰ Ада абуруз Вич Вуж ятІа масадбуруз лугъун къада-
гъа авуна.

Исади Вичин къиникъикай ва Вичел чан хтуникай лугъун

³¹ Исади Вичин тилмизар* «Инсандин Хци* гзаф
азаб-азиятар чІугун лазим я», – лугъуз гъавурда тваз
хъана.

– Агъсакъалри, чІехи хахамри*, тавратдарри* Инсан-
дин Хва* кваз къадач, абуру Адаз къиникъин жаза гуда,
пуд йикъалай Адал чан хкведа*, – лагъана Ада.

³² И гафар Ада ачухдиз лугъузвай. Амма Петруди, Адаз
са къерехдиз эверна, ахътин чІуру гафар сивяй акъудмир
лагъана. ³³ Элкъвена Вичин тилмизриз* килигиз-кили-
гиз, Исади Петрудин гаф атІана:

– Алат Залай, ШейтІан! Ви рикІе авайди Аллагъ туш,
вири инсанри ийидай хътин фикирар я.

³⁴ Ахпа Исади халкъдизни Вичин тилмизриз* санал
эверна.

– Низ Захъ галаз къвез кІанзаватІа, къуй ам, чанди-
лайни гъил къачуна, вичин азабрин хашни кІулаз ягъиз
Захъ галаз атурай, – лагъана Ада. – ³⁵ Низ вичин чан

хуыз кІанзаватІа, адавай ам къакъатда, Зун ва Шад Ха-
бар* патал ни вичин чан эцигайтІа, адан чан сагъ жеда.
³⁶ Вичин чан пучна вири дуьнья къачуникай инсандиз
вуч хийир ава? ³⁷ Вичин къакъатай чан элкъвена къахчун
патал гудай затІ инсандиз жагъидани?

³⁸ И девирдин инсанар Аллагъдин рекъяй акъатнава,
абуру зинавилер ийизва. Абурукай низ Зунни Зи гафар
къабулиз регъуь хъайитІа, Инсандин Хцизни*, Вичин
Бубадин* баркалла алаз, пак* малаикрихъ галаз къве-
дайла, гъахътин касни къабулиз регъуь жеда.

9 ¹ Исади абуруз мад лагъана:
— За квез рикІивай лугъузва: инал акъвазнавайбу-
рук ахътинбур ква хъи, абуруз Аллагъди къудратлудаказ
ийидай Пачагъвал акун тавунмаз, гъич ажални аквадач.

Исадин къамат дегиш хъун

² Ругуд югъ алатайла, Петрудилай, Якъубалай* ва
Ягъядилай* гъейри мад са касни галачиз, Иса къакъан
дагъдиз экъечІна, гъана абурун вилик Адан къамат де-
гиш хъана. ³ Адан пекер, жив хъиз лацу хъана, рапрап гуз
акъвазнавай. Ахътин лацувал чилин винел садавайни
арадал гъиз жедачир. ⁴ Садлагъана тилмизриз* Исадихъ
галаз суьгъбетар ийизвай Ильяс пайгъамбарни* Муса
пайгъамбар* акуна.

⁵ Гъа и арада Петруди Исадиз лагъана:

— Я Муаллим! Чун ина аваз хъсан хъана. Ша, чна
инал пуд кума эцигин: сад — Ваз, сад — Мусадиз*, сад-
ни — Ильясаз*.

⁶ Петрудизни амай тилмизриз* лап гзаф кичІе хъанвай,
адахъ лугъудай маса гаф жагъаначир.

⁷ И чІавуз абурун кылел лацу цифеди хъен вегъена.
Адан къеняй рахадай ван акъатна:

— Ам Зи рикІ алай Хва я. Гъадан чІалаз килиг!

⁸ Садлагъана элкъвена къуд патахъ килигайла, абуруз
Исадилай гъейри мад касни акунач.

⁹ Дагъдай эхвичІзавайла, Исади илчийриз*, чпиз акур аламатдикай та Инсандин Хцел* къейидалай кьулухъ чан хкведалди* садазни талгъун кЕвелай тагъкимарна.

¹⁰ Абуру Адан гаф кылиз акъудна, амма «къейидалай кьулухъ чан хкведалди*» вуч лагъай чІал я лугъуз, абур веревирдер ийиз амукъна.

¹¹ Абуру Адавай хабар кьуна:

– Вучиз тавратдарри* Месигъдилай* вилик Ильяс пайгъамбар* хтун лазим я лугъузва?

¹² – Гъахъ я, Ильяс пайгъамбарди* Адалай вилик хтана, вири крар гуьнгуьна тун лазим я, – жаваб гана Ада. – АкІ хъайила, бес вучиз пайгъамбаррин* ктабра Инсандин Хци* гзаф азаб-азиятар чІугвада ва Ам инсанри виляй вегъида лагъана кхъенва? ¹³ Амма За квез лугъун хьи, Ильяс пайгъамбардикай* Пак Каламда* кхъенвайвал, Ам хтунни авунай. Инсанри, Адаз салам гун патал, Адан чпиз кІандайвал авунай.

Жин квай жегъил сагъарун

¹⁴ Амай тилмизрин* патав хтайла, Исадизни пуд тилмиздиз* кІватІ хъанвай халкъдин арада абурухъ галаз гьуьжетарзавай тавратдарар* акуна. ¹⁵ Иса акунмазни халкъ мягътел хъана. Инсанри, Адаз салам гун патал, Адан патав зверзавай.

¹⁶ Ада абурувай хабар кьуна:

– Куьне абурухъ галаз квекай гьуьжетарзава?

¹⁷ – Муаллим, – лагъана сада халкъдин арадай. – За Ви патав зи хва гъанва. Лал жин* акатна, адавай рахаз жезвач. ¹⁸ Гъинал ам жинди* кьуна чилел гадрайтІа, гъанал ам чІур жезва: адан сивяй каф къевезва, сарари жакъ-жакъзава, вични къах хъана амукъзава. За Ви тилмизривай* адак квай жин* хкудун тІалабнай, амма абурулай а кар алакьначир.

¹⁹ – Эй иман гвачир несил! – лагъана Исади абуруз. – Гъикъван гагъда Зун квехъ галамукърай? Гъикъван чІавалди За куьн эхрай? Гъваш ам Зи патав!

²⁰ Гада Исадин патав гъана. Иса акунмазни, жинди* гададик зурзун кутуна. Ам сивел каф акъалтна чилел ярх хъана ва ада къатадиз эгечІна.

²¹ – Ам икІ мусалай ава? – хабар къуна Исади адан бубадивай.

– Аял чІавалай, – жаваб гана ада. – ²² Гзаф сефerra зи велед тергиз кІанз жинди* ам цІузни вацІуз вегъенaй. Валай алакъдатІа, чаз са чара ая. Ваз чи язух ша!

²³ – «Валай алакъдатІа» вуч лагъай гаф я! – лагъана адаз Исади. – Иман гвайдалай алакъ тийидай кар авач.

²⁴ – Зун имандал ала! – гъарай акъатна гададин бубадай. – Зи иман бегъемди туштІа, ам бегъем хъийиз куьмек ая!

²⁵ – Лал ва биши жин*! – кІевелай лагъана анал инсанар алтІуш жез акур Исади. – За ваз адай экъечІ лугъузва! Мад адак акат хъийимир.

²⁶ Жиндай гъарай акъатна. Гада кІевиз зурзурна, жин* адай экъечІна. Аял мейит хъиз ярх хъана. Анал алайбуруни ам къена лугъузвай. ²⁷ Исади гъил къуна гада къарагъарна.

²⁸ КІвализ гъахъна, Исади хъ галаз къилди амайла, тилмизри* Адавай хабар къуна:

– А кар чалай вучиз алакъначир?

²⁹ – А жин* масакІа ваъ, анжах дуьадалди хкудиз жедайди тир, – жаваб гана Исади.

³⁰ Анай экъечІна, абур Галилейдай* ягъна физвай. Исадиз чеб анай физвайди масадбуруз чир хъана кІанзавачир, ³¹ вучиз лагъайтІа Ада Вичин тилмизар* «Инсандин Хва* инсанрин гъиле твада, Ам ягъна рекъида, амма пуд лагъай юкъуз Адал чан хкведа*», – лугъуз гъавурда твазвай.

³² И гафарин гъавурда гъатначтІани, тилмизриз* Адавай хабар къазни кичІезвай.

Вуж артух я?

³³ Абур Кефернагъумдиз атана кІвале авайла, Исади абурувай хабар къуна:

– Рекъе куьне квекай гъьжетарзавай?

³⁴ Абуру чукъьни авунач, вучиз лагъайтІа абуру рекъе, чпикай вуж сад лагъай чкадал алатІа лугъуз, гуьжетар-завай.

³⁵ Иса атана ацукъайла, Ада цІикъвед тилмиз* кІватІна.

– Низ сад лагъайди жез кІанзаватІа, гъам виридакай эхиримжиди ва амайбурун кылел-кІвачел элкъведаиди хъухъ, – лагъана абуруз Исади.

³⁶ Исади аял къачуна, ам абурун юкъвал акъвазарна, адан гардан къуна, лагъана:

³⁷ – Ни Зи хатурдай ихътин аялрикай сад жуванди яз къабулайтІа, гъада Зун къабулзава. Зун къабулзавайда са Зун ваъ, Зун Ракъурайдини къабулзава.

Вуж ваз акси туштІа, гъам ви пад жеда

³⁸ Инал Ягъяди* лагъана:

– Я Муаллим! Чаз Ви тІварцІелай инсанрикай жинерар* хкудзавай са кас акунай, амма, ам чакай туширди хъуниз килигна, чна адаз а кар ийиз къадагъа авуна.

³⁹ – Адаз къадагъа ийимир, – лагъана Исади. – Зи тІварцІелай аламатар авурдавай гуьгъуьниз закай пис рахаз жедач. ⁴⁰ ГъакІ хъайила вуж чаз акси туштІа, гъам чи патал ала.

⁴¹ Куьн Месигъдихъ* галайбур хъуниз килигна, Зи хатурдай ни квез са цІиб яд гайитІа, За квез рикІивай лугъузва, гъадав вичин савкъватни агакъда.

Инсан рекъяй акъуддай затІарикай

⁴² Зи имандал алай ихътин адетдин гъвечІи ксарикай сад ни рекъяй акъудиз хъайитІа, ам гарданда регъуьн къван туна гуьулуьз вегъейтІа хъсан я. ⁴³⁻⁴⁴ Ви са гъили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІутІ: кве гъил кваз жегъеннемдин хкахъ тийидай цІуз аватдалди са гъил кваз даим ацІай уьмуьрдиз гъахъун хъсан я.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ви са кІвачи вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІутІ: кве кІвач кваз жегъеннемдин цІуз аватдалди са кІвач кваз даим ацІай уьмуьрдиз гъахъун хъсан я.

⁴⁷ Ви са вили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам акъудна гадара: къве вил аваз цІун гургур авай жегъеннемдиз аватдалди ваз са вил аваз Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъун хъсан я. ⁴⁸ Жегъеннемда, лагъайтІа, сурун пІаркІвни рекъидач, цІайни хкахъдач.

⁴⁹ Къурбанд* патал тукІунвай гъайвандин як къелелди михъдайвал, гъар са инсанни цІалди михъда.

⁵⁰ Къел хъсан затІ я. Къел шит хъайитІа, адан тІем куъв эвез хъийида? Къел жувак кваз хъана кІанда. Куъвн квехъ галаз ислягъвилелди яшамиш хъухъ.

Паб гъуникайни рахкуруникай

10 ¹ Гъанай экъечІна, Исани тилмизар* Ярдан вацІун муькуь патай ягъна Ягъудиятдин* чилерал акъатна. Исадал инсанар алтІуш хъанай. Вичиз адет хъанвайвал, Исади абуруз мад чирвилер гузвай. ² Иса синагъ ийиз кІанз, фарисейри* атана Адавай хабар къуна:

— Гъуьлуь паб рахкурун дуьз кар яни?

³ — Муса пайгъамбардин* Къанунда* вуч тІалабун кхъенва? — жаваб яз лагъана Ада.

⁴ — Муса пайгъамбарди* «тІалакъар ганвай чар кхъена чара хъухъ», — лагъана ихтияр ганай, — лагъана абуру.

⁵ — Ада а тІалабун куь туькьуьл рикІер акурла кхъейди я, — жаваб яз лагъана Исади. — ⁶ Дуьнья халкъ ийидайла, Аллагъди итимни дишегъли арадал гъана. ⁷⁻⁸ Гъавиляй, вичин бубани диде туна, итимдикайни папакай къведай сад жеда. Абур къве чан ваь, са чан жеда. ⁹ Гъа икІ, Аллагъди сад авурбур инсанди чара авун лазим туш.

¹⁰ КІвале Адан тилмизри* Адавай мадни а кардикай хабар къуна.

¹¹ — Ни вичин папахъ галаз чара хъана, масад гъайитІа, гъада зинавал* ийизва, — лагъана Исади.

¹² Паб вичин гъуьлуькай чара хъана, масадаз фейитІа, гъадани зинавал* ийизва.

Исади аялриз хийир-дуьа авун

¹³ Исади кап алтадун патал, Адан патав аялар гъиз хъана, амма тилмизри* абуруз туьгьметар ийизвай. ¹⁴ И кар акур Исади, хъел атана, лагъана:

– Аялар Зи патав атурай, куьне абуруз манийвал гумир, вучиз лагъайтІа Аллагъдин Пачагълугъ* гъахътинбурунди я. ¹⁵ За квез рикІивай лугъзува: Аллагъдин Пачагълугъ* ни аялди хъиз къабул тавуртІа, ам аниз акъатдач.

¹⁶ Аялар къужахда къуна, абурал кап алтадна, Ада абуруз хийир-дуьа авуна.

Девлетлу жегьил

¹⁷ Иса рекъиз экъечІдайла сада, чукурна атана, Адан вилик мет ягъна, Адавай хабар къуна:

– Хъсан Муаллим! Эбеди уьмуьрдин* иеси хъун патал, за вуч авун лазим я?

¹⁸ – Вуна Заз хъсанди вучиз лугъзува? – жаваб гана Исади. – Аллагъдилай гъейри садни хъсанди туш.

¹⁹ Ваз Аллагъдин тІалабунар чида: «Ягъна рекъимир, зинавал* ийимир, чуьнуьхмир, тапан шагъидвал ийимир, алцуарармир, жуван диде-бубадин хатур-гъуьрмет хуьх».

²⁰ – Я Муаллим, за вири а тІалабунрал жуван жегьил чІавалай амал ийизва, – лагъана ада.

²¹ Жегьилдиз килигай Исадиз ам бегенмиш хъана.

– Ваз кимизвайди са кар я, – лагъана Исади, – алад, фена вахъ вуч аватІа, гъабур маса гана, кесибриз пай ая, гъа чІавуз вахъ цавара хазинаяр жеда. ГъакІ авурла, Захъ галаз ша.

²² И гафар ван хъайила, вич вичивай квахъна, жегьил пашмандаказ хъфена, вучиз лагъайтІа адахъ зурба девлет авай.

²³ Элкъвена килигна, Исади Вичин тилмизриз* лагъана:

– Девлет авайбуруз Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъун акъван четин я хьи!

²⁴ И гафари Адан тилмизар* мягьтеларна. Амма Исади мад лагъана:

– Веледар! Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъун акъван четин я! ²⁵ Девлетлудаз Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъунилай деведиз рапунин хъуькъуьмдай экъечІун регъят я.

²⁶ Абуру мад мягьтел хъана.

– АкІ хъайила, бес нивай вич къутармишиз жеда? – хабар къуна абуру сад-садавай.

²⁷ Абуруз килигна, Исади лагъана:

– И кар инсанрилай ваъ, анжах са Аллагъдила алакьда, Аллагъдила алакь тийидай затІни авайди туш.

²⁸ Гъа чІавуз Петруди Адаз лагъана:

– Ингъе, вири туна, чун Ви гуьгъуьна аваз атанва.

²⁹ – За квез рикІивай лугъзва, – лагъана Исади. – Зи ва Шад Хабардин* хатурдай вичин кІвалерилай, стхайрилай, вахарилай, дидедилай, бубадилай, аялрилай, мулکاریлай гъл къачурбурукай ³⁰ и девирда, виш сефердилаини артух кІвалерни, стхайрни, вахарни, дидеярни, аяларни, мулкарни, чеб хурук кутурбурукай, гьалт тийидай садни амуьдач. Къведай девирдани абуруз эбеди уьмуьр* жеда.

³¹ Исятда вилик квай гзафбур къулухъ жеда, къулухъ галайбур – вилик.

Исади пуд лагъай сеферда Вич къиникъикай лугъун

³² Исани тилмизар* Ярусалимдиз фидай рекъе авайла, Иса абурукай хкатна вилик кваз физвай. И карди тилмизар* мягьтеларнавай, амайбурукни кичЕвал кутунвай. Ада цІикъвед илчидиз* эверна, Вичин къилел къведай азаб-азиятрикай абуруз мад ахъайиз хъана:

³³ – Ингъе чун Ярусалимдиз физва, Инсандин Хва* хаинвилелди чІехи хахамринни* тавратдаррин* гъиле твада, абуруни Ам къиникъиз акъудна мажусийрин* гъиле хутада. ³⁴ Ам, ягъанатар авуна, гатана, тфуяр гана, рекьиде. Пуд лагъай юкъуз Адал чан хкведа*.

Якъубанни Ягъядин тІалабун

³⁵ Гъанал Исадин патав Зебедеян рухваря Якъубни* Ягъя* атана.

– Муаллим, – лагъана абуру. – Вуна чи тІалабун кьилиз акъудна кІанзава чаз.

³⁶ – Квез За вуч авуна кІанзава? – хабар кьуна Ада.

³⁷ – Вал баркалла атайла, чакай садаз Ви эрчІи патавай, муькуьдаз чапла патавай ацукъдай ихтияр це, – лагъана абуру.

³⁸ Амма Исади абуруз лагъана:

– Куьне тІалабзавайдакай квез хабар авач. За хъвазвай гъам-пияла квевай хъваз жедани? За эхай къван азабар квевай эхиз жедани?

³⁹ – Жеда, – жаваб гана абуру.

– За хъвазвай гъам-пияла куьнени хъвада, За эхай къван азабар куьнени эхда, ⁴⁰ амма Зи эрчІи ва чапла патаривай ацукъун – ам Завай ихтияр гуз жедай кІвалах туш, – лагъана Исади. – А чкаяр – низ кьисмет авунватІа, гъабурунбур я.

⁴¹ И гафарин ван хъайила, амай цІуд илчидиз* Якъубакайни* Ягъядикай* гзаф хъел атана.

⁴² Исади абур кІватІна, лагъана:

– Вири халкъарихъ абурал гуж гъалибна агъавал ийизвай вилик-къилик квай инсанар авайди, вири халкъарал гъахътин чІехи ксари гъакимвал тухузвайди квез чида. ⁴³ Амма куь арада акІ туш: куь арадай низ вилик-къилик жез кІанзаватІа, къуй ам куь кьилел-кІвачел элкъуьрай. ⁴⁴ Куь арада низ сад лагъай чкадал жез кІанзаватІа, гъам виридаз лукІ хъун лазим я. ⁴⁵ Инсандин Хвани* Вичиз масадбуру кьуллугъ авун патал ваъ, Вич масадбуруз кьуллугъ ийиз атанвайди я хьи. Ам Вичин чан гзафбурун гунагърилай гъил къахчун патал эцигиз атанвайди я.

Буьркьюь Бартимай сагъар хъувун

⁴⁶Ахпа абур Еригъандиз атана. Еригъандай Ам Вичин тилмизарни* са къадар инсанар галаз экъечІдайла, абуроз Тимаян буьркьюь хва Бартимай, це лугъуз, рекъин къерехда ацукънаваз акуна. ⁴⁷Назаретви Иса патавай фейиди чир хъайила, къекъверагди гъарайиз эгечІна:

– Я Иса! Заз регъим ая! Я Давуд* пачагъдин хва! ⁴⁸Гзафбуру адаз липІ хъухъ лагъана, амма ада амайдалайни кІевиз гъарайна:

– Давуд* пачагъдин хва, заз регъим ая! ⁴⁹Исади, акъваз хъана, адаз Вичин патав эвериз туна.

– Къарагъ, виКІегъ акъваз, – лагъана адаз анал алайбуру. – Ада ваз эверзава. ⁵⁰Вичин аба хтІунна гадарна, къудгъунна къарагъна, ам Исадин патав атана.

⁵¹– Ваз Завай вуч кІанзава? – хабар къуна Исади.

– Заз вилериз экв ахкуна кІанзава, я Муаллим, – лагъана буьркьюьда.

⁵²– Алад, ви иманди вун сагъарна, – лагъана Исади.

Адан вилериз гъасятда экв хтана, гъамни Исадин гуьгъуьна аваз гъа са рекъяй фена.

Иса Ярусалимдиз атун

11 ¹Исани тилмизар* Зейтун пелен* ценерив гвай Бетфагдивни Бетандив агакъна. Ярусалим, лагъайтІа, лап мукъварив гвай. Исади Вичин тилмизрикай* къвед ракъурна, ²абуроз лагъана:

– Куь вилик квай хуьруьз алад. Финни кумаз квез гъаятда кутІуннавай хам лам аквада, адал садрани инсан акъахайди туш. А лам ахъайна иниз гъваш. ³Квез «Куьне вуч ийизва?» лугъудай кас хъайитІа, куьне адаз икІ лагъ: «Ам Агъадиз герек я, Ада ам квев ахгакъарда».

⁴Абур фена. Агакъайла, къецихъай варарал кутІуннавай жегъил лам акуна. Абуру ам ахъайна.

⁵Анал акъвазнавай са бязибуру лагъана:

– Куьне вуч ийизва? Лам вучиз ахъайзава?

⁶Абуру Исади лагъайвал жаваб гана. АТІабуруни абуруз лам тухудай ихтияр гана.

⁷Абуру ламрал чпин пекер-парталар вегъена, ам Исадин патав гъана, ва Ам гъадал ацукъна. ⁸Гзафбуру чпин пекер хтІуниз, муькуьбуру тарарин хилер атІуз Исадин вилик рекъел экІягъиз хъана. ⁹Вилик квайбуруни къулухъ галайбуру гъарай къачуна лугъузвай:

– Гъасанна!¹ Реббидин* тІварцІелай Къвезвайдаз шукур хъурай! ¹⁰Чи бубайрин буба Давудан* гележег пачагъвиллиз шукур хъурай! Цавариз шукур хъурай!

¹¹Иса Ярусалимдиз гъахъна. Ам Аллагъдин КІвализ* фена. И патаз, а патаз вил ягъна, вахт гежди хъуниз килигна, Вичин цІикъвед илчини* галаз Бетандиз рекъе гъатна.

¹²Бетандай экъечІай пакагъан* юкъуз Адаз гишин хъана. ¹³Яргъалай Исадиз пешери къунвай инжилдин тар акуна. Адалай затІ жагъидатІа лугъуз фена. Атана килигайла, пешерилай гъейри Адаз затІни гъатнач, вучиз лагъайтІа инжилар кІватІдай вахт хъанвачир.

¹⁴Исади тарциз лагъана:

– Ви емишар уьмуьрлук мад садани туьхтІуьрай!

И гафарин ван Адан тилмизризни* хъанай.

Аллагъдин КІвалин гъаятдай алверчияр чукурун

¹⁵Исани тилмизар* Ярусалимдиз атана. Аллагъдин КІвалин* гъаятдиз гъахъайла, Иса ана авай алверзавайбурни муьштерияр чукуриз эгечІна. Ада пул дегисарзавайбурунни лифер маса гузвайбурун куьсрияр ярхарна. ¹⁶Аллагъдин КІвалин* гъаятдай тІуз шейэр тухудай ихтияр Ада садазни гузвачир. ¹⁷Ада абуруз насигъат кваз лагъана:

– «Зи кІвализ вири халкъар патал дуьаяр ийидай кІвал лугъуда» лагъана Пак Каламда* хъенвачни? Амма куьне ам къучийрин макандиз элкъуьрнава!

¹ 11:9 *Гъасанна* – чувуд чІалал «Гила къутармиш ая» лагъай чІал я.

¹⁸ И гафарин ван тавратдарризни* чІехи хахамриз* атана. Абур Ам тергдай са рекъихъ къекъвез хъана. Абуруз Адахъай кичІезвай, вучиз лагъайтІа халкъдиз Исадин чирвилери зурба таъсир ийизвай.

¹⁹ Няни хъайила, Ам тилмизрихъ* галаз шегърдай экъечІна хъфена.

Инжилдин къурай тар. Имандин къуват

²⁰ Экуънахъ инжил таран патавай фидайла, абуруз ам миxъиз къуранваз жагъана. ²¹ Исадин къаргъиш рикІел хтана, Петруди Исадиз лагъана:

– Муаллим! Килиг, Вуна агъ авур инжилдин тар къурана.

²² – Аллагъдихъ иман ийиз хъухъ, – жаваб гана Исади. – ²³ За квез рикІивай лугъузва: ни и пелез, рикІе шак тун тавуна, агъанваз «Къарагъ, жува жув гъульуыз вегъ» лагъайтІа, ада лагъай гафар къилиз акъатда.

²⁴ ГъакІ хъайила За квез лугъузва: дуъаяр ийидай чІавуз куъне са затІ тІалабиз хъайитІа, гъам квез гудайвилин чІалахъ хъухъ, квез гунни ийида.

²⁵⁻²⁶ Квез са никай ятІани хъел аваз хъайитІа, дуъаяр ийизвай чІавуз а касдилай гъил къахчу, Цавараллай куъ Бубадини* куъ тахсиррилай гъил къахчуда.

Исадин ихтияр

²⁷ Исани тилмизар* мад Ярусалимдиз хтана. Иса Аллагъдин КІвале* къекъведайла, Адан патав чІехи хахамар*, тавратдарар*, агъсакъалар атана.

²⁸ – Вуна а крар гъикІ лагъана ийизва? – жузуна абуру Адавай. – Абур ийидай ихтияр Ваз ни гана?

²⁹ – За квевайни са кардикай хабар къада, куънени Заз жаваб це; ахпа Зани квез Заз ни ихтияр ганватІа лугъуда, – жаваб гана Исади.

³⁰ Ягъяди* инсанар абуруз чпиз кІан хъана циз гъахъ-завайни*, я тахъайтІа, Аллагъдин къастуналди? Жаваб це Заз.

³¹ Абуру веревирдер авуна:

– Чна «Аллагъдин къастуналди» лагъайтІа, Ада хабар къада: «Бес куьн Ягъядихъ* вучиз агъунач?»

³² «Инсанриз кІан хъана» лугъуз жезвачир – халкъдихъай кичІе тир, вучиз лагъайтІа вири халкъди Ягъя* гъакъикъи пайгъамбар* яз гъисабзавай.

³³ Гъавиляй абуру Исадиз жаваб гана:

– Чаз чидач.

– Зани квез а крар, За ни ихтияр гана ийизватІа, лугъудач, – лагъана Исади.

Пис ципицІбандикай къиса

12 ¹ Исади Вичин патав атанвай чІехи хахамриз*, тавратдарриз* ва агъсакъалриз къисаяр мисал яз гъиз, суьгъбет ийиз эгечІна:

– Са инсанди ципицІлух кутуна, адалай пару чІугуна. Фур эгъуьнна, ципицІар шуткъурдай чка туькІуьрна, ципицІлухдал вил алаз хъун патал минарани эцигна. Ибур вири вичиз кІвалахиз къунвай ципицІбанрив вугана, вич сиягъатдиз фена. ² Вахт атайла, вичиз къвезвай пай къахчун патал, ада вичин нуькеррикай сад ципицІбанрин патав ракъурна. ³ ЦипицІбанрини ам къуна, хъсандиз гатана, затІни гвачиз рахкурна.

⁴ Ада аниз муькуь нуькер рекъе туна, гъадан къилни хана, беябур авуна чукурна.

⁵ Мад сад рахкурна, гъамни абуру ягъна къена. ГъакІ гъар сеферда атай-атайди я гатадай, я рекъидай.

⁶ Эхирни ада «Зи хцикай абуруз регъуь жеда» лагъана, вичин рикІ алай авай-авачир са хва гъаниз ракъурна.

⁷ Амма ципицІбанри чпи чпиз лагъана:

– Им варис я. Ша чна ам рекъин, адан ирсни чаз жеда.

⁸ Абуру ам ягъна къена, ципицІлухдай акъудна гадарна.

⁹ Гила ципицІлухдин иесиди вуч ийида? Ада атана ципицІбанар рекъида, ципицІлухни масабурун гъиле вугуда.

¹⁰ Куьне Пак Каламдай* ихътин гафар кІелначни бес: «УстІарри кваз такъуна гадарай къванцикай хандакІдин

пипИе твадай кылин къван хъана. ¹¹Бес им алапат туш-ни къван чаз аквазвайди».

¹²Къиса чпикай тирдан гъавурда акъур абуруз Иса къаз кІанзавай, амма халкъдихъай кичІе хъана. Иса гъанал туна, чеб хъфена.

Пачагъдиз гудай харж

¹³Иса гафунал къадай къаст аваз, Адан патав фарисей-рикайни* Гъирудан* тереддаррикай са бязибур ракъурна.

¹⁴Абуру атана Адаз лагъана:

– Я Муаллим! Вун гъахъ гвай ва масадаз чин чуъхуъдай гафар талгъудай инсан тирди чаз чизва. Вуна, садазни гардан кІир тавуна, Аллагъдин рекъер гъакъикъидаказ къалурзава. Пачагъдиз харж гун дуъз кар жезвани-жезвачни? Чна ам гана кІанзавани, тагана?

¹⁵Амма Ада, абурал къве чин алайди чир хъуниз килигна, лагъана:

– Куъне вучиз Зун синагъ ийизва? Зун килигун патал са динар гъваш.

¹⁶Абуру ам гъана.

– Идал алай шикил ва кхъенвай тІвар нинди я? – лагъана Ада.

– Пачагъдинди я, – жаваб гана абуру.

¹⁷– Пачагъдин пай – пачагъдиз це, Аллагъдин пай – Аллагъдиз, – лагъана Исади.

Абур Адан гафари мягътеларна.

Къейибурал чан хтун

¹⁸Ахпа Исадин патав къейидалай къулухъ инсандал чан хкведач* лугъудай сакъаяр* атана.

¹⁹– Я Муаллим! – хабар къуна абуру. – Мусади* чаз кхъенай: «Стхайрикай сад къена, аялар галачир паб амукъайтІа, къуй муъкуъ стхади адан паб къахчуна вичин стхадин тухум кухтурай».

²⁰Ирид стха хъана: сад лагъай стха эвленмиш хъана, амма ам аялар тахъана къена. ²¹Адан паб къвед лагъай

стхади къахчуна, аялар тахъана гъамни къена; пуд лагъай стхани гъакІ хъана. ²² А паб ирид стхадини къахчунай, амма садахъни аялар хъанач. Абурулай къулухъ пабни хкъена. ²³ Ам ирид стхадихъ галаз яшамиш хъуниз килigna, абурал чан хтайдалай* къулухъ а дишегъли ирид стхадикай гъи стхадин паб хъун лазим я?

²⁴ — Квез я Пак Калам*, я Аллагъдин къуват тийижир-вилай тушни куън гъалатІ жезвайди? — жаваб гана Исади.

²⁵ Чан хтайла*, инсанрин арада я папар гъунар, я гъуьлуъз финар хъжедач. Абур цавараллай малаикар хъиз жеда.

²⁶ Къейибурал чан хтуникай* рахайтІа, бес куъне Таврат* кІелначни мегер? Цай къуна кузвай къакъвадин валарин юкъвай Аллагъди Мусадиз* ихътин гафар лугъузвай чка кІелначни: «Зун Ибрагъиманни*, Исакъанни*, Якъубан* Аллагъ я»? ²⁷ Аллагъ къейибурун ваъ, чан алайбурунди я. Куън кІевелай гъалатІ жезва.

Къилин тІалабун

²⁸ Тавратдаррикай* сада, Исади сакъайриз* гъуьжетра хъсан жавабар гуз акуна, атана Адавай хабар къуна:

— Аллагъдин вири тІалабунрикай сифтегъанди гъим я?

²⁹ Исади адаз жаваб яз къилин тІалабун лагъана:

— «Яб це, Израил! Чи Ребби* Аллагъ я, Аллагъ сад я;

³⁰ жуван Ребби* Аллагъ рикІин вири сидкъидай, жуван вири руьгъдалди, жуван вири къатІунралди, жуван вири амандалди кІан хъухъ». Ингъе, сифтегъан тІалабун гъа им я!

³¹ Къвед лагъайди ихътинди я: «Жуваз, жув хъиз, жуван мукъув гвайдини кІан хъухъ». И къве тІалабун вирибурулайни важиблубур я.

³² — Хъсан я, Муаллим! — лагъана тавратдарди*. — Вуна авайвал лагъана, Аллагъ сад я, Адалай гъейри масад авач. ³³ Гъам рикІин сидкъидай, вири къатІунралди, вири амандалди кІан хъун, жуваз жув хъиз, мукъув гвайдини кІан хъун Аллагъдиз акъуднавай вири къурбандрилайни* артух я.

³⁴ Ада акьуллу жавабар гуз акуна, Исади лагъана:

– Вун Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъдайвал гъазур хъанва.

Мад Адавай са куьникайни хабар къадай жуърэт абур хъувунач.

Месигъ Давуд пачагъдин Хва яни?

³⁵ Аллагъдин КІвале* чирвилер гун давамариз, Исади лугъуз хъана:

– Тавратдарри* Месигъдиз* Давуд* пачагъдин велед я, вучиз лугъузвайди я? ³⁶ Пак Руьгъ* акатай Давуд* пачагъдин вичин мецелай алатнай: «Реббиди* зи Агъадиз лагъанай: „Ви душманар За Ви кІвачерик вегъидалди Зи эрчІи гъилив ацукъ“».

³⁷ Давуд* пачагъди Месигъдиз* Агъа лугъуз хъайила, Ам адан Хва гъикІ жезвайди я?

Гзаф халкъди хуш аваз Адаз яб гузвай.

³⁸ Халкъдиз чирвилер гуз, Исади лугъузвай:

– Тавратдаррикай* яргъаз хъухъ! Абуруз яргъи пекер алаз майданрал чеб къалуриз кІанзава, абурун рикІ халкъди чпиз гъурмет къалурунал ала. ³⁹ Синауграни* межлисра абур вилик квай чкаяр къаз алахъда.

⁴⁰ Абуру, къве чин алайбуру хъиз, яргъалди дубаярдай амалар ийиз хендедайрин кІвал-югъ тІуьна куьтягъда. Амма Аллагъдин патай абуров лап кІеви жаза агакъда.

Кесиб хендедадин садакъа

⁴¹ Иса, садакъадин пул вегъидай цуруникай авунвай крчунин къаншарда ацукъна, халкъди гъаниз пул гъикІ вегъизватІа, килигзавай. Девлет авай гзафбуру пул пара вегъизвай. ⁴² Атай са кесиб хендедади, къапуниз мукъва хъана, къве кепек вегъена.

⁴³ Исади, Вичин тилмизрин* фикир а дишегълидал желбна, лагъана:

– За квез рикІивай лугъузва: и кесиб хендедади амайбурулай гзаф пул вегъена, ⁴⁴ вирибуру чпихъ авай

артуханди вегъизвай, и дишегълиди, вичин кесибвизни килиг тавуна, вичихъ авай-авачир вири гана.

Гележегдикай Исадин чІалар

13 ¹Иса Аллагъдин КІваляй* экъечІдайла, Адан тилмизрикай* сада Адаз лагъана:

– Муаллим! Килиг садра! Гъихътин иер къванер, гъихътин иер дараматар ятІа!

²– Вун и зурба дараматрал гъейран хъанвани? – лагъана Исади. – Абур вири барбатІ жада, къван къванцел аламукъдач.

³Иса Зейтун пелел*, Аллагъдин КІвалин* къаншарда ацукънавайла, Адахъ галаз къилди амукъай Петруди, Якуба*, Ягъяди*, Андрея Адавай хабар къуна:

⁴– Ам мус жадай кар я? Адакай виликамаз хабар гудай ишара* гъихътинди я?

⁵Вичиз гайи суалдиз жаваб яз, Исади абуруз ихтилат ийиз гатІунна:

– Мукъаят хъухъ, куън алцуриз тахъурай! ⁶Гзафбур, чеб Зун я лугъуз, чеб Зи тІварцІелай атанвайди я лугъуз, къведа. Гъадалди абуру гзаф инсанар алцуарда.

⁷Мукъваривай ва я яргъарай дяве физвай ванер къвез хъайила, кичІе жемир, абур жадай крар я, амма чир хъухъ хъи, им гъеле эхир туш. ⁸Халкъ халкъдал къарагъда, пачагълугъни – пачагълугъдал, чка-чкайра залзалаяр жада, каш гъатда. Им азаб-азиятрин эвел я.

⁹Амма мукъаят хъухъ, инсанри синаугра* куъ дуван аквада, чпин мискІинра квез гатунар къада, Закай шагъидвал авун патал, куън гъакимринни пачагърин вилик акъвазарда.

¹⁰Амма эхир жедалди вилик эвелни-эвел кІанзавайди вири халкъарин арада Шад Хабар* чукІурун я.

¹¹Куъ дуван ийидалди виликамаз вуч лугъудатІа фикрмир; дуванханада куъ рикІел вуч атайтІа, гъам лагъ, куъз лагъайтІа куъ мецелай рахадайди куън ваъ, Пак Руьгъ* жада.

¹²Стхади стха, ажалдин кърмахра тун патал, маса гуда, бубадини – вичин веледар; веледарни диде-бубадиз акси экъечІда ва абур рекъида. ¹³Зи тІвар мецел хъуниз килигна, куън вирибуруз такІан жада; эхирдалди эхайди къутармиш жада.

¹⁴Тахъана кІандай чкада авай чкІайвилин мурдарвал акурла, – кІелзавайда къатІунни авурай, – Ягъудиятда* авай къванбур вири, катна фена, дагълара чънхъ хъурай. ¹⁵Вуж къавал алаз хъайитІа, ам герек шей къачуз кІвализ гъахъ тавурай! ¹⁶Вуж чуълда аваз хъайитІа, ам винелай алуқІдай вичин пекер къахчуз кІвализ хъфин тавурай! ¹⁷Гъа чІавуз руфунал заланбурузни хурухъ аялар галайбуруз гуж жада!

¹⁸Гъахътин къада-балаяр галай йикъар хъуѳІуъз та-турай лагъана дуъаяр ая. ¹⁹Аллагъди дуънья халкъай йикъалай къенин йикъалди тахъай хътин ва идалай къулухъ тежедай хътин мусибат гъа йикъара инсанрин къилел къведа. ²⁰Реббиди* виликамаз гъа мусибатдин йикъар тІимил авуначиртІа, чан алай са затІни къутармиш жедачир. Амма Вичи хкъягънавайбурун, Вичин рикІ алайбурун хатурдай Ада а мусибатдин вахт куъруъ авунва.

²¹Гъа чІавуз квез сада «Ингъе, им Месигъ* я», я тахъайтІа муъкуъда «Ангъе, Ам Месигъ* я» лагъайтІа, куън чІа-лахъ жемир. ²²Тапан месигъарни* тапан пайгъамбарар* гзаф акъатда. Абуру гъар жуъредин аламатар-керематар къалурда, алакъайтІа, гъатта Аллагъди хкъягънавайбуруни кваз алцуриз алахъда. ²³Амма куън мукъаят хъухъ. Килиг гъа, За квез вири виликамаз лагъанва.

²⁴Ахпа и къада-балаяр алатайдалай къулухъ къведай йикъара рагъ мичІи жада, вацрани экв хгудач. ²⁵Гъетер аватда, цавун къуватар юзада. ²⁶Гъа чІавуз Инсандин Хва* зурба къудратда ва баркаллувиле аваз циферин юкъва аваз къвез аквада. ²⁷Гъа вядеда Инсандин Хци*, дуъньядин и къиляй а къилиз Вичин малаикар ракъурна, Вичи хкъягънавайбур кІватІ хъийида.

²⁸ Инжилдин тар квез чешне хьурай: адан хилери тIурар гъана пеш ахъайиз хъайитIа, квез мукъвара гад алукуьдайди чир жеда. ²⁹ За лугъузвайди кьилел къвез акурла, Инсандин Хва* куь ракIарив агакьнавайди квез чир хьухь.

³⁰ За квез рикIивай лугъузва: гилан несил алатна фидалди и крар вири кьилиз акъатда.

³¹ Чилни цав алатна фида, амма Зи гафар алатна фидач.

³² Ам къведай я югъ, я сят садазни чидач, я цавараллай малаикриз, я Хциз. Ам анжах Бубадиз* чида. ³³ Килиг гъа, уях хьухь, квезни а вахт чизвач!

³⁴ А чIав – кIвал-югъ туна, кIвалел элкъвезвайбурун хиве жавабдарвал туна, гъардал ийидай кар тапшурмишна, варарал алайдазни ксумир лагъана, сиягъатдиз феи инсан хъиз я. ³⁵ ГъакI хъайила, уях хьухь. КIвалин иеси няниз ва я кьуланфериз, кIекер рахадайла ва я пакамахъ* – мус хкведатIа квез чизвач.

³⁶ Килиг гъа, ам хтайла, адаз куьн ксанваз такурай!

³⁷ За квез лугъузвайди амайбурузни лугъузва: уях хьухь!

Иса Бетанда

14 ¹ Песах* ва ТIили фарин суварар* алукуьдалди къве югъ амай. Чехи хахамарни* тавратдарар*, чпи Иса кьуна гьикI рекьидатIа лугъуз, са фендинихъ къекъвезвай.

² – Ам сувар юкьуз кьуна виже къведач, халкьдин арада наразивал гъатда, – лугъузввай абуру.

³ Иса Бетанда, жузам* азарди кьунвай Симунан кIвале суфрадихъ ацукьнавайла, Адан патав атана са дишегълиди, хъенчIин къаб хана, гъада авай багъа атирар Адан кьилел илична. ⁴ Хъел атай са бязибуру чпи чпик лугъуз хъана:

– А атирар вучиз гъакI серфна вара-зара ийизва? ⁵ Ам пуд виш динардилайни¹ багъаз маса гана, а пул кесибрин арада пайиз жедай.

¹ 14:5 300 динар къазанмишун патал адетдин зегъметчиди 300 юкьуз кIвалахун лазим жезвай.

Абуру дишегълидиз туьгъметар ийиз хъана. ⁶Амма Исади лагъана:

– Ам секиндив тур, куьн вучиз адал гъавалат хъанва? Ада Зун патал хъсанвал авуна. ⁷Кесибар гъамиша квехъ галаз амукъда, квевай абуруз гъар квез кІан хъайила хъсанвилер ийиз жеда, амма Зун квехъ гъамиша гала-мукъдач. ⁸А дишегълиди вичивай жедайвал авуна: Зал атирар илична, ада Зун сура динжарун патал гъазурна.

⁹За квез рикІивай лугъузва: Шад Хабардикай* вязер ийидай къван чкайра и дишегълиди авур хъсан кардикай рахаз жеда, ам инсанрин рикІерилай алатдач.

Ягъуда Иса маса гун

¹⁰Исадин цІикъвед илчидикай* сад тир Ягъуд* Искар-рият, Иса маса гуз кІанз, чІехи хахамрин* патав фена. ¹¹Адан къаст чир хъайила, хахамриз* хвеша хъана ва абуру а кардай адаз пул гун хиве къуна. Ягъуд*, Иса гъикІИ маса гудатІа лугъуз, са къулай вахтунихъ къекъвез хъана.

Песах суварин тІуьн

¹²Тили фарин суварин* сад лагъай юкъуз, адет тирвал, тукІвадай Песахдин* кІел къурбанддиз* акъудна гъазур хъайила, тилмизри* Исадиз лагъана:

– Ваз Песах* суварин суфрадихъ гъина ацукъиз кІанзава? Чна фена тІуьн гъазурда.

¹³Исади Вичин тилмизрикай* къвед рекъе твадайла абуруз лагъана:

– Куьн шегъердив алад. Квел ана цив ацІай квар гвай са инсан гъалтда; куьн адан гуьгъуьна аваз алад. ¹⁴Ам гъи кІвализ гъахъайтІа, гъадан иесидиз «Муаллимди Вичин тилмизрихъ* галаз санал Песах* суварин суфра авай кІвал гъина ава лугъуз хабар къазва», – лагъ. ¹⁵Ада квез вини гъавада авай дуьзмишнавай чІехи тавдин кІвал къалурда. Гъана чаз Песахдин* тІуьн гъазура.

¹⁶Адан тилмизар* фена шегъердив акъатна. Абуруз Исади лагъайвал жагъана. Абуру гъана Песахдин* тІуьн гъазурна.

¹⁷ Няни хъайила, Ам цИкьвед илчини* галаз атана.
¹⁸ Суфрадихъ ацукъна фу незвайла, Исади лагъана:
– За квез рикИвай лугъузва: Захъ галаз санал фу незвай квекай сада Зун хаинвилелди маса гуда.

¹⁹ Абур пашман хъана.

– Зун яз тахъуй? – са-сада хабар къуна Адавай.

²⁰ – Ам Захъ галаз фу кягъиз незвай цИкьвед касдикай сад я, – лагъана Исади.

²¹ Инсандин Хци* Вичин уьмуьр Пак Каламда* кхъенвайвал тухузва, амма Инсандин Хва* маса гудайдан квилел къведайди маса гуж я! А касдиз дуьньядал атаначиртІа гена хъсан тир.

²² Абур тІуьник квайла, Исади фу къачуна, хийир-дуьа ийиз-ийиз, ам тике-тике авуна, тилмизриз* пайна.

– Ма, къачу, им Зи беден я! – лагъана Ада.

²³ Ахпа Ада сукІра къачуна, хийир-дуьа авуна, ам абуров вугана. Вирида анай хъвана.

²⁴ – Им зи иви я, – лагъана Исади. – Ам, гзафбур къутармиш хъун патал ва Аллагъдинни инсанрин ЦИйи Икърар* арадал гъун патал, авахъда. ²⁵ За квез рикИвай лугъузва: къенин йикъалай эгечІна За мад чехир – ципи-цІрин миже хъвадач. ЦИйи чехир За анжах Аллагъдин Пачагълугъда* хъвада.

Ягъудан темен

²⁶ Шукурдин манияр ягъна, Исани тилмизар* Зейтун пелел* экъечІна. ²⁷ Ана Исади тилмизриз* лагъана:

– Къе йифиз куьн садни Зи иман гваз амукъдач. Пак Каламда* кхъенвай «За Чубан ягъна къейила, лапагар гъар сад санихъ чкІида» лугъудай гафар Зи квилел къведа.

²⁸ Зал чан хтайла*, Зун квелайни вилик Галилейдиз* атана акъатда.

²⁹ Петруди Адаз лагъана:

– Амайбур Ви иман гвачиз амукъайтІани, зун Ви имандал аламукъда.

³⁰ — За ваз рикІивай лугъузва, — жаваб гана Исади, — кѣе йифиз кІекре кѣведра гѣарайдалди вуна Закай пудра кѣил кѣакъудда. ³¹Амма Петруди рикІивай лугъуз хъана:

— Зун Вахъ галаз санал рекъидай чкадал атайтІани, Вакай за са чІавузни кѣил кѣакъуддач.

Гѣа ихътин гафар амай тилмизрини* лагъанай.

³²Ахпа абур Гетсеман лугъудай чкадиз атана.

— За дуъаяр ийидалди куън инал хъухъ, — лагъана Исади Вичин тилмизриз*. ³³Ада Вичихъ галаз Петру, Якъуб* ва Ягъя* тухвана. Гѣана Адак кичІевални дарихвал акатна.

³⁴— Зи рикІ ажалдин тІалди незва, куън, ксун тавуна, инал хъухъ, — лагъана Ада тилмизриз*.

³⁵Са тІимил анихъ фена, Исади, чинихъди ярх хъана, мумкин кар ятІа, а пис чІав Вичелай алатрай лугъуз, дуъаяр авуна.

³⁶— Абба*! Буба* чан! — лугъуз хъана Ада. — Валай алакь тийидай кар авач; и гѣам-пияла Зав хъваз тамир; ятІани, Заз кІандайвал ваъ, Ваз кІандайвал хъурай.

³⁷Элкѣвена хтайла, Адаз тилмизар* ахварал фенваз акуна.

— Я Симун! — лагъана Ада Петрудиз. — Вун ксанвани? Вавай са сятда уяхдиз акъвазиз хъаначни?

³⁸Уях хъухъ, синагъра таб гуз хъурай лугъуз, дуъаяр ая, руъгъдиз кІан хъайитІани, беден зайиф яз амукъда.

³⁹Мад кѣерех хъана, виликдай лагъай гафар тикрар хъийиз, дуъаяр авуна.

⁴⁰Ам хтайла, Адаз абур мад ксанваз жагъана. Абур юргъун хъана, вилер чеб-чпелай ахвариз физвай. Абур вуч жаваб гудатІа чин тийиз амай.

⁴¹Пуд лагъай сеферда атана, Ада абуроз лагъана:

— Куън мад ксана амани? Ял ягъзавани? Бес я! Вахт атана агакънава. Ингѣе, Инсандин Хва* гунагъкаррин гъиле гъатзава. ⁴²Къарагъ, ша: ангѣе, Зун маса гузвайди мукъва хъанва.

⁴³ Гаф сиве амаз, Адан цІикъвед илчидикай* сад тир Ягбуд* атана акъатна. Адахъ чІехи хахамри*, тавратдарри* ва агъсакъалри ракъурнавай гзаф инсанар галай. Абурув турарни вагърамар гвай. ⁴⁴ Хаинди вичихъ галайбуру Иса маса гунин ишарадин* гъавурда туна:

– Низ за салам гана темен гайитІа, Ам Гъам жеда. Ве-
гъена, Ам яхъ. Килиг, Ам тухудайла, Адалай вил алудиз
тахъуй, мукъаят хъухъ.

⁴⁵ Атанмазни Ягбуда*, Исадиз мукъва хъана, «Муаллим!»
лагъана, Адаз темен гана. ⁴⁶ Гъа инал Ягбудахъ* галайбуру
вегъена Иса къуна. ⁴⁷ Амма Исадихъ галайбурукай сада
вичин тур акъудна, къилин хахамдин* са лукІ ягъна,
адан яб атІана.

⁴⁸ И чІавуз Исадини атанвайбуруз лагъана:

– Зун къун патал, куън, къачагъ къаз фидайвал, турар-
ни вагърамар гваз атанва хьи? ⁴⁹ Зун гъар юкъуз чирвилер
гуз квехъ галаз санал Аллагъдин КІвале* жедай, амма
ана куъне Зак къагъзавачир. Гила къуй Пак Каламда*
кхъенвайди Зи къилел атурай!

⁵⁰ Гъа вахтунда вири тилмизар*, Ам гъанал туна, кат-
на. ⁵¹ КъецІил жендекдал шаршав алчуднавай са жегъил
Исадин гуьгъуьна аваз физвай. Инсанри ам вегъена
къуна. ⁵² Амма ам хъуткъунна, абурун гъиле шаршавни
туна, къецІила катна.

Исадик тахсирар кутун

⁵³ Иса къилин хахамдин* патав гъана. Анал чІехи
хахамар*, тавратдарар* ва агъсакъалар вири кІватІ
хъанвай.

⁵⁴ Петру яргъалай хъиз абурун гуьгъуьна аваз, къи-
лин хахамдин* гъаятдиз къван атана; гъана ада, цІун
патав къуллугъчийрин арада ацукъна, вичиз чим
акъудзавай.

⁵⁵ ЧІехи хахамарни* вири Меслягъат*, Иса къиникъиз
акъудун патал, Адаз акси делилрихъ къекъвезвай, амма
абуруз Адак кутадай тахсирар жагъызвачир.

⁵⁶ Гзафбуру Адаз акси тапан шагьидвилер ийизвай, амма абур сад садахъ галаз кьан тийидайбур тир. ⁵⁷ Са бязибуру, къарагъиз, ихътин тапан делилар гъизвай:

⁵⁸ — Чаз Ада «Инсандин гъилералди эцигнавай и Аллагъдин КІвал* чІурна, пуд йикъалай За инсандин гъилгалукъ тавур масад эхцигда», — лугъуз ван хъана.

⁵⁹ Гъатта икІ лугъузвайбурун гафарни сад садав кьунвайбур тушир.

⁶⁰ Ахпа къилин хахам* юкъвал атана.

— Вучиз вун чуькъни тавуна акъвазнава? — хабар кьуна ада Исадивай. — Ваз лугъудай гаф авачни? Абур Ваз акси яз экъечІзава эхир!

⁶¹ Амма Ада сивяй са гафни акъуднач.

— Шукур хъайи Аллагъдин Хва* Месигъ* Вун яни? — мад хабар кьуна къилин хахамди*.

⁶² — Зун я, — жаваб гана Исади. — Инсандин Хва* цаваллай цифераллаз, шукур хъайи Къудратлудан эрчІи патавай ацукънаваз квез аквада.

⁶³ Инал къилин хахамди* вичел алай пекер къазунна.

— Мад чаз шагьидар герек яни кьван? — лагъана ада. — ⁶⁴ Адан аси* ихтилатар квез ван хъана. Куь фикир гъихъгинди я?

Абуру вирида Ам кьиникъиз акъуддай чкадал атанва лагъана.

⁶⁵ Са бязибуру Адан чиниз тфуяр вегъена, Адан вилер кутІуниз, чин ягъиз, Адавай «Ягъайди вуж я, пайгъамбар*?» лугъуз хабар къазвай. Къилел-кІвачел элкъведайбуруни Адан чиниз лапІашар вегъизвай.

Петруди кьил къакъудун

⁶⁶ Гъа чІавуз Петру гъаятда авай. Адан патав къилин хахамдин* къаравушрикай сад атана, ⁶⁷ цІун патав вичиз чим акъудзавай Петру акуна, адаз килигна, лагъана:

— Назаретви Исадихъ галаз вунни авай.

⁶⁸ Амма Петруди Исадикай кьил къакъудна.

— Абур заз чидай крар туш, я вуна вуч лугъузватІани зун гъавурда гъатзавач, — лагъана ада.

Ам экъечІна вилик квай гъаятдиз фена. И арада кІекре гъарайна.

⁶⁹Ам мад садра ахкур гъа къаравушди инал акъвазнавай-буруз «Имни гъабурукай я» лагъана. ⁷⁰Ада мад Исадикай кыл къакъудна. Са герендилай анал акъвазнавайбуру Петрудиз мад хълагъна:

— Якъин вун гъабурукай я; вун Галилейдай* я.

⁷¹— Куъне лугъузвай Инсан заз чидайди туш, — къин къуна ада.

⁷²И чІавуз кІекре къвед лагъай сеферда гъарайна. Петрудин рикІел вичиз Исади лагъай гафар хтана: «КІекре къведра гъарайдалди вуна Закай пудра кыл къакъудда». Петру шехъиз эгечІна.

Иса Пилатан вилик

15 ¹Экуънахъ тадиз чІехи хахамри* агъсакъалрихъни тавратдаррихъ* ва Меслягъатда* авай вирибурухъ галаз меслятар авуна. Абуру Иса кутІунна, тухвана Пилатан* гъиле туна.

²Пилата* Адавай хабар къуна:

— Вун Чувудрин* Пачагъ яни?

— Вуна икІ я лугъузва, — жаваб гана Исади.

³ЧІехи хахамри* Адак гзаф тахсирар кутуна. ⁴Пилата* Адавай мад хабар къуна:

— Ваз лугъудай гаф авачни? Вак кутазвай къван тахсирар Ваз аквазвачни?

⁵Амма Исади и гафаризни жаваб тагайвиляй Пилат* пара мягътел хъана.

⁶Гъар Песах* суварин юкъуз халкъди тІвар къур дустагъдавайбурукай сад Пилата* ахъайдай адет тир. ⁷Гъа чІавуз, гъулгъула гъатай вахтунда инсанар къиниз килigna, Барабба ва са къадар маса ксар дустагъда тунвай.

⁸Халкъди, кІватІ хъана, и сефердани Пилатавай* ада гъар сувариз ийизвай кар кыле тухун тІалабзавай.

⁹ – Квез кІандатІа, Чувудрин* Пачагъ ахъайдани? – жаваб гана Пилата*. ¹⁰ (Пилатаз* чІехи хахамри* Иса чпин пехилвиляй вичин гъиле тунвайди чизвай.)

¹¹ Амма чІехи хахамри*, Исадилай Барабба ахъаюн хъсан я лугъуз, халкъдик футфа кутазвай.

¹² – Куъне «Чувудрин* Пачагъ я» лугъузвайдаз за вуч авуна кІанзава? – мад лагъана Пилата* халкъдиз.

¹³ – Хашуниз ягъ* Ам! – гъарайна абуру.

¹⁴ – Ада вуч пис кар авуна къван? – лагъана Пилата*.

Амма халкъди амайдалайни кІевиз гъараяр авуна:

– Хашуниз ягъ* Ам!

¹⁵ Халкъдиз кІандайвал хъун патал, Пилата* Барабба ахъайна. Исани, къамчидалди гатана, хашуниз ягъ* лагъана эмирна.

Къакъвадин таж

¹⁶ Аскерри Иса гьукумдардин кІвалерин гъаятдин къенез тухвана, гъана вири аскерар кІватІна. ¹⁷ Абуру Адал яру пекер алукина, къилелни цацарин таж эцигна. ¹⁸ Гъанлай абуру Адакай ягъанатар ийиз хъана:

– Чувудрин* Пачагъ сагъ хъурай! ¹⁹ Абуру лашунал Адан къил гатазвай, тфуяр гузвай, метІерал акъвазиз ягъанатдалди Адаз икрам ийизвай.

Иса хашуниз ягъун

²⁰ Адакай ягъанатар авуна куэтыгъ хъайидалай къулухъ, Исадилай яру пекер хтІунна, Адал Вичин парталар алукина. Гъанлай Ам хашуниз ягъиз* тухвана.

²¹ НикІяй шегъердиз хквезвай Киринейви Симун лугъудай са касдив, Искендеранни Руфан бубадив, Исадин хаш тухуз туна. ²² Ам Галгут, яни «Генгеш» лугъудай чкадал гъана. ²³ Адаз тиряк квай набататдин миже какадарнавай чехир гуз алахъна, амма Ада ам хъванач. ²⁴ Иса хашуниз ягъайдалай* къулухъ, Ам хашунал алаз хкажайбуру Адан пекер чип вегъиз чпин арада пайиз хъана.

²⁵ Ам экуьнин сятдин кІуьдриз хьиз* хашуниз ягънай*.
²⁶ Тахсиркарвилер къалурдай къулунал «Чувудрин* Пачагъ» кхъена, Адан къилихъ ягъна. ²⁷⁻²⁸ Адахъ галаз санал къилдин хашариз къве къучини ягънай: сад Адан эрчІи, муькуьдини — чапла патавай.

²⁹ Патавай физвайбуру, Адакай чІурукІа рахаз, чпин къилер юзуриз лугъуз хъана:

— Эй, Аллагъдин КІвал* чукІурна пуд йикъан къене эхциг хьийидайди! ³⁰ Жува Жув къутармиша! Хашунилай эвичІ!

³¹ Гъа и жуьреда чІехи хахамрини* тавратдарри* рахшанд кваз чпи чпиз лугъузвай:

— Масадбур Ада къутармишдай*, гила Вичивай Вич къутармишиз жезвач! ³² И Месигъ*, Чувудрин* Пачагъ, жедатІа, хашунилай гила эвичІрай. ЭвичІна акуртІа, Ам Месигъ* тирвилин чун чІалахъ жеда!

Адахъ галаз санал хашуниз ягънавайбуруни* Адаз экъуьгъзавай.

Исадин кьиникъ

³³ Нисинрихъ вири чилел мичІ акъалтна, сятдин пудралди* гъакІ амаз хъана. ³⁴ Сятдин пудаз хьиз* Исадай гъарай акъатна:

— Элаи, Элаи! Лема сабахтани? (Яни: «Я Аллагъ! Я Аллагъ! Вуна Зун вучиз туна?»)

³⁵ Адан ван атай гъанал алай са бязибуру лагъана:

— Килиг садра, Ада Ильяс пайгъамбардиз* эверзава.

³⁶ Абурукай сада, чукурна фена, цуру чехирдай къежирнавай мантар, лашунин кІвенкІвел акъалжна, Исадин сивихъ тухвана, лагъана:

— Акъваз кван, Ам анлай элягъиз Ильяс* къведатІа килигин чун.

³⁷ Исадай мад кІевиз гъарай акъатна. Гъа инал Ада чан гана. ³⁸ Аллагъдин КІвале* авай пердени виняй агъуз пад хъана.

³⁹ Са юзбаши къаншарда акъвазнавай. Исадин чан а жуьреда хкатайди акурла, ада лагъана:

– И Инсан рикIивайни Аллагъдин Хва* тир.

⁴⁰ Анал яргъал акъвазна килигзавай дишегълиярни алай. Абурун арада Маждалви Майрам, гъвечIи Якъубанни* Юсидин диде Майрам ва Саламат авай. ⁴¹Абур, Иса Галилейда* авай вахтунда, Адан гуьгъуьна гъатна, Адаз къуллугъ авурбур тир. Абурулай гъейри Адан гуьгъуьна аваз Ярусалимдиз атанвай маса дишегълиярни гзаф авай.

Иса кучукун

⁴² Няни хъанвай, суварин вилик квай жуьмядин югъ тир, яни киш йикъан*, Песах* суварин вилик квай югъ.

⁴³ Ариматейдай тир, вични Аллагъди пачагъвал ийидай вахтуналвил алай, Меслегъатдин векил, гуьрметлу ксарикай сад тир Юсуфа* Пилатан* патав фин къетIна. Ада фена Пилатавай* Исадин мейит вичив вахгун тIалабна.

⁴⁴ Иса къена лагъана ван хъайила, Пилат* мягътел хъана. Аскеррин къилевайдаз эверна.

– Ам фадлай къенани? – хабар къуна ада.

⁴⁵ Аскеррин къилевайдан жаваб чир хъайила, Пилата* Юсуфаз* мейит къахчудай ихтияр гана. ⁴⁶ Адани мейит хашунилай элягъна, кафан маса къачуна, Исадал алчудна, Ам чархук атIанвай сура кучукна. Сурун къветIен сивихъни къван агулдна.

⁴⁷ Маждалви Майрамани Юсидин диде Майрама Исадин мейит эцигнавай чка рикIел хвена.

Исадал чан хтун

16 ¹ Киш югъ* алатайдалай къулухъ Маждалви Майрама, Якъубан* диде Майрама ва Саламата, фена, Исадал хъичирун патал, атирдин ни галай гъерияр къачуна. ² Экуьнахъ лап фад, рагъ экъечIзавайла, гъафтедин сад лагъай юкъуз¹, абур Иса эцигнавай сурун патав атана.

¹ 16:2 Чувудри гъафтедин сад лагъай югъ гъяд яз гысабзава.

³ «КъветІин сивив агулдनावай къван чаз ни алудда?» лугъуз, абур чеб чпихъ галаз рахазвай.

⁴ Килигайла, абуруз къван сивихъай гелягънаваз жагъана. Къванни зурбади тир.

⁵ Суруз гъахъайла, абуруз яргъи лацу пекер алаз эрчІи пата ацукънавай жегъил гада акуна. Абуруз гзаф кичІе хъана.

⁶ – КичІе жемир, – лагъана гадади абуруз, – куьн хашуниз ягънавай* Назаретви Исадихъ къекъвезвани? Адал чан хтанва*, Ам ина амач. Ингъе Ам эцигай чкани.

⁷ Алад, фена, Исади Вич Галилейдиз* абурулай вилик акъатда лагъана хиве къурвал жедайвиликай Адан тилмизризни* Петрудиз хабар це. Абуруз Ам гъана аквада.

⁸ Дишегълияр къветІяй экъечІна, чукурна фена. Абурук кичІевилин зурзун акатнавай. Чпиз акурдакай абурувай кичІела садазни лугъуз жезвачир.

Чан хтанвай Иса

⁹ Экуьнахъ фадамаз, гъафтедин сад лагай юкъуз, чан хтай* Иса сифтени-сифте Маждалви Майраман вилик атана акъатна. Исади адакай ирид жин* хкудна. ¹⁰ Адани, фена, шез хъукъван тийизвай Исадин тилмизриз* хабар гана. ¹¹ Амма абур чан хтай* Иса Майрамаз акуна лугъудай гафарин чІалахъ хъанач.

¹² Адалай къулухъ абур Ярусалимдай экъечІна хъфидайла, абурукай къведан вилик маса къаматда аваз Иса пайда хъана. ¹³ Хтайла, абуруни амайбуруз хабарна, амма гъабурун чІалахъни хъанач.

¹⁴ Эхирни садра фу нез суфрадихъ ацукънавай цІусад тилмиздин* вилик Иса атана акъатна. Абур чІалахъ тахъайди ва абурун рикІерин буьркъувал чизвай Ада абуруз туьгъметарна, вучиз лагайтІа абур Ам чан хтанваз* акурбурун чІалахъ хъаначир.

¹⁵ – Дуьнья тирвал алад ва Шад Хабардикай* чан алай къван виридаз муштулухар це, – лагъана Ада абуруз.

¹⁶ – Вуж Зи имандал атана циз гъахъайтІа*, гъам къутармишни жеда; нив иман тахъайтІа, адан кар аквада.

¹⁷ Иман гвайбурун лишанар ихътинбур жеда: абуру Зи тІварцІелай жинерар* хкудда, абур цІийи чІаларалди рахада; ¹⁸ абуру гъуэлягъар гъиле къада, агъу хъвайитІа, абуруз затІни жедач; азарлубурулай гъил эцигайла*, абур сагъ хъжеда.

¹⁹ Гъа икІ тилмизрихъ* галаз Вичин суэгъбет куэтыгъ хъайи Ребби* Иса, цавариз хкаж хъана, Аллагъдин эрчІи патавай ацукъна.

²⁰ Анай хъфена, тилмизар* виринра Шад Хабардикай* муштулухар гуз къекъвена. Реббиди*, лагъайтІа, абуруз куьмек гузвай: Вичин патай аламатар ракъуриз, Ада абурун гафарин дуэзвал тестикъ ийизвай.

ЛУКАДИЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ᠯᠠᠴᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ
ᠲᠤᠶᠢᠨᠲᠤᠶᠢᠨᠲᠤᠶᠢᠨ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ
ᠲᠤᠶᠢᠨᠲᠤᠶᠢᠨᠲᠤᠶᠢᠨ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ
ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ
ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ ᠵᠢᠵᠢᠵᠢ

4:36

Гъахъун

Къабулнавай къайда тирвал, и ктаб кхъейди илчи Павелан амадагрикай сад хъайи ва вичин пеше жерягъ тир Лука я. Ам Исадин уьмуьр вичин вилералди акур кас тушир. Гъавиляй ам шагъидривай хабарар къаз ва Исадин уьмуьрдикайни крарикай рикIел хкунар вичин Шад Хабар* кIелдайбур патал санал кIватIиз къетIен мукъуфдивди алахъна. Ада Исадин уьмуьрдин куьлуь-шуьлуьяр гъа чIаван тарихдин вакъиайрихъ галаз са алакъада твазва. Гъа идалди ада месигъийрин* имандихъ тарихдин мягъкем бине авайди къалурзава. Ада Месигъди* чилел тухвай уьмуьрдин тарихдикай вири инсаниятдин тарихдин са пай хъайиди раижзава.*

Аллагъди саилрин ва жемятди негнаваибурун къайгъу чIугуниз, Месигъдиз ибадат* авур дишегълийрин крариз ва Иса Месигъдихъ* иман ийизвай гъар садаз, ам гъи халкъдикай ятIа килигни тавуна, Аллагъдин Пачагълугъдиз* фидай мумкинвал хъуниз Лукади къетIен фикир гузва.*

Алакъунар авай гъикаятчи яз, Лукади кхъинрин жуьреба-жуьре хатIар (стилар) чIехи устадвилелди сад садав агудзава. Месела, сад лагъай къиле ада Забурдин манийриз мукъва илгъамлу гимнияр чешне яз гъизва. Исадин къисаяр лагъайтIа, ада къилдин гъикаяйрин жуьреда гузва (кил. иллаки 14-16-къилер).*

Лукади гъакI «Илчийрин крар» ктабни кхъена. Ана ада Иса цаварал хъфейдалай гуьгъуьниз месигъийрин* кIватIал кIвачел акъалтуникай суьгъбетзава.*

Зекеридин патав малаик атун

1 ¹⁻² Гзафбур чина кыле фейи, гъакІни эвелдилай чпиз вилералди акур ва Аллагъдин Гафуниз къулдугъ авур ксаривай чаз ван хъайи вакъиайрикай къисаяр туькІуьриз эгечІна. ³⁻⁴ Гъавиляй, зани вун патал, гъурметлу Теафил, вун жуваз гайи чирвилер дуьз тирдан рикІяй чІалахъ хъун патал, вири лап эвелдай авайвал ахтармишна галай-галайвал са-садан гуьгъуьнлай кхьин къетІна.

⁵ Ягъудият* виляятдин пачагъ Гъирудан* девирда Аби кыле хъайи хахамрин* кІватІалдик Зекери лугъудай са хахам* квай, адан паб Элизабет Гъарунан* сихилдикай тир. ⁶ Аллагъдин вилик абур Реббидин* вири къайдай-ризни буйругъриз кІевелай амал ийизвай муьминар* тир. ⁷ Абурухъ аялар авачир, вучиз лагъайтІа Элизабет эремек тир, абур къведни яшлу тир.

⁸ Садра Аллагъдин КІвале* къуллугъ ийидай нубат Ави кыле хъайи хахамрин* кІватІалдал атана. ⁹ Адет тирвал, хахамрин* арада атирдин ни галай гум акъудун и гъилера чпинай Зекеридал атана. ¹⁰ Ада Аллагъдин КІвале* гум акъудзавайла, къецел алай гзаф инсанрини дуьаяр ийизвай. ¹¹ Гъа и вахтунда адаз атирлу гум акъудзавай чкадин эрчІи пата Реббидин* малаик акъвазнаваз акуна. ¹² Ам акурла, Зекери вич вичивай квахъна ва адаз гзаф кичІе хъана.

¹³ — КичІе жемир, Зекери, — лагъана малаикди, — Аллагъди ви дуьаяр къабулнава, ви паб Элизабета ваз хва хада, вуна адал Ягъя* тІвар эцигун лазим я. ¹⁴ Ам дуьньядал атуни ваз чІехи шадвал гъида, амай гзаф инсанризни хвеша жеда. ¹⁵ Аллагъдин вилик адакай зурба кас жеда. Ада я чехир, я буза хъвадач. Гъеле дуьньядиз татанмаз ам Пак Руьгъдив* ацІанваз жеда. ¹⁶ Ада Исраилдин гзаф ксар чпин Аллагъ тир Реббидин* рекъиз хкида. ¹⁷ Ильяс пайгъамбардин* хътин руьгъни къудрат аваз ам, бубайрин ва рухвайрин рикІер мукъва хъийиз,

Аллагъдин рекъяй акъатнавайбур дуъз рекъе хутаж, Ребби* къведалди виликамаз халкъ гъазурун патал, Аллагъдилай вилик дуъньядиз къведа.

¹⁸ – ГъакІ жериди заз гъикІ чир хурай? – жузуна Зекериди, – Зун къуъзуъ я эхир, зи пабни жегъил туш.

¹⁹ – Зун Аллагъдин патай атанвай Жабраил я, – жаваб гана Малаикди, – зун, ваз и муштулук гун патал, гъада ракъурнавайди я. ²⁰ За ваз лагъайбур вахт агакъайла къилиз акъатда. Амма вун зи гафарин чІалахъ тахъайвилай, за лагъай кар къилиз акъатдалди, вун мез къуна рахан тийиз амукъда.

²¹ Халкъдин вил Зекеридал алай, ам Аллагъдин КІвале* геж хъуни инсанар мяггел авунвай. ²² Зекери экъечІна, амма адавай рахаз хъхъанач. Халкъ адаз Аллагъдин КІвале* керемат* акурдан гъавурда гъатна. ЧІал къуниз килигна, Зекери инсанрихъ галаз ишарайралди* рахазвай.

²³ Къуллугъ ийидай йикъар куътягъ хъайила, Зекери вичин кІвализ хъфена. ²⁴ Са тІимил вахтундилай адан паб Элизабет кІвачел залан хъана ва сифтегъан вад вацра кІваляй экъечІнач. Ада лугъуз хъана:

²⁵ – Им Аллагъди залай айибни инсанрин рахшандар алудун паталди авунвайди я.

Муштулук

²⁶⁻²⁷ Элизабет аялдик кваз ругуд лагъай варз хъайила, Аллагъди Галилейда* авай Назарет шегъердиз Давудрикай* тир Юсуфа* лишан кутунвай Майрам тІвар алай рушан патав малаик Жабраил ракъурна. ²⁸ Жабраила атана Майрамаз лагъана:

– Саламар хъуй ваз! Аллагъдиз кІаниди! Ребби* вахъ галаз я.

²⁹ Жабраилан гафарин ван хъайила, вичи вич квадарай руша ибур вуч гафар ятІа лугъуз фикирар авуна.

³⁰ – КичІе жемир, Майрам, – лагъана малаикди, – вун Аллагъдин мергъеметдик акатна. ³¹ Вун кІвачел залан

жеда, вуна хва хада ва Адал Иса тІвар эцигун лазим я.
³² Ам чІехи кас жеда, Адаз Цавараллайдан Хва лугьуда.
 Ребби* Аллагьди Ам Адан чІехи бубайрикай тир Даву-
 дан* тахтуна ацукьарда. ³³ Ада Якьубан* несилриз даим
 пачагьвал ийида ва адан пачагьвилин эхир жедач.

³⁴ – Им жедай кар яни? – жузуна Майрама. – Зун гьеле
 гьуьлуьз фенвайди туш!

³⁵ – Вун Пак Руюгьдин* эсердик кваз жеда, – жаваб
 гана малаикди. Вун Цавараллайдан кьудратдик акатда.
 ГьакІ хьайила, вуна хадай Пак* аялдиз Аллагьдин Хва*
 лугьуда. ³⁶ Ингье, икьван гагьди эремек яз гьисабзавай
 ви мукьвади тир Элизабет кьуьзуь кыляй аялдик кваз
 ругуд варз я. ³⁷ Аллагьдилаь алакь тийидай са карни
 авач.

³⁸ – Зун Аллагьдин лукІ я! – лагьана Майрама. – Кьуй
 гьа вуна лагьайвал хьурай!

Малаик адан патавай хьфена.

Майрам Элизабетан патав фин

³⁹ Гьа идалай кьулухъ са тІмил йикьарилай Майрам
 тадиз дагьлук Ягьудиятдин* шегьердиз фена. ⁴⁰ Ада, Зеке-
 ридин кІвализ атана, Элизабетаз салам гана. ⁴¹ Майраман
 саламдин гафар ван хьайила, Элизабетан бедендик квай
 аял юзана, Элизабет Пак Руюгьдай* ацІана.

⁴² – Вири дишегьлийрилай гзаф Аллагьдин нуьсрет
 алайди! – ван алаз лагьана ада. – Ви бедендик квай
 аялдални Аллагьдин нуьсрет ала. ⁴³ Зи Реббидин* диде
 зи патав атун – им заз гьинай жагьай бахт я! ⁴⁴ Ви са-
 ламдин сес зи япарихъ галукьайла, зи бедендик квай
 аялдик шадвилин юзунар акатнава. ⁴⁵ Реббиди* лагьай-
 бур кылиз акьятдайдан чІалахъ хьайи вун бахтавар я.

⁴⁶ Майрама лагьана:

– РикІ ацІурна алхишда за Реббидиз*,

⁴⁷ Руюгь* шад я зи Кьутармишдай Аллагьдал,

⁴⁸ Вичин табий лукІ ачунал цаварай,

Гила вири несилра зи бахтунин

- 49 Тариф гъатда. Къудратлуда шафакъат¹,
 Авуна заз багъиш, Пак* я тІвар Адан.
 50 Гъар девирда Ада вичин регъимдик
 Вичиз гъуърмет ийизвайбур кутазва.
 51 Ада Вичин къуват авай гъилелди
 Лавгъа рикІер авай ксар чукурна.
 52 Гъукум гвайбур тахтунилай гадарна,
 Усалбур Ада виниз хкажна.
 53 Авачирдаз гана Ада мал-девлет,
 Деветлубур туна гъилер ичІи яз.
 54-55 Ада феѝи заманра чи бубайриз,
 Ибрагъимаз* ва гъакІ адан веледриз,
 Даим яз гуда лугъуз хиве къур
 Регъим рикІел хвена, Вичин къуллугъда
 Акъвазнавай Исраилдиз куьмекна.
 56 Элизабетан кІвале пуд варз къван акъудайдалай къу-
 лухъ Майрам элкъвена вичин кІвализ хъфена.

Ягъя пайгъамбар дидедиз хъун

- 57 Элизабета аял хадай вахт алукъна — адаз гада хъана.
 58 Реббиди* адаз зурба мергъемет авуна лагъай ван хъайи
 къуншийрини мукъва-къилийри адахъ галаз шадвилер
 авуна. 59 Аял хъайи муьжуьд лагъай юкъуз мукъва-къи-
 лияр ам суьннетиз атана, абуруз аялдал вичин буба Зе-
 керидин тІвар эцигиз кІан хъана. 60 Амма аялдин диде
 рази хъанач:

— Ваъ, адан тІвар Ягъя* жеда.

61 — Ви мукъва-къилийрик и тІвар алай кас хъайиди
 туш, — лагъана абуру 62 ва аялдин бубадивай ишарай-
 ралди* адал гъихътин тІвар эцигда лагъана хабар къуна.

63 Зекериди къул тІалабна, адал: «Адан тІвар Ягъя* я»
 лагъана кхъена. Вири мягътел хъана амукъна. 64 Зекери-
 дал гъасятда чІал ахкъалтна ва ада Аллагъдиз шукурар
 ийиз хъана. 65 Инал Зекеридин къуни-къуншийрик кичІ

¹ 13:21 *Шафакъат* — Аллагъди ракъурнавай регъим, куьмек.

акатна ва инал хъайи крар вири дагълух Ягбудиятда* инсанрин сивера гъатна. ⁶⁶И кардикай ван хъайибуру и Шад Хабар* чпин рикIе хуыз хъана. Абуру чпи чпик: «И аялдикай вуж жедатIа?» – лугъуз фикирзавай. Гъакъи-къатдани, Аллагъдин къуват гъадахъ галай.

⁶⁷Ягъядин* буба Зекери, Пак Руьгъдин* эсердик кваз, пайгъамбар* хъыз рахаз эгечIна:

⁶⁸ – Шукур хъурай Реббидиз*,

Исраилдин Аллагъдиз

Вичин халкъдал къил чIугур, ам азадай.

⁶⁹⁻⁷⁵ Адан пак* тир пайгъамбаррин* мецелди
Къутармишда* лугъуз чи халкъ душманрин
Ва гъакIни чун такIанбурун гъиликай
Чаз лап фадлай хиве къурвал Реббиди*,
Ада чаз чун къутармишдай* гуж гана
Вичин лукI Давудан* пак* велед* яз,
Чи бубайрал регъим къурун паталди,
РикIел алаз вичин Пак* Тир Икърарни*,
Ибрагъимаз* Вичи къур къин рикIеваз,
Хуьда лугъуз чун мидяйрин пацукай,
Гуда лугъуз чаз даиман мумкинвал
Вичиз пак* яз ва муъмин* яз къуллугъдай.

⁷⁶⁻⁷⁸ Вакай Аллагъ-Тааладин пайгъамбар*
Жеда, бала; фида Адан вилик кваз,
Адан халкъдиз вич къутармиш хъунухъин
Цавар ацIай регъимдив чи Аллагъди
Гъил къахчунин гунагърилай инсанрин
Муштулухар, чирвилер, Шад Хабар* гуз,
Чи Реббидиз* гъяркъуь, дуьз рехъ гъазуриз;
Адан регъим цIийи йикъан ярар яз
Хкаж жеда, ⁷⁹чаз къени рехъ ачухиз,
МичIивиле авайдаз ва ажалдин
Хъенди кичIе кутурдаз экв багъишиз.

⁸⁰Аял чIехи жезвай ва руьгъдалдини акъулдалди мягъ-кем жезвай. Исраилдин халкъдин вилик экъечIдай вахт алукъдалди ам баябан чуъллера яшамиш хъана.

Иса дидедиз хъун

2 ¹Гъа йикъара, чилел алай къван инсанар сиягъдиз къачун патал, Август пачагъдилаи эмир атана. ²Им Квиринди Шам идара ийизвай чІав тир. Сад лагъай сефер яз халкъ сиягъдиз къачузвай. ³Чпин тІварар кхъиз тун патал, вирибур чпин тухумрин шегъерриз хъфена. ⁴Галилейдин* Назарет шегъердай Ягъудиятдиз*, Давуд* пачагъдин ватан тир Бетлегъем шегъердиз, Давудан* сихилдикай тир Юсуфни* фена. ⁵Ам аниз ада лишан кутунвай Майрамни галаз чпин тІварар сиягъда тун патал фейиди тир. Майрам кІвачел заланзавай. ⁶Абур Бетлегъемда авайла, Майрамаз аял жедай вахт алукъна. ⁷Ада хва – сифте аял хана, ам пекерик кутуна, мугъманар къабулдай кІвале чка тахъуниз килигна, тІуна эцигна.

⁸Абур акъвазнавай чкадин мукъув гвай чІура йифиз чпин суъруяр хуъзвай чубанар авай. ⁹Садлагъана абурун вилик Реббидин* малаик акъатна. Абур алай чка Аллагъдин къудратдин нураи ишигълаван авуна. Абуруз кІевелай кичІе хъана. ¹⁰Амма малаикди лагъана:

– КичІе жемир, за квез Исраилдин вири инсанар шадардай зурба муштулукъ гузва: ¹¹къе Давудан* шегъерда куьн Къутармишдайди – Ребби* Месигъ* дидедиз хъанва. ¹²Имни квез ишара*: тІунай квез пекерик кутунвай аял жагъида.

¹³Садлагъана малаикдин патав, Аллагъдиз шукурар ийиз-ийиз атай цаварин гзаф къушунар пайда хъана:

¹⁴– Шукур хъуй Цавараллай Аллагъдиз! – лагъана абуру. – Адаз кІани инсанар авай чилел ислягъвал хъурай!

¹⁵Малаикар цаварал хъфейла, чубанри сада садаз лагъана:

– Ша чун Бетлегъемдиз фин, ана вуч хъанатІа килигин. Чаз Аллагъди вуч малумнаватІа акван.

¹⁶Тади кваз аниз атай абуруз Майрам, Юсуф* ва тІуна авай аял жагъана. ¹⁷БицІек акурла, чубанри малаикди

чпиз Адакай лагъай гафар анал алайбуруз тикрар хъувуна.
 18 Чубанрин ихтилатар ван хъайи вирибур мягътел хъана.
 19 Амма Майрама ибур вири вичин рикIе хвена, идакай фикирзавай. 20 Чубанар чпиз акурдай ва ван хъайидай Аллагъдиз шукурар ийиз-ийиз хъфена: вири крар абуруз лагъай жуьреда кхиле фенвай.

21 Аял дидедиз хъайи муьжуьд йикъалай, Ам суьннет ийидай вахт алукайла, Адал Иса тIвар эцигна. А тIвар дидедин руфуна аял къадалди малаикди гайиди тир.

Иса Аллагъдин КIвале

22-24 Реббиди* Мусадиз* гайи Къанундалди* миxъивилердай* адет кхилиз акъуддай вахт алукайла, Юсуфани* Майрама бицIек Ярусалимдиз гъана. Гъа Къанунда* кхъенвайвал, гъар са сад лагъай гада аял Реббидиз* бахшна ва къве лиф ва я къве лифрен бала къурбанд* гана кIанзавайди я.

25 Гъа вахтунда Ярусалимда Симеал лугъудай кас аваз хъана. Ам муьмин* ва Аллагъдиз вафалу, вични Исраил гъамарикай азад жедай югъ атуналвил алай, Пак Руьгъ* акатнавай инсан тир. 26 Реббидин* Месигъ* вилералди такунмаз вич рекъин тийидайди адаз Пак Руьгъди* лагъанвай.

27 Симеал Пак Руьгъдин* эсерди Аллагъдин КIвализ* гъана. Чпин бицIек патал Мусадин* Къанунда* къалурнавай къайдаяр кхилиз акъудиз, Исадин дидени буба Аллагъдин КIвализ* гъахъайла, 28 Симеала абурувай аял къачуна, Аллагъдиз шукурар авуна ва лагъана:

29 – Заз гайи гаф Вуна кхилиз акъудна,
 Вири ихтияррин иеси,
 Ги́ла, На заз рухсат гуда.

30-31 Зи вилериз вилик вири халкъарин
 На гъазурай Къутармишвал* акуна.

32 Гъар са халкъдиз рехъ къалурдай экв гуда,
 Исраилдал гъида Ада баркалла.

33 Аялдин бубани диде Адакай авур ихтилатри мягътеларнай. 34 Симеала абуруз хийир-дуьа авуна, Аялдин диде Майрамаз лагъана:

– Ингье, и аял себеб яз Исраилдин инсанрикай садбур агъуз, муькуьбур виниз авунин ишара* аквазва. Аллагъди ганвай и ишара* гзафбуру къабулдач. ³⁵ Гъа идалди абурун рикIера вуч аватIа ачух жеда. Вазни рикI атIай къван тIар жеда.

³⁶ Инал Ашеран тайифадикай тир Фануилан лап къуьзуь хъанвай руш Гъанна алай. Ам Аллагъдин мецелай раханай. Гъуьлуьз фейидалай къулухъ ам вичин итимдихъ галаз санал ирид йисуз яшамиш хъанай. ³⁷ Ам къудкъанни къуд йис хъанвай хендеда тиртIани, ада йифди-югъди дуьбаяр ийиз, сив хуьз* Аллагъдиз къуллугъ ийидай. Ам гъамиша Аллагъдин КIвале* жедай. ³⁸ Гъаннади гъа вахтунда аялдин диде-бубадин патав атана, ада Аллагъдиз шукурар авуна. Гъадалай къулухъ ада Ярусалим азад авунал вил алай къванбуруз таза аялдикай ихтилатар ийиз хъана.

³⁹ Реббидин* Къанунда* кхъенвайвал, вири лазим крар авуна куьтягъ хъайила, абур Галилейдиз*, чпин Назарет шегъердиз хтана. ⁴⁰ Аял къвердавай чIехи жезвай, акъул балугъ жердавай Ам къвез-къвез мягкъемни жезвай. Ам гъамиша Аллагъдин нуьсретдик квай.

⁴¹ Гъар йисуз Адан диде-буба Ярусалимдиз Песах* суварик фидай. ⁴² Иса цIикъвед йиса авайла, адет тирвал, абур суварик Ярусалимдиз фенай. ⁴³ Суварин йикъар куьтягъ хъана, абур элкъвена хквезвайла, жаван Иса Ярусалимда амукъна. Ам хквен тийизвайди Юсуфазни* гададин дидедиз эвелдай чир хъаначир. ⁴⁴ Абуру Ам масабурухъ галаз хквезва жеди лагъана фикирнай. Амма са йикъан рехъ атIайдалай къулухъ, абур мукъва-къилийринни танишрин арада гададихъ къекъвез хъанай. ⁴⁵ Ам жагъун тавурла, Адахъ къекъвез элкъвена Ярусалимдиз хъфена. ⁴⁶ Экуьнилай няналди Исадин диде-буба Ярусалимда къекъвена. Пуд йикъалай абуруз Ам, Аллагъдин КIвале* муаллимрихъ яб гуз ва абурун вилик суалар эцигиз, абурун арада ацукънаваз жагъана.

⁴⁷ Исади гузвай жавабрин ван хъайибур Адан акьул-лувилел гьейран тир. ⁴⁸ Ам акурла, дидени буба мягьтел хъана амукъна.

– Я хва, – лагъана дидеди, – Вуна чаз вуч авуна? Ви бубани Зун рикІик гъалаба кваз Вахъ къекъвез хъана.

⁴⁹ – Куьн Захъ вучиз къекъвена? – лагъана Исади. – Зун Зи Бубадин* кІвале хъана кІанзавайди квез чизвачирни?

⁵⁰ Амма абур Исади лагъай гафарин гъавурда гъатнач. ⁵¹ Ам абурухъ галаз элкъвена Назаретдиз хтана. Исади абуру лагъай вуч хъайитІани ийизвай. Адан дидеди Ярусалимда хъайи агьвалат рикІел хвена. ⁵² Чехи жердавай Исадин камал гзаф, Аллагъдини инсанри Адахъ ийизвай майилар артух жезвай.

Ягъя пайгъамбардин тарс

З ¹ Тиберийди пачагъвал ийизвай цІувад лагъай йисуз Пунти Пилата* Ягъудиятда* гъакимвал, Гьируда* Галилейда* бегвал, адан стха Филипа Итуриятда ва Траханит вилаятда бегвал, Лисандини Абилинейда бегвал ийизвай.

² Гъа и береда Гъаннас ва Каяфа къилин хахамар* тир. Гъа чІавуз Зекеридин хва Ягъя* баябанда авай. Ана адаз Аллагъ вичихъ галаз рахай ван хъана. ³⁻⁵ Ярдан вацІун патарив гвай чилера къекъвез, ада инсанриз ша куьне туба ая*, и кар къиле тухун патал циз гъахъ* ва гъа чІавуз Аллагъди квелай гъил къахчуда лугъуз вязер-насигъатар гузвай. ГъакІ хъайила, Яшай пайгъамбардин* ктабда икІ кхъенвай: «Баябанда гъарайзавайдан сес чкІида: „Риббидиз* рехъ гъазура, Адан рехъ дуьзди ая. Гъар са чухур ацІур хъия, дагъни тепе дуьзен ая. Лекъвер дуьзар хъия, ханвай рекъер цІалцІам хъия. ⁶ Гъа чІавуз чан алай гъар садаз вич Аллагъди къутармишдай* югъ аквада“».

⁷ Циз гъахъун* патал вичин патав атайбуруз Ягъяди* лугъудай:

– Эй гъуьлягъдин къеняй акъатайбур! Аллагъди хъилляй ацІана квез гудай жазадикай квевай катиз жеда лагъай фикир куь къилера ни туна? ⁸ Къуй куь хъсан

крарин бегьерди куьн Аллагьдин рекьел алайди къалуррай! «Чи буба Ибрагьим* я», – лугьуз ацукьмир; за квез лугьузва хьи, Аллагьдивай и къванерни Ибрагьиман* веледриз элкьурриз жеда. ⁹ЯкІвни гьамиша тарарин пунаригъ гьазур я: хьсан бегьер тегьидай гьар са таратІана цІуз гадарда.

¹⁰Халкъди Ягьядивай* хабар къуна:

– Бес чна вуч авун лазим я?

¹¹Ада абуруз жаваб яз лагьана:

– Нихъ къве къат перем аватІа, авачирдаз це, – жаваб гана ада, – нихъ недайди аватІа, авачирдаз це.

¹²Харж кІватІдайбуруни*, циз гьахьун* патал атана, адавай жузуна:

– Муаллим, чна вуч авуна кІанда?

¹³– Тайинарнавайдадай артух харж тІалабмир, – жаваб гана Ягьяди*.

¹⁴Адавай аскеррини хабар къуна:

– Бес чна вуч ийида?

– Халкъдивай азгъундаказ тарашмир, садални буьгьтен вегьимир, жуваз гайи гьакьидал рази хьухъ, – жаваб гана ада.

¹⁵Халкъ важиблу са квел ятІани вил алаз акъвазнавай, абуру, им Ягья* Месигь* ятІа лугьуз хиялар ийизвай.

¹⁶Ягьяди*, виридахъ элкьвена, лагьана:

– За квев циз гьахьиз* тада. Амма залай къудратлуди къведа. Зун Адан кІвачин къапарин чІулар ахъайизни лайихлу туш. Ада квев Пак Руюгьдиз* ва цІуз гьахьиз тада. ¹⁷Адан йирф Вичин гьиле ава, Ада Вичин рат михьда, гатай къуьл Вичин бегьер хуьдай чкадиз кІватІада, нагьварни хкахъ тийидай цІал куда.

¹⁸Гьа ихьтин гзаф гафаралди ада Шад Хабар* инсанрал агакъарзавай ва гьакІ абуруз амай маса меслятарни къалурзавай. ¹⁹⁻²⁰Гьируд* бегди вичин стхаддин паб Гьирудат* вичиз гьуниз килигна, Ягьяди* ам халкъдин вилик беябурна. Адалайни гьейри Гьируд* бегди авур амай чІуру кІвалахарни Ягьяди* винел

акъудиз хъана. Виликдай вичи авур къван чІуру крар бес тахъана, Гъируда* Ягъяни* дустагъда тваз туна.

Иса циз гъахъун

²¹ Вири халкъ циз гъахъайдалай* къулухъ Исани циз гъахънай*. Ада дуъаяр ийизвайла, цавар ахъа хъана. ²² Лифрен шикилда аваз Пак Руъгъ* Исадал эвичІна. Цаварай: «Вун Зи рикІ алай Хва я, Зи шадвал Валди я!» – лугъудай сес чкІана.

Исадин сихил

²³ Вичин хиве авай кардив эгечІдайла, Исадин къанни цІуд йис къван тир. Халкъди Ам Элидин хва Юсуфан* велед яз фикирзавай. Амайбур Адан бан-бубаяр тир: ²⁴ Матат, Леви, Мелхи, Яннай, Юсуф, ²⁵ Маттати, Амус, Нагъум, Гъесли, Наггай, ²⁶ Магъат, Маттати, Шими, Юсех, Ягъад, ²⁷ Югънан, Риза, Зарубабел, Шалатил, Нери, ²⁸ Мелхи, Адди, Кусам, Элмадам, Эр, ²⁹ Иса, Элизер, Ярим, Матат, Леви, ³⁰ Шимун, Ягъуд, Юсуф, Янам, Элиаким, ³¹ Мелей, Менна, Маттата, Натан, Давуд*, ³² Ишай, Абид, Бааз, Салман, Нахшун, ³³ Аминадаб, Арам, Гъесран, Перес, Ягъуд*, ³⁴ Якъуб*, Исакъ*, Ибрагъим*, Терагъ, Нахар, ³⁵ Серуг, Регу, Пелег, Эбер, Шалагъ, ³⁶ Къенан, Арбахшад, Шам, Нуъгъ*, Ламех, ³⁷ Метушелагъ, Гъенух, Яред, Магъалалел, Къенан, ³⁸ Энаш, Шет, Адам, Аллагъ.

Баянлухда синагъ авун

4 ¹ Пак Руъгъ* акатнаваз Ярдан вацІ галай патай хтай Иса гъа Пак Руъгъди* баябан чуълдиз тухвана. ² Иблисди ана яхцІур юкъуз Ам синагъ авуна. Гъа йикъара Исади затІни тІуъначир. ЯхцІур югъ алатайла, Адаз гишин хъана. ³ Иблисди Адаз лагъана:

– Вун Аллагъдин Хва* яз хъайила, и къван фаз элкъуърдай эмир це.

⁴ – Пак Каламда* кхъенва хьи, инсан анжах са фалди яшамиш жезвач, – жаваб гана Исади.

⁵ Иблисди Ам са къакъан дагъдиз акъудна, са легъзе-
да Адаз алемдин вири пачагълугъар къалурна, ⁶ Исадиз
лагъана:

– И вири пачагълугъар ва абурун халкъарин гъур-
мет-хатур гъана За Ви вилик эцигда. Абур вири зи их-
тиярда ава; зи рикИиз вуж кІан хъайитІа, абур за гъадаз
гуда. ⁷ Вуна заз икрам авуртІа, абур вири вибур жеда.

⁸ Исади жаваб яз лагъана:

– Пак Каламда* кхъенва: «Жуван Ребби* Аллагъдиз
икрама, са Гъадаз къуллугъни ая».

⁹ Иблисди Ам Ярусалимдиз тухвана, Аллагъдин КІва-
лин* виридалайни къакъан чкадал хкажна, лагъана:

– Вун Аллагъдин Хва* яз хъайила, инлай хкадра.

¹⁰ Пак Каламда* кхъенва: «Аллагъди Вичин малаикрал
Вун сагъ-саламатдиз хуьн тапшурмишда; ¹¹ Абуру Вун,
Ви кІвач къванцихъни галукъар тавуна, гъилерал къуна
тухуда».

¹² Исади адаз жаваб яз лагъана:

– Пак Каламда* лагъанва: «Виридан Ребби* тир Ал-
лагъ синагъ ийимир».

¹³ Иса синагъ авуна куьтягъайла, Иблис са къадар вах-
тунда Адалай алатна.

¹⁴ Пак Руьгъдивай* къуват къачур Иса Галилейдиз*
хтана; чка-чкада Адакай гъар жуьредин гафар чкІана.

¹⁵ Ада синаугра* чирвилер гуз хъана, инсанрин сивера
Адан тариф гъатна.

Садакайни жуван ватанда пайгъамбар жедач

¹⁶ Иса Вич чІехи хъайи Назаретдиз хтана. Киш юкъуз*,
адет тирвал, Ам синаугдиз* атана. Ана авайбурун вилик
Ам Пак Калам* кІелиз экъечІна. ¹⁷ Адав Яшай пайгъам-
бардин* ктаб вугана. Ада, ктаб ахъайна, ихътин гафар
кхъенвай чка жагъурна, кІелна:

¹⁸⁻¹⁹ «Зал Реббидин* Руьгъ* ала. Ам лишан я
Кесиббуруз Шад Хабар* гуз, есирриз
Азадвал гуз, буьркъуьбуруз экв хгуз,

Къутармишиз* зулумдик квай факъирар,
 Чи Реббиди* чІехи регъим ийир вахт
 Хъанвайдакай хабариз Зун атунин».

²⁰ Ктаб акъална, Ам синагугда* къуллугъзавайдава вах-
 гана, Иса ацукъна. Чувудрин* вилер Исадал алай.

²¹ — Квез инал ван хъайи и пайгъамбарвал* гила къи-
 лиз акъатна, — лугъуз хъана Исади.

²² Вири Исадихъ галаз рази яз, Адан сивяй акъатзавай
 хуш гафарал мягътел хъанвай.

— Ам Юсуфан* хва тушни? — жузуна абуру.

²³ Исади абуруз лагъана:

— Гьелбетда, куъне Заз мисалда авайвал лугъуда же-
 ди: «Эй, жерягъ! Сифте Жува Жув сагъар хъия. Инани,
 Жуван ватанда, Кефернагъумда Вуна авуна лагъана чаз
 ван хъайи крар тикрар хъия».

²⁴ — За квез рикІивай лугъузва: вичин ватанда вич
 пайгъамбар* яз къабулнавай са пайгъамбарни* авач, —
 давамарна Исади. ²⁵ За квез авайвал лугъузва: Ильяс пай-
 гъамбардин* девирда пуд йисни зура цав кІеви хъайила,
 вири чил тирвал чІехи каш гъатна. И чІавуз Израилда
 гзаф хендедаяр авай, ²⁶ амма Аллагъди Ильяс пайгъам-
 бар* Израилдин вири хендедайрин патав ваъ, Сидундин
 патав гвай Сарфат шегъерда авай са хендедадиз куъмек
 гуз ракъурна. ²⁷ Элиша пайгъамбардин* девирда жузам*
 азар квайбурни Израилда гзаф авай, амма Аллагъди абуру
 ваъ, шамви Наъман сагъарна.

²⁸ И гафарин ван хъайила, синагугда* авай вирибурук
 хъел акатна. ²⁹ Абуру къарагъна Иса шегъердай чукурна.
 Абуру Ам, чархалай вегъин патал, шегъер алай пелен
 кукІвал тухвана. ³⁰ Амма Иса абурун арадай экъечІна,
 Вичин рехъ къуна фена.

ЧІуру жин хкудун

³¹ Иса Галилейдин* Кефернагъум шегъердиз эвичІна.
 Киш йикъара* Ада синагугда* инсанриз чирвилер гузвай.

³² Вири Адан чирвилерал гъейран хъанвай, Адан гафара

гькум авайди чир жезвай. ³³Гъа вахтунда ана чІуру жин* квай са кас авай, адани кІевиз гъарайна:

³⁴ – Яъ, Ваз чавай вуч кІанзава, назаретви Иса? Вун чи эхир пучиз атанвайди яни? Вун вуж ятІа заз чизва. Вун Аллагъдин Пакди* я.

³⁵ – Кис хъухъ, – гькумдалди лагъана Исади, – экъечІ и инсандин тандай!

Адак акатнавай жинди* ам синагугдин* юкъвал ярхарна, са зиянни тагана, ам адакай хкечІна. ³⁶Анал алайбуруз кІевидаказ таъсир авуна.

– Им вуч лагъай чІал я? – са-садаз лугъуз хъана абур. – Ада Вичин чІехи ихтиярдалди чІуру жинерриз* буйругъар гузва, ва абурни Адан чІалаз килигзава. ³⁷Адакай ванер-сесер вири патариз чкІана.

Начагъбур сагъарун

³⁸Синагугдай* экъечІна, Иса Симунан кІвализ фена. Симунан яран дидедиз цІу тади гузвай. Ана авайбуру Исадивай куъмек тІалабна. ³⁹Исади, адан патав атана, цІай элекъарна. Дишегълидин ифин алатна. Ам гъасятда къарагъна, абурун кылел-кІвачел элкъвез эгечІна.

⁴⁰Рагъ акІидайла, Адан патав инсанри чпин кІвалера авай азарлубур гъиз хъана; Ада, гъардалай гъил элкъуьриз*, абур сагъар хъийизвай. ⁴¹Гзафбурукай хкатзавай жинерри* гъарайзавай: «Вун Аллагъдин Хва* я». Исади абуроз и гафар лугъун къадагъа ийизвай, вучиз лагъайтІа абуроз Ам Месигъ* тирди чизвай.

⁴²Югъ алукъайла, Иса шегъердай экъечІна касни авачир чкадиз фена. Инсанар Адахъ къекъвез хъана. Ам жагъайла, абур Адал чпин патавай масаниз хъфимир лугъуз, гъавалат хъана. ⁴³Амма Исади лагъана:

– За маса шегъеррани Аллагъдин пачагъвиликай Шад Хабар* гана кІанда, Аллагъди Зун гъа и кар патал ракъурнавайди я.

⁴⁴Ада фена Ягъудиятда* авай синагугра* Шад Хабардикай* муштулухар гун давамарна.

Инсанар къадай балугъчияр

5 ¹ Садра Иса Геннисаретда авай вирин кьерехдиз атайла, Аллагъдилай атай гафарихъ яб акализ Адал халкъ алтIуш хъанвай. ² Исадиз вирин кьерехдал кве луьткве акуна; балугъчийри луьтквейрай эвичIна чилер чуьхуьзвай. ³ Иса Симунан луьткведиз акъахна, адавай вирин кьерехдивай са тIимил анихъ гьалун тIалабна; Ада луьткведа ацукъна халкъдиз чирвилер гана. ⁴ Чирвилер гана куьтягъайла, Ада Симуназ лагъана:

– Луьткве дерин чкадал гъала ва чил вегъ.

⁵ – Муаллим, – жаваб гана Симуна, – чун йифди алахъна, амма чаз гъатай затIни хъанач. Гъа вуна лагъайвал чил чна дерин чкадиз вегъида.

⁶ ГъакI авурла, абуруз гзаф балугъар гъатна, са тIимил амай абурун чилинай пад акъатиз. ⁷ Чпиз куьмек гун патал, абуру ишарайралди* муькуь луьткведа авай юлдашризни эверна. Абур атана, кве луьтквени балугърив акI ацIанай хьи, луьтквеяр батмиш жез са тIимил амай. ⁸⁻¹⁰ Симун-Петрудизни адахъ галайбуруз чпи кьур къван балугъар акурла, кичIе хъана. Адахъ галайбурук Зебедеян рухвар тир Якъубни* Ягъя* квай. Абур Симунан юлдашар тир. Симун-Петруди, Исадин вилик мет ягъна, Адаз лагъана:

– Закай яргъаз хъухъ, зи Ребби*! – лагъана ада. – Зун гунагъар квай инсан я!

– КичIе жемир, – лагъана Исади, – къенин йикъалай вакай инсанар къадай балугъчи жада.

¹¹ Кве луьтквени кьерехдиз акъудна, алай-алайвал туна, абур Исадихъ галаз фена.

Жузам азар квайди сагъарун

¹² Садра Иса са шегъерда авайла, Адан патав жузам* азарди кьунвай са кас атана. Ам Исадин вилик ярх хъана, Адаз минетна:

– Я Ребби*! Ваз кIан хъайитIа, Вавай зун сагъар хъийиз жада эхир!

¹³ – КІанзава Заз, сагъ хъхъухъ! – адак гъил кягъна лагъана Исади.

Адакай гъасятда жузам* хкатна.

¹⁴ – Килиг, – лагъана Исади, – гъич садазни чуькъмир, амма, хахамдин* патав фена, жува жув гъадаз къалура. Вун азар хкатунин сагълугъдай Мусадин* Къанундив* къадайвал, къурбандни* гъваш. Гъа идалди вун дири хъхъанвайди чир хъурай.

¹⁵ ЯтІани, къвердавай Исадикай ван-сес гегъеншдиз чкІана. Гзаф къадар инсанар, Адаз яб гуз ва чпик квай азарар хкудун патал, Адан патав къвез хъана. ¹⁶Амма Ам дубаяр авун патал баябан чуьлдиз фидай.

Фалужди ягънавайди сагъарун

¹⁷ Исади чирвилер гузвай са юкъуз Галилейдай*, Ягъудиятдай* ва Ярусалимдай атанвай фарисеярни* Къанундин* муаллимар Адан патав ацукънавай. Аллагъди Адаз инсанар сагъар хъийидай къуватни ганвай. ¹⁸ Гъа чІавуз са шумуд касди фалужди ягънавай инсан занбурагдал алаз гъана. Ам абуруз кІвализ тухвана Исадин вилик эцигиз кІан хъана. ¹⁹ Гзаф инсанар хъуниз килигна, чпивай ам кІвализ тухуз тахъайла, къавал акъахна, абуру чепейрин арадай ам месел алаз кІвалин юкъвал Исадин вилик авудна. ²⁰ Абурун иман акурла, Исади а касдиз лагъана:

– Эй инсан, ви гунагърилай гъил къахчунва.

²¹ Тавратдаррини* фарисейри* чпин арада лугъуз хъана:

– Ихътин аси* ихтилатар ийиз им вуж хъурай? Тек са Аллагъдила гъейри, гунагърилай нивай гъил къахчуз жеда?

²² Исадиз абурун фикир чир хъайила, Ада абуруз жаваб яз лагъана:

– Вучиз куьне куь рикІера ихътин фикирар тунва?

²³ Вуч лугъун регъят я: «Ви гунагърилай гъил къахчунва», я тахъайтІа: «Къарагъ, ахлад»? ²⁴ Амма Инсандин Хцихъ* виридан гунагърилай гъил къахчудай ихтияр авайди

квез чир хьун патал За и фалужди ягънавайдаз лугъузва:
«Къарагъ, жуван месни къахчуна кІвализ ахлад!»

²⁵ Амни гьасятда къарагъна, вич алаз гъайи шалтани къахчуна, Аллагъдиз шукур ийиз-ийиз, виридан виликай тІуз вичин кІвализ хъфена. ²⁶ Анал алайбур гзаф мягътел хъана. Абуру кичІела Аллагъдиз шукурар ийиз лагъана:
– Къе чаз алааматдин крар акуна.

Левидикай тилмиз хьун

²⁷ Инлай Иса къарагъна хъфидайла, Адаз харж кІватІдай чкадал ацукънавай Леви акуна.

– Зи гуьгъуьнаваз ша, – лагъана адаз Исади.

²⁸ Амни, вири алай-алайвал туна, къарагъна Исадин гуьгъуьна аваз фена. ²⁹ Левиди вичин кІвале Адаз хъсан тІуьн-хьун гъазурна. Ана харж кІватІдайбур* ва абурухъ галаз жуьреба-жуьре инсанарни атана ацукънавай. ³⁰ Тавратдаррини* фарисейри* наразивал ийиз, Адан тилмизри* лагъана:

– Куьне вучиз харж кІватІдайбурухъни* гунагъкаррихъ галаз санал ацукъна тІуьнар-хъунар ийизва?

³¹ Исади абуруз жаваб яз лагъана:

– Жерягъ сагъбуруз ваъ, начагъбуруз герек я; ³² Зун михьибуруз ваъ, гунагъкарриз «туба ая*» лугъуз атанвайди я.

Сив хуьникай

³³ Тавратдаррини* фарисейри* Исадиз лагъана:

– Ягъядин* ва гъакІни чи тилмизри* мукъвал-мукъвал сив хуьз* дуьаяр ийизва, бес вучиз Ви тилмизар* нез-хъваз гъатнава?

³⁴ – Чам галай мехъерин мугъманрив сив хуьз* тун мумкин яни? – лагъана Исади. – ³⁵ Амма са чІав атана, чпивай чам къакъуддайла, абуру сив хуьда*.

³⁶ Инал Ада абуруз са къиса ахъайна:

– ЦІйии пекиникай атІана цІуру пекиниз пине сада-ни ягъдач, цІйиидини къазунда, цІйиидакай атІанвай пине цІурудахъ галаз къадач. ³⁷ Гъич садани цІйии чехир

куьгъне целериз цадач; чехирди куьгъне цел хъиткьбир-
да — чехирни авахъда, целни барбатІ жеда. ³⁸Амма цІийи
чехир цІийи целце цун лазим я. ³⁹Куьгъне чехир хъваз
вердиш хъанвай са касдизни цІийиди хъваз кІан жедач,
абуру лугъуда: «Гена куьгънеди хъсан я».

Киш йикъан гъавурда тун

6 ¹Са киш юкъуз* Иса Вичин тилмизарни* галаз къуьлер
цанвай никІяй тІуз физвай. Адан тилмизри*, кьилер
атІуз, абур капалай ийиз, тварар незвай. ²Фарисейрикай*
садбуру Адаз лагъана:

— Куьне киш юкъуз* къадагъа кар вучиз ийизва?

³Исади жаваб гана:

— Давуд* пачагъдиз ва адахъ галайбуруз гишин хъан-
вайла, абуру вуч авунатІа куьне Каламдай* кІелначни
мегер? ⁴Давуда* Аллагъдин КІвализ* гъахъна, хахамрилай*
гъейри садазни недай ихтияр авачир, Аллагъдиз акъуд-
навай фар къачуна вичини тІуьна, галайбурузни гана.

⁵Ада давамар хъувуна:

— Инсандин Хва* киш йикъанни* Агъа я.

Члахъ гъил сагъар хъувун

⁶Гуьгъуьнин киш юкъузни* Иса синагугдиз* фена, ана
чирвилер гана. Ана эрчІи гъил члахъ хъанвай са итим авай.
⁷Фарисеярни* тавратдарар* вилер атІумна, Исадиз килиг-
завай. Ада киш юкъуз* инсанар сагъар хъувунатІа, абуруз
Ам тахсирлу ийидай са багъна жагъидай. ⁸Амма Исади,
абурун ният чизваз, члахъ гъил галай касдиз лагъана:

— Виридаз аквадайвал юкъвал акъваз.

Амни къарагъна юкъвал атана.

⁹Ахпа Исади амайбуруз лагъана:

— За квевай хабар къазва: киш юкъуз* хъсанвал авун
лазим яни, тахъайтІа — писвал? Уьмуьр хуьдани, тахъай-
тІа ам пучдани?

¹⁰Абуруз виридаз вил ягъна, Исади гъил члахъ касдиз
лагъана:

– Ви гъил инихъ ая.

Ада вичиз лагъайвал авуна. Адан гъил муькуь гъил хъиз сагъ хъхъана. ¹¹ Хъел акатай Исадин душманар къапарай акъатна. Исадиз вуч ийин лугъуз, абуру чпин арада меслятар авуна.

Цикъвед илчи хкъгъун

¹² Садра Иса дуьаяр ийиз пелел хкаж хъана ва йифди Аллагъдиз дуьаяр ийиз гъана амуькна. ¹³ Югъ алукъайла, Ада Вичин тилмизар* кІватІна, абурукай цикъвед хкъгъна ва абуруз илчияр* тІвар гана: ¹⁴ Симун-Петрудизни адан стха Андреяз, Якъубазни* Ягъядиз*, Филипазни Барталамаяз, ¹⁵ МатІаязни ТІумадиз, Гьалфеян хва Якъубазни* Миллетчи* лакІаб алай Симуназ, ¹⁶ Якъубан* хва Ягъудазни*, гъакІни Ам маса гайи Искарият Ягъудаз*.

Чуьлда гайи чирвилер

¹⁷ Иса абурухъ галаз пелелай эвичІна, са дуьзен чкадал акъвазна. Адан патав тилмизар* ва вири Ягъудият* тирвал, Ярусалимдай, гъуьлуьн къерехда авай Тирдайни Сидундай атанвай гзаф къадар инсанар акъвазнавай. ¹⁸ Абур Адахъ яб акализ ва чпик квай азарар хкудиз, чІуру жинерар* квайбурни чпик квай жинерар* хкудиз атанвайбур тир; абур сагъни хъжезвай. ¹⁹ Вири Исадик гъил къгъиз алахънавай, Адакай къвезвай къудратди Адак гъил къгъайди гъар са тІалдикай сагъар хъийизвай.

²⁰ Исади тилмизриз* вил ягъна лагъана:

– ЗатІни авачирбур, куьн бахтавар я, Аллагъдин па-чагъвал куьди я.

²¹ Гила каш чІугвазвайбур, куьнни бахтавар я, гележегда куьн тух жеда.

Гила Шехъзавайбур, куьнни бахтавар я, гележегда куьн хъуреда.

²² Инсандин Хциз* килигна, инсанри куьн чпив агуд тийидай чІавуз, куьн абуру чукурдай чІавуз, квез чпин такІанвал къалурдай чІавуз, куь тІварар къацІурдай

чІавуз куьнни бахтавар я. ²³ Гъахътин югъ алукуьайтІа, куьне куь рикІер аладра ва шадвилер ая, вучиз лагъайтІа цаварал квез Аллагъди зурба савкъват гъазурнава. Куьн хурук кутадайбурун бубаярни алатай девирда пайгъам-баррихъ* галаз гъакІ хъайибур я.

²⁴ Амма гуж я квез жедайди, девлетлубур! Квел куь бахтар чилелламаз агакънава.

²⁵ Гуж я квез жедайди, исятда тухбур! Куьн каша гъатда.

Гуж я квез жедайди, и заманада хъуьрезвайбур! Яс авайла хъиз, куьн шехъдай вахт къведа.

²⁶ Гуж я квез жедайди, вири инсанар квекай хъсандиз рахаз хъайитІа: ахътинбурун бубаярни тапан пайгъам-баррикай* гъакІ рахадай.

²⁷ Амма яб гузвай квез За лугъузва: жуван душманар кІан хъухъ, куьн такІанбуруз хъсанвал ая, ²⁸ квез лянет ийизвайбуруз хийир-дуьа ая ва куь кефи хазвайбур патал Аллагъдиз дуьаяр ая. ²⁹ Ви хъвехъ ягъайдахъ муькуь хъвехъни элкъуьра; винелай алукуьнавай ви пекер къа-къудзавайдаз ви перемни хтІуниз манийвал ийимир. ³⁰ Вавай тІалабзавай гъар садаз це, вавай къачунвайди элкъвена тІалаб хъийимир. ³¹ Инсанри куьн патал вуч авуна кІанзаватІа, куьнени абуруз гъам ая. ³² Куьн кІандайбур квезни кІандатІа, идакай квез вуч суваб жеда? Гунагъкарризни чеб кІандайди кІан жеда. ³³ Куьне квез хъсанвал ийизвайбуруз хъсанвал ийизватІа, идакай квез вуч суваб жеда? Гунагъкаррини гъакІ ийида. ³⁴ Куьне бурж ихтибарлудав вугузватІа, идакай квез вуч суваб жеда? Гунагъкаррини гунагъкаррив буржуна вугуда, гъакъванди ахпа абурувай вахчун патал. ³⁵ Амма квез жуван душманар кІан хъухъ, абуруз вири хъсанвилер ая. Элкъвена вахгудай умуд авачтІани, бурж гице; гъакІ хъайитІа, квез къвезвай пишкешни зурбади жеда ва куьнни Цаварал-лайдан аялар тирди чир жеда. Чпиз авур хъсанвал чир тежедайбур патални, ярамазар патални Цавараллайди мергъеметлу я. ³⁶ Куь Буба* гъикІ мергъеметлу ятІа, куьнни гъакІ мергъеметлу хъухъ.

³⁷ Куьне айибар кутун тавуртІа, Аллагьди квекни айибар кутадач; куьне масадан дуван аквамир, Аллагьди куь дуванни аквадач; куьне гьил кьахчуртІа, Аллагьдини квелай гьил кьахчуда. ³⁸ Куьнени це, Аллагьди квезни гуда, артухни алаз, ацІай киледалди гуда; куь гин ацІурайдалай гуьгьуьниз гьил илис хьувуна кьваларилай алахьдайвал мад алава хьийида; куьне гьихьтин уьлчмедалди алцумайтІа, квезни гьахьтин уьлчмедалди алцумда.

³⁹ Исади абуруз са кьиса ахьайна:

– Буьркьуьдавай буьркьуьдаз рехь кьалуриз жедани? Абур кьведни фуруз аватдачни? ⁴⁰ Тилмиз* вичин муаллимдилай вине хьун мумкин туш. Амма чирвилер кьилиз акьудай гьар са кас вичин муаллимдин дережадив агакьда. ⁴¹ Жуван виле авай чукьван такваз, вучиз ваз ви стхадин виле авай кьал аквада? ⁴² Я тахьайтІа, жуван виле авай чукьван такваз, вавай ви стхадиз кьала за ви виле авай кьал акьудда лугьуз жедани? Кьве чин алайди! Сифте жуван виле авай чукьван акьуд, ахпа ваз жуван стхадин виле авай кьал гьикІ акьуддатІа гьам аквада.

⁴³ ЧІуру емиш гьйдай хьсан тар тежервал, чІуру таравай хьсан емишни гьиз жедач. ⁴⁴ Гьар са тар вичин емишдилай чир жеда. Кьукьвадин валалай инжил атІудач, кьаратикендилайни – ципицІ. ⁴⁵ Хьсан инсанди хьсанвал вичин рикІин хазинадай кьачуна ийида, пис инсанди писвал вичин пис рикІяй. РикІе авайди мецел жеда.

⁴⁶ За лугьузвайди куьне тийиз хьайила, вучиз куьне Заз «Я Ребби*! Я Ребби*!» лугьузва? ⁴⁷ Зи патав кьезезвай гьар сад, Зи гафариз яб гузвай ва абур кьилиз акьудзавай гьар са кас низ ухшар ятІа, За кьез лугьузва: ⁴⁸ ам, кІвал эцигдайла хандакІар дериндиз ягьна, кІвалин бине кьванцел эцигай инсандиз ухшар я. Атана селди басрухайла, гьа кІвализ зиян гуз хьанач, вучиз лагьайтІа ам хьсандиз эцигнавай. ⁴⁹ Амма гафариз яб гуз, абур кьилиз акьуд тийизвайди хандакІ авачиз кІвал чилел эцигнавай касдиз ухшар я. Ци басрухнамазни адан кІвал гьасятда чкІана. КІваликай анжах харапІаяр амуькьна.

Аскеррин кылевайдан тІалабун

7 ¹Яб гузвай халкъдиз лугъудай гафар рахана куьтягъна, Иса Кефернагъумдиз фена. ²Римдин* аскеррин кылевай садан рикІ алай къуллугъчи начагъ хъана рекъидай гьалда авай. ³Адаз Исадикай ван хъайила, атана вичин къуллугъчи сагъар хъия лугъуз, ада чувудрин* агъсакъалар Исадин кылив ракъурна. ⁴Исадин патав атана, абуру Адавай кІевелай тІалабна:

– И инсан Вуна куьмек авуниз лайихлу кас я. ⁵Адаз чи халкъ кІанда ва ада чаз синагуг* эцигна.

⁶Иса абурухъ галаз фена, амма Ам кІвализ мукъва хъайила, аскеррин кылевайда Адан патав вичин дустар ракъурна ва Адаз икІ лугъун тапшурмишна:

– Инжиклу жемир, зи Ребби*, Вун зи кылив зи кІвализ атуниз зун лайихлу туш. ⁷Я Ви патавни зун атанач, вучиз лагъайтІа Ви вилик экъечІизни зун лайихлу кас туш. ЯтІани зи къуллугъчи сагъ хъийидай са гаф лагъ. ⁸Зун масадан гъилик квай инсан ятІани, захъ жуваз табий аскерарни ава; абурукай садаз за «Алад» лагъайтІа, ам фида; муькуьдаз «Инал ша» лагъайтІа, ам къведа; зи къуллугъчидиз «И кар ая» лагъайтІа, ада ам гъасятда ийида.

⁹И гафар ван хъайи Иса мягътел хъана ва элкъвена Вичихъ галаз къвезвай инсанрин кІеретІдиз лагъана:

– За квез лугъузва хъи, Исраилдани заз икъван Захъ иман ийизвай са касни ақунач.

¹⁰Исадин патав ракъурнавайбур кІвализ хтайла, абуруз азарлуди сагъ хъхъанваз жагъана.

Исади хендеадин хцел чан хкун

¹¹Са къадар йикъарилай Иса Наин шегъердиз фидайла, Адахъ галаз Адан тилмизар* ва инсанрин зурба са кІеретІни рекъе гъатна. ¹²Ам шегъердин варарин мукъув агакъайла, са хендеадин авай-авачир хва магъфедал алаз тухузвай; дидедихъ гзаф шегъерэгълияр галай. ¹³Диде ақурла, Реббидиз* адан язух атана.

– Шехъмир, – лагъана Ада.

¹⁴ Исади фена магъфедик гъил кягъна; магъфе тухуз-вайбур акъвазна.

– Эй, жегъил, – лагъана Исади, – За ваз къарагъ лугъзува.

¹⁵ Къенвайди хкаж хъана ацукъна ва рахаз эгечІна. Исади ам вичин дидедив вахгана.

¹⁶ Виридак кичІ акатна; инсанри Аллагъдиз шукурар ийиз, лугъуз хъана:

– Чи арада чІехи пайгъамбар* пайда хъанва. Аллагъ Вичин халкъдиз куъмек ийиз эгечІнава.

¹⁷ Ихътин гафар-чІалар Адакай Ягъудиятда* ва патав гвай вири чкайрани чкІана.

Ягъя пайгъамбардин тилмизар

¹⁸ Исадин крарикай Ягъя пайгъамбардин* тилмизри* хтана чпин муаллимдал хабар агакъарна. ¹⁹ Ягъя пайгъамбарди* вичин тилмизрикай* къведаз эверна, абур Исади-вай: «Атана кІанзавай Месигъ* Вун яни, я тахъайтІа чна масад вилив хуъдани?» – лагъана хабар къаз ракъурна. ²⁰ Исадин къилив атана, абуру лагъана:

– Чун Ягъя пайгъамбарди* Ви патав ракъурнавайбур я. Ада Вавай «Атана кІанзавай Месигъ* Вун яни, я тахъайтІа чна масад вилив хуъдани?» – лугъуз хабар къазва.

²¹ И чІавуз Исади азаррикайни маса тІалрикай гзафбур сагъар хъувунвай, гзафбурукай жинерар* хкуднавай, гзаф буъркъуьбуруз экуь дуьнья къалур хъувунвай.

²² – Ягъя пайгъамбардин* патав хъфена квез акурдакайни ван хъайидакай лагъ, – жаваб тилмизриз* гана Исади, – буъркъуьбуруз цІийи къилелай аквазва, къе-цІибур кІвачел ахкъалтзава, жузам* азар квайбур ми-хьи* хъжезва, бишибуруз ван хкъезва, къейибурал чан хкъезва*; саилризни Шад Хабардин* ван къезва. ²³ Зал шак тегъизвай кас бахтавар я.

²⁴ Ягъя пайгъамбарди* ракъурай ксар хъфейдалай къу-лухъ, Исади Ягъя пайгъамбардикай* халкъдиз суьгъбет ийиз эгечІна:

– Куън баябан чуълдиз куъз тамашиз фенвай? Гару юзурзавай нацІариз килигиз фейиди яз тахъуй? ²⁵ ГьакІ туштІа, бес куън куъз килигиз фенвай? Багъа пекер алу-кІнавай инсандиз килигиз фенвайни? ЧІагай пекер алу-кІна кеф чІугваз яшамиш жезвайбур пачагърин кІвалера жеда. ²⁶ АкІ хъайила, куън куъз килигиз фенвайбур тир? Пайгъамбардиз*? Эхъ, лугъузва за квез. Ам пайгъамбар-дилаини* виневайди я. ²⁷ Адакай Каламдани* икІ кхъенва: «Килиг, Валай вилик За зи чархачи ракъурзава, Ада Ви вилик Ви рехъ гъазурда». ²⁸ За квез лугъузва: дишегъли-ди ханвайбурун арада Ягъя пайгъамбардилаи* зурбади авач; амма Аллагъдин Пачагълугъда* авай виридалайни агъадавай кас гъа Ягъядилаини* вине жеда.

²⁹ Ягъя пайгъамбардиз* яб гайи вири халкъди ва харж кІватІзавайбуру* Аллагъдин ниятар дуъзбур яз гъисабна ва абур Ягъядин* патав циз гъахъиз* атана. ³⁰ Фарисей-рини* тавратдарри* Ягъя пайгъамбардин* жуъреда циз гъахъун* кваз къунач ва гъадалди абуру Аллагъдин чпиз талукъ къастарни негъ авуна.

³¹ – Чи девирдин инсанар За нив гекъигда? Яраб абур низ ухшар ятІа? – давамарна Исади. – ³² Абур аялрив гекъигиз жеда.

Аялри, базардин майдандал къугъвадайла, сада садаз лугъуда: «Чна квез кфилдай макъамар ягъайла, куъне къуълерначир, чна къейибурухъ лугъунар авурла, куън шехъначир».

И девирдин инсанарни гьакІ я. ³³ Ягъя пайгъамбар* атанва, ада я фу незвач, я чехир хъвазвач, амма инсанри «Адак чІуру жин* ква» лугъузва. ³⁴ Инсандин Хва* атанва – Ада ненни ийизва, хъунни. Ам акур инсанрини лугъузва: «ХупІ Іуънрални хъунрал рикІ алай кас тушни, Вични харж кІватІдайбурунни* гунагъкаррин тай-туъш хъанва». ³⁵ Аллагъдин Акъул-Камал гъахълу я. Адакай пай къачурбуру адан гъахъвал тестикъарзава.

Гунагькар дишегьлидилай гьил къахчун

³⁶ Фарисейрикай* сада Исадиз вичихъ галаз фу нез ша лагъана. Ада фена фарисейдин* кІвале суфрадихъ чка къуна. ³⁷ Гьа вахтунда а шегьерда яшамиш жезвай гунагькар са дишегьлидиз, Иса фарисейдин* кІвале авай-дакай хабар хъайила, ада гъаниз сахсидин къапуна аваз атирдин ни галай гъери гъана. ³⁸ Ам Исадин къулухъбай акъвазна, шехъна, Адан кІвачерилай накъвар авадариз, кІвачер вичин чІараралди михъиз, Адан кІвачериз теменар гана ва гъери ягъна. ³⁹ И кар акур кІвалин иесиди фикирна: «Ам пайгъамбар* тиртІа, Адаз Вичик гъихътин дишегьлиди гьил къагъзаватІа чир жедай. И дишегьли гунагькар я эхир».

⁴⁰ Амма Исади, адахъ элкъвена, лагъана:

– Симун! Ваз лугъудай са гаф ава.

– Лагъ, Муаллим, – лагъана ада.

⁴¹ – Буржуна пулар вугудай са касдиз къве кас буржлу яз амай, – лагъана Исади, – са кас – вад виш динар, муькуьдини – яхцІурни цІуд. ⁴² Абурухъ буржар вахгудай мумкинвал тахъуниз килигна, ада къведазни а пулар гьалална. Лагъ кван садра, абурукай ам гьидаз гзаф кІан жеда?

⁴³ – Заз чиз, чІехи бурж алайдаз, – жаваб гана Симуна.

– Вуна дуьз фикирна, – лагъана Исади.

⁴⁴ Дишегьлидихъ элкъвена, Исади Симуназ лагъана:

– Ваз и дишегьли аквазвани? Зун ви кІвализ атайла, вуна Заз кІвачер чуьхуьдай яд гъваш лагъана эмирнач; и дишегьлиди вичин накъваралди Зи кІвачер чуьхвена, абур ада вичин къилин чІараралди къурурна. ⁴⁵ Вуна Зун теменралди къабулнач, амма ада, Зун атайдалай къулухъ акъваз тавуна, Зи кІвачериз теменар гузва. ⁴⁶ Вуна, кІвалин иесидиз адет хъанвайвал, Зи къилиз зейтундин гъери хъайитІани ягънач, амма ада Зи кІвачеризни кваз лап багъа гъери ягъна. ⁴⁷ ГьакІ хъайила, За ваз лугъузва: адахъ гзаф майилвал хъуниз килигна, адан гзаф къадар

гунагърилай гъил къахчузва. Низ тИмил гьалалнаватІа, гьадахъ майилвални тИмил жеда.

⁴⁸ Дишегълидизни Исади лагъана:

– Ви гунагърилай гъил къахчунва.

⁴⁹ Исадихъ галайбуру чпи чпикди лугъуз хъана:

– Гунагърилайни гъил къахчудай ихъгинди Им вуж хьурай?

⁵⁰ Исадини дишегълидиз лагъана:

– Ви иманди вун къутармишна; алад, саламат хьурай вун.

Иса шегъерра

8 ¹ Гуьгъуьнлай Иса, Аллагъдин Пачагълугъдикай* Шад Хабар* агакъариз ва вязер ийиз, шегъеррани хуьрера къекъвез хъана. Адахъ галаз Вичин цІикъвед илчи*, ² Вичи чІуру жинеррикайни тІалрикай сагъар хьувур са шумуд дишегъли, вичикай ирид жин* хкатай Маждалви Майрам, ³ Гъирудан* кІвалер хуьзвайбурун къиле акъвазнавай Хуздин паб Ягъна, Сусанна ва масабур авай. Абуру чпин такъатралди Исадинни тилмизрин* къайгъуяр таъминарзавай.

НикІиз тум вегъизвайдакай къиса

⁴ Садра Исадин патав гзаф чкайрай инсанар атана кІватІ хъана, Иса абуруз къиса ахъайиз эгечІна:

⁵ – Са гъилера лежбер никІиз тум вегъиз фена: вегъей са бязи тварар рекъин къерехдиз аватна, абур рекъевайбурун кІвачерикни акатна, къушарини тІуьна. ⁶ Са бязи тварар къван квай чкайриз аватна, экъечІна дигмиш жедалди къурана, абуруз къеж бес хъанач. ⁷ Са бязибур къалгъанрин арариз аватна. Къалгъанар чІехи хъана, абуру акъалтзавай къацар басмишарна. ⁸ Са бязибур мублагъ чилел аватна. ЭкъечІайла, абуру вишра артух бегъер гъана.

Ахпа Исади ван алаз давамарна:

– Нихъ ван къведай япар аватІа, гьадаз ван атурай!

⁹ Исадин тилмизри* Адавай хабар къуна:

— И късадин мана вуч хъурай?

¹⁰ — Аллагъдин пачагъвили сирерай къил акъуддай алакьунар квез ганва, — жаваб гана Исади, — амайбуруз ибур манасуз къясаяр яз амукъзава, вучиз лагъайтIа абур килигзава — аквазвач, яб гузва — ван къвезвач. ¹¹ Гила къйса куькай ятIа килиг: тумунин твар — Аллагъдин гаф я. ¹² Рекъин къерехдиз аватай тварар — гаф ван хъайибур я. Ахпа абурун патав атана Иблисди, абур имандал татун ва къутармиш тахъун патал, абурун рикIяй а гаф акъудзава. ¹³ Къван квай чкайриз аватай тварар — гаф ван хъанмазни шадвилелди къабулдай, амма чпихъ дувул авачирбур я: гъавилай са къадар вахтуналди Аллагъдихъ иман ийида, амма синагъдин йикъара абур къулухъ жеда. ¹⁴ Цацарин арайриз аватай тварар — абур гафуниз яб гудай, амма къвердавай чеб, эчIелри хъиз, къайгъуйри, девлетрини лезетри буъркъуъ авуна, цIир гъана куьтыгъ тахъанмаз Аллагъдин гаф рикIелай алуддайбур я. Абуру бегъерни гъидач. ¹⁵ Миян чилел аватай тварар — абур ван хъайи гаф милайим ва михъи рикIе хуьзвай ксар я. Бегъерни абуру сабурлувилелди гъида.

¹⁶ Гъич садани, шем куькIуърна, адан винел къаб гъалддач, я тахъайтIа, ам чарпайдин кIаник эцигдач; кIвализ гъахъзавайбуруз экв акун патал, ам шемерганда твада. ¹⁷ Я винел акъалт тийидай сирни авай туш, я малум тахъана амуькдай чинебан карни. ¹⁸ Гъа икI, куьне хъсандиз яб це: ниъ аватIа, адаз хгунни ийида; вичихъ са вуч ятIа авайди хъиз жезвайдавай гъа авайдини къакъудда.

Диде ва стхаяр

¹⁹ Садра Исадин патав Адан дидени стхаяр атана; абурувай, кIвале гзаф инсанар хъуниз килигна, Адан мукъув къвез жезвачир. ²⁰ Исади: «Ви дидени стхаяр Вун акваз кIанз къецел акъвазнава», — лагъана, хабар гана.

²¹ — Зи дидени стхаяр-вахар Аллагъдин гафуниз яб гузвай ва а гафунал амал ийизвайбур я, — жаваб яз лагъана Ада.

Турфан секиарун

²² Са юкъуз Иса Вичин тилмизарни* галаз луйткведиз акъахайла, Ада абуруз лагъана:

– Ша чун вирин а патаз экъечІин.

Абуру луйткве гьална. ²³ Рекъе Иса ахварал фена. Вирел гужлу гар акъалтна, луйткве цяй ацІуз эгечІна. Абур кІеве гьатна. ²⁴ Тилмизри* Иса ахварай авудна, лагъана:

– Муаллим! Муаллим! Чун батмиш жезва.

Ада къарагъна гарни гурлу лепеяр секиарна. Турфан акъвазна, къуд патасекинвал гьатна.

²⁵ – Куь иман гьиниз фена? – хабар къуна Ада.

КичІевал акатнавай ва мягътел хъанвай тилмизри* чпи чпиз лагъана:

– Гарни яд Вичиз кІандайвал муьтІуьгъарзавай Им Вуж хъурай?

Жинерар квай инсан

²⁶ Исани тилмизар* Галилейдин* къаншарда авай Герасин вилайтдиз атана акъатна. ²⁷ Иса вирин къерехдал эвичІайла, Адан вилик фадлай жинерар* квай, пекерни алуки тийизвай, вични кІвале ваь, къейибур твадай къветІера яшамиш жезвай са инсан экъечІна. ²⁸ Иса акурла, ам Адан вилик ярх хъана ва ван алаз гъарайна:

– Ваз завай вуч кІанзава, я Виридалайни Виневай Аллагъдин Хва* Иса? Ваз минет хъурай, Вуна зун азабрис кутамир!

²⁹ Ада акІ лугъунин метлеб ам тир хъи, Исади чІуру жиндиз* и инсандикай хкечІун эмирнай. Жинди* са шумудра и инсан къуна чандивай авурди тир. Шумудни садра ам зунжурралди кутІунна хуьз хъанатІани, абур къатІ-къатІ ийиз, жиндин таъсирдик кваз ам кас авачир баябан чуьллериз катдай.

³⁰ Исади адавай жузуна:

– Ви тІвар вуж я?

– Къшун я, – жаваб гана касди, вучиз лагъайтІа адак гзаф жинерар* квай. ³¹ Жинерри* Исадиз, чеб гургурдиз ракъурмир лугъуз, минетна. ³² Патав гвай пелел вакІарин са чІехи суьруь авай. Жинерри* вакІарик акахъдай ихтияр це лугъуз Исадиз дад-бидадна. Ада абуруз ихтияр гана. ³³ Жинерар* инсандикай хкатна вакІарик акахъна; вакІарини чукурна фена са чархалай вириз хкадарна ва ана абур вири батмиш хъана.

³⁴ Хъайи кар акур вакІарбанри, чукурна фена, чпиз акурдакай шегъеррани хуърера ихтилатна. ³⁵ Инсанар вуч хъанватІа килигиз рекъе гъатна. Исадин патав атайла, абуруз жинерар* хкатнавай кас вич вичел хтанваз, пекерни алаз Исадин патав ацукънаваз акуна; абурук кичІ акатна. ³⁶ И крар акурбуру жинерар* квайди гъикІ сагъарнатІа атайбуруз ахъайна. ³⁷ Герасин вилаятда яшаммиш жезвай халкъди Исадивай чпин сергъатрай хъфин тІалабна, абурук лап зурба кичІ акатнавай. Исани луьткведа акъахна Галилейдиз* хъфена. ³⁸ Жинерар* хкатай касдини Исадихъ галаз амукъиз кІанз Адаз минетна, амма Исади лагъана:

³⁹ – Жуван кІвализ ахлад. Аллагъди ваз авур зурба куьмекдикай вун хъфена виридав рахух.

Адани Исади вичиз авурдакай фена шегъер тирвал суьгъбет ийиз хъана.

Яиран рушал чан хкун

⁴⁰ Иса элкъвена Галилейдиз* хтана. Халкъди Ам шадвилелди къабулна, вучиз лагъайтІа Адал виридан вил алай. ⁴¹ Ингъе, синагугдин* къиле авай Яир лугъудай кас атана Исадин кІвачерик ярх хъана. Ада Исадиз вичин кІвализ ша лагъана, минетна: ⁴² адан цІикъвед йиса авай тек са руш рекъидай гъалда авай. Иса аниз рекъе гъатна, инсанри гъар патахъай Ам юкъва туна. ⁴³ Ціикъвед йисуз къеняй иви физ азиатдик квай са дишегъли, вичихъ авай-авачир вири эменни лукъманриз серфнатІани, садавайни сагъариз

хъхъаначир. ⁴⁴ И дишегълиди, къулухъай атана, Исадин парталдин ценек гъил къгъна. А дишегълидай физвай иви гъясятда акъваз хъана.

⁴⁵ – Зак ни гъил къгъна? – жузуна Исади.

Садани хиве къун тавурла, адахъ галайбуру ва Петруди лагъана:

– Муаллим, халкъди Вун элкъуърна юкъва тунва.

⁴⁶ Амма Исади лагъана:

– Са ни ятІани Зак гъил къгъна. За Жувай къуват феѳиди гъисс авуна.

⁴⁷ А дишегъли, вичи авур кар чъунуъхиз тахъана, зурзун кваз атана Исадин кІвачерик ярх хъана. Исадик гъил къгъуникди вичиз регъят хъайиди ада вири халкъдиз малумарна. ⁴⁸ Исади адаз лагъана:

– Чан руш! – лагъана Исади. – Ви иманди вун къутармишна! Ахлад, саламат хъурай вун.

⁴⁹ Адан гаф сиве амаз синаугдин* къиле авайдаз атана сада лагъана:

– Ви руш къена, вуна мад Муаллим инжиклу хъиймир.

⁵⁰ И гафар ван хъайила, Исади Яираз лагъана:

– КичІе жемир, анжах зи чІалахъ хъухъ. Ви руш къутармиш жеда.

⁵¹ Петрудилай, Ягъядилай*, Якъубалай* ва рушан диде-бубадилай гъейри садазни руш авай кІвализ гъахъдай ихтияр ганач. ⁵² А рушахъ вири шехъзавай. Амма Исади лагъана:

– Шехъмир, руш къенвач, ам ксанва.

⁵³ Анал алай инсанар адал хъуърена, абуруз руш къенвайди чизвай. ⁵⁴ Исади, рушан гъил къуна, гъарайна:

– Къарагъ, я руш! ⁵⁵ Рушал гъясятда чан ахкъалтна, ам къарагъна. Исади рушаз тІуън гун буйругъна. ⁵⁶ Рушан диде-буба мягтел хъана амукъна. Исади абуруз хъайи кардикай садазни лугъумир лагъана.

Цикъвед илчи

9 ¹Исади Вичин цѢикъвед илчидиз* эверна, абуруз жинерар* хкуддай ихтияр ва азарар сагъар хъийидай къуват гана. ²Ада абур Аллагъдин пачагъвиликай хабар гуз ва азарлуяр сагъар хъийиз ракъурна.

³— Фидай рекъиз гъич са затѢни къамир: я аса, я гъебе, я фу, я пул, я дегишдай пекерни, — лагъана Исади. — ⁴Гъи кѢвализ куън фейитѢа, шегъердай хъфидалди, гъана акъваз. ⁵Са гъина ятѢани куън мугъманвиле къабул тавуртѢа, анай экъечѢна хъфидайла, виридаз аквадайвал куь кѢвачерал ацукъай ругни югъур хъувуна ахлад. Къуй им абуруз гудай жазадикай виликамаз хабардарвал хъурай.

⁶Абур Шад Хабар* чукѢуриз ва инсанар сагъар хъийиз хуърер тирвал къекъвена.

⁷Исадин крарикай Гъируд* бегдиз хабар хъана. Адан къил акъатзавачир: садбуру Иса къена чан хтанвай* Ягъя пайгъамбар* я, ⁸муькуьбуру Ам хтанвай Ильяс* я, са бязибуруни Ам цѢийиз чан хтанвай* дегъ чѢаварин пайгъамбар* я лугъузвай.

⁹— Ягъя пайгъамбардин* къил за атѢана, — лагъана Гъируда*. — Амма, заз ван жезвай, чеб тежедай хътин крар ийизвай Ам вуж хъурай?

Адаз Иса акваз кѢан хъана.

Вад агъзур кас тухарун

¹⁰Илчияр* элкъвена хтайла, чпи къилиз акъудай крарикай абуру Исадиз ахъайна. Ахпа Иса, гъабурухъ галаз къилди амуькун патал, Бетсаида лугъудай шегъердин патав гвай са хелвет чкадиз фена. ¹¹Иса аниз финикай хабар хъайила, халкъни Адан гуьгъуьна гъатна гъаниз атана. Адани халкъ къабулна ва Аллагъдин пачагъвиликай абуруз ихтилатар ийиз, сагъарна кѢанзавайбур дири хъийиз хъана.

¹²Югъ атана нянихъ элкъвенвай. ЦѢикъвед илчиди*, Адан патав атана, лагъана:

– Вуна халкъ ахъя, абур патарив гвай хуърериз чпиз илифдай чка ва недай затІ жагъуриз фирай. Инаг хелвет чка я, абуруз инай недай затІ жагъидач.

¹³ – Куъне халкъдиз тІуън це, – лагъана Исади.

– Чав гвайди анжах вад фуни къве балугъ я, – лагъана абуру. – Белки, чна и инсанриз виридаз недай затІар къачун?

¹⁴ (Папарни аялар квачиз, вад агъзур къван итим авай).

Исади Вичин тилмизриз* лагъана:

– ЯхцІурни цІуд-яхцІурни цІуд кас жерге-жерге ацукъра.

¹⁵ Абуру Ада лагъайвал халкъ ацукъарна. ¹⁶ Исади вад фу ва къве балугъ къачуна, вилер цавуз хкажна, хийир-дуъа ийиз-ийиз, фу тике-тике авуна, ам, халкъдин арада паюн патал, тилмизрив* вугана. ¹⁷ Фу тІуъна вири тух хъана; тилмизри* цІикъвед зимбил ацІудай къван фан кІусар кІватІ хъувуна.

Къасухдай лагъай гафар

¹⁸ Садра хелвет чкада Исади Вичин тилмизарни* галаз дуъаяр ийизвай.

– Халкъди Зун нйй къазва? – абурувай хабар къуна Ада.

¹⁹ – Садбуру Ягъя пайгъамбардай*, – жаваб гана абуру, – садбуру – Ильяс пайгъамбардай*; масадбуру Вун цІийиз чан хтанвай* дегъ чІаварин пайгъамбардай* къазва.

²⁰ Адани абурувай:

– Бес куъне Зун нйй къазва? – хабар къуна Ада.

– Аллагъдин Месигъдай* – жаваб гана Петруди.

²¹ Амма и кардикай садазни талгъун патал, Исади абуруз кІевелай тагъкимарна.

²² – Инсандин Хци* гзаф азаб-азият чІугун лазим я, – лагъана Исади. – Ам агъсакъалри, чІехи хахамри* ва тавратдарри* къабулнач. Ам абуру рекъида ва пуд лагъай юкъуз Адал чан хкъеда*.

²³ Виридахъ элкъвена, Исади давамарна:

– Низ Захъ галаз къвез кІанзаватІа, ам чандилайни гъил къачуна, гъар юкъуз вичин азабрин хашни кІулаз

ягъиз Захъ галаз атурай. ²⁴ Низ вичин чан хуыз кІанзава-
тІа, а касдивай чан къакъатда. Зун патал ни вичин чан
эцигайтІа, адан чан сагъни жада. ²⁵ Вичин чан пучна вири
дубня къачуникай инсандиз вуч хийир ава? ²⁶ Инсандин
Хва* Вичин ва Вичин Бубадин*, гъакІни пак* малаикрин
баркалла алаз къведа. Амма низ Зун ва Зи гафар къабулиз
регъуь хъайитІа, Инсандин Хцизни*, Вич атайла, гъа кас
къабулиз регъуь жада. ²⁷ За квез рикІивай лугъузва: инал
акъвазнавай са бязибуруз Аллагъди пачагъвал ийидай
вахт акун тавунмаз, гъич ажални аквадач.

Исадин къамат дегиш хъун

²⁸ И гафар лагъана са гъафте къван алатайла, Петру, Ягъя*
ва Якъуб* галаз Иса дубаяр ийиз дагъдиз хкаж хъана. ²⁹ Ада
дуьа ийидайла, Адан къамат дегиш хъана, Адан пекерни
лацу хъана цІарцІар гуз акъвазна. ³⁰ Гъа вахтунда Адахъ
галаз къве касди суьгъбет ийизвай: сад Муса пайгъам-
бар* тир, муькуьдини – Ильяс пайгъамбар*. ³¹ Баркалла
алаз атанвай абур Иса Ярусалимда рекъидайдакай ва Ада
Вичин халкъдиз гудай азадвикай рахазвай.

³² Абуру суьгъбетар ийизвай чІавуз Петру ва адахъ га-
лайбур ахвариз фенвай. Ахварай аватайла, абуруз Исадин
баркаллади гузвай рапрап ва Исадихъ галаз акъвазнавай
къве итим акуна. ³³ Муса пайгъамбарни* Ильяс пайгъам-
бар* Исадин патавай хъфидайла, Петруди, вичи вуч лу-
гъузватІа тийижиз, Исадиз лагъана:

– Муаллим! Чун ина аваз хъсан хъана. Ша чна ина пуд
кума эцигин: сад Ваз, сад Муса пайгъамбардиз*, садни
Ильяс пайгъамбардиз*.

³⁴ Ада и гафар лугъудайла, тилмизар* цифедин хъендик
акатна. Чеб цифедик акатайла, тилмизриз* кичІе хъана.

³⁵ Цифедай рахадай ван акъатна:

– Ам Зи хкъагнавай Хва я, Адан чІалаз килиг.

³⁶ А ван атІайла, Иса анал мад текдиз аламай. Чпиз
акурдакай Петруди ва адахъ галай тилмизри* а вахтунда
садазни лагъанач.

ЧѲуру жин квайди сагъарун

³⁷ Исани пуд тилмиз* пакагъан* юкѳуз дагъдай хтайла, абурун вилик гзаф халкъ экъечІна. ³⁸ Садлагъана халкъдин арадай са итимди гъарайна:

– Муаллим! Ваз минет хъурай, зи хциз килиг. Ам захъ авай-авачир сад я. ³⁹ Ам чѲуру жинди* къаз, адай гъараяр акъудзава. Адан сивяй каф чкІидалди жинди* адал таб акъулдзава; вичиз кІандай къван азабар гайидалай къулухъ ам адалай алатзава. ⁴⁰ За Ви тилмизривай* адакай чѲуру жин* хкудун тІалабнай, амма абурулай алакънач.

⁴¹ – Эй, рекъяй акъятнавай, иман гвачир инсанар! – жаваб гана Исади. – Гъикъван гагъди Зун квехъ галамукърай? Гъикъван чІавалди За куьн эхрай? Гъваш иниз жуван хва.

⁴² Гада Исадин патав агатзавайла, жинди* ам чилел ярхарна, гада вич вичелай ракъурна. Амма Исади чѲуру жин* акъвазарна. Гада сагъар хъувуна, ам вичин бубадив вахгана.

⁴³ Вири Аллагъдин гъайбатлувили мягътеларна. Инсанар Исади авур кардал мягътел хъана амайла, Ада тилмизриз* лагъана:

⁴⁴ – И гафар куьне рикІел хухъ: Инсандин Хва* инсанрин гъиле тун лазим я.

⁴⁵ Амма абур Ада лагъай гафарин гъавурда гъатнач. Абур гъавурда гъат тежедай жуьреда къасухдай лагъай гафар тир. Абурун манани Адавай хабар къаз абуруз кичІезвай.

Вуж артух я

⁴⁶ Тилмизрин* арада абурукай вуж артух я лугъуз, гъуьжет гъатна. ⁴⁷ Абурун рикІе авай фикир чир хъайила, Исади аял къачуна Вичин вилик акъвазарна.

⁴⁸ – И аял Зи хатурдай ни къабулайтІа, гъада Зунни къабулзава, – лагъана Ада, – ни Зун къабулайтІа, гъада Зун Ракъурайдини къабулзава. Квекай виридалайни агъада вуж аватІа, гъам виридалайни вине жеда.

⁴⁹ Инал Ягъяди* лагъана:

– Я Муаллим! Чаз Ви тІварцІелай инсанрикай жинерар* хкудзавай са кас акунай. Ам чи арадай тахьуниз килигна, чна адаз а кар ийиз къадагъа авуна.

⁵⁰ – Къадагъа ийимир, – лагъана Исади, – вуж квез акси туштІа, гъам куь патал ала.

Иса Самариятда къабулнач

⁵¹ Иса цаварал хутахдай йикъар мукъвал хъайила, Ада кІевелай Ярусалимдиз фин къетІна. ⁵² Ярусалимдиз Самариятдай* ягъна фена кІанзавай. Аниз Ада Вичелай вилик сифте Вичин инсанар ракъурна. Ам къведалди гъазурвилер авун патал, абур Самариятдин* са хуьруьз фена. ⁵³ Амма Иса Ярусалимдиз физва лугъуз, ана абур садани илифарнач. ⁵⁴ А кар акур Адан тилмизар* тир Якъубани* Ягъяди* лагъана:

– Я Ребби*! Ша чна цавай цІуз эверна, абур къирмишин.

⁵⁵ Исади абуроз и кар къадагъа авуна. ⁵⁶ А вахтунда абур элкъвена маса хуьруьз фена.

⁵⁷ Абур рекъе авайла, са ни ятІани Адаз лагъана:

– Я Ребби*! Вун гъиниз фейитІани, зунни Ви гуьгъуьна аваз къведа.

⁵⁸ – СикІерихъ магъараяр жеда, – жаваб гана Исади, – цавун къушарихъни – мукар, амма Инсандин Хцихъ* къил эцигдай са чка авач.

⁵⁹ Муькуьдаз лагъана:

– Зи гуьгъуьна аваз ша.

– Я Ребби*! – лагъана ада. – Вуна заз фена эвел зи буба кучуддай ихтияр це.

⁶⁰ Амма Исади лагъана:

– Къейибур къуй чан алай мейитри кучукрай, жува фена Аллагъдин пачагъвеликай муштулухар це.

⁶¹ Са масадани лагъана:

– Зун Вахъ галаз къведа, я Ребби*, амма сифте Вуна заз фена жуван хизандиз сагърай лугъудай ихтияр це.

⁶² Амма Исади адаз лагъана:

– Ни вичин гъил куьтендин хилел эцигиз, вил кьулухъ ягъиз хъайитІа, гьадакай пачагъвалдай Аллагъ патал гъич са хийирни жедач.

Пудкъанни цІикъвед тилмиз

10 ¹Адалай кьулухъ Реббиди* мад пудкъанни цІуд кас хкъягъна, Вичиз физ кІанзавай шегъерриз-ни хуьрериз абур кьве-къвед Вичелай вилик ракъурна.

²Абуруз Ада лагъана:

– Гвен бул я, гвен гуьдайбур – тІимил; гьакІ хъайила, гвенин Иесидиз гвен гуьдайбур мад ракъуррай лагъ! ³Алад! За куьн жанавуррин арадиз кІелер хъиз ракъурзава. ⁴Я кисе, я гъебе, я кІвачин къапар къачумир, я салам гуз рекъелни акъвазмир. ⁵Гъи кІвализ куьн фейитІани, сифте лагъ: «Хийирар хъуй!» ⁶Ана хийир-дуьа авуниз лайихлу инсан аваз хъайитІа, ада куьне а кІвализ гъидай хийир къада, тахъайтІа куь хийир элкъвена квел хкведа. ⁷Гъа кІвалаяй хъфимир, гъабурухъ авайди неъ, хъухъ: чІугунвай зегъметдиз лайихлу къимет гун лазим я. Садан кІвалаяй масадан кІвализ экъечІмир. ⁸Са шегъердиз атана куьн къабулайтІа, квез вуч гъайитІа, гъам неъ. ⁹Гъана авай азарлуярни сагъар хъия ва анин эгълийризни лагъ: «Аллагъди пачагъвал ийидай вахт квез мукъва хъанва». ¹⁰Чара шегъердиз атайла, куьн къабул тавуртІа, къежел экъечІна, лагъ: ¹¹«Куьн тахсирлу тирди чирун патал, чи кІвачерал ацукънавай куь шегъердин ругни кваз чна югъур хъувуна квез тада. Аллагъди пачагъвал ийидай вахт мукъва хъанвайди квез чир хъухъ». ¹²За квез лугъузва хъи, Къияматдин юкъуз Садум* шегъердиз и шегъердилай регъят жеда. ¹³Вазни жедайди гуж я Харазин шегъер! Вазни жедайди гуж я, Бетсаида шегъер! Куьна хъайи хътин аламатар Тир ва Сидун шегъерра хъанайтІа, а шегъеррин агъалийри, шихин пекер алукина, кьилелай руьхъ алахна, туба ийидай*. ¹⁴ГъакІ хъайила Къияматдин юкъуз квез гудай жазилай Тирдизни Сидундиз гайи Аллагъдин жаза къезилди жеда. ¹⁵Вазни, Кефернагъум,

вун цавариз хкаждайди хъиз авани? Ваъ, вун ирид чилерин кІаник вегъида! ¹⁶ Квекай кыл къакъудзавайда закайни кыл къакъудда, Закай кыл къакъудзавайда Зун Ракъурнавайдакайни кыл къакъудда.

Тилмизар элкъвена хтун

¹⁷ Пудкъанни цІуд тилмиз* шаддаказ элкъвена хтана. — Я Ребби*! — лагъана абуру. — Ви тІвар кърла, чаз жинерарни* кваз муьтІуьгъ жезвай.

¹⁸ — Заз цІайлапан хъиз цаварай аватай ШейтІан акуна, — лагъана Исади. — ¹⁹ Ингъе, За квез гъуьлягърални акърабрал ва душмандин амай вири къуватрал гъалиб жедай гуж ганва, са затІунивайни квез зиян гуз жедач. ²⁰ Амма куьне жинерар* квез табий хъунал шадвал ийи-мир, куь тІварар цаварал кхъенва лугъуз шадвал ая.

²¹ Гъа вахтунда Пак Руьгъди* Иса хвешивилив ацІурна. — Ваз шукур хъурай, Буба*, цаваринни чилин Ребби*, — лагъана Исади, — Вуна акьуллубурукайни къанажагълубурукай чъунуьхнавай сир гъвечІи аялриз ахъайна. Эхъ, Буба*, ам Ви регъимлу къаст тир.

²² Зи Бубади* Заз вири ганва, — вичин тилмизрихъ* элкъвена лагъана Исади. — Хва вуж ятІа, Бубадилай* гъейри садазни чидач, Буба* вуж ятІа, Хцелай гъейри садазни чидач. Хцизни Ам низ чириз кІан хъайитІа, гъадазни чир жеда.

²³ Исади тилмизрихъ* элкъвена кылди абуруз лагъана: — Квез аквазвайди аквазвай вилер бахтавар я! ²⁴ За квез лугъузва: квез аквазвай крар гзаф пайгъамбарризни* пачагъариз чпизни акуна кІанзавай, амма акунач; квез ван къвезвайбурукай чпизни ван атана кІанзавай, амма атанач.

Хъсан самариятви

²⁵ Са гъилера Иса синагъ ийиз кІанз, къарагъна са тавратдарди* Адавай хабар къуна:

— Я Муаллим, эбеди уьмуьрдив* агакъун патал, за вуч авун лазим я?

²⁶ – Къанунда* вуч кхъенва? – жаваб гана Исади. – Анай вуна вуч кІелна?

²⁷ Ада жаваб гана:

– Виридан Ребби* Аллагъ рикІин сидкъидай, жуван вири чандалди, жуван вири амандалди, жуван вири къатІунралди кІан хъухъ, жув хъыз жуван мукъув гвайдини кІан хъухъ.

²⁸ – Вуна дуъздаказ жаваб гана, – лагъана Исади; – вуна гъакІ авунни ая, ваз эбеди уьмуьр* гуда.

²⁹ Амма, вичин суал дуъзди яз къалурун патал, ада Исадиз лагъана:

– Бес мукъув гвайди вуж я?

³⁰ А суалдиз жаваб яз, Исади адаз къиса ахъайна:

– Са инсан Ярусалимдай Еригъандиз физвайла, ам къачагърин гъиле гъатна; абуру адалай пекер хтІунна, гатана, ам рекъидай чкадал гъана, чебни хъфена. ³¹ А рекъяй са хахам* физваз хъана, адаз гатанвайди акурла, ам къасухдай къвалавай элячІна фена. ³² Гъа и чкадал атай левини* гъакІ авуна: гатанвайди акунмазни, патавай элячІна фена. ³³ Гъанлай са самариятви* фидайла, ам акунмазни, адаз а касдин язух атана. ³⁴ Ам адан патав фена, чехирдив чуьхвена, адан хирериз зейтундин гъери ягъна, кутІунна. Вичин ламрал акъадарна ам мугъманханадиз хкана ва гъанани адахъ гелкъвена. ³⁵ Пакагъан* юкъуз вич хъфидайла, къве динар акъудна ада мугъманханадин иесидиз виликамаз гана ва лагъана: «Адахъ гелкъуьгъ; артухан харж акъатайтІа, элкъвена хкведайла, за вав вахгуда». ³⁶ Ваз чиз, къачагърин гъиле гъатай кас патал а пудакай вуж мукъув гвайди тир?

³⁷ Тавратдарди* лагъана:

– Адаз хъсанвал авурди.

Инал Исади лагъана:

– Алад, жувани гъакІ ая.

Иса мугьманвиле

³⁸ Садра абур рекье авайла, Иса атана са хуьруьз акъатна; ана Марта лугьдау са дишегьлиди Адаз мугьманвилиз эверна. ³⁹ Адахъ Майрам лугьдау са вах авай. Ада, Исадин кІвачерив ацукьна, Адан гафариз яб гузвай. ⁴⁰ Зурба тІуьн-хьун гьазуриз гара авай чІавуз, Мартади, атана, Исадиз лагьана:

– Я Ребби*! Зи ваха са кІвалахни тийиз икьван крар зал вегьенвайди Ваз аквазвачни? Адаз заз куьмек ая лагь.

⁴¹ – Марта! Марта! – жаваб гана Реббиди*. – Вуна гзаф зегьметар чІугвазва, ваз гзаф кьайгьуяр ава. ⁴² КІанзавайди анжах са затІ я. Майрама вичиз виридалайни хьсан кар хкягьнава, ам адавай кьакьудни ийидач.

Дуьа авуникай

11 ¹ Садра са чкада Исади дуьаяр авурдалай кьулухъ, Адан тилмизрикай* сада лагьана:

– Я Ребби*! Ягья пайгьамбарди* вичин тилмизриз* дуьаяр ийиз гьикІ чирнатІа Вунани чаз гьакІ чира!

² – Дуьа ийидайла, куьне икІ лагь, – жаваб яз лагьана Исади.

– Буба*! Ви тІвар пак* хьурай!

Ви пачагьвилин вахт алуькрай!

³ Чаз кьезвай кап гьалал фу це Вуна чаз

гьар юкьуз.

⁴ Чи гунагьрилай гьил кьахчу, чнани чаз

буржлубурулай гьил кьахчузва эхир.

Чун синагьра твамир Вуна.

⁵ Ахпа Исади абуруз лагьана:

– Лугьун чна, кьуланфериз квекай сада дустунин патав фена, лугьуда: «Кьала, дуст кас, буржуна зав кьвед-пуд фу гице. ⁶ Рекьйяй зи дуст атана акъатнава, захъ адан вилик эцигдай затІни авач».

⁷АтГада кІвалин кѣняй адаз жаваб гана: «Зун инжик-лу ийимир, ракІарарни агалнава, аяларни захъ галаз къатканва; завай къарагъна вав фу вугуз жедач». ⁸За квез лугъзва: ада ваз дуствилелди фу тагуз хъайтІа, ви кІевивал акурла, адаз чара амукъдач. Ада, къарагъна, ваз лазим къван гуда.

⁹ Зани квез лугъзва:

тІалаба — квез гуда,

къекъуьгъ — квез жагъида,

рак гатут — квез ахъайда.

¹⁰ Гъар ни тІалабайтІа, гъада къачуда,

вуж къекъвейтІа, гъадаз жагъида,

ни рак гатайтІа, гъадаз рак ахъайда.

¹¹Хци балугъ це лагъайла, квекай гъич са бубадини балугъдин чкадал адан гъиле гъуьлягъ вугудац.

¹²Кака це лагъайла, какадин чкадал акъраб гудац.

¹³Куьн хътин писбуру чпин аялриз хъсан савкъватар гуз хъайила, Цавараллай Бубадивайни* Вичивай тІалабайдаз Пак Руьгъ* гуз жедачни мегер?

Иса ва Баал-Зевул

¹⁴Садра Исади лалдакай чІуру жин* хкудна. Жин* хка-тайла, лалдай чІал акъатна. Халкъ мягътел хъана. ¹⁵Са бязибуру лугъзвай:

— Жинерар* хкуддай къуват Ада жинеррин* кхилевай Баал-Зевулавай* къачузва.

¹⁶Муькуьбуру, Ам синагъ ийиз кІанз Цавараллайда-вай къалуриз жедай хътин аламатар ая лугъуз адавай тІалабзавай. ¹⁷Амма Исади, абурун рикІера авайдакай чиз, абуруз лагъана:

— Чеб чпиз акси кве патал пай хъйи пачагълугъ ичІи жеда; къал гъатай кІвални чІур жеда. ¹⁸ШейтІанни вич вичиз акси хъайитІа, адан пачагълугъди давам гъикІ гуда? Куьне лугъзва хьи, За жинерар* хкуддай къуват Баал-Зевулавай* къачузва. ¹⁹За а къуват Баал-Зевула-вай* къачузватІа, куь терефдарри ахътин къуват нивай

къачузва? Куь дуван ийидайбур гъабур хъурай! ²⁰ Куьне За жинерар* кхуддай къуват Аллагъдивай къачузва лагъайтІа, — им квел Аллагъди пачагъвал ийизва лагъай чІал жада. ²¹ Къуватлуда ва яракълуда вичин кІвал хуьз хъайила, адан мулк саламатвиле амукъда. ²² Амма ада-лай къуватлуди адал гъалиб хъайитІа, адавай вичин далу акалнавай яракъни къакъудда, адан эменнини тарашна тулкІ ийида. ²³ Захъ галаз сад туширди, ам Заз акси я; Зун галачиз кІватІайди гару тухуда.

Жин элкъвена хтун

²⁴ Жин* инсандикай хкечІайла, ам яд авачир баябан-да вичиз секин са чка жагъун тавурла, къекъезвез гъатда. «Жуван кІвализ хъфин кван», — лугъуда Ада. ²⁵ Элкъвена аниз хтайла, адаз анаг къакъажнаваз жагъида. ²⁶ Гъанлай ам фена, вичелайни бетер ирид маса жинни къачуна, вич кваз хъайи инсандиз гъахъ хъийида ва архайин жада. А жинерар* акатай инсандиз амайдалайни пис жада.

²⁷ И гафар лугъудайла, халкъдин арадай са дишегълиди ван алаз Исадиз гъарайна:

— Бахтавар я Вун хайи, Ваз нек гайи дишегъли!

²⁸ Амма Исади лагъана:

— ЯтІани, Аллагъдин чІалаз килигиз, Адан гафар къилиз акъудзавайбур а дишегълидилаини бахтавар я.

Юнус пайгъамбардин керемат

²⁹ Исадин патав мадни гзаф халкъ кІватІ жез хъана. Абурухъ элкъвена, Ада лагъана:

— Къенин несил гьикъван чІур хъанва! И несилди аламат тІалабзава, амма адаз Юнус пайгъамбардин* аламатдилай гъейри маса аламат аквадач. ³⁰ Ниневиядин* эгълийриз Юнус пайгъамбар* гьихътин ишара* хъанатІа, и несилдизни Инсандин Хва* гъахътин ишара* жада. ³¹ Къибле патан дишегъли-пачагъ чилин лап а къялай Сулейман* пачагъдин камаллу гафариз яб гуз атанай. И несилдиз Сулейман* пачагъдилаини

Чехидан гафарин ван къвезва. ЯтІани и несил Адаз акси экъечІзава. Гъвиляй Къияматдин юкъуз Къибле патан дишегъли-пачагъди и несилдин дуван аквада. ³² Юнус пайгъамбардин* насигъатриз яб гайи Ниневиядин* агъалияр чпи авур гунагърал пашман хъана. И несилди Юнусалайни* Чехидан насигъатриз яб гузва. ЯтІани и несил Адаз акси экъечІзава. Гъвиляй Къияматдин юкъуз Ниневиядин* агъалийри и несилдин дуван аквада.

Экв ва мичІивал

³³ Гъич садани куькІуърнавай шем чинебан чкада, я тахъайтІа, къапунин кІаник эцигдач. Ам, кІвализ гъахъзавайбуруз экв акун патал, шемергандал эцигда. ³⁴ Ви бедендин чирагъ вилер я; ви вилер сагъ хъайитІа, вун экуънив ацІана жада, ви вилер чІурузваз хъайитІа, вун мичІивиле гъатна жада. ³⁵ Килиг ви беденда авай экв мичІивал яз тахъурай! ³⁶ Ви беден экуъ ятІа ва адак гъич са чІулав лекени квачтІа, вун, чирагъди ишигълаван ийизвайди хъиз, михъиз экуъ жада.

Дуван

³⁷ Исади Вичин чирвилер гана куьтягъайдалай къулухъ, са фарисейди* Ам вичин кІвализ илифарна. Ада атана суфрадихъ Вичин чка къуна. ³⁸ Фу недалди Исади Вичин чин-гъил чуьхуьн тавурла, фарисей* лап мягътел хъана. ³⁹ Амма Реббиди* адаз лагъана:

– Куьне, фарисеяр*, куь къаб-къажахдин винел патар михъзаватІани*, куь къене авайди къанихвални писвал я. ⁴⁰ Эй, ахмакъар! Къен пад халкъ авунвайди гъа винел пад халкъ авурди тушни? ⁴¹ Къаб-къажажда авайди кесибриз пая – куьн вири патарихъай михъи* жада.

⁴² Гуж я квез хъанвайди, фарисеяр*, пурнийрилай, рейгъандилай ва гъар жуьредин векъер-къаларилай куьне харж гузва, амма эвелни-эвел авуна кІанзавай адалатлувални Аллагъ кІан хъун куьне рикІелай ракъурнава!

Авуна кІанзавай важиблу кар гъа им я, амма муькуь крарни рикЕлай ракърна виже къведач.

⁴³Гуж я квез хъанвайди, фарисеяр*, синаугра* аквадай чкаяр къунал куь рикІ ала, майданрални — квез куьн гуььрметдалди тебрикна кІанда.

⁴⁴Гуж я квез хъанвайди, куьн къилихъ къван галачир сурар хъиз я: инсанар ана сурар авайди тийижиз къе-къевезва.

⁴⁵Инал тавратдаррикай* сада Адаз лагъана:

— Муаллим! Вуна и гафаралди чи гуььгуьлрани эця-гъзава хьи!

⁴⁶Амма Исади лагъана:

— Квезни, тавратдарар*, хъанвайди гуж я: куьне халкъдин кІула диндин къайдайрин зурба парар твазва, амма а парарик куьне гъич тІубни кягъзавач. ⁴⁷Гуж я квез хъанвайди, куьне куь бубайри къейи пайгъамбарриз* гуьмбетар эцигзава. ⁴⁸Гъадалди куь бубайри авур чІуру крар дуьзбур я лугъуз куьне къул чІугвазва; абуру пайгъамбарар* къена, куьне а пайгъамбарриз* гуьмбетар эцигзава. ⁴⁹Гъавилай тушни Аллагъдин чІехи Камалди икІ лагъайди: «За абурун патав пайгъамбарарни* илчи-яр* ракърда; абурукай садбур абуру рекъида, муькуьбур хурук кутада». ⁵⁰⁻⁵¹Дуьнья халкъ авур чІавалай инихъ экъичнавай пайгъамбаррин* иви, Гъабилан* ивидилай гатІунна Аллагъдин КІвалинни* къурбангандин* ара-да къейи Зекеридин ивидал къведалди, За а несилдин вилерай хкида. Эхъ, лугъузва За квез, а несилдиз вичиз къевезвайди вичел агакъни ийида. ⁵²Гуж я квез хъанвайди, тавратдарар*: Аллагъдин сирерин ракІар ачухдай куьле-гар куьне куь гъиле къунва. Я куьн гъахъзавач, я гъахъиз кІанзавайбурузни куьне манийвал ийизва.

⁵³Иса анай экъечІайла, тавратдарарни* фарисеяр* гу-жуналди Адаз суалар гуз, Ам кІеве тваз кІанз, ⁵⁴Адан сивяй Ам тахсирлу ийиз жедай хътин гаф акъатдатІа лугъуз алахъзавай.

Никай мукъаят хъана кІанда

12 ¹Агъзурралди инсанар кІватІ хъана, сада сад чукъуызвай арада Исади сифтедай Вичин тилмизриз* лугъуз хъана:

– Фарисейрин* маядикай, яни абурал къве чин хъуникай мукъаят хъухъ! ²Ашкара тежедай гъич са затІни ва малум тежедай чинебан гъич са карни авайди туш. ³Гъаниз килигна буъркъвеба вуч куъне лагъанатІа, гъадан ван эквеба жеда ва кІвале куъне япал вуч лагъанатІа, гъадакай кІвалин чІередилай хабар акъатда.

⁴За квез, Зи дустариз, лугъузва: инсан ягъна рекъизвайбурукай кичІе жемир, къинилай гъейри абурулай маса кар алакъдач. ⁵Амма нихъай кичІе хъана кІандатІа, За квез лугъуда: къена жегъеннемдиз ракъурдай къуват авай анжах Садакай кичІе хъухъ. Эхъ, лугъузва За квез, гъа Гъадакай кичІе хъухъ.

⁶Вад нуъкІрен къимет къве къара пул тушни? НуъкІерикай садни Аллагъдин рикІелай фенвач. ⁷Куъ къилелни гъикъван чІарар алатІа гъисабнава; гъа икІ, квез кичІе жемир: куън нуъкІерилайни гзаф артух я.

⁸Лугъузва За квез: инсанрин вилик Зун ни ихтибарлудаказ къабулзаватІа, гъам Аллагъдин малаикрин вилик Инсандин Хцини* гъакІ къабулзава. ⁹Инсанрин вилик ни Зун вичиз чидач ва чир хъанани кІандач лагъайтІа, Аллагъдин малаикрин вилик Инсандин Хцини* адакай гъакІ лугъуда.

¹⁰Инсандин Хцикай* чІуру гаф лагъайтІа, лагъайдалайни гъил къахчуда; амма Пак Руьгъдикай* ни аси* гафар авуртІа, адалай гъил къахчудач.

¹¹Куън синагугриз*, гъакимрин ва гуж гвайбурун патав гъайила, абуруз гъикІ ва вуч жаваб гудатІа лугъуз къайгъудик жемир. ¹²Гъа чІавуз куъне вуч лагъана кІандатІа, гъам квез Пак Руьгъди* лугъуда.

Девлетлу ахмакъ

¹³Халкъдин арадай сада Исадиз лагъана:

– Муаллим! Зи стхадиз лагъ хьи, ада захъ галаз ирспай авурай.

¹⁴– Эй инсан, – лагъана Исади, – куь мал-мулк паюн, куь гъахъ-дуван авун Зи хиве тунвайди вуж я?

¹⁵– Килиг, – хълагъна Исади халкъдиз, – пулунихъ-деветдихъ къанихъ жемир, инсандин уьмуьр адан мал-деветдилай аслу жедач.

¹⁶Исади абуруз са къиса ахъайна:

– Са девлетлу инсандин никIи хъсан бегъер гъана.

¹⁷Адани вичи вичикди веревирдер авуна: «Вучда? Зи чилерин бегъер кIватIна хуьдай чка захъ авач». ¹⁸«Ингъе за вучдатIа аку, – фикирна ада, – жуван гъамбарханаяр чукIурна, гъабурулайни гегъенш чкаяр эцигда. Ана за жуван техил ва жувахъ авай-авачир вири хуьда. ¹⁹Жува жувазни лугъуда: Вуна ваз яргъалди ишлемишдай зурба няметар кIватIна: ял ягъа, неъ, хъухъ, кеф чIугу». ²⁰Амма Аллагъди адаз лагъана: «Эй ахмакъ! Къе йифиз ви чан къачуда; вуна кIватIнавай къванди нел гъалтда?» ²¹Аллагъ патал ваъ, вич патал девлет кIватIдайдан къилел гъа ихътин крар къведа.

Аллагъдин Пачагълугъ ва чилин къайгъуяр

²²Исади Вичин тилмизриз* лагъана:

– ИкI хъайила За квез лугъузва: вуч недатIа лугъуз жуван чан патал ва вуч алукидатIа лугъуз жуван беден патал къайгъуйрик жемир. ²³Чан недайдалай артух я, беденни – пекерилай. ²⁴КIвагъриз килиг: абуру я цазвач, я гуьзвач; абурухъ я цадай, я бегъер хуьдай чкаяр авач, амма Аллагъди абуруз тIуьн гузва. Квезни Аллагъди гуда! Куьн къушарилай артух тушни мегер? ²⁵Кат-галтуг авуналди квевай нивай жуван уьмуьр са сятдин хъайитIани артухариз жеда? ²⁶Гъа икI, квелай и гъвечIи кар хъайитIани алакьдachtIа, амайбурун къайгъу чIугун куьз герек я? ²⁷Бубуяр гьикI

экъечІзаватІа килиг: абуру я зегъмет чІугвзавач, я са затІ хразвач. Амма За квез лугъузва хьи, гъихъгин пекер алай Сулейман* пачагъни и цуькверикай садав гекъигиз хъун мумкин туш. ²⁸ Къе никІяй экъечІзавай ва пака* къулаз вегъидай векъни Аллагъди акІ чІагурзаватІа, Ада а векъ квелай артух чІагурзавани, эй иманда зайифбур! ²⁹ Гъа икІ, куьн вуч неда, я тахъайтІа вуч хъвада лугъуз, кат-гал-тугмир, я къайгъудикни жемир, ³⁰ тІуьнихъ-хъунихъ и дуьньяда галтугзавайбур мажусияр* я. Куь Бубадиз* ибур квез герек тирди чизва. ³¹ Гъавиляй куьне квез Аллагъди Пачагълугъ жагъура, амайди Ада квез кІукІни алаз гуда. ³² КичІе жемир, гъвечІи кІеретІ! Вучиз лагъайтІа квез Вичин Пачагълугъ гун куь Бубадин* къаст я.

³³ Жуван мулкар маса це ва садакъаяр пая. Гъадалди куьне квез цаварал куьгъне тежедай пулдин кисеяр ва куьтягъ тежедай хазинаяр гъазурда. Анра ам я чуьнуьхдай угъри, я недай гъуьчІ жедач. ³⁴ Куь девлет гъина аватІа, куь рикІни гъана жеда.

Ихтибар

³⁵ Куьн юкъвара чІулар туна куькІуьрнавай чирагъар гваз гъазур хъухъ. ³⁶ Куьн мехъерикай хтана кІанзавай чпин агъадал вил алай инсанриз ухшар хъухъ. Ам хтана рак гатанмазни адаз гъасятда рак ахъайда. ³⁷ Чпин агъа кІвализ хтайла, уях хъайи лукІар бахтавар я. За квез рикІивай лугъузва: агъади, вичин пекер дегишарна, абуруз суфрадихъ эверда ва гъардан патав къвез, абуруз къул-лугъда. ³⁸ ЛукІарин иесидиз, къуланфериз хтайлани, экв жедайла хтайлани абур уях яз жагъайтІа, а лукІар бахтавар я. ³⁹ Квез чидани, кІвалин иесидиз угъри къведай вахт чир хъанайтІа, ада уяхвал ийидай ва вичин кІвални атІуз тадачир. ⁴⁰ Куьнни гъазур яз хъухъ: гъич квез хабарни авачиз Инсандин Хва* хтана акъатда.

⁴¹ Гъа чІавуз Петруди Исадиз лагъана:

— Я Ребби*! И къиса Вуна чаз лугъузвайди яни, я тахъайтІа амайбурузни?

⁴² Реббидини* лагъана:

– Лугъун хьи, агъади вичин кІвалихъ гелкъвезвайбурун кьилел, абуруз вахтунда фу-яд гун патал, са кас эцигна. А кас вафалуди ва кьил авайди хъайитІа, ада вуч ийида?

⁴³ Агъа кІвализ хтайла, ам вичин хиве авай крарал маш-гъул яз жеда. Ахъгин кас бахтавар я. ⁴⁴ За квез рикІивай лугъузва хьи, адан агъади вичин вири мал-мулкунин кьиле а кас акъвазарда. ⁴⁵ А касди вичи вичик «Зи агъа мукъвара ахкъатдач» лагъана кІвалел алайбур гатаз, къадардилай артух нез, хъваз хъайитІа, ⁴⁶ а касдин агъади, гъич виливни теухъзвай са юкъуз, гъич фикирдизни гъиз тежедай чІавуз хтана, адаз векъи жаза гуда ва гъадазни иман гвачирбуруз хъиз гъа икІ ийида.

⁴⁷ Вичин агъадиз вуч кІанзаватІа чизвай, амма а кар тийизвай кас гзаф гатанни ийида. ⁴⁸ Вичин агъадин мурад тийижиз, саймазвилелди са чІуру кар авур лукІ тІимил гатада. Гъар низ гзаф ганватІа, гъадавай гзаф кІанни жеда; нив гзаф ихтибар вуганватІа, гъадавай гзаф тІалабни ийида.

Аксивал

⁴⁹ Зун чилел цІай куькІуьриз атанвайди я, ам гуж-лудаказ куькІвенвайтІа Заз кІандай! ⁵⁰ Заз жедай чІехи азабрин югъ вилик кума, а югъ атана алуькъдалди Зи рикІел залан пар жеда. ⁵¹ Квез Зун и дуьньядиз ислягъвал гваз атанвайди хъиз авани? Ваъ, Зун инсанар чара ийиз атанвайди я! ⁵² Гилад кІвале вад кас аваз хъайитІа, абур къве пай жеда: пуд къведаз акси жеда, къведни – пудаз. ⁵³ Буба хъиз акси жеда, хвани – бубадиз; диде рушаз акси жеда, рушни – дидедиз; къари вичин сусаз акси жеда, свасни – вичин къаридиз.

Ийидай кар гежел вегъимир

⁵⁴ Халкъдизни Исади лагъана:

– Рагъ экъечІзавай патай къвезвай циф акурла, куьне «марф къвада» лугъуда. Дуьз я. ⁵⁵ Къибле патай

гар акъатайла, куьне «гзаф чими жеда» лугъуда. Дуьз я. ⁵⁶Эй, кьве чин алайбур! Чилизни цавуз килигна гъихътин гъава жедатIа, квевай чириз жезва, бес гила гъихътин вахт атанватIа квевай къатIуз жезвачни?

⁵⁷Бес вучиз квевай куьн патал вуч хъун хъсан ятIа чириз жезвач? ⁵⁸Вахъ галаз гъужетарзавайди галаз вун дувандиз фидайла, жезмай къван адахъ галаз рекъе туьхкIуькI. АкI тахъайтIа, ада вун дуванбегдин патав тухуда, дуванбегдини вун дустагъчидин гъиле твада, дустагъчидини вун дустагъханадиз вегъида. ⁵⁹За ваз лугъузва: вал алай бурж эхиримжи чат кепекдал къведалди вахгун тавунмаз вун дустагъдай акъатдач.

Аллагъдин рекъиз татайтIа...

13 ¹Гъа вахтунда са бязибур Исадин патав атана ва Аллагъдин КIвале* къурбандар* ийизвай чIавуз Пилатан* эмирдалди ягъна къейи галилейвийрикай Адаз суьгъбетна. ²И кардин патахъай Исади лагъана:

– А инсанар амай галилейвийрилай гзаф гунагъар квайвиляй ягъна къенва лугъуз фикирзавани куьне? ³Ваъ, лугъузва За квез; куьне туба тавуртIа*, гъабур хъиз куьнни вири пуч жеда. ⁴Я тахъайтIа, куьне Силуамдин минарадик акатна къейи цIемуьжуьд касдик Ярусалимда яшамиш жезвай амай вирибурулайни гзаф тахсирар ква лагъана фикирзавани? ⁵Ваъ, лугъузва За квез; куьне туба тавуртIа*, гъабур хъиз куьнни вири пуч жеда.

⁶Ада абуруз и къисани ахъайна:

– Са касдихъ вичин ципицIлухда инжилдин тар хъана; тарцелай бегъер кIватIиз атайла, адаз затIни гъатнач. ⁷Ада ципицIбандиз лагъана: «Пуд йис я заз и таралай инжилар кIватIиз кIанз, амма заз адалай затIни жагъизвач. Вуна ам атIутI: гъавайда ада вучиз чил къазвайди я?» ⁸Амма ципицIбанди жаваб яз адаз лагъана: «Агъа, цIи ам за пер ягъна кьук кутадалди тур. ⁹Ада бегъер гъидатIа килигда чун; тагъайтIа, чна къведай йисуз ам атIуда».

Набут дишегъли сагъарун

¹⁰ Киш юкъуз* са синагугда* Исади чирвилер гузвай.
¹¹ Ана чѲуру жинди* цѲемуъжуъд йисан къене акѲажар-
навай са дишегъли авай, адавай дуъз акъвазиз жезвачир.
¹² Ам акунмазни, Исади адаз эверна:

– Вун ви начагъвеликай азад жезва.

¹³ ГъакѲ лагъана, Исади адал гъил эцигна*; дишегъли
гъасятда къарагъна дуъз хъхъана ва Аллагъдиз шукурар
ийиз эгечѲна.

¹⁴ Киш юкъуз* Исади а дишегъли сагъар хъвуна лугъуз,
синагугдин* къилевайда хъел кваз халкъдиз лагъана:

– Гъафтеда кѲвалахна кѲанзавайди ругуд югъ я; тѲала-
рикай сагъариз киш ваъ, маса йикъарикай са юкъуз ша.

¹⁵ – Къве чин алайбур! – жаваб яз лагъана Реббиди*. –
Киш юкъуз* куъне гъар сада жуван яц, я лам цурай акъудна
цел тухузвачни? ¹⁶ ЦѲемуъжуъд йисан къене ШейтѲанди
бедбахтвелик кутунвай Ибрагъман* и руш киш юкъуз*
вичин къзадикай хкудна кѲандачни?

¹⁷ Исади и гафар лагъайла, Адаз акси тир инсанриз
регъуъ жезвай, амай халкъди Адан аламатдин крарал
шадвилер ийизвай.

Финдин твар

¹⁸ Исади лагъана:

– Аллагъдин пачагъвал куъз ухшар я ва Ам куъв ге-
къигиз жеда? ¹⁹ Ам инсанди вичин сала цайи финдин
тварциз ухшар я: ам экъечѲна, адакай еке тар хъана,
къушарини адан хилерал мукар ийида.

²⁰ Исади давамарна:

– Аллагъдин пачагъвал куъв гекъигиз жеда? ²¹ Ам ди-
шегълиди цѲуд киле¹ гъуъруък кутур гъвардиз ухшар я,
ам кутунмазни тини атана.

¹ 13:21 10 киле – 25 килограмм жезва.

Иса Ярусалимдиз фин

²² Иса Ярусалимдиз фидайла, рекъе гьалтзавай шегьер-ра ва хуърера Ада чирвилер гуз хъана.

²³ Са инсанди Исадиз лагъана:

— Я Ребби*! Тимил инсанар къутармиш жеда лугъудай гафар гъахъбур яни?

Адани абуруз жаваб яз лагъана:

²⁴ — Аллагъдин Пачагълугъдиз* рехъ ачухзавай гуьтлуъ варарай физ алахъ, — жаваб гана Ада. — За квез лугъузва, гзафбур а варарай физ алахъда, амма абурувай анай экъечиз жедач. ²⁵ КИвалин иесиди къарагъна рак агалайла, куьн къецел амукъда. Куьне: «Я Агъа! Я Агъа! Чаз рак ахъая», — лугъуз, варар гатаз жеда. Амма Ада квез жаваб гуда: «Куьн гъинай я? Заз куьн чидач». ²⁶ Гъа вахтунда куьне лугъуда: «Чун Вахъ галаз фу-яд тлуърбур я, чи куьчейрани Вуна чирвилер гайиди я». ²⁷ Амма Реббиди* лугъуда: «За квез лугъузва: куьн гъинай ятга, Заз куьн чидач. Залай алат, адалатсуз крар ийизвайбур». ²⁸ Квез Аллагъдин Пачагълугъда* Ибрагъм*, Исакъ*, Якъуб* ва амай вири пайгъамбарар* аваз акурла, аниз ахъай тавуна къецел амукъайла, куьне сасни регъведа, шел-хвални ийида. ²⁹ РагъэкъечИдай патайни рагъакИдай патай, кефер патайни къибле патай атана, инсанри Аллагъдин Пачагълугъда* межлисда чпиз чкаяр къада. ³⁰ Исятда агъада авайбурукай са бязибур вине жеда, исятда вине авайбурукай са бязибур — агъада.

³¹ Гъа и члавуз са шумуд фарисей* атана, абуру Исадиз лагъана:

— Ахлад, и чкадай экъечИ: Гъирудаз* Вун рекъиз КИанзава.

³² — Фена а сикИрез лагъ хьи, — лагъана Исади, — къени пака* За инсанрикай жинерар* хкудда ва азарлубур сагъар хъийида, пуд лагъай юкъуз За Зи крар куьтыгъда.

³³ Амма къени, пакани*, галай юкъузни Зун Зи рекъе хъун лазим я, вучиз лагъайтга Ярусалимдилай гъейри маса чкада пайгъамбардивай* ажал къабулиз жедач.

³⁴Эй Ярусалим, Ярусалим! Пайгъамбарар* кърмишдай шегър! Аллагди ракърнавайбуру къванцин хура твадай шегър! Вечре вичин цицѳибар кѳватѳна лувак кутадаиди хъиз, шумудра Зун ви балаяр кѳватѳиз алахънай! Амма квез кѳан хъаначир! ³⁵Килиг, куь ичѳи макан За квез тазва. Куьне: «Реббидин* тѳварцѳелай къвезвайдаз шукур хъурай!» лугъудай вахт къведалди, квез Зун ахквадач.

Мад са аламат

14 ¹Са киш юкъуз* Иса, фарисейрин* къиле авайдахъ галаз фу тѳуьн патал, адан кѳвализ фейила, ана авайбуру Адалай вил алуд тийиз хъана. ²Исадин вилик беден яд акатунин азарди къунвай са кас ацукънавай. ³И арада Исади тавратдарривайни* фарисейривай*: «Киш юкъуз* сагър хъувун дуьз яни-тушни», — лагъана хабар къуна. ⁴Абуру сивяй са гафни акъуднач. Исади гъил хкѳуна а кас сагърна ва адаз кѳвализ хъфидай ихтияр гана. ⁵Ахпа Исади инал алайбурувай жузуна:

— Куь хва, я тахъайтѳа яц къуйдиз аватайтѳа, куьне, киш юкъузни* килиг тавуна, ам анай гъасятда акъуддачни?

⁶Абурувай жаваб гуз хъанач.

Насигъат

⁷Кѳвализ эвернавайбуру къвез хъсан чкъаяр хкъягъиз ацукъиз акурла, Исади абуруз къиса ахъайна:

⁸— Ваз мехъерин межлисдиз эверайла, фена хъсан чка къаз алахъмир, валайни машгър касдиз эвернаваз хъун мумкин я. ⁹Ам атайла, ваз кѳвализ эверайда: «И чкадал и кас ацукърай», — лугъун мумкин я. Гъакѳ хъайила, беябур хъана, вун фена лап гъа ракѳарив гвай чкадал ацукъуниз мажбур жеда. ¹⁰Амма ваз са межлисдиз ша лагъайла, жув фена гъа ракѳарив ацукъ. Гъа чѳавуз иесиди ваз: «Я дуст, акѳ жедач, фена вини къиле ацукъ», — лугъуда. Гъакѳ хъайила, ацукънавайбурун виликни ваз хатур-гъуьрмет жеда. ¹¹Гър ни вичи вич вине къуртѳа, гъам агъуз вегъида, вичи вич агъуз къурди виниз акъудда.

¹² Вич илифарай фарисейдиз* Исади мад лагъана:

– Мугъманвиллиз эверайла, вуна ви дустариз, стхай-риз, ви мукъвабуруз, ви девлетлу къуншийриз эвермир: абуру вунни илифар хыйида ва куьн къилерихъ къил хъжеда. ¹³ Амма вуна эвердайла, эвелни эвел элкъвена ваз хгудай шей авачир къекъверагриз, набутбуруз, къецИбуруз, буьркъуьбуруз ша лагъ. ¹⁴ Гъадалди вун бахт-вар жеда. Муъмин* тир вири инсанрал чан хтайла*, ваз Аллагъди хгуда.

¹⁵ И гафарин ван хъайила, Исадихъ галаз ацукънавай-бурукай сада лагъана:

– Аллагъдин Пачагълугъда* ни фу тУьртIа, гъам бах-тавар я.

¹⁶ Исади жаваб яз лагъана:

– Са инсанди зурба межлис кутуна гзафбуруз эвернай. ¹⁷ ТУьн-хъун ийидай вахт хъайила, ада вичи ша лагъан-вайбуруз: «Вири гъазур хъанва, буюр» лугъуз, вичин лукI ракъурна. ¹⁸ Амма эвернавайбур, гаф-чIал сад авунвайди хъиз, гъар жуьредин багънаяр акъудиз эгечIна. Сада адаз «Зун къачунвай чилиз килигиз фин лазим я; ваз тавакъу ийида, закай кефи хамир», – лагъана. ¹⁹ Муькуьда лагъана: «За вад жуьт яцар къачунва, зун абуру цана чеб гъикI тухудатIа чириз физва; ваз тавакъу ийида, залай гъил къахчу». ²⁰ Пуд лагъайда лагъана: «Зун эвленмиш хъан-ва, гъакI хъайила завай къвез жедач». ²¹ ЛукIрани хтана, вичин агъадиз хъайи-хъайивал ахъайна. КIвалин иеси-диз хъел атана: «Гъерекатна, – лагъана лукIраз, – фена шегъердин куьчейрайни ккIарай къекъверагар, набутар, буьркъуьбурни къецИбур галаз хъша». ²² Са герендилай, лукIра хтана: «Я Агъа! – лагъана. – Ви тапшуругъ къи-лиз акъудна, суфрадихъ чкаяр мад ама». ²³ «Рекъерайни жигъиррай алад, – лагъана агъади, – зи кIвал ацIун патал, абур гъанрайни галаз хъша. ²⁴ За ваз лугъузва хъи, за эверна татайбуру зи фу недач!»

Тилмизвилин кѳимет

²⁵ Исадихъ галаз гзаф инсанар физвай. Ада абурухъ элкѳвена лагѳана:

²⁶ — Зи патав кѳвезвайда вичин бубадилайни диде-
лай, папалайни аялдилай, стхайрилайни вахарилай ва
вичин чандилайни гѳил кѳачуна кѳвезвачтѳа, адакай Зи
тилмиз* жедач. ²⁷ Вуж Вичин азабрин хаш кѳулаз ягѳ-
на, Захъ галаз кѳвезвачтѳа, гѳадакай Зи тилмиз* жедач.
²⁸ Квекай садаз минара эцигиз кѳан хѳайитѳа, сифте ада
минарадин кѳимет, ахпа жувахъ авай такѳатар гѳи-
сабдачни мегер? ²⁹ Минарадин бине кутуна, ам эцигна
куѳтягѳиз тахѳайтѳа, ам акур вирибур а касдал хѳуѳреда,
³⁰ «И инсандивай бине кутунвай минара эцигна куѳтя-
гѳиз хѳанач», — лугѳуда. ³¹ Я тахѳайтѳа, маса пачагѳдин
аксиниз дяве ийиз экѳечѳзавай пачагѳди аѳуцѳна, цѳуд
агѳзур кас галаз вичивай кѳад агѳзур аскер галаз кѳвез-
вай пачагѳдин хура акѳвазиз жедани лагѳана, сифте ве-
ревирдер авун лазим я. ³² Адаз вичивай адан хура акѳваз
тежедай чѳал чир хѳайитѳа, ада, ам яргѳа амаз, ислягѳ-
вилин шартѳарикай меслят авун паталди, адан кѳилив
вичин векилар ракѳурда. ³³ Куѳнни гѳакѳ я, куѳне квехъ
авай-авачирдалай гѳил кѳачунвачтѳа, квекай садакайни
Зи тилмиз* жедач.

³⁴ Кѳел хѳсан шей я; кѳелен ери квахѳайтѳа, адаз гѳикѳ
дад хѳуз жеда? ³⁵ Ам чил миянар ийизни виже кѳведач;
ам гѳакѳ гадарна тада. Нихъ ван кѳведай япар аватѳа,
гѳадаз ван атурай!

Исади квахѳайди жагѳурун

15 ¹ Исадиз яб гун патал, харж кѳватѳдайбурни* гу-
нагѳкарар вири атана кѳватѳ хѳанвай. ² Фарисей-
рини* тавратдарри* наразивал авуна:

— Ам гунагѳкаррихъ галаз алагѳ-салагѳда ава, гѳатта
абурухъ галаз санал аѳуцѳна фуни незва.

³ И чѳавуз Исади ихѳтин кѳьса ахѳайна:

⁴— Виш хипекай сад квахъайла, къудкъанни цІекІуъд хеб баябанда туна, гъа квахъай садахъ къекъвез квекай вуж фидач? Хеб жагъун тавунмаз вуж элкъвена хкведа?

⁵ Жагъайла, хеб шадвилелди къуьнерал вегъена хкида.

⁶ КІвализ хтайла, ада дустаризни къуншийриз эверна лугъуда: «Куьнени захъ галаз шадвал ая, заз зи квахъай хеб жагъун хъувуна». ⁷ Идалди За квез лугъузва хьи, къудкъанни цІекІуъд михьи касдилай са гунагъкарди туба авун* цавар патал чІехи шадвал ая.

⁸ Я тахъайтІа, цІуд гимишдин пул авай са дишегъли къачун, пуларикай сад адавай квахъайтІа, гъам жагъидалди шемни куькІуьрна ам кІвал шуткуниз, мукъуфдалди кІвалин са-са пІипІ тирвал къекъвез жедачни мегер? ⁹ Ам жагъайла, дустаризни къуншийриз эверна ада лугъуда: «Куьнни захъ галаз шад хъухъ, квахъай пул заз жагъун хъувуна». ¹⁰ Гъа икІ, лугъузва За квез, туба авур* са гунагъкар акуртІани, Аллагъдин малаикриз хвеши жеда.

Квахънавай хва

¹¹ Исади мад лагъана:

— Са касдихъ къве хва авай.

¹² Абурукай гъвечІида бубадиз лагъана: «Я буба! Ви эменнидикай зал гьалтзавай пай зав вахце».

Бубадини эменни рухвайрин арада пайна. ¹³ Са къадар йикъар фейила, гъвечІи хва вичин шейэр кІватІна, яргъал чкайриз фена. Гъанра ада, кефер чІугваз, вичихъ авай мал-девет гарал вегъена. ¹⁴ Ада вичихъ авай-авачирди руфунай авадарна куьтягъайла, а вилаятда зурба каш гъатна. Ам кІеве гъатна. ¹⁵ Ам фена кІвалах це лугъуз а вилаятдин са касдал алахъна, адани ам вичин вакІар хуъз чуьлдиз ракъурна. ¹⁶ Ам вакІари незвай емдалдини руфун ацІуриз гъазур тир, амма адаз гъам гудайдини авачир.

¹⁷ Къили ван авурла, ада вичи вичикди лагъана: «Зи бубадихъ гъакъидалди кІвалахзавайбур гъикъван аватІани, абур вири тухни я ва недайди абуруз амукъни ийизва, амма зун ина гишила рекъизва! ¹⁸ Бубадин патав хъфида.

„Чан буба! — лугьуда за. — Зун цаварин ва ви вилик гунагькар я, ¹⁹гила зун ви хва я лагьай тІварцІиз лайихлу туш. Ваз минет хьурай, буба, зунни ваз кІвалахзавайбурун арадиз къабула“».

²⁰Ам къарагьна вичин бубадин патав хьфена. Бубадиз ам гьеле яргьа амаз акурла, адаз хцин язух атана; бубади, чукурна фена хцин гардан къуна, адаз теменар гана.

²¹«Чан буба! — лагьана хци. — Зун цаварин ва ви вилик гунагькар я, ви хва я лугьудай тІварцІизни зун лайихлу туш».

²²Амма бубади вичин лукІариз лагьана: «Лап хьсан пекер гьана адал алуки, адан тупІухь акалдай тупІални гьваш, алукидай кІвачин къапарни, ²³хвенвай данани гьана тукІукІ. Нез, хьваз шадвилер ийида чна: ²⁴зи и хва къенвай, гила адал чан хтанва*, ам завай квахьнавай, гила ам заз жагьун хьувунва». Абур шадвилер ийиз эгечІна.

²⁵Чехи хва, лагьайтІа, никІе авай; ам хтана кІвализ ахгакъайла, адаз манийрин ва инсанри къуьлер ийизвай ванер атана. ²⁶Ада кІвалевайбурукай садаз эверна, адавай хабар къуна: «Іна вуч хьанва?» ²⁷«Ви стха хтанва, — жаваб гана адаз, — хва сагь-саламат яз акур ви бубадини хвенвай дана тукІунва».

²⁸Стхадиз хьел атана кІвализ хквез кІан хьанач. Бубади, кІваляй экьечІна, адаз хьша лагьана. ²⁹Амма ада бубадиз жаваб гана: «Икъван гагьди за ваз къуллугь ийиз, за ви гафунал гаф эцигайди туш, амма вуна заз, жуван дустарихь галаз кефер чІугун патал, гьич баціни гаьйиди туш. ³⁰Гьина ятІани гьатнавай ва дишегьлийрихь галаз ви эменни гаралай авур ви и хва хтайла, вуна адаз хвенвай дана тукІуна». ³¹«Чан хва! — лагьана бубади. — Вун гьамиша захь гала, захь авай-авачирдини вири види я. ³²Ви стха хтай чІавуз шадвал тавуна гьикІ акьвазда?! Икъван чІавалди ам къенвай, гила — чан хтанва*. Ам квахьнавай, гила — жагьун хьувунва».

Сад хьиз къуллугъиз жедач

16 ¹Исади Вичин тилмизриз* лагъана: — Са инсан девлетлу тир, адахъни кІвалин ма-йишатдин кълел алайди авай; ада кІвалин эменни ва-ра-зара ийизва лугъуз са ни ятІани девлетлудаз хабарнай.

²Девлетлуда адаз эверна, лагъана: «Заз вакай чІуру хабарар къвезва. Абур вуч ванер я? Жуван кІвалахдин гъахъ-гъисаб авуна, зи патав гъваш. За вун къуллугъди-лай алудзава».

³КІвалин-йикъан кълеллайдани вичи вичикди ла-гъана: «Гила за вуч ийида? Зи агъади зун къуллугъдилаи алудзава. Залан кІвалахдив зун вердиш туш, це лугъуз физни заз регъуьда. ⁴КІвалахдилаи алудайла, масадбуру зун чпин кІвалера къабулун патал, за вуч ийида? Агъан, заз чир хъана».

⁵Ада вичин агъадин буржар алайбуруз са-садаз къл-ди-кълди эвериз хъана. «Вал зи агъадин гъикъван бурж ала?» — лугъуз сад лагъайдавай хабар къуна. ⁶«Гъеридин виш уьлчме¹ алама», — жаваб гана ада. «Жуван буржу-нин куьгъне чар къахчуна, тадиз яхцІурни цІуд уьлчме лагъана цІийи чар кхъихъ», — лагъана кІвалин-йикъан кълеллайда.

⁷Ахпа муькуьдаз эверна, лагъана: «Вун гъикъван бур-жлу я?» «ЦІуд агъзур киле¹¹ къуьл», — жаваб гана ада. Адазни лагъана: «Жуван буржунин куьгъне чар къахчуна муьжуьд агъзур лагъана цІийиди кхъихъ».

⁸Ахпа агъади, крар бажарагълувилелди авуна лугъуз, кІвалин-йикъан кълеллай ламатІдин тариф авуна. Ри-кІивайни, Аллагъдин экуьнин веледри чпин крарай къл акъудзавайдалай и дуьньядин инсанри а крарай къл акъуллувилелди акъудзава. ⁹За квез лугъузва: и гъахъ авачир дуьньяда къазанмишай девлетрин куьмекдалди

¹ 16:6 100 уьлчме — 3500 литр жезва.

¹¹ 16:7 10000 киле — 30000 килограмм къван жезва.

куъне квез дустар жагъура. Куъне гъакI ийиз хъайитIа, пул виляй аватайла, куън хушвилелди даим дуъньядин кIвалера къабулда. ¹⁰ГъвечIи карда вафалуди чIехи крарани вафалу жеда, гъвечIи карда вафасузди чIехи крарани вафасузди жеда. ¹¹Куъне куъ девлетар чIуру рекъералди къазанмишнаватIа, чпин гъалалбур квел ни ихтибарда? ¹²Квевай чарадан девлет хуъз хъаначтIа, куъ девлет квез ни гуда? ¹³Гъич са нуъкердивайни къве агъадиз къуллугъ ийиз жедач: абурукай сад кIан хъайитIа, муъкуъди такIан жеда; садаз вафалу хъайитIа, муъкуъдаз жедач. Аллагъ-дизни пулуниз квевай сад хъиз къуллугъ ийиз жедач.

Лазаракъй къиса

¹⁴И гафар пулунал рикI алай фарисейризни* ван хъана, абур Исадал хъуърезвай.

¹⁵Ада абуруз лагъана:

— Куъне куън инсанрин вилик миxъи ксар хъиз къалурзава, амма Аллагъдиз куъ рикIера авайдакай хабар ава: инсанри къиметлу я лугъузвай затI Аллагъдин вилерай муртад затI я. ¹⁶Ягъядилай* вилик Къанунни* авай, пайгъамбарарни*. Адалай къулухъ Аллагъдин пачагъвилекай Шад Хабар* гуз хъана. Гзафбур, чпин вири къуватар эцигна, Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъиз алахъзава. ¹⁷Цавни чил квахъун мумкин я, амма Къанундин* лап гъвечIи са цIарни къуватдай аватдач. ¹⁸Вичин папахъ галаз чара хъана маса паб гъизвай гъар сада зинавал* ийизва; масада рахкурнавай паб гъизвайдани зинавал* ийизва.

¹⁹Са девлетлу инсан хъана. Ада, вичел пачагъдин хътин чIагай пекер алукииз, гъар юкъуз кIандайвал кефер чIугваз хъана. ²⁰Михъиз каради къунвай Лазар лугъудай са къекъвераг адан варарин кIане аваз хъана. ²¹Девлетлудан суфрадилай амуъкай кIусар вичел мус гъалтдатIа лугъуз, ам вил алаз жедай. КицIерини къвез адан карариз мез гудай. ²²Ам къейила, малаикри къачуна, ам Ибрагъиман* патав тухвана. Девлетлуди къена, ам кучукуна. ²³Жегъеннемда азабрик кваз, девлетлуда

вилер хкажайла, яргъай хъиз адаз Ибрагъим* ва адан патавни Лазар акуна.

²⁴ «Я Ибрагъим* буба! — гъарай галаз лагъана ада. — Заз регъим ая, зун кана кармаш жезва. Вуна зи патав Лазар ракъура, ада вичин туплун кIвенкIв кьежирна зи мецивай гуьцIрай». ²⁵ Амма Ибрагъима* лагъана: «Я хва! Вуна рикIел хкваш хьи, дуьньяда ваз жезмай къван кефер хъана, амма Лазараз анжах писвилер акуна. Гила адаз ина теселли жагъида, вун — азабрик. ²⁶ Адалайни гъейри куьнни чи арада ахътин кIан квачир дагъар ава хьи, инай куь патаз кIан хъайибурувай экъечIиз жедач ва а патайни и патаз къвез жедач». ²⁷ «За ваз минетзава, буба, — лагъана девлетлуда, — вуна Лазар зи бубадин кIвализ ракъура, ²⁸ ана захъ вад стха ама. Ада абуруз зурба азаб-азият авай и жегъеннемдикай хабар гурай, гъабур хъайитIани иниз акъат тавурай». ²⁹ «Абурухъ ана Мусадин* ва пайгъамбаррин* ктабар ава, — лагъана Ибрагъима*, — къуй абуру ана кхъенвайдал амал авурай». ³⁰ «Ваъ, Ибрагъим* буба! — лагъана девлетлуда. — Абурун къилив кьейибурукай сад фейитIа, абур Аллагъдин рекъиз хкведа». ³¹ «Абур Мусадинни* амай пайгъамбаррин* чIалахъ жезвачIа, — лагъана Ибрагъима*, — кьейидалай къулухъ чан хтанвай* са вуж ятIани абурун патав атайла, абур чIалахъ жедач».

Исади тилмизриз гъил къахчуз чирун

17 ¹ Исади Вичин тилмизриз* лагъана: — Инсан рекъяй акъуддай затIар дуьньяда тахъун мумкин туш, амма абур ни арадал гъизватIа, гъадаз мусибат жеда. ² ГъакIан гъвечIи инсанрикай сад рекъяй акъудзавай кас гарданда регъуьн къван туна гъуьлуьз вегъейтIа, хъсан я. ³ Мукъаят хъухъ, ви стхади гунагъ жедай са кар авуртIа, вуна адаз туьнбуьгъ ая. Ада мад ахътин кар хъийидач лагъайтIа, вуна адалай гъил къахчу. ⁴ Ада йикъа иридра гунагъ крар авуртIа ва иридрани мад ахътин крар хъийидач лагъайтIа, вуна адалай гъил къахчу.

Имандикай

⁵ Илчийри* Реббидиз* лагъана:

– Чи иман артухра!

⁶ Реббиди* лагъана:

– Квехъ финдин твар къванни са гъвечи иман аватла, тутун тараз куъне «Жуван дувуларни къяхчуна фена гъульуз гъахъ», – лагъайтла, ам куъ члалаз килигда.

⁷ Цан цазвай, я тахъайтла куъ малар хуъзвай къуллугъчи элкъвена хтайла, квевай нивай адаз: «Тадиз хъша, суфрадихъ ацукъ», – лугъуз жада? ⁸ Акси яз, куъне адаз «Вуна заз нянин тлуън гъазура, за тлуън-хъун ийидалди жуван пекер дегишарна захъ гелкъуьгъ, ахпа жувани неъ», – лугъудачни?

⁹ Вичин буйругъ къилиз акъудна лагъана ада а къуллугъчидиз чухсагъул лугъудани? Бажагъат. ¹⁰ Куънни гъакІ я, квез ганвай буйругъ къилиз акъуддайла, лагъ: «Чун гъакІан лукІар я, чна анжах чаз гайи буйругъ къилиз акъудна».

Жузам азар квайбур сагъарун

¹¹ Садра Иса, Самариятдинни* Галилейдин* сергъят къуна, Ярусалимдиз физвай. ¹² Ам са хуъруьз гъахъдайла, Адан вилик жузам* азар квай цІуд кас атана, са тІимил къерехда хъиз акъвазна. ¹³ Абуру гъарайна лагъана:

– Иса! Муаллим! Чаз регъим ая!

¹⁴ Абур акурвалди, Исади лагъана:

– Алад, фена куън хахамриз* къалура.

Фидай рекъе абур жузамдикай* михъи* хъана. ¹⁵ Абурукай сад, вич сагъ хъхъана акурди, элкъвена хтана. Ада ван алаз Аллагъдиз шукурар авуна. ¹⁶ Ам Исадин кІвачерик ярх хъана, адаз «вун сагърай» лагъана. А кас чувуд* ваъ, самариятви* тир.

¹⁷ Исади адавай хабар къуна:

– Бес амайбур гъикІ хъана, абур дири хъхъанвачни? Амай кІуьд кас гъинава? ¹⁸ И самариятвидилай*

гъейри Аллагъдиз шукурар ийиз вучиз абурукай садни хтанач? ¹⁹ Къарагъ, вач, ви иманди вун къутармишна.

Цайлапан хъиз

²⁰ Садра фарисейри* Аллагъдин пачагъвилин вахт мус алукъда лагъана хабар къурла, Исади жаваб ганай:

– Аллагъдин пачагъвилин вахт вилериз аквадай жуь-реда алукъдач, ²¹ я квез: «Ингъе, им Аллагъдин пачагъвал я», я тахъайтІа: «Килиг, ана авайди Аллагъдин пачагъвал я» лагъана Адакай хабарни гудач. Ингъе, Аллагъдин пачагъвал куь арада авайди я.

²² Ада тилмизриз* мад хълагъна:

– Йикъар къведа хъи, Инсандин Хцин* баркаллу-вилин са югъ хъайитІани квез акваз кІан жеда, амма ам квез аквадач. ²³ Квез садбуру: «Ингъе, Инсандин Хва* ина ава», – лугъуда. Муькуьбуру: «Ангъе, Ам ана ава», – лугъуда. Куьн абурун гуьгъуьна гъатмир, я абуру къалурзавай патазни фимир. ²⁴ Цавун са патай ягъайла муькуь пад ишигълавандай цайлапан хъиз, Инсандин Хва* атана акъатда. ²⁵ Амма сифте Инсандин Хцикай* и несилдин инсанри къил къакъудда, Ам гзаф азиат-рик акатун лазим я. ²⁶ Нуьгъан* девирда гъикІ хъанатІа, Инсандин Хва* элкъвена хтай девирдани гъакІ жеда: ²⁷ Нуьгъан* девирда ам гимидиз гъахъ тавунмаз вирибуру незвай, хъвазвай, папар гъизвай, гъуьлуьз физвай, амма дуьньядал яд акъалтна – вири терг хъана. ²⁸ Гъа икІ Лутан* девирдани вирида незвай, хъвазвай, къачузвай, маса гузвай, тарар-тумар цазвай, дараматар эцигзавай. ²⁹ Амма Лут* Садумдай* экъечІай юкъуз, Садумдал* цавай цайни гугурт квай марф къвана. ³⁰ Инсандин Хва* пайда хъайи юкъузни гъакІ жеда. ³¹ Гъа юкъуз кІвалин чѳередал вуж хъайитІа, ам кІвале авай шейѳэр къахчуз ѳевичІ тавурай; вуж чуьлда аваз хъайитІа, ам элкъвена кІвализ хтун тавурай. ³² Лутан* папан къилел атай мусибат рикІел хкваш. ³³ Вуж вичин чан хуьз алахъзаватІа, адавай ам къакъудда, ни вичин уьмуьрдилай гъил къачуртІа,

адан чан сагъни жада. ³⁴ За квез лугъзува: гъа йифиз къвед са месик жада: абурукай сад къахчуда, муькуьди тада. ³⁵⁻³⁶ Къве дишегълиди са регъве техил регъведа: абурукай сад къахчуда, муькуьди тада.

³⁷ Исади лагъай и гафариз яб гайидалай къулухъ тилмизри* Адавай хабар къуна:

– А крар гъина хъун лазим я?

– Гъинал леш алатІа, – жаваб гана Ада, – гъанал къузгъунарни кІватІ жада.

Адалатсуз дуванбегдикай къиса

18 ¹ Ахпа Исади Вичин тилмизриз* умуд квадар тауна гъамиша дуьаяр авуникай са къиса ахъайна:

² – Са шегъерда са дуванбег авай, адаз я Аллагъдикай кичІедачир, я инсанрикай регъуьдачир. ³ Гъа шегъерда са хендеда яшамиш жезвай. Дуванбегдин патав къвез ада лугъзувай: «Дуванда уна зи пад хуьх».

⁴ Амма адаз дишегълидин пад хуьз кІан тийиз гъаф вахт тир. Садра дуванбегди вичи вичикди лагъана: «Заз Аллагъдихъай кичІедачІани, инсанрихъай регъуьдачІани, ⁵ и дишегълиди зун секинз тун тавуниз килигна, мад ам зи патав тахтун патал, за адаз са куьмекда».

⁶ Реббидини* лагъана:

– И адалатсуз дуванбегди вуч лугъзуватІа килиг! ⁷ Мегер Аллагъ Вичи хкъягъайбурун, Вичиз юкъуз-йифиз ялварзавайбурун патал жедачни? Ада абуруз гудай куьмек энгелардани мегер? ⁸ За квез лугъзува: Аллагъди тадиз абурун пад къада. ГъакІ ятІани, Инсандин Хва* элкъвена хтайла, яраб Адаз чилел иман жагъин хъийидатІа?

Фарисей ва харж кІватІдайди

⁹ Чеб муьмин* инсанар яз гъисабзавай, масабур кваз такъазвай ксариз Исади агъадихъ галай къиса ахъайна:

¹⁰ – Къве инсан дуьаяр ийиз Аллагъдин КІвализ* гъахъна. Абурукай сад фарисей* тир, муькуьдини – харж кІватІдайди*.

¹¹Фарисейди* дуьа ийидайла, вичи вичикди лагъана: «Я Аллагъ! Ваз шукур хъуй, зун амай вири инсанар хътинди туш: зун чапхунчийрикай, гунагъкаррикай, зиначийрикай ва и харж кІватІзавай* хътиндини туш. ¹²За гъафтеда къведра сив хуьзва* ва гъилиз къвезвайдан цІудакай са пайни за Аллагъдин КІвализ* гузва».

¹³Харж кІватІзавайда* фарисейдивай* яргъал акъ-вазна, вилер хкаждай жуьрэт авачиз, вичин хур гатаз, лагъана: «Я Аллагъ! Зун гунагъкар я, залай гъил къахчу! Мергъемер ая!»

¹⁴За квез лугъузва хьи, фарисей* ваь, гъа и харж кІватІзавай инсан* дуьа авурдалай къулухъ вичин кІвализ Аллагъдин вилик гъахъ яз хъфена. Гъар ни вичи вичине къуртІа, гъам агъуз вегъида, вичи вич агъуз къурди виниз акъудда.

Аялриз хийир-дуьа

¹⁵Исадин патав, Ада кап алтадун патал, аяларни гъидай, амма тилмизри* абур адав гатІунарзавачир. ¹⁶Исади Вичин тилмизриз* эверна, лагъана:

— Аялар Зи патав атурай, куьне абуруз манийвилер ийимир, вучиз лагъайтІа Аллагъдин Пачагълугъ* гъахътинбурунди я. ¹⁷За квез рикІивай лугъузва: ни Аллагъдин Пачагълугъ* аялди хъиз къабул тавуртІа, ам аниз акъатдач.

Девлетлу жегъил

¹⁸Гъакимрикай сада хабар къуна:

— Хъсан Муаллим! Эбеди уьмуьрдин* иеси хъун патал, за вуч авун лазим я?

¹⁹— Буна Заз хъсанди вучиз лугъузва? — жаваб гана Исади. — Аллагъдилай гъейри садни хъсанди туш. ²⁰Ваз Аллагъдин тІалабунар чида: «Зинавал* ийимир; ягъна рекъимир; чуьнуьхмир; тапан шагъидвал ийимир; жуван диде-бубадиз гъуьрмет-хатур ая».

²¹— За вири а тІалабунрал жуван жегъил чІавалай амал ийизва, — лагъана ада.

²² И гафарин ван хъайи Исади лагъана:

– Ваз кимизвайди са кар я: фена вахъ вуч аватIа, маса гана, кесибриз пай ая, гъа чIавуз вахъ цавара хазинаяр жеда. ГъакI авурла, Захъ галаз ша.

²³ И гафарилай къулухъ адан кефияр чIур хъана, вучиз лагъайтIа ам лап девлетлу тир.

²⁴ И гъал акур Исади адаз лагъана:

– Девлет авайбуруз Аллагъдин Пачагълугъдиз* фин акъван четин я! ²⁵ Девлетлуди Аллагъдин Пачагълугъдиз* гъахъунилай деведиз рапунин хъуькхъумдай экъечIун регъят я.

²⁶ И гафарин ван хъайибуру лагъана:

– АкI хъайила, бес нивай вич къутармишиз жеда?

²⁷ – Инсанрилай алакьдачир кар Аллагъдила алакь-да – жаваб гана Исади.

²⁸ Петрудини лагъана:

– Ингъе, чи мал-девлет туна чун Ви гуьгъуьна аваз атана.

²⁹⁻³⁰ Исади абуруз лагъана:

– За квез рикIивай лугъузва: Аллагъдин Пачагълугъдиз* фин патал, и девирда кIвал-югъ, диде-буба, стха-вах, паб-аял тур, гъар садал вичи турдалайни гзаф гъалтда, къведай девирда адаз эбеди уьмуьр* жеда.

Гъавурда гъатнач

³¹ Вичин цIикъвед илчи* са къерехдив тухвана, Исади абуруз лагъана:

– Ингъе, чун Ярусалимдиз физва. Инсандин Хцикай* пайгъамбарри* кхъенвайди ина Адан къилел къведа: ³² Ам мажусийрин* гъиле твада, Адакай рахшандарни ийида, Адакай ягъанатда, Адаз тфуярни гуда, ³³ Ам гатана рекъинни ийида. Амма пуд лагъай юкъуз Адал чан хкведа*.

³⁴ Амма Исади лагъай гафарин гъавурда абур гъатначир, и гафарин мана Аллагъди илчийрикай* чуьнуьхарнавай хъыз тир, абурувай а мана къатIуз хъаначир.

Буьркьюьди дири хьувун

³⁵ Иса Еригъандин патав агакъдайла, рекъин къерехда са буьркьюьди, це лугъуз, ацукънавай. ³⁶ Патавай инсанар физвайди чир хъайила, ада хабар къуна:

— Им вуч хабар я?

³⁷ Адаз Назаретви Иса къвезва лагъана. ³⁸ Гъа вахтунда ада гъарайна:

— Я Иса! Заз регъим ая! Я Давуд* пачагъдин хва!

³⁹ Вилик кваз физвайбур ам секинриз алахъна, амма ада мадни кЕвиз гъарайна:

— Я Давуд* пачагъдин хва! Заз регъим ая!

⁴⁰ Исади, акъвазна, ам Вичин патав гъун эмирна. Буьркьюьди Адан патав гъайила, Исади хабар къуна:

⁴¹ — Ваз Завай вуч кІанзава?

— Я Ребби*! — жаваб гана ада. — Заз экв ахкуна кІанзава.

⁴² — Сагъ хъхъухъ! — лагъана Исади. — Ви иманди вун сагъарна.

⁴³ Адан вилериз гъасятда экв хтана, амни Аллагъдиз хийир-дуьа ийиз-ийиз Исадин гуьгъуьна аваз фена. И кар акур вири халкъдини Аллагъдиз шукурар ийиз хъана.

Иса Закхеян патав

19 ¹ Иса Еригъан шегъердай ягъна физвай. ² Ингъе, харж кІватІдайбурун* къилел алай Закхей лугъудай девлетлу са кас, ³ Иса вуж ятІа чириз кІанз, Ам акваз алахъ-завай, амма вичин гъвечІи буй себеб яз, халкъдин арадай адаз Иса аквазвачир. ⁴ Иса акун патал, ам чукурна фена тутун тараз акъахна, Иса гъа и таран патавай фин лазим тир. ⁵ Тарав агакъайла, Исади виниз килигна адаз лагъана:

— Закхей! Гъерекатна эвичІ! Къе Зун ваз мугъман хьун лазим я.

⁶ Закхея, тадиз тарай эвичІна, Исадиз хушвилелди кІвализ ша лагъана. ⁷ И кар акур вирибуру, Иса гунагъ-кардин кІвализ мугъманвиллиз физва лугъуз, наразивал ийиз хъана. ⁸ Закхеяни, къарагъна, лагъана:

– Я Ребби*! За зи девлетдин са пай кесибриз гуда; за нивай артух харж къачунатІа, гьадавні къудра артух вахгуда.

⁹ – Ви кІвалел кье къутармишвал* атанва, – лагъана Исади, – вунни Ибрагъиман* велед тушни? ¹⁰ Инсандин Хва* и дуьньядиз, квахънавай затІар жагъурна, абур къутармишун патал, атанвайди я.

АтІугъай агъадикай къиса

¹¹ И гафариз яб гайибуруз Исади са къисани ахъай хъувуна. Ам Ярусалимдиз мукъва хъанвай, гьакІ хъайила гзафбуру гила-мад Аллагъди пачагъвалдай вахт алукъда лугъуз фикирар ийиз хъанай. ¹² Исади лагъана:

– Са асул-несил авай инсан яргъал вилайтдиз, вичиз пачагъвал къачун патал, физ кІвачин хъанвай ва адаз элкъвена хквез кІанзавай.

¹³ Ада вичин цІуд къуллугъчидиз эверна, гьардаз ги-мишдин са манат гана лагъана: «Зун фена хкведалди и ги-мишдин пулар кардик кутур».

¹⁴ Амма адан раятриз ам такІандай ва адан гуьгъуьнал алаз, «Ада пачагъвал авуна чаз кІандач» лугъун патал, чархачияр ракъурна.

¹⁵ Пачагъвал къачуна элкъвена хтайла, ада вичин патав, ни вуч къачунатІа чирун патал, ги-миш пулар вугай къуллугъчийриз эверун буйругъна.

¹⁶ Сад лагъайда атана лагъана: «Агъа! Ви са ги-миш манатди цІуд ги-миш манат гъана». ¹⁷ «Баркалла, вун хъсан къуллугъчи я! – лагъана ада. – И гъвечи карда вун вафалу хъуниз килигна, вун за цІуд шегъердин кьиле акъвазарзава».

¹⁸ Къвед лагъайда атана лагъана: «Агъа! Ви са ги-миш манатди вад ги-миш манат гъана». ¹⁹ «Вунни вад шегъердин кьиле акъвазарда» – лагъана ада идазни.

²⁰ Пуд лагъайда атана лагъана: «Агъа, ингье ягълухдик кутуна хуьзвай ви ги-миш манат. ²¹ Заз вахъай кичІеда, вун атІугъай, чин кІеви инсан я: вуна эциг тавур шей

вуна вахчуда, вуна цун тавур ник вуна гуьда». ²² «Ви дуван за, ярамаз кьуллугъчи, ви гафаралди ийида! — лагъана агъади. — Зун жува эциг тавурди къахчудай ва жува цун тавурди гуьдай, чин кIеви инсан тирди ваз чизвай. ²³ Заз хийир жедайвал, вучиз вуна зи пул кирида вуганач? Хтайла, за ам кьил алаз къахчуз тир».

²⁴ Патав акъвазнавайбуруз ада лагъана: «Адавай пул къахчуна, ам цIуд манат кьил алаз къазанмишайдав гице». ²⁵ «Я агъа! — лагъана абуру. — Адахъ цIуд манат ава». ²⁶ «За квез лугъузва хьи, авайдаз гуда, авачирдавай авайдини къакъатда, — жаваб гана ада. — ²⁷ За чпин кьилел пачагъвал авуна такIан зи душманар, лагъайтIа, зи вилик гъана, кьиникъин жаза це».

Иса Ярусалимдиз гъахьун

²⁸ И кьиса ахъайна, Иса Ярусалимдиз рекъе гъатна. ²⁹ Зейтун пелен* патав гвай Бетфагдинни Бетандин патав агакъайла, Ада тилмизрикай* кьвед ракъурна ³⁰ лагъана: — Куь вилик квай хуьруьз алад; аниз финни кумаз квел кутIуннавай хам шаркIунтI гьалтда, адал садрани инсан акъахайди туш; ам ахъайна иниз гъваш. ³¹ Квевай «Ам вучиз ахъайзава?» лагъана хабар къадай кас хъайитIа, куьне адаз икI лагъ: «Ам Агъадиз герек я».

³² Ракъурайбур фена ва абуруз Ада лагъай чкадал шаркIунтI жагъана. ³³ Абуру шаркIунтI ахъайдайла, адан иесийри абуруз лагъана:

— Куьне ламрак вучиз къагъзава?

³⁴ Абуруни жаваб гана:

— Ам Агъадиз герек я.

³⁵ ШаркIунтI абуру Исадин патав гъана; шаркIунтIдал чпин пекер-парталар вегъена, адал абуру Иса акъадарна. ³⁶ Иса ламрал алаз фидайла, инсанри Адан вилик рехъ тирвал чпин пекер вегъиз хъана. ³⁷ Ам Зейтун пелен* кIаниз мукъва хъайила, Адан гзаф къадар тилмизри*, чпиз икъван аламатар къалурай Аллагъдал шад яз, гъарай ацалтна шукурар ийиз хъана. ³⁸ Абуру гъарай галаз лугъуз хъана:

– Реббидин* тІварцІелай къвезвай Пачагъдиз шукур хъурай! Цавара ислягъвал хъурай, Аллагъдиз цавар ацІай къван шукур хъурай!

³⁹ Халкъдин арада авай са бязи фарисейри* Исадиз лагъана:

– Муаллим! Жуван тилмизар* секинра.

⁴⁰ – За квез лугъузва, абур кисайтІа, къванерай гъараяр акъатда, – жаваб гана Ада.

⁴¹ Шегъер аквадай чкадив агакъайла, Иса адан гележегдихъ шел-хвал ийиз эгечІна:

⁴² – Эй, Ярусалим, вазни ислягъвал куь гъидатІа къемаз чир хъанайтІа хъсан жедай! Амма Аллагъди ам вакай чуьнуьхнава. ⁴³ Ви къилел ахътин йикъар къведа хъи, душманри атана сенгерар ягъда ва къуд патахъайни вун элкъуьрна къада, вал абуру гъар патахъай басрухда, ⁴⁴ вун барбатІа, ви къеневай веледарни тергда, ви къван къванцел тун тавуна вун руг-руг ийида. Ибур, ви патав Аллагъ атайла, ваз Ам чир тахъайвиляй жедай крар я.

Алверчияр чукурун

⁴⁵ Иса Аллагъдин КІвалин* гъаятдиз гъахъна, ана алверзавайбур чукуриз эгечІна. ⁴⁶ Ада абуруз лугъуз хъана:

– Пак Каламра* «Зи кІвал дуьа ийидай кІвал я» лагъана кхъенва, амма куьне ам гъинавачир гъарамзадайрин макандиз элкъуьрнава.

⁴⁷ Ада Аллагъдин КІвале* гъар юкъуз чирвилер гузвай. ЧІехи хахамар*, тавратдарар*, агъсакъалар ам рекъидай са мумкинвилехъ къекъвезвай, ⁴⁸ амма чпин фикир къилиз акъуддай са багъна абуруз жагъизвачир. Халкъди, лагъайтІа, алтІушна къанихдаказ Адан чирвилериз яб гузвай.

Исадин ихтияр

20 ¹ Йикъарикай са юкъуз Исади Аллагъдин КІвале* инсанрин вилик чирвилер гуз, абурал Шад Хабар* агакъарзавайла, Адан патав агъсакъаларни ЧІехи хахамар* галаз тавратдарар* атана.

²— Вуна ийизвай и крар гьикІ лагъана ийизва? — жузуна абуру. — Ваз а ихтияр ни гана?

³— За квевайни са кардикай хабар къада, — жаваб гана Исади, — куьнени Заз жаваб це: ⁴Ягъяди* инсанар абурув чпиз кІан хъана циз гъахъиз* тазвайни, я тахъайтІа, Аллагъдин къастуналди?

⁵Абуру чпи чпихъ галаз веревирдер авуна:

— Чна «Аллагъдин къастуналди» лагъайтІа, Ада хабар къада: «Бес куьн Ягъядихъ* вучиз агъунач?» ⁶«Инсанриз чпиз гъакІ кІан хъана» лагъайтІа, вири жемятди къван гана чун рекъинни мумкин я, вучиз лагъайтІа Ягъя* гъакъикъи пайгъамбар* тирдан вири халкъ чІа-лахъ жезва.

⁷Гъавилай абуру жаваб гана:

— Ам гьикІ ятІа, чаз чидач.

⁸Исади абуруз лагъана:

— Зани квез а крар За ни ихтияр гана ийизватІа лугъудач, — лагъана Исади.

Пис ципицІбандикай къиса

⁹Халкъдиз Исади ихътин къиса ахъайна:

— Са инсанди ципицІлух кутуна, ам вичиз кІвалахиз къунвай ципицІбанрив вугана, вич яргъал вахтаралди сиягъатдиз фена. ¹⁰Вахт атайла, ада ципицІбанрин патав вичиз къвезвай бегъердин пай къахчуз вичин нуькер ракъурна, амма ципицІбанри ам гатана ва затІни гвачиз элкъурна рахкъурна. ¹¹Мад маса къуллугъчи ракъурна; амма гъадазни бегъем гатунар къуна, беябур авуна чукурна, затІни гвачиз ам элкъурна къулухъ рахкъурна. ¹²Ахпа ада пуд лагъай къуллугъчи ракъурна, гъамни абуру хер-къацІ авуна элкъурна рахкъурна.

¹³Инал ципицІлухдин иесиди лагъана: «За вуч авуртІа хъсан я? За зи рикІ алай хва ракъурда; ам акурла, абуруз, белки регъуь жен».

¹⁴Амма ам акурла ципицІбанри чпи чпин арада веревирдер авуна: «Им варис я; ша, ирс чал гьалтун патал,

чна ам рекъин». ¹⁵ Абуру ам, ципицІлухдай акъудна, къена гадарна.

Гила ципицІлухдин иесиди абуруз вуч ийида? ¹⁶ Ада атана а ципицІбанар рекъида ва ципицІлухни масадбурун гъиле вугуда.

И гафар ван хъайибуру лагъана:

– Аллагъди яргъазрай!

¹⁷ Амма Исади, абуруз килигна, лагъана:

– «УстІарри кваз такъуна гадарай къванцикай хандакІдин пипІе твадай къилин къван хъана» лагъана кхъенай гафарин метлеб вуч я? ¹⁸ Гъар вуж а къванцел алукаятІа, адан чин-гъил алатда, нел а къван аватайтІа, ам а къванци шупІа.

¹⁹ АлакънайТІа, чІехи хахамрини* тавратдарри* Иса инал аламаз къуна дустагъда твадай. И къисани Ада абурун аксина ахъайнавайдан гъавурда абур гъатнавай, амма абуруз халкъдихъай кичІезвай.

Пачагъдиз гудай харж

²⁰ Абур, Исадилай вил алуд тийиз, Адан геле къекъвезвай. Ам гафунал къуна Римдин* наибдин гъиле тун патал, Адал чеб винелай хъсан яз къалурдай, амма рикІ чулав жасусар гъалдарнавай.

²¹ – Я Муаллим! – Исадивай хабар къуна абуру. – Ви ихтилатар ва Вуна гузвай чирвилер гъахъбур тирди, Вуна чин чуъхуьдай гафар тийидайди чаз чизва. Вуна Аллагъдин рекъерни гъакъикъидаказ къалурзава. ²² Римдин* пачагъдиз харж гун дуъз кар жезвани, жезвачни?

²³ Исади, абуруз чІуру ният авайди чиз, лагъана:

²⁴ – Зун килигун патал, са динар гъваш. Идал алай шикил ва кхъенвай тІвар нинди я?

– Пачагъдинди я, – жаваб гана абуру.

²⁵ Исади абуруз лагъана:

– ГъакІ хъайила, – лагъана Исади, – пачагъдин пай пачагъдиз це, Аллагъдин пай – Аллагъдиз.

²⁶ Абуруз халкъдин вилик Исадин гафарай Ам къуна дустагда твадай делилар жагъанач. Абур Адан жавабдал мягтел хъана, кисна акъвазна.

Хъсан лагъана

²⁷ Гъа вахтунда къейидалай къулухъ инсандал чан хкведач* лугъудай сакъайрикай* са бязибуру атана Исадивай жузуна:

²⁸ — Я Муаллим! Мусади* чаз кхъенай хьи, паб авай сивинсузди къейитIа, къуй муькуь стхади адан паб къахчуна вичин стхадин тухум кухтурай. ²⁹ Ирид стха хъана: сад лагъай стха эвленмиш хъана, амма ам сивинсуз къена. ³⁰ Адан паб къвед лагъай стхади къахчуна, аялар тахъана гъамни къена. ³¹ Пуд лагъай стхани гъакI хъана. А паб ирид стхадини къахчунай, амма садахъни аялар хъанач. ³² Абурулай къулухъ пабни хкъена. ³³ Ам ирид стхадихъ галаз яшамиш хъуниз килигна, абурал чан хтайдалай* къулухъ а дишегъли ирид стхадикай гьи стхадин паб хъун лазим я?

³⁴ Исади жаваб яз лагъана:

— И чилел яшамиш жезвай садбур гъуьлуьз физва, муькуьбуру папар гъизва. ³⁵ Амма къейидалай къулухъ чан хтайбурукай* лайихлубур гележегда паб тагъана ва я гъуьлуьз тефена яшамиш жеда. ³⁶ Малаикар хътинбур хъана абур рехкъидач. Аллагъди абурал чан хкуниз* килигна, абурукай Аллагъдин веледар жеда. ³⁷ Къейибурал чан хтуникай* рахайтIа, Муса пайгъамбардин* Тавратда* цIай къуна кузвай къукъвадин валарикай кхъенвай цIара-ра Реббидиз* Ибрагъиман*, Исакъан* ва Якубан* Аллагъ лугъузва. ³⁸ Аллагъ къейибурун ваъ, чан алайбурун Аллагъ я, Аллагъдин патал вуж алатIа, гъам рекъинни ийидач.

³⁹ Инал тавратдаррикай* са бязибуру лагъана:

— Вуна хъсан лагъана, Муаллим!

⁴⁰ Мад Адавай са куьникайни хабар къадай жуьрэт абуру хъувунач.

Месигъ Давудан яни?

⁴¹ Исади Вичин вязер давамарна:

– Месигъдиз* Давудан велед* вучиз лугъузвайди я?
⁴²⁻⁴³ Забурда* Давуда* вичи лагъанва эхир: «Реббиди* зи Агъадиз лагъанай: „Ви душманар За ви кІвачерик вегъи-далди атана Зи эрчІи гъилив ацукъ“».

⁴⁴ Давуда* Месигъдиз* Агъа лугъуз хъайила, Ам Давудан велед* гъикІ жезвайди я?

⁴⁵ Вири халкъди яб гудайла, Ада Вичин тилмизриз* лагъана:

⁴⁶ – Тавратдарриз* яргъи пекер алаз майданрал чеб къалуриз кІанзава, абурун рикІ халкъди чпиз гъурмет къалурунал ала. Синагуграни* межлисра абур вилик квай чкаяр къаз алахъда. Абурукай яргъаз хъухъ! ⁴⁷ Абуру, къве чин алайбуру хъиз, яргъалди дуъаярдай амалар ийиз хендедайрин кІвал-югъ тІуъна куътягъда. Амма Аллагъдин патай абурал чІехи жаза агакъда.

Садакъа

21 ¹ Исадиз садакъадин пул вегъидай цуруникай авунвай крчуна пул эцигзавай девлетлуяр акуна.
² Адаз ана къве кепек вегъенвай кесиб хендедани акуна.

³ Исади лагъана:

– За квез рикІивай лугъузва: и кесиб хендедади амай-бурулай гзаф пул вегъена. ⁴ АтІабуру чпихъ авай артухан-ди вегъизвай, и дишегълиди вичин кесибвилизни килиг тавуна, вичихъ авай-авачир вири гана.

Керематар

⁵ Са бязибур, Аллагъдин КІвал* эцигнавай къванер гъихътин иербур ятІа, ам гъихътин багъа затІаралди чІа-гурнаватІа аку лугъуз рахадайла, Исади лагъана:

⁶ – Ахътин йикъар къведа хъи, квез ина аквазвай къван затІарикай къван къванцел аламаз садни амукъдач, вири барбатІ жада.

7— Муаллим! — хабар къуна Адавай. — А кар мус жеда? Адакай виликамаз хабар гудай лишан гъихътинди я?

⁸ Исади жаваб гана:

— Куън ягъалмиш тежедайвал мукъаят хухъ, гзаф-бур, чеб Зун я лугъуз, Зи тIварцIелай атанвайди я лугъуз, а вахтни алукънава лугъуз, къведа. Абурун гуъгъуъна гъатмир. ⁹ Дявейрикай ва гъулгъулайрикай ванер къвез хъайила, квез кичIе жемир: сифте гъакI хъун лазим я, амма им эхир туш.

¹⁰ Гъа чIавуз Исади абуруз лагъана:

— Халкъ халкъдал къарагъда, пачагълугъни — пачагълугъдал. ¹¹ Чка-чкайра зурба залзалаяр жеда, кашни тIегъуънер гъатда, маса бедбахтвилерни къведа ва цавалайни зурба ишараяр* жеда. ¹² Адалайни вилик Зун себеб яз куън къада ва хурук кутада. Синагугра* куъ дуван ийида, куън дустагъда твада, пачагъринни гъакимрин вилик куън жавабдарвилиз чIугвада. ¹³ Гъа чIавуз квез Закай рахадай мумкинвал жеда. ¹⁴ Хъсандиз рикIел хухъ: гъихътин жавабар гудатIа лугъуз, виликамаз фикирар ийимир. ¹⁵ За квез рахадай мезни гуда, дерин акъулни. Гъич са душмандивайни я куъ хура акъвазиз, я куън гафаралди тухуз жедач. ¹⁶ Диде-бубаярни стхаяр, мукъва-къилиярни дустар куън рекъидай рекъерихъ къекъведа, квекай са бязибур рекъинни ийида. ¹⁷ Зи тилмизар* хъуниз килигна, вирибуруз куън такIан жеда. ¹⁸ Амма куъ къилелай аватай са чIарни пуч жедач. ¹⁹ КIевиз акъваз — куън къутармиш жеда.

²⁰ Къушунри элкъуърна къунвай Ярусалим акурла, гъа чIавуз чир хухъ хьи, адан эхир мукъва хъанва. ²¹ Гъа чIавуз Ягъудиятда* авайбур дагълариз катрай. Шегъерда вуж аватIа, гъанай экъечIрай, шегъердин патарив вуж гватIа, шегъердиз тефирай. ²² Каламда* кхъенвайди и йикъара къилел къведа. ²³ Гъа чIавуз кIвачел заланбурузни хурухъ чагъа аялар галайбуруз гуж жеда! И чилел зурба мусибат къведа, Аллагъдин хъелни и халкъдин къилел аватда. ²⁴ Турунин хура

гъатна, инсанрин эхир пуч жеда ва гзафбур маса халкьар авай чкайриз есирар яз тухуда. Мажусийрини*, чпин гъиле гъатай серфе куьтягъ тахъанмаз, Ярусалимдиз кІур гуда.

²⁵ Ракъинилай, вацралай ва гъетерилай чанда кичІ твадай ишараяр* аквада. Къув къачунвай гъуьлуьнни къызгъин лепейрин гъилай вуч ийидатІани тийижиз зурзун акатнавай халкьарин ийир-тийир квахъда.

²⁶ Цавун къуватар юзана акур инсанар къах хъана амукъда ва Алемда жедай крари абурун чанда кичІ твада.

²⁷ Гъа вахтунда абуруз Инсандин Хва* циферал алаз, Вичин къудратда аваз ва баркалла алаз къвез аквада.

²⁸ И гужар къилел къведайла, тик хъхъухъ, къилер хкаж хъия, куь къутармишвал* мукъва жезвайди чир хъухъ.

²⁹ Исади абуруз къиса ахъайна:

— Инжилдиз ва амай тарариз килиг. ³⁰ Абуру пеш авуна акурла, квез мукъвара гад алуькьдайди гъикІ чир жезватІа, ³¹ гъакІ За лугъузвайди къилел къвез акурла, Аллагъдин пачагъвилин вахт агакънавайди квез чир хъухъ. ³² За квез рикІивай лугъузва: ам гилан несил алатна фидалди къилиз акъатда. ³³ Чилни цав алатна фида, амма Зи гафар алатна фидач. ³⁴ Куьн явавилерин, хъунрин, дуьньядин ката-галтугунрин гуьгъуьна гъатайтІа, а югъ атайла, куьн ийир-тийир жеда: ³⁵ а югъ желе хъиз дуьньяда виридан къилел къведа. ³⁶ Къилел къведай крар регъятдиз алуд жедайвал, бес къадар къуватлу хъун патал ва эхирдай Инсандин Хцин* вилик экъечІиз хъун патал, гъар са чІавуз уях хъухъ ва дуьбаяр ая.

³⁷ Гъар юкъуз Исади Аллагъдин КІвале* чирвилер гудай, йифиз анай экъечІна Зейтун пелел* фена гъана жедай. ³⁸ Пакамалай* Адан гафариз яб гуз вири халкъ Аллагъдин КІвализ* Адан патав къведай.

Къулай вахт

22 ¹Тили фарин сувар* мукъва жезвай, адан тІварни Песах* я. ²Чехи хахамарни* тавратдарар* Иса чпи гьикІ рекьидатІа лугъуз са багънадихъ къекъвезвай, амма абуруз халкъдик гъулгъула акатиз кичІезвай. ³Исадин цІикъвед тилмиздикай* сад тир Искарият лакІаб алай Ягъудак* ШейтІан акатна. ⁴Ам, Иса чІехи хахамринни* аскеррин кылевайбурун гъиле гьикІ твадатІа лугъуз, меслят ийиз фена. ⁵Абуруз хвеши хъана, абуру а кардай адаз пул гун хиве къуна. ⁶Ягъуд* абурун икъардал* рази хъана, ва ам, Иса халкъдиз таквадайвал абурун гъиле тун патал, са къулай вахтунихъ къекъвезвай.

Песахдин тІуьн-хъун

⁷Тили фарин суварик* адет тирвал тукІвадай Песахдин* кІел къурбанддиз* акъуддай югъ атана. ⁸Исади Петрудизни Ягъядиз* «Алад, фена чаз Песах* суварик недай затІар гъазура», – лагъана.

⁹– Ваз чна тІуьн гына гъазурна кІанзава? – хабар къуна абуру.

¹⁰– Куьн шегъердиз гъахъайла, – жаваб гана Исади, – квел цив ацІай квар гвай са итим гьалтда; гъадан гуь-гъуьна аваз фена, гъам гъахъай кІвализ куьнни гъахъ. ¹¹А кІвалин иесидиз «Муаллимди Вичин тилмизрихъ* галаз санал Песах* суварин суфра авай кІвал гым я лугъуз хабар къазва», – лагъ. ¹²Адани квез вини гъавада чІехи тавдин кІвал къалурда. Гъана Песахдин* тІуьн гъазура.

¹³Абурни фена. Абуруз Исади лагъай гафар галай-галай кылиз акъатдайди акуна. Абуру гъана Песахдин* тІуьн гъазурна.

¹⁴Вахт хъайила, Исади, Вичин цІикъвед илчини* галаз суфрадихъ ацукъна, ¹⁵лагъана:

– И Песахдин* фу Заз квехъ галаз Зи азаб-азиятдин вахт алукъдалди тІуьнайтІа кІандай! ¹⁶Мад за и фу Аллагъдин пачагъвал алукъдалди недач.

¹⁷Ахпа Ада сукІра гъиле кьуна, Аллагъдиз шукур авуна, лагъана:

– Къачуна им куь арада пая. ¹⁸За квез лугъузва хьи, гъа и декъикъадилай, Аллагъдин пачагъвал жедалди, За мад чехир – ципицІрин миже хъвадач.

¹⁹Ахпа Ада фу къачуна, Аллагъдиз шукур ийиз-ийиз, фу кІус-кІус авуна, ам абуруз гана ва лагъана:

– Им куь рекъе къурбандзавай* Зи беден я. Зун рикІел хтун патални, гъа икІ ая.

²⁰Нянин тІуьнилай кьулухъ Исади мад гъиле сукІра кьуна лагъана:

– И чехир – За куьн патал авадардай Зи иви я. Зи ажалди Аллагъдинни инсанрин арада ЦІийи Икърар* кутІунда. ²¹Ингъе, Зун хаинвилелди маса гузвай касдин гъилни Зи гъилихъ галаз санал са суфрадал ала. ²²Инсандин Хва* Вичиз Аллагъди ганвай рекъяй фида, амма Ам маса гудай касдиз жедайди маса гуж я!

²³Тилмизар* чпин арадай и кар ийидайди яраб вуж ятІа лугъуз, сада садавай хабар къаз хъана. ²⁴Тилмизрин* арада, чпикай вуж чІехиди яз гъисабна кІанзавайди ятІа лугъуз, гъужетар гъатна.

²⁵И чІавуз Исади абуруз лагъана:

– Мажусийрин* арада пачагъри чпин халкъарал агъавал ийизва, гъукумдарри чпиз «Архяр» лагъ лугъуз халкъди-вай тІалабзава. ²⁶Куь арада акІ тахъурай! Квекай вирида-лайни винавайда вич агъада авайдай, гъакимвалзавайда вич виридан кьилел-кІвачел элкъвезвайдай кьун лазим я. ²⁷Винавайди вуж я – суфрадихъ ацукънавайди яни, я тахъайтІа гъадахъ гелкъвезвайди? Куьне, гъелбетда, суфрадихъ галайди я лугъуда. Амма, килиг, Зун куь арада къуллугъчи хъиз ава.

²⁸Зун синагъ ийизвай вахтара куьн гъамиша Захъ галай. ²⁹Зи Бубади* Заз пачагъвал гъикІ багъишнатІа, Зани ам квез багъишзава. ³⁰Зи Пачагълугъда куьн нез, хъваз Зи суфрадихъ жеда. Тахтара ацукъна, куьне Исраилдин цІикъвед тайифадин гъахъ-дуван ийида.

³¹ Эй, Симун, Симун! ШейтІандиз куьн къуьл хьиз сафунай ягъдай ихтияр ава. ³²Амма За ви иман куьтыгъ тахъуй лагъана вун патал дуьаяр авунай. Вунани, элкъвена Зи патав хтана, ви стхайрин иман амайдалайни мягъкемара.

³³ Исадиз:

– Я Ребби*! – жаваб гана Петруди. – Ви гуьгъуьна аваз дустагъдиз физни, рекъизни зун гъазур я.

³⁴ Амма Исади лагъана:

– За ваз лугъузва, я Петру, къе кІекре гъарайдалди, вуна Закай пудра къил къакъудда.

³⁵ Ахпа Исади тилмизриз* лагъана:

– За куьн пул авай кисени гвачиз, гъебени гвачиз, кІвачин къапарни гвачиз ракъурайла, квез кими хъайи затІ хъанайни?

Абуру «ваъ» лагъана жаваб гана.

³⁶ Инал Ада лагъана:

– Амма гила пул авайда пул яхъ, гъебени къачу. Нихъ тур авачтІа, жуван пекерни гана тур къачу. ³⁷ За квез лугъузва хъи, Каламда*: «Адакай тахсиркаррин тай авуна» лагъана кхъенвай гафар Зи къилел атун лазим я. Закай вуч кхъенватІа, исятда гъам къилиз акъатда.

³⁸ – Я Ребби*! – лагъана абуру. – Ингъе ина къве тур ава.

– Бес я, – лагъана Ада.

Ягъудан темен

³⁹ Адет хъанвайвал, Иса Зейтун пелел* фена. Адан гуьгъуьнал алаз Адан тилмизарни* фена. ⁴⁰ Чкадал агакъайла, Исади абуруз лагъана:

– Синагъра таб гуз хъурай лугъуз дуьаяр ая.

⁴¹ Ам Вич, гадардай къван аватдай къван чкадиз абурувай къакъатна, метІер ягъна, дуьаяр ийиз эгечІна:

⁴² – Я Буба*! За Ваз тавакъу ийида, Ваз кІан ятІа, Зун и азабдикай яргъаз ая! ЯтІани, Заз кІандайвал ваъ, Ваз кІандайвал хъурай!

⁴³ Цаварай Исадин патав Адак руьгъ кутаз малаик атана.

⁴⁴РикГик зурба гъалаба кваз, Исади мукъуфдалди дуъ-аяр ийизвай; Адакай ивидин стІалар хъиз гъекъ чилел кІвахъзавай. ⁴⁵Дуъа акъвазарна, Ам Вичин тилмизрин* патав атана. Адаз абур дерт хъана ахвариз фенваз жагъана. — ⁴⁶Куън вучиз ксанва? — жузуна Ада. — Къарагъ, синагъра квевай таб гуз хъурай лугъуз дуъаяр ая.

⁴⁷Гаф сиве амаз, гзаф инсанар атана акъатна, кІвенкІве Адан цІикъвед илчидикай* сад тир Ягъуд* авай. Ам темен гуз Исадиз мукъва хъана.

⁴⁸— Эй, Ягъуд*! — хабар къуна Исади. — Вуна Инсандин Хва* темендалди маса гузвани?

⁴⁹Инал жедай кардин къил акурла, Исадихъ галайбуру Адаз лагъана:

— Я Ребби*! Турар кардик кутадани?

⁵⁰Абурукай сада къилин хахамдин* къуллугъчидин эрчІи яб атІана. ⁵¹Инал Исади лагъана:

— Бес я, акъваз!

Адан япук гъил къягъна, ам сагъар хъувуна. ⁵²Вичиз акси экъечІнавай чІехи хахамриз*, агъсакъалриз ва Аллагъдин КІвалин* къаравулрин къиле авайбуруз Исади лагъана:

— Куън Зи винел турарни вагърамар гваз атанва, на лугъуди, Зун са къачагъ я! ⁵³Зун квехъ галаз гъар юкъуз Аллагъдин КІвале* жезвай, куъне Зал гъил хкажначир. Амма гила куъ девран алукънава, мичІивилин девран гъалиб хъанва.

Петруди Исадикай къил къакъудун

⁵⁴Иса къуна къилин хахамдин* дараматдиз тухвана. Петруни яргъай хъиз абурун гуъгъуъна аваз физвай. ⁵⁵Иса къурбуру гъаятдин юкъвал цІай авуна. Вири санал ацукъайла, атана абурун арада Петруни ацукъна. ⁵⁶Ам цІун патав ацукънаваз акур са къаравушди, адаз мукъуфдалди килигна, лагъана:

— Имни Гъадахъ галайди тир.

⁵⁷Амма Петруди вич Исадихъ галайди инкар авуна, дишегълидиз лагъана:

– Ам Заз чидай кас туш.

⁵⁸ Са герендилай ам акур са масадани лагъана:

– Вунни гъабурукай я.

Амма Петруди лагъана:

– Туш.

⁵⁹ Са сят къван алатайла, мадни сада вичел чІалахъ яз лагъана:

– РикІивайни, имни Гъадахъ галай, гъа имни галилейви я.

⁶⁰ – Вуна квекай рахазватІа, зун гъавурда гъатзавач, – лагъана Петруди.

Ада икІ лугъузвайла, кІекре гъарайна. ⁶¹ Гъа вядеда Ребби* элкъвена Петрудиз килигна; Петрудин рикІел Реббиди* лагъай «Къе кІекре гъарайдалди вуна Закай пудра къил къакъудда» гафар хтана. ⁶² Варарай экъечІна, ам къагъардалди шехъна.

Исадик тахсирар кутун

⁶³ Иса къунвай инсанри, Адакай рахшандар ийиз, Ам гатазвай. ⁶⁴ Исадин вилер кутІунна, Адан чин ягъиз, Адавай хабар къазвай:

– Вун пайгъамбар* ятІа, вун ни ягънатІа, лагъ кван!

⁶⁵ Абуру Адак хкуърдай маса гафарни лугъузвай. ⁶⁶ Югъ малум хъайила, чувудрин* агъсакъалар, чІехи хахамар* ва тавратдарар* кІватІ хъана. Абуру Иса чпин Меслягъатдиз* тухвана ⁶⁷ ва хабар къуна:

– Лагъ кван чаз, Месигъ* Вун яни?

– За квез лагъайтІа, куън Зи чІалахъ жедач, – лагъана Исади. ⁶⁸ Квевай За хабар къуртІа, куъне Заз жавабни гудач. ⁶⁹ Къенин йикъалай Инсандин Хва* Къудратлу Аллагъдин эрчІи патавай ацукъда.

⁷⁰ Гъа чІавуз вирида лагъана:

– АкІ хъайила Вун Аллагъдин Хва* я ман?

– Куъне Зун я лугъузва хьи, – жаваб гана Ада.

⁷¹ – Мад чаз шагъидвал герек яни? – лагъана абуру. – Чаз вири Адан Вичин сивай ван хъана.

Гъирудан патав

23 ¹Дуванда авай вирибур къарагъна, Иса Пилатан* патав тухвана. ²Абур Адак тахсирар кутаз эгечІна: – Чаз тайинарна хьи, Вич Месигъ-Пачагъ* я лугъуз, пачагъдиз харж гун къадагъа ийиз, Ада халкъ рекъяй акъудзава.

³Пилата* Исадивай хабар къуна:

– Вун чувудрин* Пачагъ яни?

– Вуна гъакІ я лугъузва, – жаваб гана Исади.

⁴Пилата* чІехи хахамризни* халкъдиз лагъана:

– Заз и инсандик тахсир кваз аквазвач.

⁵Амма абуру, Ада Вичин чирвилералди Ягъудиятда*, Галилейдай* эгечІна и чкадал къведалди халкъдик футфа кутазва лугъуз кІевивалзавай.

⁶Галилейдикай* ван хъайила, Пилата* жузуна:

– Ам Галилейдай* яни мегер?

⁷Иса Гъируд* бегдин виляятдай тирди чир хъайила, ада Ам и йикъара Ярусалимдиз атанвай Гъирудан* патав ракъурна. ⁸Иса акурла, Гъирудаз* гзаф шад хъана. Адаз ам фадлай акуна кІанзавай, адаз Исадикай пара ванер атанвай. Идалайни гъейри ада вичиз Исадин аламатар аквада лугъуз умуд авунвай. ⁹Гъируда* Исадиз гзаф суалар гана, амма Ада Гъирудаз* са жавабни ганач. ¹⁰ЧІехи хахамрини* тавратдарри* Ам кІевелай тахсирлу ийизвай.

¹¹Амма Гъирудани* адан аскерри Исадихъ хукІуриз, чпиз кІандай къван рахшандар авурдалай къулухъ, Адал зарафат патал чІагай либасарни алукина, Ам элкъурна Пилатан* патав рахкъурна. ¹²Гъа и юкъуз Пилатни Гъируд* чеб чпихъ галаз дуст хъхъана, идалай вилик абур душманар тир.

Пилатан патав

¹³Пилата* чІехи хахамар*, гъакимар, халкъ кІватІна, ¹⁴абуруз лагъана:

– Куьне и Инсан халкъ рекъяй акъудзавайди я лугъуз зи патав гъанва. За куь вилик ам силисна, амма заз и

инсандик куьне лугъузвай тахсирар кваз аквазвач. ¹⁵ Гьирудазни* и касдик тахсирар кваз акунач. Килиг садра, ада Ам чи патав рахкъурнава. И касди чна вич къена кІандай хътин гъич са затІни авунвач. ¹⁶⁻¹⁷ ГьакІ хъайила, за Адаз са-къве къамчи вегъена ахъая лагъана эмирда.

¹⁸ Амма вири халкъди гъарайиз эгечІна:

– Ам йикъ! Чаз Барабба азад ая!

¹⁹ Барабба, шегъерда къиникъар галай гьулгъула туниз килигна, дустагънавайди тир. ²⁰ Иса азад авун патал, Пилата* мад вичин ван хкажна. ²¹ Амма кІватІ хъанвай-буру гъарайзавай:

– Ам хашуниз ягъ*! Хашуниз ягъ*!

²² Пилата* абуруз пуд лагъай сеферда лагъана:

– Ада вуч пис кар авуна къван? Заз Адак рекъиз жедай хътин тахсир кваз аквазвач. ГьакІ хъайила, Адаз са-къве къамчи вегъена ахъая лагъана эмирда за.

²³ Амма халкъди Ам хашуниз ягъун* тІалабзавай. Абурун гъараюнри чпин кар авуна.

²⁴ Пилата* абурун тІалабун къилиз акъудун къетІна.

²⁵ Анал алай инсанрин тІалабуниз килигна, дустагъда ацукъарнавай Барабба азадна, амма Иса, рекъин патал, анал алайбурун ихтиярда туна.

Иса хашуниз ягъун

²⁶ Иса хашуниз ягъиз* тухузвайбуруз никІяй шегъердиз хквезвай Киринейдай тир Симун лугъудай са кас акуна. Абуру Симунан кІулаз хаш ягъна, ам Исадин гуьгъуьна аваз финиз мажбурна. ²⁷ Исадин гуьгъуьна аваз халкъдин са зурба кІеретІ къвезвай, абурун арада дерт чІугваз, Адахъ шеларзавай дишегълиярни авай. ²⁸ Абурухъ элкъвена, Исади лагъана:

– Эй, Ярусалим шегъердин дишегълияр! Куьн Захъ шехъмир, куьн квехъ шехъа, куь балайрихъ шехъа. ²⁹ Инсанри «Аялар тежезвайбур, хун тавурбур ва хуру тагуз-вайбур бахтавар я» лугъудай йикъар алукузвава. ³⁰ Гьа чІавуз инсанри дагъларихъ элкъвена лугъуда: «Ацахъна

чал ават!» Тепейризни лугьуда: «Атана чун кІаник кутур!»
³¹ Мижедай ацІанвай ицІи тар икІ тергзаватІа, кьурай тарцин гьал гьикІ хьурай?

³² Адахъ галаз санал кьиникъыз акъуднавай кьве тахсиркарни тухузвай. ³³ «Келле» лугьудай чкадал агакьайла, Амни кьве тахсиркар, сад Адан эрчІи патай, муькуьдини чапла патай хашуниз ягъна*. ³⁴ Исади Вич хашуниз ягъзавайбур* патал Аллагъдиз дуьа авуна:

– Эй Буба*! Вуна ибурулай гьил кьахчу, ибур чпи ийизвай кардин гьавурда авач.

Нуькерри Исадин пекер чип вегъена чпин арада пайна. ³⁵ Халкъ акъвазна килигзавай. Абурухъ галаз санал гьакимри рахшандар ийизвай.

– Ам Аллагъди хкягънавай Месигъ* яз, масадбур Ада кьутармишзавайтІа*, гила Вичи Вич кьутармишрай! – лугьуз хъана абуру.

³⁶ Аскеррини Адаз гьинавачир гафар лугьузвай. Адан патав атана, Адаз хьухъ лугьуз цуру чехир теклифзавай. Адан сивив цуру чехир авай кьаб агудна, ³⁷ Адаз лагъана:

– Вун чувудрин* Пачагъ ятІа, Жува Жув кьутармиша.

³⁸ Адан кьилихъай кхьенвай: «Им чувудрин* Пачагъ я».

³⁹ Адахъ галаз санал патав гвай хашуниз ягънавай* тахсиркаррикай сада Адаз пис экъуьгъунар авуна:

– Вун Месигъ* ятІа, Вуна Вунни кьутармиша, чунни.

⁴⁰ Муькуьда адан гаф атІана, лагъана:

– Ваз Аллагъдихъай кичІедачни, бес вазни гьа жаза ганвачни? ⁴¹ Чаз атана кІанзавай жаза чаз ганва; чна авур кардай чун кьин лазим я, амма и касдик гьич са тахсирни квач.

⁴² Исадизни ада лагъана:

– Я Иса! Вун Пачагъ хъайила, Вуна зун рикІел хкваш!

⁴³ – За ваз рикІивай лугьузва хьи, кьемаз вун Захъ галаз женнетда* жеда, – лагъана Исади.

Исадин кыникъ

⁴⁴ Нисинлай сятдин пудалди* вири чилел мичІ акъалт-най: ⁴⁵ ракънинин экуъвал зайиф хъана. Аллагъдин КІвале* авай перде юкъвайгъуз пад хъана. ⁴⁶ Исади ван алаз гъарайна, лагъана:

– Я Буба*! Зи руыгъ За Вав вугузва.

ГъакІ лагъана Ада чан гана.

⁴⁷ И крар акур аскеррин къилевай сада Аллагъдиз шукур авуна, лагъана:

– Ам гъакъикъи муъмин* Инсан тир.

⁴⁸ Тамашиз анал алтІушнавай вири инсанар инал хъа-йи кар акурла, чпин хур гатаз-гатаз, чкІиз эгечІна. ⁴⁹ Ам чидай къван вирибуруз, Галилейдай* Адан гуыгъуына аваз атай дишегълийризни, яргъал акъвазна, вири къи-ляй-къилиз ақунай.

Иса къветІе динжарун

⁵⁰⁻⁵² Гъа чІавуз Ягъудиятдин* Ариматей шегъердай тир Юсуф* лугъудай регъимлу ва дугъри са касди, Пилатан* патав атана, адавай Исадин мейит къахчудай ихтияр тІалабна. Гъа Юсуф* лугъудай кас Меслегъатдин векил тиртІани, ам дуванди къабулай къарардихъни адан крарихъ галаз рази тушир. Адан вилни Аллагъди па-чагъвалдай вахтунал алай. ⁵³ Исадин мейит хашунилай элягъна, кетендин кафандик кутуна ва чарха атІанвай гъеле са мейитни тун тавунвай къветІе-сура эцигна. ⁵⁴ А югъ жуымадин няни тир, киш югъ* алукъзавай. ⁵⁵ Юсу-фан* гуыгъуына аваз Галилейдай* Исадихъ галаз атай дишегълиярни фенай. Ам къветІе гыкІ эцигнатІа, гыкІ кучукнатІа, абур килигна. ⁵⁶ Ахпа абур КІвализ хъфена. КІвале абуру атир галай гъери гъазурна. Киш юкъуз*, Аллагъдин весиятрив къазвайвал, абур ял ягъиз КІвале акъвазна.

Исадал чан хтун

24 ¹Пакамахъ* фад, гьафтедин сад лагъай юкъуз¹, дишегълияр атир галай гъери гваз а къветІ авай чкадал атана. ²КъветІен сив кІевнавай къван алуднаваз акурла, ³абур къенез гьахъна, амма анай абуруз Ребби* Исадин беден жагъанач. ⁴Абур серсер хъана акъвазнавайла, садлагъана абурун вилик цІарцІар гузвай пекер алай къве итим пайда хъана. ⁵Дишегълийриз кичІе хъана, абурувай вилер хкажиз жезвачир. И гьал акурла, къветІевайбуру дишегълийриз лагъана:

– Куън чан алайдахъ къейибурун арада вучиз къекъвезва? ⁶Ам ина амач: Адал чан хтанва*. Галилейда* авайла, Ада квез лагъай гафар рикІел хкваш. ⁷Ада лагъанай хьи, Инсандин Хва* гунагъкаррин гъиле твада, Ам абуру хашуниз ягъда* ва пуд лагъай юкъузни Адал чан хквервал* я.

⁸Дишегълийрин рикІел Исади лагъай гафар хтана. ⁹Абуру, къветІяй хъфена, цІусад илчидиз* ва амай тилмизриз* хабарна. (¹⁰Илчийриз* хабар гайибур Маждалви Майрам, Ягъна, Якъубан* диде Майрам ва абурухъ галай маса дишегълияр тир.) ¹¹Абуру лугъузвай гафар гьакІанбур хъиз хъана, илчийр* дишегълийрин чІалахъ жезвачир. ¹²Амма Петруди къарагъна къветІ галайвал чукурна. Элкъвена къветІез килигайла, адаз анжах Иса кутур кафан акуна. Хъайи кардал мягътелвал ийиз, ам элкъвена хъфена.

Чан хтанвай Иса

¹³Гъа и юкъуз Исадин тилмизрикай* къвед Ярусалим-дикай къве сятдин рехъ авай Эммаус лугъудай хуъруъз физвай. ¹⁴Абур чеб чпихъ галаз хъайи и вири агъвалатрикай рахазвай. ¹⁵ГъакІ рахаз-рахаз абур физвайла, Иса Вич абурун мукъув атана, абурухъ галаз санал фена.

¹ 24:1 Чувудри гьафтедин сад лагъай югъ гъяд яз гьисабзава.

¹⁶Амма тилмизрин* вилерин экв тИмил хъанвай хъиз тир, абуруз Иса чир хъжезвачир.

¹⁷Исади абурувай жузуна:

– Рекъе куьн куькай рахазвай?

Абур чинар пашман яз акъвазна.

¹⁸Абурукай Клеупа лугъудай сада лагъана:

– Ярусалимда хъайи кардикай, аниз атай къван инсанрикай хабар авачирди анжах са Вун яз тахъуй?

¹⁹– Вуч хабар? – абурувай жузуна Исади.

– Назаретви Исадикай хабар, – жаваб гана абуру. – Ам Аллагъдин ва халкъдин вилик кардани ва лагъай гафуна къудратлу пайгъамбар* тир. ²⁰Чи чІехи хахамрини* къилевайбуру Ам, къиниз лайихлу я лугъуз, хашуниз ягъна*.

²¹Амма чна, эхирни Исраил Къутармишдайди атана лугъуз, умуд кутазвай. Абуру Ам къейи йикъалай инихъ пуд югъ алатнава. ²²Чи дишегълийрикай са бязибуру чун мягъгеларна: абур экуьнахъ фад Исадин мейит эцигай къветІез фенай, ²³амма абуруз Исадин мейит жагъанач. Бес чпиз акур малаикри Адал чан хтана* лугъузвалдай. ²⁴Чибурукай са бязибур Адан мейит эцигай къветІел фейила, абуруз акурди гъа дишегълийри лагъайвал я, амма абуруз Ам ана аваз акунач.

²⁵Гъа чІавуз Исади абуруз лагъана:

– Куьн вуч акъул къери ксар тушни! Пайгъамбарри* лагъайдан чІалахъ хъун гъакъван четин кар хъанани квез? ²⁶Пайгъамбарри* лагъаначирни, Месигъди* вири и азабар чІугун лазим я. ГъакІ хъайила Адан баркалла мадни виниз хкаж жеда.

²⁷Муса пайгъамбарди* Тавратда* кхъенвайдалай эге-чІна амай пайгъамбаррин* ктабра кхъенвай гафарал къведалди Исади Каламда* Вичикай вуч лагъанватІа, тилмизар* гъадан гъавурда туна.

²⁸Абур чеб физвай хуъруъз мукъва хъана. Исади Вич гъа хуърелай анихъ физвайди хъиз къалурна. ²⁹Амма абуруз Ам чпин патав таз кІанзавай. Абуру Адаз лугъуз хъана:

– Югъ алатна няни хъанва, Вун чахъ галаз амукъ.

Исани абурухъ галаз кІвализ гъахъна ва ана амукъна.
³⁰ Ам абурун суфрадихъ атайла, Ада къачуна фу атІана,
 хийир-дуъа авуна, абуруз пайна. ³¹ Гъа чІавуз абурун вилер
 ахъа хъана, абуруз Иса чир хъхъана. Амма Ам акуна-та-
 куна квахъна. ³² Абуру са-садаз лагъана:

– Ада рекъе чун Каламдин* гъавурда твадайла, чи
 хура кудай рикІер авачирни бес?

³³ Абуру тадиз къарагъна Ярусалимдиз хтайла, абуруз
 цІусад тилмиз* ва абурухъ галайбур саналлаз жагъана.

³⁴ Анал алайбуру атайбуруз лагъана:

– Реббидал* гъакъикъатда чан хтанва*! Ам Симуназ
 акуна.

³⁵ Ахпа къве тилмизди* рекъе абуруз, Иса фу атІудайла,
 гъикІ чир хъанатІа, гъадакай ахъайна.

³⁶ Абуру а кардикай суъгъбетдайла, Иса Вич атана абу-
 рун юкъваз акъатна ва абуруз лагъана:

– Хийирар хъуй!

³⁷ Абуру, чеб чпивай квахъна, кичІе хъана, чпин виле-
 рикай Иса карагзава лагъана фикирна.

³⁸ Амма Исади лагъана:

– Куън акІ вучиз ава? Вучиз куън къве рикІин хъанва?

³⁹ Зи гъилеризни килиг, Зи кІвачеризни. Зун гъа жув я, Зак
 гъил къгъна килиг: карагунихъ Захъ хъиз як-кІараб жедач.

⁴⁰ ИкІ лагъана, Ада абуруз Вичин гъилерни кІвачер
 къалурна.

⁴¹ Абуру шадвиляй, гъеле чІалахъ тахъана, мягътелви-
 лер ийизвайла, Ада лагъана:

– Ина квехъ недай затІ авачни?

⁴² Абуру Адаз чранвай балугъдин са пай гана. ⁴³ Къа-
 чуна Ада абурун вилик тІуъна.

⁴⁴ Ада лагъана:

– Гъеле Зун квехъ галамайла, За квез лагъанай хьи, Зи
 къилел Мусадин* Къанунда*, пайгъамбаррин* кхъинра
 ва Забурда* кхъенвайвал вири атун лазим я.

⁴⁵ Ахпа Исади Вичин тилмизриз* Пак Каламда* кхъен-
 вайдан гъавурда гъатдай акбул гана.

⁴⁶ — Каламда* кхьенва — лагъана Ада. — Месигъди* азабар чІугуна, къейи пуд лагъай юкъуз Адал чан хквервал* я. ⁴⁷ Ярусалимдилаь эгечІна вири халкъариз чпин гунагърилай гъил къахчун патал, туба ая* лагъайди Месигъдин* тІварцІелай малумардайвал я. ⁴⁸ Куьн хъанвай кардин шагъидар я, ⁴⁹ Зани квез Зи Бубади* хиве къурди ракъурда. Квез цаварай гудай къуват квек акатдалди куьн Ярусалим шегъерда акъваз.

Иса цаварал хъфин

⁵⁰ Исади тилмизар* Ярусалимдай Бетандиз къван гъана, гъилер цавуз хкажна, абуруз хийир-дуьа авуна. ⁵¹ Ада абуруз хийир-дуьа ийидайла, Ам абурукай чара хъана, цавариз хкаж жез эгечІна. ⁵² Абур, Адаз икрам авуна, зурба шадвилелди элкъвена Ярусалимдиз хтана. ⁵³ Аллагъдиз хийир-дуьа ийиз, абур гъамиша Аллагъдин КІвале* жез хъана.

ЯГЪЯДИЛАЙ АТАЙ ШАД ХАБАР

ኸደ ዐ-ፍጋጊ ጊጌኅ ፍዑ-ጉጊዳ' ቁዑ-
ጊጉ ጎደጌጉኅ ምጋ ዐ-ፍጋጊጉኅ
ኮፍደብ ኸጉጉፍጋጉ ጊጉ ጌፍጉ
ናጉኅ ኸጉጉጎደደኅ ጎር :

8:36

Гъахъун

Къабулнавай къайда тирвал, и Шад Хабар кхъейди Исадиз виридалайни пара мукъва тилмизрикай* сад тир Ягъя* я. Исадиз ам гзаф кІандай лагъана кхъенва. Ам лап къуъзуъ жедалди яшамиш хъана. Алай аямдин ахтармишунардайбурукай гзафбуру Ягъяди* вичин Шад Хабар* муькуьбурулай геж, мумкин я, чи эрадин 90-йисара кхъена лугъуз къейдзава.*

Сифтегъан пуд Шад Хабардив гекъигайла, Ягъядин* Шад Хабардихъ* авай къилин тафават куькай ибарат я? Ягъядин* ихтилатда Исадин уьмуьрдин вакъиаяр къетІидаказ галай-галайвал къалуриз алахънавач. Ягъяди* къилин чка Исадин келимайриз ганва. Ягъяди* Исадин къисаяр ахъайзавач. И ктаб кхъинин карда Ягъядин* мурад амай пуд Шад Хабарда* гъат тавунвай вакъиаяр туькІуьр хъувун ва Иса Адахъ иман ийизвайбур патал цІийи уьмуьр ахъайзавай Аллагъдин Хва* тирдахъ чІалахъ авун я. И Шад Хабар* муькуьбурулай артух яз диндин къайдайриз талукъ фикирралди ва шииратдин къати алатралди девлетлу я.*

Шад Хабар къуд чкадал пайиз жеда: 1) гъахъун; ана Иса Месигъ*, инсаният къутармиш авун патал, инсандиз элкъвей Аллагъ Вич тирди ачухдаказ тайин жезва (1:1-18); 2) Исади къалурай ва чпи Исадиз ва Адан везифадиз Аллагъдин тІебиат хас тирди тес-тикъарзавай ирид аламат (1:19–12:50); 3) Аллагъди тапшурмишнавай кар Исади тамамдиз къилиз акъуд-дай ва идалди Иса машгъур жедай вахт алуькъзава*

(13-20-кылер); 4) эпilog; чан хтай* Иса Вичин тил-мизрихъ* галаз рахаз-луькIвез хьун (21-кыл).

Сифтени-сифте авайди

1 ¹ Сифтени-сифте авайди Гаф тир. Гаф Аллагьдив гвай. Гаф Аллагь тир. ² Гаф сифтедилай Аллагьдив гвай. ³ Аллагьди вири Гафунин куьмекдалди халкъ авуна; Гаф галачиз халкъ хъайи са затIни авайди туш. ⁴ Гафуну уьмуьр гузвай, уьмуьрни инсанар патал экв тир. ⁵ Экуьни мичIивиле экв гузвай. МичIивиливай Экв кьаз хъанач.

⁶ Аллагьди ракурнавай Ягья* лугьудай са кас авай. ⁷ Ам, инсанри Экуьнихъ иман авун патал, Экуьникай шагьидвал ийиз атана. ⁸ Ам Экуьникай хабар гуз ракурнавайди тир, амма ам вич Экв тушир. ⁹ Гьар са инсандин руьгь экуь ийидай гьакъикъи Экв, лагьайтIа, дуьньядиз атана.

¹⁰ Экв дуьньяда хъана, амма гьа Экуьнин куьмекдалди халкъ хъайи дуьньяди Ам кваз кьунач. ¹¹ Ам Вичин мулкуниз атана, амма вичинбуру Ам кьабулнач. ¹²⁻¹³ Вичихъ иман ийизвайбуруз, Вич кьабулайбуруз Ада Аллагьдин веледар жедай, яни адетдин дидейри хазвай аялар ваь, Аллагьдилай жезвай аялар хьунин ихтияр гана.

¹⁴ Гаф инсандиз элкьвена, чахъ галаз санал яшамиш хъана. Ам регьимдив ва гьакъикъатдив ацIанвай, Ам Бубадихъ* авай са Хва тир, Адал Бубадал* алай хьтин баркалла алай, чазни Адан баркаллувал акуна.

¹⁵ Адакай Ягьяди* инсанриз шагьидвал ийиз ван ацалтна лугьузвай:

– Ингье за квез вичикай ихтилат авур а Кас. Ам залай гуьгьуьниз кьведайди, залай артухди тирди за квез лагъанай, вучиз лагьайтIа Ам залай вилик авай.

¹⁶ Адан ацIай регьимдикай чал сад-садан гуьгьуьналлаз паяр гьалтна. ¹⁷ Аллагьди чаз Къанун* Муса пайгъамбардин* куьмекдалди гана, берекатни гьакъикъат – Иса Месигьдин* куьмекдалди. ¹⁸ Садазни садрани Аллагь акурди

туш, амма Адан авай-авачир са Хци Ам чаз чирна. Адан авай-авачир са Хва Вич Аллагъ я, Ам Аллагъдихъ галаз ава.

Ягьядинни фарисейрин ихтилат

¹⁹⁻²⁰ Ягьяди* ихътин шагъидвални авуна. Чувудрин* кьиле авайбуру Ярусалимдай адан патав хахамарни* левияр* ракъурна. Абуру адавай «Вун вуж я?» — лагъана хабар кърла, Ада чин кьун тавуна, ачухдиз жаваб гана:

— Зун Месигъ* туш.

²¹ — АкI хъайила, бес вун вуж я? Ильяс пайгъамбар* яни? — хабар кьуна абуру.

— Ваъ, — лагъана ада.

— Вун чна вилив хуъзвай пайгъамбар* яни?

— Ваъ, — жаваб гана ада.

²² — Бес Вун Вуж я? — жузуна абуру. — Чун ракъурайбу-руз чна вуч жаваб гун лазим я: Вуна Вакай вуч лугъуда?

²³ Ягьяди* Яшай пайгъамбардин* гафаралди лагъана:

«Зун баябан чуълда гъарайзавайдан ван я:

— Ребби* къведай рехъ дуъзди ая».

²⁴ Ягьядин* патав фенвайбур фарисейри* ракъурнавай-бур тир. ²⁵ Абуру адавай хабар кьуна:

— Вун я Месигъ*, я Ильяс*, яни гъа пайгъамбар* та-хъайла, вучиз вуна инсанрив циз гъахъиз* твазва?

²⁶ Ягьяди* жаваб яз лагъана:

— За инсанрив циз гъахъиз* тазва, амма куъ арада квез течир са Кас ава: ²⁷ зи гуьгъуьнлай Къведайди Гъам я; зун Адан кIвачин къапарин чIулар ахъайизни лайихлу туш.

²⁸ И крар Бетанда, Ягьяди* халкъдив циз гъахъиз* таз-вай Ярдан вацIун рагъэкъечIдай пата хъана.

Ягьядин шагъидвал

²⁹ Пакагъан* юкъуз Ягъядиз* вичин патав къвезвай Иса акуна:

— Ингъе, — лагъана ада, — им Аллагъдин КIел* я, Ада вири дуьньядин гунагъар вичин хиве твада. ³⁰ «Зи гуьгъуьнлай Къведайди, зун жедалди Авайди яз, залай

артухди я» за гъа идакай лугъузвай. ³¹ Заз Ам вуж ятІа чизвачир, амма за, иниз атана, вири Исраилдиз Ам чир хьун патал, квев циз гъахьиз* тазва.

³² Ягьяди* Исадикай шагъидвал авун давамарна:

– Заз лифрен шикилда аваз Пак Руьгъ* цаварай Адал эвичІайвал ва Адал аламукъайвал акуна. ³³ Акъван чІа-валди заз Ам чидачир. Амма, инсанрив циз гъахьиз* тун патал зун куь патал, Ракъурайда заз лагъанай: «Ваз са нел ятІани Пак Руьгъ* эвичІайвал ва адал аламукъдайвал акуртІа, ваз чир хьухъ хьи, а Кас инсанрив Пак Руьгъдиз* гъахьиз Тадайди я». ³⁴ Заз и кар жуван вилералди акуна ва за шагъидди хьиз лугъузва: Ам Аллагъдин Хва* я.

Исадин сифтегъан тилмизар

³⁵ Пакагъан* юкъузни Ягья* гъанал вичин къве тилмизни* галаз акъвазнавай. ³⁶ Патавай физвай Иса акурла, Ягьяди* Адакай лагъана:

– Ингье Аллагъдин КІел*.

³⁷ И гафарин ван хъайила, къве тилмизни* Исадин гуьгъуьна аваз фена. ³⁸ Исади элкъвена, Вичин гуьгъуьна аваз къвезвайбур акурла, абуруз лагъана:

– Квез вуч кІанзава?

– Рабби, – лагъана абуру, – Вун гъина яшамиш жезва? («Рабби» муаллим лагъай чІал я).

³⁹ Исади лагъана:

– Захъ галаз ша, квез аквада.

Абур фена ва абуруз Ам яшамиш жезвай чка акуна, амай югъ абуру гъана акъудна. Сятдин къудар* жезвай.

⁴⁰ Ягьяди* Исадикай авур ихтилатрин ван хъана Исадин гуьгъуьна гъатайбурукай сад Симун-Петрудин стха Андрей тир. ⁴¹ Ада сифте вичин стха Симун жагъурна ва адаз лагъана:

– Чаз Месигъ* жагъана (Месигъ* грек чІалал Христос – Аллагъдин лишан алайди лагъай чІал я).

⁴² Андрея Симун Исадин патав гъана. Исади, адаз килигна, лагъана:

– Вун Ягьядин* хва Симун я, ви тIвар Кифа жеда (Ам грек чIалал Петру – къван лагъай чIал я).

⁴³Пакагъан* юкъуз Исади Галилейдиз* фин къетI авуна. Исадал Филип гьалтна.

– Зи гуьгъуьна аваз ша, – лагъана Исади адаз.

⁴⁴Филип, Андрейни Петру хьиз, Бетсаида лугъудай шегъердай тир. ⁴⁵Филипа Натанаил жагъурна, адаз лагъана:

– Чаз Вичикай Муса пайгъамбардин* Къанундани* пайгъамбаррин* ктабра кхъенвай Месигъ* жагъана. Ам Назаретдай тир Юсуфан* хва Иса я.

⁴⁶– Назаретдай рябет квай са затI акъатда жал? – лагъана Натанаила.

– Фена жув килиг, – лагъана Филипа.

⁴⁷Исади, Вичин патав къевезвай Натанаил акурла, адакай лагъана:

– Ингье, фендигарвал квачир халисан исраилви.

⁴⁸– Ваз зун гъинай чида? – хабар къуна Натанаила.

– Ваз Филипа эвердалди, Заз вун инжил таран кIаник акунай, – жаваб гана Исади.

⁴⁹– Я Муаллим! – лагъана Натанаила. – Вун Аллагъдин Хва* я, Вун Исраилдин Пачагъ я.

⁵⁰Исади жаваб гана:

– За ваз «Заз вун инжил таран кIаник акуна», – лагъана лугъуз, вуна Зи чIалахъ жезва. Ваз идалайни чIехи аламатар аквада.

⁵¹Ада давамарна:

– За квез лап рикIивай лугъузва хьи, квез ахъа хъанвай цаварай Аллагъдин малаикар Инсандин Хцин* патав эвичIиз хкаж хъжедайвал аквада.

Кана шегъерда мехъер

2 ¹Пуд лагъай юкъуз Галилейда* авай Кана лугъудай шегъерда мехъер авай, мехъерик Исадин дидени квай.

²Мехъерик Исадиз ва Адан тилмизризни* эвернавай.

³Чехир кутьягъ хъайила, Исадин дидеди Адаз лагъана:

– Мехъерин иесийрихъ мад чехир амач.

⁴— Я диде! — лагъана Исади. — Вуна Заз вучиз лугъузва? Зи вахт гъеле атанвач.

⁵Адан дидеди кыилел-кІвачел элкъведайбуруз лагъана: — Ада квез вуч лагъайтІани, гъам кыилиз акъуд.

⁶Ана чувудри* чпин михъивилер* авун патал яд цадай къванцин ругуд каркун авай. Абур гъар сад къвед-пуд уълчмедин¹ къван яд гъакъдайбур тир. ⁷Исади кыилел-кІвачел элкъведайбуруз лагъана:

— Къванцин къапар цяй ацІура.

Абуруни каркунар сиве-сивди ацІурна.

⁸— Гила са тІимил къван цана, тамададин патав твах, — лагъана Ада.

Абуру тухвана. ⁹Тамададиз чехир цикай хъанвайди чизвачир, адаз и чехир гъинай гъайиди ятІани чизвачир, а кар чизвайбур анжах яд къапариз цайибур тир. Чехир дадмишна, тамадади чамраз эверна.

¹⁰— Гъар са инсанди сифте хъсан чехир эцигда, — лагъана ада, — межлисдик квайбур хъвана кефлу хъайила, усал чехир гъида; амма вуна хъсан чехир икъван гагъда хвенва.

¹¹Гъа икІ Исади Галилейда* авай Кана шегъерда сифтегъан аламат къалурна ва инсанриз Вичин баркаллувал чирна. Адан тилмизрини* Адахъ иман авуна. ¹²Адалай къулухъ Иса, Адан диде, стхаяр ва Адан тилмизар* Кефернагъум шегъердиз эвичІна. Ана абур са тІимил йикъара амукъна.

Алверзавайбур чукурун

¹³Чувудрин* Песах* сувар мукъва жезвай, Иса Ярусалимдиз фена. ¹⁴Ана Адаз Аллагъдин КІвалин* гъаятда яцар, хипер ва лифер маса гузвайбурни пулар дегишарзавайбур акуна. ¹⁵Исади еперикай къамчи храна, вирибур Аллагъдин КІвалин* гъаятдай чукурна — гъакІни яцарни хипер, пул дегишарзавайбурун дезгеяр алабарна, абурун пулар чукІурна. ¹⁶Лифер гузвайбурузни лагъана:

¹ 2:6 2—3 уълчме — 80—120 литр жезва.

– Квадара абур инай, Зи Бубадин* кІвал базардиз элкѳурмир.

¹⁷ Инал Адан тилмизрин* рикІел Каламда* кхъенвай ихътин гафар хтана: «Ви кІвалин кѳайгѳу чІугваз кІанз Зи рикІи рикІ незва».

¹⁸ И крариз жаваб яз, чувудрин* кѳиле авайбуру Адаз лагѳана:

– Ваз икІ ийидай ихтияр авайди субут авун патал, чаз са аламат кѳалура.

¹⁹ – Куъне и Аллагѳдин КІвал* чукІурайтІа, За ам пуд йикѳан кѳене эхциг хѳийида, – жаваб гана Исади.

²⁰ Инал чувудри* лагѳана:

– И Аллагѳдин КІвал* яхѳурни ругуд йисуз эцигайди я, Вуна ам пуд йикѳан кѳене гѳикІ эхцигда?

²¹ Амма Ам Аллагѳдин КІваликай* рахазвайла, Адан фикирда Вичин беден авай. ²² Ам кѳена чан хтайдалай* кѳулухъ, Адан тилмизрин* рикІел гѳа и гафар хтанай. Абур Каламдин* ва Исади лугѳузвай гафарин чІалахъ хѳана.

²³ Иса Песах* суварик Јрусалимда авайла, Ада кѳалур-завай аламатар акур вирибуру Адахъ иман авуна. ²⁴ Амма Исади абурал ихтибар ийизвачир: Адаз инсанар хѳсандиз чидай. ²⁵ Адаз гѳар са касдин рикІе вуч аватІа аквазвай, Адаз масадбуру ийидай ихтилатар герек тушир.

Исани Никѳадим

З ¹ Никѳадим лугѳудай са фарисей* хѳана, ам чувудрин* вилик-кѳилик квайбурукай сад тир. ² Ам йифиз Исадин патав атана.

– Муаллим! – лагѳана ада. – Чаз Вун Аллагѳдин патавай атанвай Муаллим хѳиз чида. Аллагѳди гуз хѳаначиртІа, садавайни Вуна ийизвай хѳтин аламатар кѳалуриз жедачир.

³ – За ваз лап рикІивай лугѳузва, – жаваб гана Исади, – Аллагѳдин Пачагѳлугъ* анжах ѳийи кѳилелай дѳуьньядал хтайдаз аквада.

⁴— Къуьзуь хъанвай инсан цІийи къилелай дуьньядал гьикІ хтурай? — жузуна Никъадима. — Дидедин руфуниз гьахъ хъувуна анай экъечІиз хъжедани?

⁵Исади жаваб гана:

— РикІивай, лап рикІивай лугъузва За ваз: анжах ци ва Пак Руьгъди* цІийи къилелай дуьньядиз хкайдавай Аллагъдин Пачагълугъдиз* гьахъиз жеда. ⁶Инсандилай инсан жеда, Пак Руьгъдилай* — руьгъ. ⁷Гъавилай За ваз «куьн дуьньядал цІийи къилелай хтун лазим я» лагъайла, вун мягътел жемир. ⁸Гар вичиз кІандайвал къекъведа. Ваз адан ван къведа, амма ам гынай гыниз физватІа, чир жедач. Руьгъдилай* хъана дуьньядиз атайбурни гъа икІ жеда.

⁹— Ам гьикІ жедай кар я? — лагъана хабар къуна Никъадима.

¹⁰— Вири Исраилдиз тарсар гуз, бес ваз ихътин затІар чизвачни? — жаваб гана Исади. — ¹¹За ваз рикІивай, лап рикІивай лугъузва: чун чаз чидайдакай рахада, шагъидвални чаз акурдакай ийида, ятІани куьне чи шагъидвилер къабулзавач. ¹²За квез чилин крарикай лугъузва — куьн чІалахъ жезвач. Цаварин крарикай рахаз хъайитІа, куьн чІалахъ жедани къван?

¹³Гъич са касни цаварал хкаж хъайиди туш, ана хъайиди анжах цаварай эвичІай Инсандин Хва* я. ¹⁴⁻¹⁵Муса пайгъамбарди* баябан чуьлда чиле гул акІурна анал цурун гъуьлягъ хкажайла, вири Исраилдиз и гъуьлягъ акваз хъанай. Гъа саягъда Инсандин Хвани* хкаж жеда ва виридаз Ам аквада. Адахъ иман ийизвай гъар садахъ эбеди уьмуьр* жеда. ¹⁶Аллагъдиз дуьнья акъван гзаф кІан хъана хъи, Вичин авайни-авачир са Хва* къурбанд* яз гана; Адаз иман гъизвайди терг тахъурай, амма эбеди уьмуьрдин* сагъиб хъурай лагъана Аллагъди гъа икІ авуна. ¹⁷Аллагъди Вичин Хва* и дуьньядин гьахъ-дуван авун патал ваъ, Адан куьмекдалди и дуьнья къутармиш авун патал ракъурнавайди я. ¹⁸Адахъ иман ийизвайдан дуван ийидач, амма Аллагъдин авай-авачир са Хцихъ*

иман тийизвайдан дуван, ада иман авунвач лугъуз, авуна алатнава. ¹⁹Абурун дуван и саягъда къиле фида: Дуньядиз экв атанва, амма инсанри чІуру крар ийизва. Гъавилай абуруз экуьнилай гзаф мичІивал кІанда. ²⁰Гъар ни пис кар ийизватІа, адаз экв акунани кІан туш. Вичин алчах крар дуьздал акъат тавун патал, ам экуьнал экъечІдач. ²¹Амма Аллагъдин хуш крар ийизвайди, вичин крар виридаз акун патал, экуьнал экъечІзава. Адаз а крар ийиз куьмек гузвайди Аллагъ я эхир.

Исани Ягья пайгъамбар

²²Адалай къулухъ Иса Вичин тилмизарни* галаз Ягъудиятдиз* фена ва гъана, инсанрив циз гъахъиз* таз са къадар вахт хъана. ²³Ягъядини*, Салимдивай яргъа тушир Энунда яд гзаф авайвилай, инсанар циз гъахъиз* тазвай. Инсанар къвез циз гъахъзавай*. ²⁴Ягья* а чІавуз гъеле дустагъда тунвачир.

²⁵Гъа чІавуз Ягъядин* тилмизринни* са чувуддин* арада михъвилер* авуникай гъуьжет гъатна; ²⁶Абуру, Ягъядин* патав атана, лагъана:

— Муаллим, ви рикІел аламани, вун Ярдан вацІун муькуь пата авайла, ана са Кас авай, вуна адан патахъай шагъидвални авунай. Гила а Касдин патав вири инсанар физва, Ада абурув циз гъахъиз* тазва.

²⁷ — Инсандихъ авай гъар са затІ Аллагъди ганвайди я, — жаваб яз лагъана Ягъяди*. — ²⁸Куьн чеб за лагъай гафарин шагъидар я. За квез лагъанай: зун Месигъ* туш, зун Адакай хабар гуз Аллагъди ракъурнавай чархачи я. ²⁹Свас авайди чам я. Чамран дуст чамран патав акъвазда ва адан ван къвез шад жада. Зунни гъахътин шадвилев ацІанва. ³⁰А Кас къвез-къвез виниз хъун, зун къвез-къвез агъуз хъун лазим я.

³¹Виняй къведайди виридалайни вине жада, дуньяда авайди чилел жада ва чилел алайди хъиз раханни ийида. Цаварилай Къведайди виридалайни вине жада. ³²Цаварилай Къведайда Вичиз акурдакай ва ван хъайидакай

шагьидвал ийизватІани, садани Адан шагьидвал къабулзавач. ³³Ада ийизвай шагьидвал къабулзавайда, Аллагьди гьахъ гафар лугьузвайди тестикъарзава. ³⁴Аллагьди Вичи Ракъурайдаз къадар авачир къван Пак Руьгъ* ганва, Ракъурайда лугьузвай гафарни Аллагьдин гафар я. ³⁵Бубадиз* Вичин Хва гзаф кІан я, гъавиляй Бубади* вири Хцин ихтиярда тунва. ³⁶Аллагьдин Хцихъ* иман ийизвайдаз эбеди уьмуьр* жеда, амма Аллагьдин Хцихъ* иман тийизвайдаз эбеди уьмуьр* аквадач ва ам Аллагьдин хъилек кваз амукъда.

Самариятви дишегъли

4 ¹⁻³ Фарисейриз* Исади Ягьядилай* гзаф тилмизар* къазва ва Ада Ягьядилай* пара инсанрив циз гьахъиз* тазва лугьуз ван хъанвай (амма инсанрив Исади Вичи ваъ, тилмизри* циз гьахъиз* тазвай). Исадиз Вичикай фарисейриз* хабар авайди чир хъайила, Ам Ягьудиятдай* экъечІна мад Галилейдиз* хъфена. ⁴Ам Самариятдай* ягъна фин хъана. ⁵Ам Самариятда* авай Сихар лугьудай шегъердиз атана. И шегъер Якъуба* вичин хва Юсуфаз* фадлай багъишай никІин патав гвай. ⁶Ана Якъубан* къуй авай; рекъе галатай Иса къуйдин патав ацукъна; нисиниз мукъва вахт тир.

⁷Инал яд къачуз самариятви* дишегъли атана. Исади адаз лагъана:

– Заз яд це.

⁸Адан тилмизар* недай затІар къачуз шегъердиз фенвай.

⁹Самариятви* дишегълиди лагъана:

– Вуна, чувуд* яз, гьикІ лагъана завай, самариятвидивай*, яд тІалабзава?

(Чувудрин* самариятвийрихъ* галаз алакъаяр авачир.)

¹⁰ – Ваз Аллагьдин пай вуч ятІа чизвач, – жаваб гана Исади. – Ваз яд кІанзавай Кас чизвайтІа, вуна Адавай Вичивай тІалабдай. Адани ваз уьмуьрдин яд гудай.

¹¹ – Я Агъа! – лагъана дишегълиди. – Яд авай къуй дерин я, Вавни яд акъуддай къаб гвач. Ваз булахдин яд

гьинай къведа? ¹² И къуй чаз чи буба Якъуба* туна. И къуйдай адани, адан аялрини, адан мал-къарадини яд хъвана. Вун чи буба Якъубалай* артух яни мегер?

¹³ – И яд хъвайи гьар сад цихъ мад къаних хъжеда, – жаваб гана Исади. – ¹⁴ За теклифай уьмуър гудай яд хъвайиди садрани къаних жедач. И яд уьмуър гудай цин чешмедиз элкъведа ва адай къвезвай яд эбеди уьмуър-дихъ* авахьда.

¹⁵ – Я Агья! – лагъана дишегълиди. – Зун цихъ къаних тахьун ва инал мад тахтун патал, жечни а яд заз гайитІа.

¹⁶ – Хъфена жуван гъуьлни галаз инал хъша, – лагъана Исади.

¹⁷ – Заз гъуьл авач, – жаваб яз лагъана дишегълиди.

– Гъуьл авач лугъун види керчек гаф я, – лагъана Исади. – ¹⁸ Ваз вад гъуьл хъанай. Исятда авай итимдикай ваз гъуьл жедач. Ам вуна дуьз лагъана.

¹⁹ – Я Агья! – лагъана дишегълиди. – Заз аквазва хьи, Вун пайгъамбар* я; ²⁰ чи бубайри икрам и пелел ийидай, амма куьне, чувудри*, лугъузва хьи, икрам авуна кІандай чка Ярусалимда ава.

²¹ – Я дишегъли, – лагъана Исади, – вун Зи чІалахъ хьухъ, ахьтин вахт къвезва хьи, инсанри Бубадиз* икрам ийидай чка я и пелел, я Ярусалимда хъжедач. ²² Куьне куьз икрам ийизватІа, квез чизвач; амма чна низ икрам ийизватІа, чаз чизва, дуьньядин къутармишвални* чувудрилай* къведа. ²³ Амма са вахт атана агакъзава, ам атунни авуна: Пак Руьгъдив* ацІай инсанри Бубадиз* дуьздаказ икрам ийида. Адаз кІанзавайдини гъа ихьтин икрам я. ²⁴ Аллагъ Руьгъ* я, Адаз икрамзавайбуруни дуьздаказ ва ацІай Руьгъдалди икрамун лазим я.

²⁵ – Месигъ*, яни Лишан Алайди, къведайдакай заз хабар ава, – лагъана дишегълиди. – И дуьньядиз атайла, Ада чун вири гъавурда твада.

²⁶ – Ам Зун я, – лагъана Исади, – вахъ галаз Рахазвайди Месигъ* я.

²⁷ И арада Адан тилмизар* хтана акъатна. Ам дишегъ-лидихъ галаз рахаз акурла, абур мягътел хъана. Амма садани Адавай «Ваз адавай вуч кІанзава?» я тахъайтІа «Адахъ галаз Вун квекай рахазвай?» лагъана хабар къунач.

²⁸ Дишегълиди, вичин квар туна, шегъердиз фена, ана авай инсанриз лагъана: — ²⁹ За авур крарикай заз галай-галайвал лагъай инсандиз фена килиг. Белки, Ам Месигъ* ятІа?

³⁰ Инсанар шегъердай атана Исадин патав акъатна.

³¹ И арада Адан тилмизри* Адаз лагъана:

— Муаллим, Вуна фу неъ.

³² Амма Исади абуруз лагъана:

— Захъ квез тийижир недай затІ ава.

³³ Инал Адан тилмизри* сада-садаз лагъана:

— Адаз недай затІ гъайи кас ава жал?

³⁴ Исади абуруз лагъана:

— За Зун Ракъурайдан къаст кыле тухузва, За Ада Зал тапшурмишнавай карни кылиз акъудун лазим я. Гъа им Зи недай затІ я. ³⁵ НикІе тум цайила, куъне къуд вацралай гвен гуъдай вахт агакъда лугъудачни? За квез лугъузва: килиг къуд патаз, никІериз килиг, абур гуъдай вахт алукънава. ³⁶ Гвен агакънава. Гвен гуъзвайдаври вичин пай агакъзава, ада эбеди уьмуър* патал вичин бегъер кІватІзава. Гъавиляй къведавайни шадвилер ийиз жеда. ³⁷ Ихътин чІавуз «Сада цада, муькуьда гуъда» лугъудай мисал гъахъ мисал я. ³⁸ За куън куъ зегъмет квачирди гуъз ракъурна. Масадбуру зегъметар чІугуна хъайи бегъерар куъне кІватІ хъууна.

³⁹ А шегъердай тир гзаф самариятвийри* Исадихъ иман авуна, вучиз лагъайтІа а дишегълиди абуруз икІ ихтилатна:

— За са мус ятІани авур крарикайни Ада заз хъайивал лагъана.

⁴⁰ Самариятвийри*, Исадин кылив фена, Адаз чпин патав амукъун минетна. Иса ана къве юкъуз акъвазна.

⁴¹ Ада абуруз авур ихтилатар акурла, амайдалайни гзаф-буру Адахъ иман авуна. ⁴² А дишегълидиз абуру лагъанай:

– Сифтедай чна Адахъ ви гафар себeб яз иман авунай. Гила, Адан ван хъайила, чаз чизва хьи, Ам рикIивайни дуйньня Кьутармишдайди я.

Кьуллугъчидин хва сагъарун

⁴³ Къве югъ алатайла, Иса анай Галилейдиз* фена. ⁴⁴ Исади Вичи лагъанай хьи, жуван ватанда пайгъамбардихъ* гьурмет авач. ⁴⁵ Галилейвиарни* Ярусалимда суварик квайла, Исади ана авур крар абуруз чпин вилералди акунай. Иса Галилейдиз* атайла, анин жемятди Ам хъсандиз къабулна.

⁴⁶ Вичи яд чехирдиз элкьуьрай шегъердиз, Галилейдин* Канадиз, Иса мад хтана. Кефернагъумда пачагъдин са кьуллугъчи авай, адан хва начагъ тир. ⁴⁷ Иса Ягъудиятдай* Галилейдиз* атанва лагъана хабар хъайила, ада, Исадин патав атана, вичин рекъидай гьалда авай хва сагъара лагъана минетар ийиз хъана. ⁴⁸ Исади адаз лагъана:

– Квез аламатарни лишанар такунмаз куьн чIалахъ жедач.

⁴⁹ – Агъа! – минетна пачагъдин кьуллугъчиди. – Зи хва текъенмаз атана са чара ая.

⁵⁰ – КIвализ ахлад, – лагъана Исади, – ви хва сагъ-саламат жеда.

Ам Исади лагъай гафунин чIалахъ хъана хъфена. ⁵¹ Рекъе ам вичин кьуллугъчийри къабулна ва абуру адаз «Ви хва сагъ я» лагъана.

⁵² Ада абурувай хабар къуна:

– Адаз сятдин шумудаз регъят хъана?

– Накъ нисинин сятдин садаз хьиз* адалай ифин алатна, – жаваб гана абуру.

⁵³ А чIавуз Исади вичиз «ви хва сагъ-саламат жеда» лагъай вахт тирдан буба гъавурда гъатна. Ам ва адан вири кIвале авайбуру Исадихъ иман авуна.

⁵⁴ Им Ягъудиятдай* Галилейдиз* хтай Исади къалурай къвед лагъай аламат я.

Фалужди ягъайди сагъар хъувун

5 ¹Адалай кьулухъ Ягъудиятда* сувар хъана, Иса Ярусалимдиз фена.

²Ярусалимда Лапагдин варар лугъудай чкада чувуд* чЛалал Бетзата лугъудай гъавиз авай. Адан патав вад кьур гвай. ³⁻⁴А кьурарик гзаф къадар азарлуяр: буьркьубур, къецИибур, фалужди ягъайбур къатканвай. ⁵Ина къанни цЕмуьжуьд йисан къене азарлу хъайи са кас авай. ⁶Исадиз ам ана къатканваз акуна ва гъавурда акьуна хъи, ам фадлай икI ава.

– Ваз сагъ жез кIанзавани? – лагъана Исади адаз.

⁷– КIанзава, Агъа, – жаваб гана азарлуда. – Амма цик юзун акатайла, зун гъавиздиз авуддай са кас захъ авач; зун агатайла, залай вилик гъавиздиз масад эвичIзава.

⁸– Къарагъ, – лагъана Исади, – жуван месни къахчуна къекъуьгъ.

⁹Амни гъасятда кIвачел ахкъалтна, вичин месни къахчуна анай хъфена. Им киш юкъуз* хъайи кар я.

¹⁰Гъа чIавуз чувудрин* кьиле авайбуру сагъ хъхъайдаз лагъана:

– Къе киш югъ* я, вуна мес хутахун Къанунди* къадагъа ийизва.

¹¹– Зун кIвачел Ахкъалдарайда заз «жуван месни къахчуна къекъуьгъ» лагъанва, – жаваб гана ада.

¹²– Ваз «Жуван месни къахчуна къекъуьгъ» лагъай Кас вуж я? – хабар кьуна абуру.

¹³И чIавуз Иса халкъдин арада квахънавай, гъавилляй кIвачел ахкъалтайдаз вич ни сагъар хъувунватIа чизвачир. ¹⁴А кас Исадиз Аллагъдин КIвалин* гъенел жагъана.

– Аку, – лагъана Исади адаз, – вун сагъ хъхъана. Ви кьилел идалай артух къада-бала техкъведайвал вуна мад гунагъ крар хъийимир.

¹⁵А касди, чувудрин* кьиле авайбурун патав фена, вич сагъар хъувурди Иса тирди лагъана. ¹⁶Чувудри* Исади

ихъгин кІвалахар киш юкъуз* ийизва лугъуз, Ам хурук кутаз хъана.

¹⁷ Исади абуруз лагъана:

– Зи Бубади* къедалди гъахътин крар ийизва. Зани гъакІ ийизва.

Бубани Хва

¹⁸ Исади са киш югъ* чІурна лугъуз ваъ, гъакІни Ада Аллагъ Вичин Буба* я ва Вич Аллагъдиз барабар я лугъуз-вайвиляй чувудрин* къиле авайбуруз Ам амайдалайни гзаф рекъыз кІан хъана. ¹⁹ И кардин паталай Исади лагъана:

– За квез рикІивай, лап рикІивай лугъузва: Бубади* арадал гъизвай крар такунмаз Хцивай Вичивай затІ-ни арадал гъиз жедач: Ада вуч ийизватІа, Хцини гъам ийида. ²⁰ Бубадиз* Вичин Хва гзаф кІанда, Ада Вичи вуч ийизватІа Хциз къалурзава. Бубади* Хциз гъабурулайни зурба крар ийидайвал къалурда. Ада а крар авурла, куън аламат жеда. ²¹ Бубади* къейибурал чан хкизвай* саягъда Хцини Вичиз кІандайбурал чан хкизва*. ²²⁻²³ Бубадиз* ийизвай хътин гъуърмет Хцизни авун патал, виридан дуван ийидай ихтияр Бубади* Хцив вугана. Бубади* Вичи садан дуванни ийизвач. Ни Хциз гъуърмет ийизвачтІа, Хва ракъурай Бубадизни* ада гъуърмет ийизвач. ²⁴ За квез лап рикІивай лугъузва: Зи гафунихъ яб акалзавайдаз ва Зун Ракъурайдахъ иман ийизвайдаз эбеди уьмуър* ганва ва адан дуван ийидач. Ам ажалдилай камна уьмуърдиз экъечІнава.

²⁵ За квез лап рикІивай лугъузва: ахътин чІав къведа хъи, къейибурузни Аллагъдин Хцин* ван жеда, ва Адан ван хъайибурал чан хкведа*, а чІавни ингъе атана агакънава. ²⁶ Буба* уьмуърдин чешме тирвал, Бубади* Хцикайни уьмуърдин чешме авунва. ²⁷ Бубади* Адан гъиле дуван ийидай ихтиярни тунва, вучиз лагъайтІа Ам Инсандин Хва* я. ²⁸⁻²⁹ Сура авай вирибуруз Адан ван къведай вахт алукъда. Хъсан крар авурбуруз, чан хтайла*, эбеди уьмуър* гъатда. Пис крар авайбурув, чан хтайла*, чпин

жаза агакьда. Куьн зи и гафарал мяггтел жемир. ³⁰ Завай жува-жувалай са затІни ийиз жедач. За Жуваз ван хъайивал дуван ийизва. Зун Заз кІандайвал ийиз алахъзавач, Зун Ракъурайди рази жедайвал ийизва За. Гъавиляй Зи дуванни гъахълуди жезва.

Исадикай шагьидвилер

³¹ За жува жувакай инсанриз лугъуз хъайитІа, Зи гафари хъ са кѳиметни авачир. ³² Закай лугъузвай маса шагьид ава. Ада Закай рикІивай шагьидвал ийизвайди заз чизва. ³³ Куьне Ягьядин* патав инсанар ракъурнай, адани квез Закай авайвал лагъай гафар тестикъарна. ³⁴ Амма Зун инсанри шагьидвал авунилай аслу туш. За жуван гафар анжах куьн кѳутармиш авун патал лугъузвайди я. ³⁵ Ягья* экв чукІуриз кузвай чирагъ тир. Квез кІанзавай карни са къадар вахтунда, гъа экуьник акатна, шадвал авун тир. ³⁶ Заз жуван гъакъиндай мад са шагьидвал ава. Амни зи крар я. За Зи крар Бубади* Зал тапшурмишнавай кІвалах къилиз акѳудун патал ийизвайди я. Зи крари Зун Бубади* ракъурнавайди тестикъарзава. И шагьидвал Ягьядин* шагьидвилелай артух я. ³⁷ Гъатта Зун иниз ракъурнавай Зи Бубади* Вичи Зи гъакъиндай шагьидвал ийизва. Амма квез гъич садрани я Адан ван хъайиди туш, я Ам Вич акурди туш. ³⁸ Куьн Ада ракъурнавайдан чІалахъ туш. Гъавиляй Адан гафни куьне куь рикІера хуьзвач. ³⁹ Аллагъдин Калам* кІелайла, эбеди уьмуьр* гъатда лугъуз куьне алахъна Калам* чирзава. Амма гъа Пак* Каламдини Зи гъакъиндай шагьидвалзава. ⁴⁰ Амма эбеди уьмуьрдив* агакъун патал квез Зи патав къвез кІанзавач. ⁴¹ Заз инсанрин патай баркалла герек туш. ⁴² Амма Заз квез Аллагъ кІан тийизвайди чида. ⁴³ Зун Зи Бубадин* тІварцІелай атана, амма куьне Зун къабулзавач; са масад вичин тІварцІелай атайтІа, куьне гъам къабулда! ⁴⁴ Куьн са-садан вилик, инсанрин арада куь тІвар-ван гъатунихъ къекъвезва, амма Сад Аллагъдин вилик тІвар-ван гъатунихъ куьн гелкъвезвач. ГъакІ хъайила, квелай Захъ иман

ийиз алакьдани? ⁴⁵ Зи Бубадин* вилик За квек тахсирар кутада лагъана куъне фикирар ийимир. Куъне далу акалнавай Муса пайгъамбарди* вичи куън тахсирлу ийида. ⁴⁶ Муса пайгъамбарди*, лагъайтІа, Закай виликамаз кхьенай. Эгер куън Муса пайгъамбардин* чІалахъ хъанайтІа, Зи чІалахъни жадай. ⁴⁷ Ада кхьенвайдан чІалахъ жезвачтІа, Зи гафарин чІалахъни куън гьикІ жада?

Вад агъзур кас тухарун

6 ¹ Идалай кьулухъ Иса Галилейдин*, яни Тибердин гьуьлуьн* муькуь кьерехдиз экъечІна. ² Ада азарлубуруз авур аламатар акуна, Адан гуьгьуьна аваз гзаф халкъ фена. ³ Иса пелел экъечІна, ана Ам Вичин тилмизарни* галаз ацукьна. ⁴ Чувудрин* Песах* сувар мукьва жезвай. ⁵ Исади, вилер хкажна, Вичин патав къезвай гзаф къадар инсанар акурла Филипаз лагъана:

– Абуруз тІуьн гун патал бес къадар фу чна гьинай къачуда?

⁶ Ибур Ада Филипа вуч ийидатІа чирун патал лагъай гафар тир; вуч авуна кІандатІа, Адаз Вичиз чизвай. ⁷ Филипа жаваб гана:

– Гьардал са кІус къван гьалтун патал къве виш динардихъ къачур фу абуруз бес жадач.

⁸ Адан тилмизрикай* сада, Андрея, Симун-Петрудин стхади, лагъана:

⁹ – Ина са гададив мухан вад фуни къве балугъ гва; амма икъван инсанриз адакай вуч жада?

¹⁰ – Абуруз виридаз ацукъ лагъ, – лагъана Исади.

А хъсан векъ авай чкада вад агъзур къван кас ацукьна.

¹¹ Исади фар къачуна, шукур авуна, абуру ацукьнавайбуруз гьардаз кІандай къван фуни балугъар пайна.

¹² Вири тух хъайила, Ада Вичин тилмизриз* лагъана:

– Терг тахъуй лугъуз амай кІусар кІватІа.

¹³ Вирида тІуьрдалай кьулухъ мухан вад факай амуькай кІусарай цІикъвед зимбил ацІурнай. ¹⁴ Исади къалурай аламатар акур инсанри лугъуз хъана:

– Им дугъриданни дуьньядиз атана кІанзавай гъа Пайгъамбар* я.

¹⁵ 15 Инсанриз атана Вичикай гужуналди пачагъ ийиз кІанзавайди чир хъайи Иса текдиз пелел фена.

¹⁶ Няни хъайила Адан тилмизар* гъуьлуьхъ эвичІна.
¹⁷ МичІи жезвай, амма Иса абурун патав къевзвачир. Абурун луйткведа акъахна гъуьлуьн а патаз – Кефернагъумдиз фена. ¹⁸ Къати гар акъатнавай, гъуьлелни лепе акъалтнавай. ¹⁹ Са сятдин мензилдиз фейила, гъуьлелай тІуз атана луйткведиз мукъва жезвай Иса акуна, абуруз кичІе хъана. ²⁰ Амма Исади абуруз лагъана:

– Зун я, кичІе жемир.

²¹ Абуруз Ам луйткведа акъадариз кІанзавай чІавуз луйткве абурун фена кІани чкадиз агакънавай.

Уьмуьрдин фу

²²⁻²³ Пакагъан* юкъуз гъуьлуьн а патата амай инсанри гъуьлел анжах са луйткве аламайди къатІанвай. Абуруз а луйткведа тилмизар* акъахайди ва абурухъ Иса галачирдини чизвай. Тилмизар* гъуьлуьн а патаз текдиз экъечІнай. И арада Тибердай маса луйтквеяр Реббиди* Аллагъдиз шукур авуна халкъдиз фу гайи чкадин мукъув атана. ²⁴ Исани Адан тилмизар* авачиз акурла, инсанар луйтквейриз акъахна Исадихъ къекъез Кефернагъумдиз фена. ²⁵ Иса гъуьлуьн а пататай жагъайла, абуру Адаз лагъана:

– Муаллим! Вун иниз мус атана?

²⁶ Исади жаваб гана:

– За кез лап рикІивай лугъузва: фу тІуьна тух хъайи-вилей я куьн Захъ къекъезвайди, амма Аллагъдиз Зи алааматдалди кез вуч лугъуз кІанзава тІа куьн гъавурда акъунвач. ²⁷ Куьне фад вара-зара жедай гъакІан тІуьнихъ галтугмир, кез эбеди уьмуьр* гудай тІуьнихъ галтуг. А тІуьн кез Инсандин Хци* гуда. Чи Аллагъ Бубади*, Инсандин Хциз* гъа ихтияр ганва.

²⁸ – Аллагъдин къаст къилиз акъудун патал чна вуч авуна кІанда? – лагъана абуру.

²⁹ – Аллагъдиз кІанзавайди куьне Вичи Ракъурнавайдахъ иман авун я, – жаваб яз лагъана Исади.

³⁰ И гафариз жаваб яз, абуру Адаз лагъана:

– Вуна чаз са аламат къалура. Ам акурла, чун Ви чІалахъ жеда. Вуна вуч ийида? ³¹ Каламда* кхъенва: «Аллагъди абурув цаварилай фу нез вугана». Гъа кхъенвайвал, гзаф йисар инлай вилик чи бубайри баябан чуьлда манну* тІуьнай.

³² – За квез лап рикІивай лугъзува: цаварилай квез фу гаийиди Муса пайгъамбар* туш, квез цаварилай гъакъикъи фу гузвайди Зи Буба* я, – лагъана Исади. – ³³ Аллагъди гузвай и фу – им цаварилай атана дуьньядиз уьмуьр Гузвайди я.

³⁴ – Агъа! – лагъана абуру. – Чаз гъамиша гъахътин фу це.

³⁵ – Уьмуьрдин фу – Зун я, – лагъана Исади. – Зи патав атайди са чІавузни гишила амукъдач ва Захъ иман ийизвайди гъич са чІавузни къаних жедач. ³⁶ Амма За квез виликдай лагъайвал, квез Зун аквазватІани, куьне Захъ иман ийизвач. ³⁷ Зи Бубади* Зи патав атун низ къисмет авуртІа, гъам Зи патав къведа. Зи патав атайди За чукурдач. ³⁸ Зун цаварилай Жуваз кІандайвал авун патал ваъ, Зун Ракъурнавайдан къаст къилиз акъудун патал атанва. ³⁹ Зун Ракъурнавайдан къаст Заз ганвай са касни терг тахъун, эхиратдин юкъуз* абурал За чан хкун* я. ⁴⁰ Зун Ракъурнавайдан къаст – Хва акур ва Адахъ иман ийизвай гъар садаз эбеди уьмуьр* гун я. Эхиратдин юкъуз* За ихътин гъар са касдал чан хкида*.

⁴¹ Исади «Зун цаварилай эвичІна атанвай фу я» лагъана лугъуз, чувудар* Адалай нарази хъана.

⁴² – Ам Юсуфан* хва Иса тушни къван? – лугъузвай абуру. – Чаз Адан дидени буба хъсан чизва. Ада «Зун цаварилай эвичІнавайди я» гъикІ хъана лугъузвайди я?

⁴³ Абуруз жаваб яз Исади лагъана:

– Куьне наразивилер ийимир. ⁴⁴ Зи патав анжах Зун ракъурай Зи Бубади* гъайидавай къвез жеда. Эхиратдин юкъуз* За адал чан хкида*. ⁴⁵ Пайгъамбарри* кхъенва:

«Аллагды вири гъавурда твада». Зи Бубади* вуч лугъузватIа ван жезвай ва Ада лагъайбур чир жезвай гъар сад Зи патав къведа. ⁴⁶ Им са низ ятIани Буба* акуна лагъай чIал туш. Анжах Аллагъдин патавай Атанвайдаз Буба* акунва. ⁴⁷ За квез лап рикIивай лугъузва: Захъ иман ийизвайдаз эбеди уьмуьр* жеда. ⁴⁸ Зун уьмуьр гудай фу я. ⁴⁹ Куь бубайри баябан чуьлда манну* тIуьнайтIани, абур къенай. ⁵⁰ Куь вилик квайди лагъайтIа, цаварилай атанвай фу я, а фу тIуьрди рекьидач. ⁵¹ Зун цаварилай атанвай уьмуьр гудай фу я; и фу незвай кас эбеди яшамиш жеда. За гузвай фу Зи беден я. Ам За инсанар яшамиш хьун патал гуда.

⁵² Инлай чувудри* чпи чпихъ галаз гьуьжетар ийиз, лугъуз хъана:

– Ада Вичин беден чав гьикI нез тада?

⁵³ Исадини абуруз лагъана:

– За квез лап рикIивай лугъузва: куьне Инсандин Хцин* беден тIуьн тавуртIа ва Адан иви хьун тавуртIа, квехъ уьмуьрни жедач. ⁵⁴ Зи беден незвайдахъ, Зи иви хъвазвайдахъ эбеди уьмуьр* жеда, эхиратдин юкъуз* За адал чан хкида*. ⁵⁵ Вучиз лагъайтIа Зи беден гъакъикъи ризкъи я, Зи иви – гъакъикъи хъвадай затI я. ⁵⁶ Зи беден незвайди ва Зи иви хъвазвайди Захъ галаз жеда, Зунни – гъадахъ галаз. ⁵⁷ Зун уьмуьр гудай Зи Бубади* Ракъурнавайди я, Ам сеbeb яз Зун гьикI яшамиш жезватIа, Зун незвайбурни, Зун сеbeb яз, гъакI яшамиш жеда. ⁵⁸ Цаварилай атай гъакъикъи фу гъа ихътинди я, куь бубайри тIуьр хътинди туш. Манну* тIуьнайтIани, абур къенай. Цаварилай атай и фу незвайди эбеди яшамиш жеда.

⁵⁹ И гафар Исади Кефернагъумда синагугда* чирвилер гудай чIавуз лагъанай.

Гзаф тилмизар Иса туна хъфин

⁶⁰ Исадин и гафар ван хъайи Адан тилмизрикай* гзафбуру лагъанай:

– Ибур вуч гъавурда такъадай гафар тушни! Абуруз яб гуз хьун мумкин туш!

⁶¹ Тилмизрин* наразивал Вичиз аян хъанвай Исади абуруз лагъана:

– Зи гафари квек хкуързавани? ⁶² Бес квез Инсандин Хва* Вич хъайи цаварал хъфиз акуртІа куъне вучда? ⁶³ Уьмуър гузвайди Руьгь* я, инсанрин алахъунрихъ ахътин алаамат авач. За квез лагъанвай гафар Руьгь* я, абуру уьмуърни гузва.

⁶⁴ ГьакІ ятІани, куь арада иман тийизвайбур ава.

Исадиз лап сифтедилаь Вичихъ ни иман ийидачтІа чизвай. Адаз Вич ни маса гудатІани чизвай.

⁶⁵ – За гъавиляй лагъанай хъи, – давамарна Исади, – Зи патав атун Зи Бубади* низ къисмет авуртІа, гьам къведа.

⁶⁶ Гъа вахтунилай Адан тилмизрикай* гзафбур Адакай къерех хъана ва Адахъ галаз къекъуьн хъувунач. ⁶⁷ Амай цІикъведавай Исади хабар къуна:

– Квезни Завай къакъатиз кІанзавани?

⁶⁸ – Чун нин патав фида, я Ребби*? – жаваб гана Симун-Петруди. – Эбеди уьмуър* гудай гафар Вахъ ава. ⁶⁹ Чна Вахъ иман авунва, чаз Вун Аллагъди ракъурнавай Пакди* тир чІал чир хъанва.

⁷⁰ Исади абуруз жаваб гана:

– Куьн цІикъведни За хкъягъайбур тушни бес? Амма квекай сад иблис я.

⁷¹ ИкІ лугъудайла, Адан фикирда Симун Искариятан хва Ягъуд* авай; цІикъведакай сад тир Ягъуд* Иса маса гайиди тир.

Исадин стхайрин иман тавун

7 ¹ Адалай къулухъ Иса Галилейдиз* фена. Адаз Ягъудиятда* къекъвез кІанзавачир: чувудриз* Ам рекъиз кІанзавай. ² Чувудрин* Кумайрин сувар* мукъва жезвай. ³ Гъа вахтунда Исадин стхайри Адаз лагъана:

– Вуна ийизвай алааматар Ви тилмизризни* аквадайвал Вун инай Ягъудиятдиз* алад; ⁴ гъардаз вич машгъур хъана кІанда, гъавиляй садани чинибан кар ийидач; Вуна

гъахътин аламатар арадал гъизватIа, Жувакай дуьньядиз хабар жедайвал ая.

⁵Адан стхайрини Адахъ иман ийизвачир. ⁶Гъавилай Исади абуруз лагъана:

– Зи вахт гъеле атанвач, амма квез гъар са вахт ярашугъ я. ⁷Дуьньядиз куьн такIан хъун жери кар туш. За, лагъайтIа, дуьньядин чIуру крар винел акъудзава, гъавилай адаз Зун акунани кIан туш. ⁸Куьн суварик алад, Зун фидач, Зи вахт гъеле атанвач.

⁹Ам, стхайрихъ галаз тефена, Галилейда* амукъна.

Иса Ярусалимда суварик

¹⁰Стхаяр суварик фейила, Исани Вич садазни таквадайвал, чинебан суварик фена. ¹¹Суварик чувудрин* кьиле авайбуру, Адахъ къекъвез, «Ам гъинава?» лугъуз, хабарар къазвай. ¹²Адакай халкъдин арада гзаф рахунар авай: садбуру Ам гзаф регъимлу инсан я, муькуьбуру – ваъ, Ам хъсан инсан туш, Ада халкъар рекъяй акъудзава лугъузвай. ¹³Амма чувудрин* кьиле авайбурукай кичIела садни Адакай ачухдиз рахазвачир.

¹⁴Суварин йикъарин са пай хъайила, Исади атана Аллагъдин КIвале* чирвилер гуз хъана. ¹⁵Чувудрин* кьиле авайбуру мягътел хъана лугъузвай:

– КIел тавуна, Калам* икъван хъсандиз чир хъун гьикI жезвай кар я?

¹⁶Абуруз жаваб яз Исади лагъана:

– За гудай чирвилер зибуру туш, абур Зун Ракъурнавай-данбуру я. ¹⁷Адан къаст кьилиз акъудиз кIанзавай касдиз За гузвай чирвилер Аллагъдинбуру ва я зибуру ятIа чир жеда. ¹⁸Са вичин гафар лугъузвайда са вич машгурда, амма вич Ракъурнавайди машгурзавайда таб ийидач. Адан чIалахъ хъайитIа жеда. ¹⁹Мусади* квез Къанун* ганачни мегер? Квекай гьич садани вич Къанунда* лагъанвайвал кьиле тухузвач. Квез Зун вучиз рекъиз кIанзава?

²⁰ – Вак жинерар* акатнавани? – жаваб гана халкъди. – Вун низ рекъиз кIанзава?

²¹ Исади Вичин рахунар давамарна:

– За тек са алапат къалурна, куьн вири тажуб хъана.

²² Куьне куь гадаяр, Мусадилай* атанвай адет я лугъуз, киш юкъузни* суьннет ийизва (авайвал лагъайтІа, суьннет авун Мусадилай* ваь, чувудрин* лап чІехи бубайрилай амай адет я). ²³ Мусадин* Къанун* чІур тавун патал киш юкъузни* аялар суьннет ийиз хъайила, бес За киш юкъуз* инсан сагъар хъувуна лугъуз, вучиз квез Закай хъел къвезва? ²⁴ Винелай килигна ваь, метлебдиз килигна къимет це.

Иса Месигъ яни-тушни?

²⁵ Инал ярусалимвийрикай садбуру лугъуз хъана:

– Чи гъакимриз рекъиз кІанзавай Инсан гъа им тушни? ²⁶ Килиг, Ам инсанрихъ галаз ачухдаказ рахазва, абуруни Адаз чуькьни ийизвач. Ам Месигъ* тирдахъ гъакимар гъакъикъатда чІалахъ хъанвани? ²⁷ Ам гъинай ятІа, чаз чида, амма халисан Месигъ* атайла, Ам гъинай атанатІа садазни чир жедач.

²⁸ Аллагъдин КІвале* чирвилер гудайла, Исади ван алаз лагъана:

– Квез Зун таниш я, Зун гъинай ятІа квез чида. Зун Залай атанвайди туш, Зун Рақъурнавайди гъакъикъиди я. Ам квез чидач. ²⁹ Заз Ам хъсандиз чида. Зун Гъадан патавай атанвайди я. Зун Гъада рақъурнавайди я.

³⁰ Гъа чІавуз абуруз Ам къаз кІан хъана, амма садавайни Адак гъил къгъиз хъанач, вучиз лагъайтІа Адан вахт атанвачир. ³¹ Халкъдин арада гзафбуру лугъузвай:

– Месигъ* атайла, Адавай и касди къалурай алапатрилай гзаф алапатар ийиз жедани къван?

Гъа икІ фикирзавай абуру Исадихъ иман авуна.

Иса къаз алахъун

³² Исадикай халкъди ийизвай кушкушар фарисейризни* ван хъана. ЧІехи хахамрини* фарисейри*, Ам къун патал, Аллагъдин КІвалин* къаравулар рақъурна.

³³ Исади лагъана:

– Зун куь арада са тИмил вахтунда амукьда, ахпа Зун Жув Ракъурайдан патав хъфида. ³⁴ Куьн Захъ къекъведа, амма квез Зун жагъидач, Зун жедай чкадиз квевай къвез жедач.

³⁵ Чувудри* чпи чпиз лугъуз хъана:

– Чаз Вич жагъин тийидайвал Адаз гъиниз физ кІанзаватІа? Адаз, грекрихъ галаз санал яшамиш жезвай чувудрин* патав фена, гъана грекризни чирвилер гуз кІанзаватІа? ³⁶ «Куьн Захъ къекъведа, амма квез Зун жагъидач, Зун жедай чкадизни квевай къвез жедач» лугъузвай гафаралди Адаз вуч лугъуз кІанзаватІа?

Эбеди уьмуьр гудай яд авай вацІар

³⁷ Суварин эхиримжи юкъуз межлисдин къизгъин вахтунда Исади, къарагъна, ван алаз лагъана:

– Вуж цихъ къаних ятІа, Зи патав ша, хъухъ. ³⁸ Каламда* кхъенвайвал, Захъ иман ийизвайдан рикІяй уьмуьр гудай цин вацІар авахъда.

³⁹ ИкІ лугъудайла, Исадин фикирда Вичихъ иман авурбуруз гудай Пак Руьгъ* авай. Иса гъеле Вичин вири баркаллувилив агакъ тавуниз килигна, абуруз Пак Руьгъ* ганвачир. ⁴⁰ И гафар ван хъайи халкъдикай садбуру лугъузвай:

– Ам рикІивайни гъа Пайгъамбар* я.

⁴¹ – Ам Месигъ* я, – лугъузвай муькуьбуру.

– Месигъ* Галилейдай* акъатдани мегер? – лугъузвай са бязибуру. – ⁴² Месигъ* Давудан* тухумдикай жедайди, Ам Давуд* яшамиш хъайи Бетлегъем шегъерда пайда жедайди Каламдани* лагъанвачни мегер?

⁴³ ГъакІ Адан гъакъиндай халкъдин арада чуьруькар гъатна. ⁴⁴ Абурукай са бязибуруз Ам къаз кІанзавай, амма садани Адак гъил къягънач.

Чувудрин гьакимрихъ иман тахьун

⁴⁵ Гъа икI Аллагьдин КIвалин* къаравулар элкъвена чIехи хахамринни* фарисейрин* патав хъфена. Хахамрини* фарисейри* абурувай хабар къуна:

– Куьне Ам къуна вучиз хканач?

⁴⁶ – А инсанди лагъай хътин гафар садани лагъайбур туш, – жаваб гана къаравулри.

⁴⁷ – Ада куьнни алцуарнавани? – лагъана фарисейри*. – ⁴⁸ Мегер адахъ иман авурбурук са гьаким ва я са фарисей* къванни квани? ⁴⁹ Адахъ иман ийизвайди Аллагьди негънавай халкъ я, адаз Къанундикай* са хабарни авач.

⁵⁰ Фарисейрин* арада йифиз Исадин патав атай Никъадим авай.

⁵¹ – Инсандиз кар атIудалди, адаз вичиз яб гана, ам тахсирлу ятIа чирна кIанда, – лагъана ада. – Къанундини* чаз гьакI лугъувачни къван?

⁵² – Вунни Галилейдай* яз тахъуй? – жаваб гана абуру. – Калам* кIела, Галилейдай* пайгъамбар* акъатдач.

⁵³ Абур вири чпин кIвалериз хъфена.

Гунагъкар дишегъли

8 ¹ Иса Зейтун пелел* фена. ² Экуьнахъ Ам мад Аллагьдин КIвализ* хтана; Адан патав вири халкъ къвезвай. Ада, ана ацукъна, чирвилер гузвай. ³ И арада тавратдаррини* фарисейри* Адан патав зинавал* ийизвайла къур дишегъли гъана, а дишегъли юкъвал акъвазарна.

⁴ – Муаллим, – лагъана абуру, – и дишегъли зинавал* ийизвайла къунвайди я. ⁵ Муса пайгъамбарди* вичин Къанунда* ихътинбуруз къван гана кIанда лагъанва. Вуна вуч лугъуда?

⁶ Абуру и гафар, Ам синагъ авун патал, ахпани Адак тахсирар кутун патал, лугъузвай. Амма Исади агъуз хъана, тупIув чилел кхъинар ийизвай. ⁷ Адавай мадни хабар къаз хъайила, Ада, хкаж хъана, абуруз лагъана:

– Квекай ник гунагъ квачтІа, сифте къван гьада гьал-чрай.

⁸ Агъуз хъана, Ада мад чилел кхбинар авун давам-на. ⁹ И гафарин ван хъайила, вири хъфиз эгечІна, сифте агъсакъалар хъфена. Тек Исани адан вилик акъвазнавай дишегъли амукъна. ¹⁰ Къарагъна Исади адаз лагъана:

– Я дишегъли, вал гунагъар илитІзавайбур гьинва? Ваз кар атІуз кІан хъайи кас хъанани?

¹¹ – Гъич садни, я Агъа! – жаваб гана ада.

– Зани ваз кар атІузвач, – лагъана Исади. – Ахлад, мад гунагъ крар хъийимир.

Иса – дуьньядин экв

¹² Исади халкъдиз мад лагъана:

– И дуьньядиз Зун экв я. Зи гуьгъуьнаваз атайди са чІавузни мичІе гъатдач, чан гъизвай экв адахъ галаз жеда.

¹³ И чІавуз фарисейри* Адаз лагъана:

– Ибур вири Вуна Жува Жувакай ийизвай шагьидвилер я, гъакІ хъайила Ви гафар дуьзбур туш.

¹⁴ – Гъатта За лугъузвай гафар Жува Жувакай ийизвай шагьидвилер ятІани, абур дуьзбур я, – жаваб яз лагъана Исади. – Заз Зун гъинай атанатІа ва гъиниз хъфидатІа чизва; амма квез Зун гъинай атанатІа ва гъиниз хъфидатІа чизвач. ¹⁵ Куьне вири инсанри ийидай хътин дуван ийизва. За саданни дуван ийизвач. ¹⁶ За са нин ятІани дуван ийизвай чІавуз, За кылди Жува ваъ, Зун ракъурай Бубадихъ* галаз дуван ийизва, гъавиляй За ийизвай дуван гъахълудини я. ¹⁷ Куь къанундани кве инсандин шагьидвал дуьзди я лугъузва. ¹⁸ Закай Зани шагьидвал ийизва, Зун ракъурай Зи Бубадини*.

¹⁹ Инал абуру Исадивай хабар къуна:

– Бес Ви Буба* гъина ава?

– Квез Зунни чидач, Зи Бубани*, – жаваб гана Исади. – Квез Зун чидайтІа, квез Зи Бубани* чир жедай.

²⁰ И гафар Исади Аллагъдин КІвале*, садакъадин пул вегъидай къватидин патав гвайла, лагъайбур тир. Ада ана чирвилер гузвай. Ам садани къунач, вучиз лагъайтІа Адан вахт алукънавачир.

Чувудрихъ галаз ихтилатар

²¹ Исади абуруз мад лагъана:

– Зун хъфизва, амма Зун хъфизвай чкадиз квевай къвез жедач, куьн Захъ къекъвез жеда, амма квез жагъидач, гъа икІ куьн гунагъар кумаз рекъида.

²² Инал чувудри* чпи чпиз лагъана:

– «Зун физвай чкадиз квевай къвез жедач» гафара ралди адаз вуч лугъуз кІанзава? Вичиз Вич рекъиз кІанзава жал?

²³ Исадини абуруз лагъана:

– Куьн агъанай, Зун вининай я. Куьн и дуьньядай я; Зун и дуьньядай туш. ²⁴ За квез лагъанай, куьн куь гунагъарни кумаз рекъида. Куьн Зун Гъам вич Тирдан чІалахъ тахъайтІа, куьн гунагъарни кумаз рекъида.

²⁵ Анал алайбуру Адаз лагъана:

– Бес Вун вуж я?

– Зун Вуж ятІа, За квез лап сифтедилай лугъузва, – жаваб гана Исади. – ²⁶ Завай квекай гзаф ихтилатарни ийиз жеда, квек кутаз жедай тахсирарни гзаф я. Амма За Зун Ракъурайдавай ван хъайи гафар лугъузва. Зун Ракъурайди гъахълу я.

²⁷ Ада Бубадилай* лугъузвайдан гъавурда абур гъатнач.

²⁸ Исади абуруз мад лагъана:

– Инсандин Хва* виниз хкаж хъайила, квез Ам Зун тирди чир жеда. Жува Жувалай са карни За лугъузвайди туш, За ийизвайди анжах Зи Бубади* Заз чирнавайди я. ²⁹ Зун Ракъурнавайди Захъ гала; За гъамиша Адаз кІандайвал ийизва. Гъавилай Ада Зун текдиз тазвач.

³⁰ Ада и ихтилатар ийидайла, Адахъ гзафбуру иман авуна. ³¹ Имандал атанвай чувудриз* Исади лагъана:

– Куьн Зи гафариз вафалу хъайитІа, квекай Зи гъакъикъи тилмизар* жеда. ³²Квез гъакъикъат чир хъайитІа, ада куьн азад ийида.

³³ – Чун Ибрагъиман* веледар я, – лагъана абуру, – чун са чІавузни садазни лукІ хъайибур туш. Вучиз вуна «Куьн азад жеда» лугъузва?

³⁴ – За квез лап рикІивай лугъузва, – жаваб гана Исади, – гъар ни гунагъ кар ийизватІа, гъадакай гунагъдин лукІ жезва. ³⁵ЛукІ хизанда амукъдач, амма бубадин хва уьмуьрлук хизанда амукъда. ³⁶Хци куьн лукІвиляй азад авуртІа, куьн рикІивайни азад жеда. ³⁷Куьн Ибрагъиман* тухумдикай тирди Заз чизва. Амма гъакІ ятІани куьне За лугъузвай гафар кваз къазвач. Гъавиляй квез Зун рекъиз кІанзава. ³⁸ За лугъузвайди Заз Зи Бубадивай* ван хъайиди я. Куьнени вирида куь бубайри лагъайвал ийизва.

³⁹ – Чи буба – Ибрагъим* я, – жаваб яз лагъана абуру.

– Куьн Ибрагъиман* веледар тиртІа, куьне Ибрагъиман* крар кыле тухудай, – лагъана Исади. – ⁴⁰Исятда За квез Заз Аллагъдивай ван хъайи дуьз крар ийидайвал лугъузва, амма квез Зун рекъиз кІанзава. Ибрагъима* акІ ийидачир. ⁴¹Куьне куь бубади ийидай хътин крар ийизва.

Инал абуру лагъана:

– Чун бижер туш. Чахъ са Буба* ава, Амни Аллагъ я.

⁴² – Аллагъ куь Буба* тиртІа, квез Зун кІан жедай, – лагъана Исади, – Зунни Аллагъдин патавай атана ина авайди я эхир. Зун Жув-Жувалай атанвайди туш, Зун Гъада ракъурнавайди я. ⁴³Вучиз квевай За лугъузвай гафарин гъавурда гъатиз жезвач? Вучиз лагъайтІа квевай Зи гафариз яб гуз жезвач. ⁴⁴Куь буба Иблис я, квез куь бубадиз вуч кІанзаватІа гъам ийиз кІанзава. Ам лап сифтедилай инсанар рекъизвайди я. Иблис дуьзвилини патал алайди туш, вучиз лагъайтІа адахъ са дуьзвални авач. Таб авун адаз вичин дидед чІалал рахай мисал я. Ам тапархъан ва тапаррин буба я. ⁴⁵За анжах гъахъ гафар лугъун себеб яз, куьн Зи чІалахъ жезвач. ⁴⁶Квевай нивай Зак гунагъар ква лагъана Зун тахсирлу тирди субутиз жеда?

Квевай Зун гунагъкар тирди субутиз жезвачтIа, вучиз куьн За дуьз гафар лугъуз хъайила, Зи чIалахъ жезвач?
 47 Ни вичин буба Аллагъ яз къазватIа, гъада Аллагъдин гафариз ябни гуда. Аллагъ куь буба тахъуниз килигна, куьне Зи гафар квазни къазвач.

Иса ва Ибрагъим

48 Чувудри* Исадиз жаваб яз лагъана:

– Чна Вун самариятви* я, вични жинерар* квайди я лагъана, чун гъахълу тушни бес?

49 – Зак жинерар* квач, – жаваб гана Исади. – За Зи Бубадин* гъурмет хуьзва, амма куьне Зи гъурмет агъузарзава. 50 За Жуван баркаллувилихъ галтугъзавач, амма Аллагъдиз Зал баркалла атана кIанзава. Къуй Ада Вичи дуван авурай. 51 За квез лап рикIивай лугъузва, ни За лагъай гафар къилиз акъудайтIа, ам са чIавузни рекъидач.

52 – Вак жин* квайди гила чаз чир хъана, – лагъана чувудри*. – Ибрагъимни* къена, пайгъамбарарни* къена, амма Вуна лугъузва хьи, Вуна лагъай гафар къилиз акъудайди са чIавузни рекъидач. 53 Вун чи буба Ибрагъималай* артухди яни? Ам къенва, вири пайгъамбарарни* къенва. Вуна Жув нйя къазва?

54 – За Жува Жув баркаллу ийизвайтIа, Зи баркалладихъ са къиметни жедачир, – жаваб гана Исади. – Зун баркаллу ийизвайди Зи Буба* я. Куьне Ам куь Аллагъ я лугъузва. 55 Квез Ам чидач, амма Заз чида. За Жуваз Ам чидач лагъанайтIа, Закай куьн хътин тапрукъ жедай; амма Заз Ам чида ва Адан гафни За къилиз акъудзава. 56 Куь буба Ибрагъим* Зун къведай йикъахъ эрзиман тир: адаз Зун дуьньядиз атайди акунни авуна ва ам а кардал гзаф шадни хъана.

57 Инал чувудри* Адаз лагъана:

– Ви яхцIурни цIуд йисни хъанвач, Ваз Ибрагъим* акунани къван?

58 – За квез рикIивай лугъузва: Ибрагъим* жедалдини Зун авайди я, – жаваб гана Исади.

⁵⁹ Исадиз къван гун патал, абуру гъиле къванер къуна. Амма Иса Аллагъдин КІвалаяй* экъечІна, инсанрин вилерикай хкатна.

Киш юкъуз сагъар хъувун

9 ¹Фидай рекъе Исадиз буъркъуьдаказ дидедиз хъанвай са инсан акуна. ²Исадивай Адан тилмизри* хабар къуна:

– Я Муаллим! Ам буъркъуьдаказ дидедиз хъун нин гунагъдиз ганвай жаза я? Адан вичин яни, я тахъайтІа диде-бубадин?

³ – Ам буъркъуьдаказ дидедиз хъун – адак вичик ва я адан диде-бубадик гунагъар квайвиляй туш, – жаваб гана Исади. – Инсанриз Аллагъдихъ авай къудрат къалурун патал, ам дидедиз буъркъуьдаказ хъанвайди я. ⁴Зун Ракъурнавайдан хатурдай ийидай крар чна югъ аламаз авуна кІанда. Йиф алуқъайла, абур садавайни къилиз акъудиз жедач. ⁵Зун и дуйньяда амай къван и дуйньядин экв я.

⁶И гафар лугъуникди, Ада чилел цуькІуьн вегъена, ам руквадик какадарна, арадал атай гъуруш буъркъуьдан вилеривай гуьцІна. ⁷Идалай гуьгъуьниз Ада буъркъуьдаз лагъана:

– Силуам тІвар алай гъавиздал алад, анал чин чуьхуьх.

(Силуам – ракъурнавайди лагъай чІал я). Адани, фена, чин чуьхвена. Хкведай рекъе, адан вилериз экв хтана.

⁸Инал алай къуншийри ва виликдай ам къекъвераг яз акурбуру лагъана:

– Им ацукъна фир-хквербуруз це лугъузвай гъа кас тушни?

⁹Садбуру «Эхъ, ам гъам я», муькуьбуру: «Ваъ, им ам туш, идак гъадан ухшар ква» лугъузвай. Ада вичи лагъана:

– Ам зун я.

¹⁰Абуру адавай хабар къуна:

– Ви вилер гъикІ хъана ахъа хъхъайди я?

¹¹Ада абуруз жаваб гана:

– Иса лугьудай Касди гьуруш гьазурна, зи вилеривай гуьцІна заз лагьана: «Силуам гьавиздал фена чин чуьхуьх». За, фена, чин чуьхвена, хкведай рекье зи вилериз экв ахкуна.

¹² – Иса гьина ава? – хабар кьуна абуру.

Адани абуруз «Чидач» лагьана.

¹³ Виликдай буьркьюь тир и кас абуру фарисейрин* патав тухвана. ¹⁴ Адан вилериз Исади гьуруш ягьна ам дири хьувур югь киш югь* тир. ¹⁵ Фарисейри* адавай мад сеферда вилер гьикІ сагь хьхьанатІа хабарар кьаз хьана.

– Ада зи вилериз гьуруш ягьна, зани чин чуьхвена, – жаваб гана виликдай буьркьюьда. – Гила заз аквазва.

¹⁶ Инал фарисейрикай* садбуру лагьана:

– А Кас Аллагьдин патай туш, Ада киш йикьал* амал ийизвач.

Муькьюьбуру лагьана:

– Ихьтин аламатар гунагькардилаь алакьдани?

Абурун арада гьуьжет гьатна. ¹⁷ Абуру виликдай буьркьюь тирдаз лагьана:

– А Касди ви вилериз экв хкана. Вавай Адакай вуч лугьуз жеда?

– Ам Пайгьамбар* я, – лагьана виликдай буьркьюьда.

¹⁸ Амма чувудрин* кьиле авайбур, ам виликдай буьркьюь тирдан ва гила адан вилериз экв хтанвайдан чІалахь жезвачир, гьавиляй абуру адан диде-бубадиз эверна.

¹⁹ – И куьне буьркьюьдаказ ханвайди я лугьузвай кас куь хва яни? – хабар кьуна абуру. – Адан вилериз гьикІ хьана экв ахкурди я?

²⁰ – Ам чи хва тирди ва ам буьркьюьдаказ хайиди чаз чизва, – жаваб гана адан диде-бубади. – ²¹ Гила адан вилериз гьикІ экв хтанатІа, ам чаз чизвач. Адан вилер ни ахьайнатІани чаз чизвач. Ам бегьем яшар хьанвай инсан я, ам куьне адавай вичивай хабар яхь. Вичикай ада вичи лугьурай.

²² Адан диде-бубади гьа икІ жаваб ганай, вучиз лагьайтІа абуруз чувудрин* кьиле авайбурухьай кичІедай.

Чувудар*, Иса ни Месигьдай* кьуртIа, гьам синагуддай* чукурда лагъана виликамаз меслят хъанвай. ²³ГьакI хъайла адан диде-бубади лагъанай:

— Ам бегъем яшар хъанвай инсан я, куьне адавай вичивай хабар яхъ.

²⁴Чувудрин* кьиле авайбуру виликдай буьркью тирдаз кьвед лагъай сеферда эхверна, лагъана:

— Вун гьахълу я лагъана, Аллагъдин вилик кьин яхъ. Ви вилериз экв хкай Кас гунагъкар тирди чаз чизва.

²⁵— Ам гунагъкар яни-тушни заз чидач, — жаваб гана виликдай буьркьюда, — заз чидайди анжах сад я — виликдай зун буьркью тир, гила заз аквазва.

²⁶Адавай мад хабар кьуна:

— Исади ваз вуч авуна? Ада ви вилер гьикI ахъайна?

²⁷— За кьез лугъзвай, куьне заз яб гузвачир, — жаваб гана виликдай буьркьюда. — Кьез завай мад вуч кIанзава? ТахъайтIа кьез Адан тилмизар* жез кIанзавани?

²⁸Абуру себна лагъана:

— Адан тилмиз* ятIа вун я, чун Муса пайгъамбардин* тилмизар* я. ²⁹Чаз чизва хьи, Мусадит* Аллагъди адаз вуч лагъанатIа гьам лагъана, амма и Кас гьинай акъатнатIа чаз чизвач.

³⁰— Мягътел жедай кар ам я хьи, Касди зи вилер ахъа хьувуна, амма кьез Ам гьинай ятIани чизвач, — лагъана вилериз экв хтай касди. — ³¹Чаз чизва, Аллагъди гунагъкарриз яб гудач. Ада Вич рикIеллаз Вичи лагъайвал ийизвайбуруз яб гуда. ³²Буьркьюз дидедиз хъанвайдан вилер ахъа хьийидай Кас жеда лагъана эсиллагъ ван хъайи кар туш. ³³Ам Аллагъдин патай туширтIа, Адалай затIни алакьдачир.

³⁴Адаз жаваб яз фарисейри* лагъана:

— Хъайи йикъалай туьтуьнив къван гунагъри кьунвай вуна гила чаз тарс гузвани?

Абуру ам чукурна.

³⁵А кас абуру чукурна лугъудай хабар Исадал агакьна. Ам жагъурна, Исади адаз лагъана:

– Вуна Инсандин Хцихъ* иман ийизвани?

³⁶ – Адахъ иман ийидайвал Ам вуж я, я Агъя? – лагъана ада.

³⁷ – Ваз Ам исятда аквазва, Ам вахъ галаз рахазва, – жаваб гана Исади.

³⁸ Адани «За иман ийизва, я Ребби*!» лагъана, Исадиз икрамна.

³⁹ Исади лагъана:

– И дуьньядиз Зун дуван ийиз атанва: буьркьюьбуруз экв аккун патал, аквазвайбур буьркьюь хьун патал.

⁴⁰ И гафар ван хъайи Адан патав гвай са бязи фари-сейри* лагъана:

– Чунни буьркьюь я жал?

⁴¹ Исади лагъана:

– Куьн буьркьюь тиртІа, квел гунагъар жедачир, амма куьне «чи вилериз экв аквазва» лугъузва. Гъавиляй куьн гунагъкарар язни амукъзава.

Хъсан чубан

10 ¹Исади лагъана:

– За квез лап рикІивай лугъузва: вуж хиперин парахдиз ракІарай ваъ, маса чкадай жугъундилай акъахна гъахъзаватІа, гъам угъри ва чапхунчи я. ² РакІарай гъахъдайди хипер хуьдай чубан я. ³ Адаз ракІарал алайда рак ахъайда, хиперни адаз муьтІуьгъ жеда. Ада вичин хипер тІварар къаз эвериз парахдай акъудда. ⁴ Вичин хипер парахдай акъудайла, ам абурун кІвенкІве аваз фида; адан ван чиз хиперни адан гуьгъуьна гъатна фида. ⁵ Абур чарадан гуьгъуьна аваз фидач. Чарадакай абур катда, абуруз чарадан ван таниш туш.

⁶ Амма фарисеяр* Исади ахъаяй къисадин гъавурда гъатнач.

⁷ Исади давамар хъувуна:

– За квез лап рикІивай лугъузва хьи, Зун хипер физ-хкведай рак я. ⁸ Залай вилик атай къванбур вири угъриярни чапхунчияр тир, амма хипер абуруз муьтІуьгъ

хъанач. ⁹ Зун рак я. Вуж Зай фейитІа, гьам къутармиш жеда. Зай физ-хтайдаз хъсан яйлахни жагъида. ¹⁰ Угъри анжах чъунуьхиз, ягъна рекъиз ва тергиз къвезвайди я. Зун инсанриз уьмуьр гун патал атанвайди я. За ам алахъна ацІайди ийида. ¹¹ Зун хъсан чубан я. Хъсан чубанди вичин хипер патал чанни гуда. ¹² Киридихъ къунвайдакай хиперин иеси хътин чубан жедач. Жанавур акурла, ам хиперни туна катда. Жанавурри хиперал вегъена абур къуд патахъ чукІурда, хипер гъар сад санихъ чкІида. ¹³ Киридихъ къунвай чубан катда, ада хиперин аявалдач. ¹⁴ Зун хъсан чубан я, Заз Зи хипер гъикІ чидатІа, Зунни Зи хипериз гъикІ чидатІа, ¹⁵ гъакІ Зи Бубадизни* Зун чида ва Зазни Зи Буба* гъакІ чида. Зани Зи чан хипер патал гуда. ¹⁶ Захъ и парахда авачир маса хиперни ава, гъабурни За санал кІватІна кІанзава. Гъабурзни Зи ван чида. Зи хиперикай къиле са чубан авай са суьруь жеда. ¹⁷ За Зи уьмуьр Заз цІийи къилелай мад уьмуьр хъхъун паталай гузва, гъа и кардиз килигна Зун Зи Бубадиз* кІанни ийида. ¹⁸ Садани Завай Зи чан къачузвач, амма За адалай Жуван хушуналди гъил къачузва. Захъ Жуван чан гудай ва ам мад къахчудай ихтияр ава. И тапшуругъ Заз Зи Бубади* гана.

¹⁹ И гафари чувудрин* арада мад гъуьжетар туна. ²⁰ Абурукай гзафбуру лугъузвай:

— Ам жин* акатна пехъи хъанва. Чна Адаз вучиз яб гузва?

²¹— А гафар жин* квайданбур туш, — лугъузвай муькуьбуру. — Жиндивай буьркъудан вилер ахъайиз жедани жал?

Иса къабул тавун

²² ХъуьтІуьн вахт тир. Ярусалимда Аллагъдин КІвал* цІийи хъувунин сувар алуькнавай. ²³ Иса Аллагъдин КІвалин* гъаятда Сулейманан айвандик* квай. ²⁴ Инал чувудар* Исадал алтІушна ва лагъана:

— Вуна чун къве рикІин яз гъикъван гагъда тада? Вун Месигъ* ятІа, чаз ачухдиз лагъ.

²⁵ — За квез лагъанай, амма куьн Зи чІалахъ хъанач, — жаваб гана Исади. — За Зи Бубадин* тІварцІелай ийизвай крари Закай шагьидвал ийизва. ²⁶ Амма куьне Захъ иман ийизвач, куьн Зи хипер туш эхир. ²⁷ Зи хипери Заз яб гуда, Зазни гъабур чида, абур Зи гуьгъуьна гъатна жеда. ²⁸ За абуруз эбеди уьмуьр* гузва. Гъич са чІавузни абур я рекьидач, я Зи гъилияй абур садани акъуддач. ²⁹ Абур вири Заз гайи Зи Буба* виридалайни yine я, Зи Бубадин* гъилияй садавайни са затІни акъудиз жедач. ³⁰ Зунни Буба* сад я.

³¹ Инал чувудри*, Адал гъалчун патал, мад къванер гъилера хкъуна.

³² — Зи Бубадин* куьмекдалди За квез гзаф хъсанвилер авуна, — лагъана Исади. — За авунвай гъи хъсанвиляй квез Зун къванцин хура тваз кІанзава?

³³ — Вуна, Вун инсан яз, Жув Аллагъдиз барабар яз къазва, — жаваб яз лагъана чувудри*. — Вуна авур хъсан крарай ваъ, ви асивилиз* килигна, чаз Вал къванер гъалчиз кІанзава.

³⁴ — Куь Къанунда* «Аллагъди лагъана: куьн аллагъар я» лагъай гафар кхъенвачни мегер? — жаваб гана Исади. — ³⁵ Каламда* кхъенвайбур гъамиша къилиз акъатда. Аллагъди Вичин гафунин ван къвезвайбуруз аллагъар лугъузва. ³⁶ Бубади* Хкъягънавайди ва дуьньядиз Вичин къаст къиле тухуз Ракъурнавайди абурулай артухди я. За Зун Аллагъдин Хва* я лагъайла, вучиз куьне, Зун аси* хъанва лугъуз, Зак тахсирар кутазва? ³⁷ За ийизвай крар Зи Бубадин* крар туштІа, Зи чІалахъ жемир. ³⁸ Куьн Зи чІалахъ жезвачтІа, За ийизвай Зи Бубадин* крарин хъайитІани чІалахъ хъухъ. Зи крарихъ куьн чІалахъ хъайитІа, квез Зун Зи Бубадихъ* галаз сад тирди, Бубани* Захъ галаз сад тирди чир жеда.

³⁹ Гъа чІавуз чувудрин* къиле авайбуруз мад Ам къаз кІан хъхъана, амма Иса абурун гъилияй акъатна. ⁴⁰ Иса мад Ярдан вацІун а патаз хъфена, виликдай Ягъяди* инсан-рив циз гъахъиз* тазвай чкадиз атана ва гъана амукъна. ⁴¹ Гзафбуру атана лугъузвай:

– Ягьяди* авур са ахьтин алапат авач, амма ада Иса-
дикай авур ихтилатар гьахьбур тир.

⁴² Ана авай гзаф инсанар Исади хь ийизвай имандал
атана.

Лазарал чан хтун

11 ¹⁻² Бетан лугьудай хуьре Майрам ва адан вах Марта
яшамиш жезвай. Садра са дишегьлиди, Реббидин*
кIвачериз атирлу ягь ягьна, вичин чIараривди михьнай.
Гьа дишегьли и кьве вахакай сад – Майрам – тир.

Абурун стха Лазар азарлу хьанвай.

³ Вахари Исадин патав «Я Ребби*, Ви рикI алайди азар-
лу хьанва» лугьуз сад ракьурнай.

⁴ А хабар агакьайла, Исади лагьанай:

– А азарди адаз ажал гьидач, Лазар азарлу хьуни Ал-
лагьдал ва Адан Хцел баркалла гьида.

⁵ Исадиз Марта, Майрам ва Лазар кIандай. ⁶ Лазар
азарлу я лагьана хабар фад агакьнайтIани, Иса Вич авай
чкада мадни кьве юкьуз амукьна. ⁷ Идалай кьулухъ Ада
Вичин тилмизриз* лагьана:

– Ша чун мад Ягьудиятдиз* фин.

⁸ – Я Муаллим! – лагьана тилмизри*. – Гьа и йикьа-
ра чувудриз* Ваз кьван гуз кIанзавай, амма Вуна мад
гьаниз физва.

⁹ – Йикьа цIикьвед сят авачни? – жаваб гана Исади. –
Инсан рекьай юкьуз физваз хьайитIа, ам кIвач галкIана
ярх жедач, адаз и дуьнья экуь яз аквазва. ¹⁰ Йифиз физ-
вайдан кIвач экв гвачирвилай са затIунихъ галкIида.

¹¹ И гафар лагьана, Ада давамар хьувуна:

– Чи дуст Лазар ахварал фенва, Зун ам ахварай аву-
диз физва.

¹² Адан тилмизри* лагьана:

– Я Ребби*! Ам ахвариз фенватIа, сагь хьжеда.

¹³ Иса ам кьенвайдакай рахазвай, амма тилмизриз*
Ам гьакIан ахварикай рахазвайди хьиз жезвай. ¹⁴ Инал
Исади ачухдиз лагьана:

— Лазар кьенва. ¹⁵ Куьн имандал гьидай хьгин са кар авунин фикир авайвилай Зун икъван гагьда аниз фенвачир. Зун и кардай шад я. Гила ша чун адан патав фин.

¹⁶ Къветхвер лакIаб алай ТIумади тилмизриз* лагьана:

— Ша чунни Муаллимдихъ галаз фин, Адахъ галаз санал рекьин.

¹⁷ Иса Бетандиз атайла, Адаз Лазаран мейит къуд йикъан вилик къветIе динжарнавайди чир хъана. ¹⁸ Бетан Ярусалимдилае зур сятдин мензилда авай. ¹⁹ Майраман ва Мартадин патав кьенвай стхадин башсагълугъвал гуз гзаф чувудар* атанвай. ²⁰ Иса къвезвайдакай хабар хъайила, Марта Адан вилик экъечIна; Майрам кIвале амай. ²¹ Мартади Исадиз лагьана:

— Я Ребби*! Вун ина авайтIа, зи стха рекьидачир. ²² Амма заз чизва, исятдани вуч Вуна Аллагьдивай тIалабайтIа, гьам Ада Ваз гуда.

²³ — Ви стхадал чан хкведа*, — лагьана Исади.

²⁴ — Къбияматдин юкъуз адал чан хкведайди* заз чизва, — лагьана Мартади.

²⁵ — Уьмуьр гузвайдини, кьейила чан хкизвайдини Зун я, — лагьана Исади. — Захъ иман ийизвайди кьейитIани, адал чан хкведа*. ²⁶ Захъ иман ийиз яшамиш жезвайди са чIавузни рекьидач. Вун и кардин чIалахъ яни?

²⁷ — Эхъ, Ребби*! — лагьана Мартади. — Вун Аллагьдин Хва* я, Вун и дуьньядиз атана кIанзавай Месигь* тирдахъ зун агъазва.

²⁸ И гафар лагьана, Марта вичин вах Майраман патав хъфена. Ада Майрамаз чинеба эверна, лагьана:

— Муаллим ина ава, Ада ваз эверзава.

²⁹ И гафар ван хъанмазни Майрам тадиз къарагъна, Исадин патав фена. ³⁰ Иса хуьруьз гьахънавачир, Ам Марта туьш хъанай чкадал аламай. ³¹ Майрамахъ галаз кIвале ацукъна башсагълугъвал гузвай чувудар*, Майрам тади кваз кIвалай экъечIуниз килигна, адан гуьгъуьна гьатна фена. Абуруз Майрама, кьейи стха динжарнавай къветIен патав фена, ишел ийизвай хьиз хъанай. ³² Майрам Иса

авай чкадиз атана. Ам акурла, Майрам Адан кІвачерик ярх хъана.

– Я Ребби*! – лагъана ада. – Вун ина авайтІа, зи стха рекъидачир.

³³ Майрам ва адахъ галаз атай чувудар* шехъзаваз акурла, Исадиз гъайифар хъана. ³⁴ Ада гъалаба кваз хабар къуна:

– Куъне ам гъина эцигнава?

– Фена Жув килиг, я Ребби*! – жаваб гана абуру.

³⁵ Исадик шел акатна. ³⁶ Гъанал чувудри* лагъана:

– Аквазвани Адаз Лазар гъикъван кІанзавайтІа!

³⁷ Амма абурукай са бязибуру лагъана:

– Адавай буъркъуьбурун вилериз экв хкиз жезва, бес Адавай Лазар къиникъикай хуъз жедачирни?

³⁸ Иса, гъайифдини хъиле куз, мейит авай къветІин патав атана. КъветІин сивел къван алай. ³⁹ Исади лагъана:

– Анлай къван алуд.

Рагъметдиз фенвайдан ваха, Мартади, Адаз лагъана:

– Я Ребби*! Адак ни акатнава; ам ина аваз къуд югъ я.

⁴⁰ – За ваз лагъаначирни, иман ийизватІа, Аллагъдин баркаллувал аквада? – лагъана Исади.

⁴¹ Къейиди авай къветІелай къван алудна. Исади вилер цавуз хкажна, лагъана:

– Шукур хъуй Ваз, Буба*, Ваз Зи ван атана. ⁴² Зи ван Ваз гъамиша къведайди Заз чизва, амма и гафар За инал алай халкъ патал лугъузвайбур я. Къуй абур Зун Вуна ракъурнавайдахъ агъурай.

⁴³ И гафарилай гуьгъуьниз Ада ван алаз лагъана:

– Лазар, экъечІ инай!

⁴⁴ Къейиди анай къецел экъечІна. Адал гъилерни кІвачер кутІуннавай кафанар аламай, адан чинни ягълухдал кутІуннавай. Анал алайбуруз Исади лагъана:

– Адан гъилерни кІвачер ахъая, адавай къекъезвез хъурай.

Исадин аксина къаст

⁴⁵ Майрамаз башсагълугъвал гуз атай чувудриз* Исадин аламат акурла, гзафбур Адахъ ийизвай имандал атана.

⁴⁶ Абурукай са бязибур фарисейрин* патав фена, Исади авурдакай абуруз суьгьбетна. ⁴⁷ Гья чІавуз чІехи хахамарни* фарисеяр* Меслягьатдиз* кІватІ хъана:

– Чна вуч авун лазим я? А касди гзаф аламатар къалурзава; ⁴⁸ Ам чна гьакІ туртІа, Адахъ вири халкъди иман ийида, гъаниз килигна, римвийрини атана чи Аллагьдин КІвал* барбатІда ва чи халкъ къирмишда.

⁴⁹ Абурукай гья йисуз къилин хахамдин* везифа хиве авай Каяфа тІвар алай касди лагъана:

– Квез са затІни чизвач. ⁵⁰ Битав са халкъ рекьидалди, са кас рекьин хъсан я. Гья и кар куь кыле гьатзавачни бес?

⁵¹ И гафар Каяфади вичи вичелай лагъай гафар тушир. Ам гья йисуз къилин хахамвиле* авайвиляй, халкъ къутармиш авун патал Иса рекьидайдакай Ада пайгъамбардиз* кас саягъда лагъанай. ⁵² Амма Иса тек са чувуд* халкъ патал рекьин лазим тушир. Ада дуьньядиз чкІанвай Аллагьдин вири веледрикай Вичин къиникъалди са халкъ авунни лазим тир. ⁵³ Гья йикъалай чувудрин* кыле авайбуру Иса ягъна кьин меслят авуна. ⁵⁴ ГьакІ хъайила Иса мад чувудриз* аквадай чкайриз хъфенач, Ам баябан чуьлдин патав гвай Ифраим лугьудай шегьердиз фена. Ана Ам Вичин тилмизарни* галаз акъвазна.

⁵⁵ Чувудрин* Песах* сувар мукъва жезвай. Ярусалимдиз вири уьлкведай, Песах* суварилай вилик авуна кІандай миxъивилер* авун патал, гзаф инсанар атанвай. ⁵⁶ Гья вахтунда чувудар* Исадихъ къекъвез хъанай. Абуру Аллагьдин КІвале* сада садавай хабар къазвай:

– Ваз чиз, Ам Песах* суварик къведани?

⁵⁷ ЧІехи хахамрини* фарисейри*, чпивай Иса къаз жедайвал, Ам авай чкадикай чпиз хабар ая лагъана виридаз эмир ганай.

Иса Мартадинни Майраман патав

12 ¹ Песах* суварилай ругуд югъ вилик, Иса Бетандиз атана. Ана къейидалай къулухъ вичел Ада чан хкай Лазар яшамиш жезвай. ² Лазаран кІвале Иса илифарна,

Адаз нянин суфра ахъайна. Марта абурун кьилел-кІвачел элкъвезвай. Адахъ галаз суфрадихъ ацукънавайбурук Лазарни квай. ³ Майрама атирдин ни галай багъа гъери къачуна, са гирванка¹ къван Исадин кІвачериз ягъна ва вичин чІараралди Адан кІвачер михъна. КІвале атирдин хуш ни гъатна. ⁴ Исадин тилмизрикай* сад тир, гележегда Ам маса гудай Искарият Ягъуда* лагъана:

⁵ – Атирдин ни галай гъери пуд виш динардихъ¹¹ вучиз маса ганач? А пул кесибриз гуз жедай эхир!

⁶ Ибур ада кесибрихъ рикІ кузвайвиляй ваъ, вич угъри тирвиляй лагъай гафар тир: тилмизрин* уртах пул хуъдай затІ адав жедайди тир, ада мукъвал-мукъвал а пулдикай чуънуъхдай.

⁷ – Майрам секиндив тур, – лагъана Исади. – А гъери ада Зун сура динжардай югъ паталди хвенва. ⁸ Кесибар гъамиша квехъ гала, Зун – гъамиша жедач.

⁹ Чувудрикай* гзафбуруз Иса Бетанда авайдакай хабар хъана. Гъавиляй абур, тек са Иса ваъ, гъакІ къейидалай къулухъ Ада чан хкай* Лазарни акун патал, гъаниз фена. ¹⁰⁻¹¹ Исадин патав атай гзаф чувудар*, Лазар себеб яз, Исадихъ ийизвай имандал атанай. Гъавиляй чІехи хахамри* Лазарни ягъна рекъин къетІна.

Иса Ярусалимдиз гъахъзава

¹² Гуьгъуьнин юкъуз Ярусалимдиз суварик атай гзаф инсанриз аниз Исани къвезва лугъудай ван хъана. ¹³ Абур гъилера хурмадин тарцин хилер аваз Адан вилик экъечІна ва гъарайиз хъана:

– Гъасанна! Реббидин* тІварцІелай Къвезвайдаз шукур хъурай! Израилдин пачагъдиз шукур хъурай!

¹⁴ Иса, жегъил лам жагъурна, гъадал акъахна. И кар Каламда* кхъенвайвал хъана: ¹⁵ «КичІе жемир, Ярусалим-

¹ 12:3 Са гирванка – 330 грамм жезва.

¹¹ 12:5 300 динар къазанмишун патал адетдин зегъметчиди 300 юкъуз кІвалахун лазим жезвай.

дин халкъ, ингье жегбил ламрал алаз ви Пачагъ къвезва!»
¹⁶И кар хъайи чIавуз Адан тилмизар* Каламда* кхъенвай гафар кылиз акъатзавайдан гъавурда акъуначир. Амма гуьгъуьнлай, Иса баркаллу хъайидалай къулухъ, Каламда* кхъенвай гафар кылиз акъатайди абуруз чир хъана.

¹⁷Ана Исади Лазарал чан хкайвал* акур инсанар авай. Абуру Лазар Исадин эвердал къветIяй эхкъечIайдакай вирибуруз сугъбетна. ¹⁸Исади авур алааматдин кардикай хабар хъайивилай халкъ Адан вилик экъечIна. ¹⁹Фарисейри* чпи чпик лугъуз хъана:

– Аквазвани, квевай Адаз са затIни ийиз жезвач. Дуйнъя вири Гъадан гуьгъуьна гъатнава.

Иса грекрихъ галаз рахун

²⁰Икрам ийиз сувариз атанвайбурун арада чувудар* туширбурукайни са къадар авай. ²¹Абуру, Галилейда* авай Бетсаидадай тир Филипан патав атана, адаз лагъанай:

– Агъа! Чаз Иса акваз кIанзава.

²²Филипа, фена и гафар Андреяз лагъана, Андреяни Филипа фена Исадиз хълагъна. ²³Исади жаваб яз лагъана:

– Инсандин Хва* баркаллу жедай вахт атанва. ²⁴За квез лап рикIивай лугъузва: къуьлуьн твар чилел аватна пуч тахъайтIа, ам твар яз амукъда, амма ам чилел аватна терг хъайитIа, адалай гзаф тварар арадиз къведа. ²⁵Жуван чан кIандайди чандикай магърум жеда, и дуйнъяда жуван чан такIанда вичин чан эбеди уьмуьр* патал хуьда. ²⁶Ни Заз къуллугъзаватIа, гъам Зи гуьгъуьна аваз атун лазим я. Зун гъина хъайитIа, Зи къуллугъчини гъана хъун лазим я. Ни Заз къуллугъ авуртIа, Зи Бубадини* гъадаз хатур-гъуьрмет ийида.

²⁷Зи рикIи рикI незва; За гъикI лугъун: «Буба*, Зи кылел къведайдакай Зун хуьх». Зун гъа и кар паталди атанва. ²⁸Буба*, Ви баркаллувал къалура!

Гъа чIавуз цаварилай ван атана:

– За квез Зи баркаллувал къалурнай ва мадни къалурда.

²⁹И ван хъайи инал алай халкъди лагъана:

– Ибур цавун кьукьрумар я.

Муькуьбуру лагъана:

– Адахъ галаз Малаик рахана.

³⁰ Адан гьакъиндай Исади лагъана:

– Цаварилай а ван Зун патал ваъ, куьн патал атанвайди я. ³¹ Гила и дуьньядин дуван ийидай вахт хъанва; дуьнья гъиле кьунвай Иблис гила-мад чукурда. ³² Зун чилелай хкаж авурла, За вири Жувал желб ийида.

³³ И гафар лугьуналди Ада Вичиз гьихьтин кьиникъ кьисметнаватIа кьалурзавай.

³⁴ Халкъди Адаз лагъана:

– Чаз Къанундай* чизва хьи, Месигь* атайла, ам гьа-мишалугъ яз чи патав гумукьда. Амма Вуна Инсандин Хва* цавуз хкаж хъжеда лугьузва. А Инсандин Хва* Вич вуж кас я?

³⁵ – Са тIимил вахтунда квехъ галаз Экв амукьда, – жа-ваб гана Исади. – Экв амай къван гагьда куьн, мичIера гьат тийидайвал, куь рехъди вач. МичIерай физвайдаз вич гьиниз физватIа чир жедач. ³⁶ Квекай Экуьнин веледар хьун патал Экв квехъ галаз амай къван гагьда Экуьнихъ иман ая.

И гафар лагъана куьтягъ хъайила, Иса абурукай къа-къатна чуьнуьх хъана.

Чувудри иман тавун

³⁷ Исади инсанрин вилик икъван аламатар авунатIа-ни, абуру Адахъ иман ийизвачир. ³⁸ Гъа икI Яшай пай-гъамбардин* гафар кьилиз акъатнай. А гафар ихьтинбур я: «Я Ребби*, чна лагъай гафарин вуж чIалахъ хъанай къван? Реббидин* кьуват низ акунай къван?» ³⁹ Вичин ктабда маса чкадал Яшай пайгъамбарди* инсанривай вучиз иман ийиз жезвачтIа мад лагъанай: ⁴⁰ «Ада абурун вилер буьркьюь, рикIерни кIеви авуна. Ада и кар, абуруз вилералди затIни такун патал ва рикIералди затIни къа-тIун тавун патал, авуна. Гъавилияй абурувай Аллагьдихъ элкъвена чеб сагъар хъия лугьуз жезвач». ⁴¹ Ибур Яшай

пайгъамбарди* Исадин баркаллувал гьихътинди жедатІа аян тирвиляй лагъай гафар тир.

⁴²Гъакимрикайни гзафбур Исадихъ ийизвай имандал атанай, амма чеб фарисейри* синагугдай* чукуриз кичЕла, абуру а кар ачухдиз хиве къазвачир. ⁴³Абуруз чпин тариф Аллагъди ийизвайдалай гзаф инсанри авуна кІанзавай.

Исади ийидай дувандикай

⁴⁴Исади ван алаз лагъана:

– Захъ иман ийизвайда тек са Захъ ваъ, гъакІни Зун Ракъурнавайдахъ иман ийизва. ⁴⁵Зун аквазвайдаз Зун Ракъурнавайдини аквазва. ⁴⁶Захъ иман авурбур мичЕ амукъ тавун патал, Зун Экв яз дуьньядиз атана. ⁴⁷Зи гафар ван хъайи, амма За лагъайвал тавурбурун дуван За ийидач. Зун дуьньядин дуван ийиз ваъ, дуьнья къутармишиз атанвайди я. ⁴⁸Зун негъ ийизвайдаз ва Зи гафар къабул тийизвайдаз дуванбег ава, Зи гафари адан дуван Къияматдин юкъуз ийида. ⁴⁹Зи гафар За Жува Жувакай туькІурна лугъузвайбур туш. Вуч ва гъикІ лагъана кІандатІа, Зун ракъурнавай Зи Бубади* Зал тапшурмишнава. ⁵⁰Адан Ітагъкимди эбеди уьмуърдал* гъидайди Заз чизва. Гъа икІ, Заз Бубади* вуч лагъанатІа, Зани гъам лугъун хъийизва.

Тилмизрин кІвачер чуьхуьн

13 ¹Чувудрин* Песах* суварин вахт мукъва жезвай. Исадиз Вич и дуьньядай Бубадин* патав хъфидай вахт атанвайди чизвай. И дуьньяда Вичихъ галаз санал хъайибур Вичиз гъикъван пара кІан ятІа, Ада эхирдалди къалурна. ²Вири нянин суфрадихъ ацукънавай. Исадиз хаинвал авунин фикир Иблисди Симун Искариятан хва Ягъудан* рикЕ тунвай. ³Исадиз Вич Аллагъдин патавай атанвайди ва Аллагъдин патав хъфидайди чизвай. ГъакІни Адаз Аллагъди вири Вичин ихтиярда тунвайдини чизвай. ⁴Ам суфрадихъай къарагъна, Ада винелай алукІнавай парталар хтІунна, юкъва дасмал туна. ⁵Ахпа Ада лигенда яд цана, Вичин тилмизрин* кІвачер чуьхуьз,

юкьва авай дасмалдалди михьи ийиз эгечІна. ⁶Гья икІ нубат Симун-Петрудал агакьна.

– Я Ребби*! – лагьана Исадиз Петруди. – Ваз рикІивайни зи кІвачер чуьхуьз кІанзавани?

⁷– За ийизвай кардин гъавурда вун исятда ваъ, адан гъавурда вун геж акьада, – жаваб гана Исади.

⁸– Вуна зи кІвачер гьич са чІавузни чуьхуьз тахьуй, – лагьана Петруди.

– За абур чуьхуьн тавуртІа, вакай Зи тилмиз* жедач, – лагьана Исади.

⁹– Я Ребби*! – лагьана Симун-Петруди. – АкІ ятІа, са кІвачер ваъ, гьилерни, кьилни чуьхуьх.

¹⁰– Вири беден чуьхвенвайда тек са кІвачер чуьхуьн лазим я, – лагьана Исади, – вучиз лагьайтІа адан беден михьи я; куьнни михьи я, амма вири – ваъ.

¹¹Вич ни маса гудатІа Адаз чизвай, гьакІ хьайила Ада «Куьн вири михьи туш» лагьанай. ¹²Тилмизрин* кІвачер чуьхвена, Вичин пекер ахлукІайла, Ада хтана суфрадихь ащукьна, абуруз лагьана:

– За авурдан гъавурда куьн гьатнани? ¹³Куьне Заз «Я Ребби*», «Муаллим» лугьузва. ГьакІ лугьунал куьн гьахь я, Зун куьне лугьузвайди я. ¹⁴За, куь Муаллимди ва Реббиди*, куь кІвачер чуьхвенатІа, куьнени сада садан кІвачер чуьхуьн лазим я: ¹⁵За квез чешне кьалурнай, За квез авурвал куьнени ая. ¹⁶За квез лап рикІивай лугьузва: нуькер вичин иесидилай артух туш, илчини* вич ракъурайдалай артух туш. ¹⁷Гилад квез и кар чизва, куьне гьакІ ийиз хьайитІа, куьн бахтавар жеда. ¹⁸Зун квекай виридакай рахазвач. За хкягнавайбур Заз чизватІани, Каламда* кхьенвай ихьтин гафарни кьилиз акьатун лазим я: «Захь галаз фу тІуьрди Заз акси хьана». ¹⁹И кІвалахар кьиле фидай чІавуз куьне Зун гьакьикъатда Вуж ятІа Гьам Тирдан чІалахь хьун патал, За квез и гафар исятда виликамаз лугьузва. ²⁰За квез лап рикІивай лугьузва: За ракъурай кас къабулдайда Зунни къабулда ва Зун къабулдай касди Зун Ракъурайдини къабулда.

Ягьуда Иса маса гун

²¹ Ахпа Исади чІехи гъалаба кваз лагъана:

– За квез лап рикІивай лугъузва: квекай сада Зун хинвилелди маса гуда.

²² Ам никай рахазватІа тийижиз, Адан тилмизар* сад садаз килигиз амукъна. ²³ Исадин рикІ алай са тилмиз* Адав агатна ацукънавай. ²⁴ Симун-Петруди адаз, Исадивай хаин вуж ятІа чирун патал, ишара* авуна. ²⁵ Ада, Исадихъ алгъана, «Ам вуж хъуй, я Ребби*?» лагъана Адавай жузуна.

²⁶ – Ам, куруна авай хуьрекдик фан кІус кягъна За низ гайитІа, гъам я, – жаваб гана Исади.

КІус кягъна, Ада ам Симун Искариятан хва Ягьудав* вугана. ²⁷ Фан а кІус къачурдалай къулухъ, Ягьудак* гъасятда ШейтІан акатна. Гъа чІавуз Исади лагъана:

– Вуна ийидай кар фадамаз ая.

²⁸ И гафар Исади адаз вучиз лагъанатІа, ацукънавай-бурукай касни гъавурда гъатнач. ²⁹ Абуруз Ягьудав* чпин уртах пул хъуниз килигна, Исади адаз Сувариз чпиз герек затІар къачу, я тахъайтІа кесибриз затІ-матІ це лагъайди хъиз хъана. ³⁰ Ам фан кІус къачуна гъасятда кІвалаяй экъечІна. Йиф тир.

Исадин цІийи весият

³¹ Ягьуд* экъечІайла, Исади лагъана:

– Инсандин Хци* Вичин баркаллувал къалурдай вахт алукънава. Гъа идалди Аллагъди Вичин баркаллувални къалурда. ³² Инсандин Хци* Аллагъдин баркаллувал къалурзава, Аллагъдини Вичин баркаллувал Инсандин Хциз* багъишда. И кар лап мукъвара жада.

³³ Веледар! Квехъ галаз Зун яргъалди акъваздач: Куьн Захъ къекъвез жада. За виликдай чувудриз* лагъанай: «Зун физвай чкадиз квевай къвез жадач». Гъа и гафар гила За квезни лугъузва. ³⁴ За квез цІийи весият ийизва: садаз сад кІан хъухъ. Заз куьн гъикІ кІандайтІа, квезни

куьн сад садаз гьакI кIан хьун лазим я. ³⁵Квез садаз сад кIан хьайила, гьар са касдиз куьн Зи тилмизар* тирди чир жеда.

Петруди кьил къакъудуникай

³⁶Симун-Петруди Исадиз лагъана:

– Я Ребби*! Вун гьиниз физва?

– Зун гьиниз физватIа, вавай Захъ галаз исятда къвез жедач, амма ахпа Зи гуьгъуьна аваз вунни къведа, – жаваб гана Исади.

³⁷– Я Ребби*! – хабар къуна Петруди. – Вучиз Завай Вахъ галаз исятда къвез жедач? Вун патал за Зи чанни гуда.

³⁸– Вуна Зун патал чан гуда лугъузвани? – жаваб гана Исади. – За ваз лап рикIивай лугъузва: кIекре гьарайдалди вуна пудра Закай кьил къакъудда.

Исади инсанар Аллагъдин патав гъун

14 ¹Исади лагъана:

– Куьне рикIи рикI немир. Аллагъдихъ иман ая, Захъни иман ая. ²Зи Бубадин* кIвалера яшамиш жедай гзаф чкаяр ава. АвачиртIа, За квез лугъудайни: Зун квез чкаяр гьазуриз физва? ³Фена чкаяр гьазурайла, куьнни Зун авай чкада хьун патал, За хтана куьнни хутахда. ⁴Зун физвай чкадин рехъ квез чида.

⁵Тумади лагъана:

– Я Ребби*! Вун гьиниз физватIа, чаз чизвач. Чаз Вун физвай рехъ гьикI чир хьурай?

⁶Исади лагъана:

– Зун рехъни я, гьахъни я, уьмуьрни; Зун арада авачиз Бубадин* патав садавайни физ жедач. ⁷Квез Зун чир хьанайтIа, квез Зи Бубани* чир жедай. Къедлай къулухъ квез Ам чизва ва квез Ам акунай.

⁸– Я Ребби*! – лагъана Филипа. – Вуна чаз Буба* къалура, чаз Ам акун бес жеда.

⁹– Зун квехъ галаз икъван вахт хьанватIани, ваз Зун чир хьаначни, Филип? – лагъана Исади. – Зун акурдаз

Бубани* акунва; идалай гуьгъуьниз «Вуна Чаз Буба* къалура» лугъудай гафар вуч лагъай чІал я? ¹⁰ Зун Бубада* авайдахъ, Бубани* За авайдахъ вун чІалахъ жезвачни бес? Квез лугъузвай гафар За Жува Жувакай тукІуьрна лугъузвайбур туш. Зунни Вич сад хъанвай Буба* я Вичин крар ийизвайди. ¹¹ Буба* За ава, Зун Бубада* ава лугъудай зи гафарин чІалахъ хъухъ. Куьн зи гафарин чІалахъ жезвачтІа, гъич тахъайтІа За ийизвай крарихъ хъайитІани агъугъ. ¹² За квез лап рикІивай лугъузва: Зун Зи Бубадин* патав хъфизва, гъавиляй Захъ иман ийизвайда За вуч авуртІа гъам ийида, гъатта За авурдалай артухни ийида. ¹³ Куьне Заз Зи тІварцІелай ая лагъай вуч хъайитІани За ийида. Гъа икІ Хци Бубадин* баркаллувал къалурда. ¹⁴ Зи тІвар къуна куьне вуч тІалабайтІа, За гъам къилиз акъудда.

Пак Руьгъ хиве къун

¹⁵ Квез Зун кІан ятІа, куьне Зи весиятар къилиз акъудда. ¹⁶ За Бубадиз* минетда, Адани квез цІийи Насигъатчи гуда. Ам даим квехъ галаз амукъда. ¹⁷ А Насигъатчи Гъакъикъатдин Руьгъ* я. Дуьньядиз Ам ақунач ва чидач, гъавиляй дуьньядивай Ам къабулизни жедач. Квез Ам чизва, вучиз лагъайтІа Ам квехъ галаз амукъзава ва Ам кве жеда. ¹⁸ За куьн етимвиле тадач, Зун элкъвена куь патав хкъведа. ¹⁹ Са къадар вахтундилай Зун дуьньядиз ахкъвадач, амма квез Зун ахкъвада, вучиз лагъайтІа Зун яшамиш жезва, куьнни яшамиш жеда. ²⁰ Гъа юкъуз квез чир жеда: Зун Бубада* ава, куьн За ава, Зунни – кве ава. ²¹ Низ Зун кІанзаватІа, ада Зи весиятар къилиз акъудда. Зун кІандайди Зи Бубадизни* кІан жеда. Зазни кІан жеда ва За Жув Адаз къалурда.

²² Искарият тушир Ягъуда* Адавай хабар къуна:

– Я Ребби*! Вучиз Вуна Вун чи патав къведа лугъуз-ва? Бес Вун вири дуьньядин вилик атун лазим тушни?

²³ – Низ Зун кІандатІа, гъада Зи гаф къилиз акъудда, – жаваб гана Исади. – Зи Бубадизни* гъам кІан жеда; гъа чІавуз Чун а касдин патав къведа ва адахъ галаз

амукда. ²⁴ Зун кІан тийизвайда За лагъайвал ийизвач. За квез лугъузвай гафар Зибур ваъ, Зун ракъурнавай Зи Бубадинбур* я. ²⁵ Ибур За квез Зун куь арада амаз лугъузвайди я. ²⁶ Зи тІварцІелай Бубади* куь патав ракъурдай Насигъатчи, яни Пак Руьгъди* квез вири чирда ва За квез лагъайбур вири куь рикІел хкида. ²⁷ За квез и дуьньяди тагудай хъгин архайинвал тазва. РикІик къамир! КичІе жемир! ²⁸ За лагъайди квез ван хъанани? Зун куь патавай хъфизва, ва амма элкъвена хкведа. Зи Буба* Залай артух я, гъавилий квез Зун кІандайтІа, Зун Бубадин* патав хъфизва лагъай гафуни куьн шадардай. ²⁹ И кар арадал атайла куьне иман авун патал, За квез виликамаз лугъузва. ³⁰ Ина квехъ галаз ихтилатар ийидай вахт Захъ амач, и дуьньядал агъавалзавай Иблис Заз акси яз экъечІава. Адаз Зал агъавалдай са ихтиярни авач. ³¹ Амма дуьньядиз Заз Зи Буба* кІанзавайди ва Зи Бубади* Зал тапшурмишнавай крар ийизвайди чир хъун лазим я. Къарагъ, чун инлай хъфин.

Иса – ципицІ чІере

15 ¹ Зун ципицІдин халисан ЧІере я, Зи Бубани* ципицІбан я. ² Бегъер тегъидай Зи гъар са хел Ада атІузва, бегъер гъидай гъар са хел, амайдалайни гзаф бегъер гъурай лугъуз, Ада михъзава. ³ Зи гафариз яб гана куьн михъи хъанва. ⁴ Куьн Захъ галаз хъухъ, Зунни квехъ галаз жеда. ЧІередикай атІай хилевай гъикІ бегъер гъиз жедачтІа, гъакІ квевайни Закай чараз бегъер гъиз жедач. ⁵ Зун ЧІере я, куьн – хилер. За вуж аватІа ва Зун не аватІа, гъада бул бегъерни гъида, амма Зун галачиз квейлай затІни алакъдач. ⁶ Вуж За амукъдачтІа, гъам гадарнавай хел хъиз жеда, ам къурада, ахътин хилер кІватІна цІуз вегъида, абур куда. ⁷ Куьн За амукъайтІа, Зи гафарни куь рикІе хъайитІа, гъа чІавуз квез вуч кІан хъайитІани, тІалаб ая, квез гуда. ⁸ Зи тилмизар* яз куьне бул бегъер гъиз жеда, гъадалди Зи Бубади* Вичин баркаллувал къалурда. ⁹ Зун Бубадиз* кІанзавайвал, Зазни куьн кІанзава. Зи кІаниви-

ликай яргъал жемир. ¹⁰ За Зи Бубадин* весиятар кылиз акъудзавайвиляй Зи Бубадиз* Зун кІанзавайди я. Куьне Зи весиятар кылиз акъудайтІа, Зазни куьн кІан жеда. ¹¹ За и гафар Зи шадвал квехъ галаз хъурай, куь шадвал ацІайди хъурай лугъуз лагъанвайди я. ¹² За квез ихъгин весият ийизва: Зун квез кІани тирвал, квезни садаз сад кІан хъухъ. ¹³ Виридалайни чІехи кІанивал – жуван дустар патал чан гун я. ¹⁴ За лугъузвай гафар куьне кылиз акъудзаватІа, куьн Зи дустар я. ¹⁵ ЛукІраз вичин агъади вучзаватІа чир жедач. За жуван Бубадивай* ван хъайи къван вири квез чирна. Гъавиляй мад За квез лукІар лугъузмач. Куьн Зи дустар я. ¹⁶ Зун куьне хкъягънач, куьне ийидай крарин емишар китІидайбур тахъун патал, куьн хкъягъайди Зун я. Куьне Зи Бубадивай* Зи тІварцІелай вуч тІалабайтІа, квез вири гуда. ¹⁷ Ингье квез Зи весият: садаз сад кІан хъухъ.

Дуьньядиз Исани тилмизар такІан хъун

¹⁸ Дуьньядиз куьн такІан ятІа, рикІел хухъ, адаз Зун квелайни вилик такІан тир. ¹⁹ Куьн и дуьньядин веледар тиртІа, дуьньядиз куьн вичинбур хъиз кІан жедай. Амма куьн и дуьньядин веледар туш; виридакай хкъягъна, и дуьньядай За куьн къачурвиляй дуьньядиз куьн такІан я. ²⁰ За квез «Ньюкер вичин иесидилай артух туш» лагъай гаф рикІел хкваш. Зун хурук кутунватІа, куьнни хурук кутада; дуьньяди Зи гаф кылиз акъудзавайтІа, ада куь гафни кылиз акъуддай. ²¹ Инсанриз Зун Ракъурнавайди течизвайвиляй, Зун себеб яз абуру куьн хурук кутунва. ²² За атана зи гафар абуруз лагъаначиртІа, абурук тахсир жедачир. Амма Зун атанва, абурухъ чеб гъахъардай са делилни авач. ²³ Низ Зун такІан ятІа, адаз Зи Бубани* такІан я. ²⁴ Залай гъейри, садавайни тежедай крар За абурун арада тавунайтІа, абурук тахсир жедачир. Амма абуруз За авур къван крар вири акунатІани, абуруз Зунни Зи Буба* такІан я. ²⁵ Гъа и саягъда абурун Къанунда* кхъенвай «Зун себеб авачиз суз такІан хъана» лугъудай гафар

кылиз акъатна. ²⁶ За Бубадин* патавай квез Насигъатчи ракъурда. Ам — Гъакъикъатдин Руьгъ* — Бубадин* патавай куь патав къведа ва Зи гъакъиндай квез шагъидвал ийида. ²⁷ Куьнени Закай шагъидвал ийида: куьн Захъ галаз лап гъа сифте йикъалай хъайибур я.

16 ¹ — За квез ибур, куьне жуван иман квадар тавун патал, лагъайбур я.

² Синагугдай* куьн чукурда; гъатта ахътин вахт къведа хьи, куьн ягъна къейи инсанри чпи Аллагъдиз хуш жедай кар авуна лагъана фикирда.

³ Я Зи Буба*, я Зун чин тийидавилляй абуру гъакI ийида.

⁴ Амма идакай За квез авилляй ахъайна хьи, а йикъар атайла, За лагъайбур куьне рикIел хкун лазим жеда. Сифтедилай За квез и гафар лагъаначир, вучиз лагъайтIа Зун Жув квехъ галай.

Пак Руьгъдин крар

⁵ Гила Зун Жув Ракъурайдан патав хъфизва. Квекай садани «Вун гъиниз хъфизва?» лагъана, Завай хабар къазвач. ⁶ Вири и крарикай За квез ахъайна лугъуз куь рикIер хажалатдив ацIанва. ⁷ Амма За квез авайвал лугъузва: Зун хъфейтIа, квез хъсан жеда, Зун хъфин тавуртIа, Насигъатчи куь патав къведач. Зун хъфейла, За Ам куь патав ракъурда. ⁸ Ам атайла, Ада дуьньядин дуван гунагъдиз, гъакъикъатдиз ва дувандиз килигна ийида. ⁹ Ада Захъ иман тавунин гунагъни инсанриз къалурда. ¹⁰ Зун Зи Бубадин* патав хъфида ва квез Зун мад ахквадач. И карди инсанриз гъакъикъат чирда. ¹¹ Дуьньядал агъавалзавай Иблисдин дуван авунва. И карди инсанриз дуван вуч ятIа чирда. ¹² Захъ квез лугъудай гзаф гафар ама, амма куьн патал абур къадардилай артух жеда. ¹³ Гъакъикъатдин Руьгъ* атайла, Ада куьн дуьз рекъяй тухуда. Ада лугъудай гафар Вичи Вичикай туькIуьрна лугъузвайбур жедач, Ада квез Вичиз ван жезвай гафар лугъуда, инлай къулухъ жедай крарикайни Ада квез хабарда. ¹⁴ Ада квез

гудай хабарар Завай къачурбур жеда. Гья саягъда Ада Зи баркаллувал къалуриз жеда. ¹⁵ Бубадихъ* вуч аватІа, Захъ авайдини гьам я. Гъавилйй За квез лагъанай: Ада квез гудай хабарар Завай къачурбур жеда. ¹⁶ Са тІимил чІавалай квез Зун ахквадач, ахпа са куьруь вахтундилай квез Зун мад ахквада.

Пашманвал шадвилиз элкъуьн

¹⁷ Инал Исадин тилмизрикай* са бязибуру чпи чпиз лагъана:

– Ада лугъузва: «Са тІимил вахтундилай квез Зун ахквадач, ахпа са куьруь вахтундилай квез Зун мад ахквада» ва «Зун Бубадин* патав физва». Им вуч лагъай чІал я?

¹⁸ Абуру мад лагъана:

– «Са тІимил вахт» вуч лагъай чІал я? Ада лугъузвайдан гъавурда чун гъатзавач.

¹⁹ Тилмизриз* суалар гуз кІанзавайди Исади къатІана, Ада лагъана:

– Куьне сада-садавай За лагъай «Са тІимил вахтундилай квез Зун ахквадач, ахпа са куьруь вахтундилай квез Зун мад ахквада» лагъай гафарикай жузазвани? ²⁰ За квез лап рикІивай лугъузва: куьне – шел-хвал, дуьньяди – шадвилер ийида. Куьне хажалатар чІугвада, амма куь хажалатар шадвилериз элкъведа. ²¹ Дишегълиди аял хадай вахт атайла, тІалри адаз азабар гуда. Аял хъайидалай къулухъ адан рикІелай вичиз тІар хъайиди фида, ам дуьньядал инсан акъалтна лугъуз шад жеда. ²² Куьнни гъакІ хажалатдик акатнава. Амма Заз куьн мад ахкурла, куь рикІерни шадвилевди ацІуда. Куь а шадвал гъич садавайни къакъудиз жедач. ²³ Гья юкъуз куьне Завай са затІуникайни хабар къадач. За квез лап рикІивай лугъузва: куьне Зи Бубадивай* Зи тІварцІелай вуч тІалабайтІани, гьам Ада квез гуда. ²⁴ Къедалди куьне Зи тІварцІелай са затІни тІалабнач. ТІалаб ая – квез гуда. Гья чІавуз куь шадвал ацІайди жеда.

Дуьньядал гъалиб хьун

²⁵ Гилалди За куьн къисаяр мисал гъиз гъавурда тваз-вай, амма Зун квехъ галаз къисайралди рахан тийидай вахт къевезва. Гъа чIавуз Зун квехъ галаз Бубадикай* ачухдиз рахада. ²⁶ Гъа чIавуз куьне Зи тIварцIелай Буба-дивай* тIалабда; За квез лугъузва хьи, Бубадивай* куьн патал мад са карни За тIалаб авун лазим хъжедач. ²⁷ Квез Зун кIан хъана ва куьн Зун Аллагъдин патавай атайдахъ агъана. Гъавилай Бубадиз* Вичизни куьн кIанзава. ²⁸ И дуьньядиз Зун Бубадин* патавай атана. Гила Зун, дуьнья туна, Бубадин* патав хъфида.

²⁹ Исадин тилмизри* Адаз лагъана:

– Гила Вуна къисайралди ваъ, ачухдиз лугъузва. ³⁰ Ваз виридакай хабар авайди гила чаз чир хъанва. Ваз суалар гудалди Вуна жавабар гузва. ГъакI хъайила Вун Аллагъ-дин патавай атанвайдахъ чун агъазва.

³¹ – Гила куьн имандал атанвани? – хабар къуна Иса-ди. – ³² Гила, вахт атана мукъвал хъанва, Зун текдиз туна, куьн гъар сад санихъ чкIида. Амма Зун тек туш, Захъ Зи Буба* гала. ³³ И вири гафар За квез, куьн Захъ галаз сих хъана, Зи патай квез архайинвал гун патал, лагъайди я. И дуьньяда куьне азиятар чIугвада, амма викIегъ хъухъ: Зун дуьньядал гъалиб хъана.

Исадин дад-бидад

17 ¹ Исади, и гафарилай къулухъ вилер цавуз хкаж-на, лагъана:

– Вахт хъанва, Буба*. Жуван Хцин баркаллувал къа-лура, Хцини Ви баркаллувал къалурда. ² Вуна Адан патав гъидай гъар садаз Ада эбеди уьмуьр* гун патал. Вуна чан алай къван вири Адан ихтиярда тунва. ³ Эбе-ди уьмуьр*, лагъайтIа, авай-авачир сад Аллагъ тир Вун ва Вуна ракъурнавай Иса Месигъ* чир хьун я. ⁴ Вуна Заз чилел ая лагъанвай кар За къилиз акъудна. Гъа идалди За Ви баркаллувал къалурна. ⁵ Гила, Буба*, дуьнья халкъ

ийидалди Зун ви патав гвайла, Зал алай хьтин баркалла Вуна Зав вахце. ⁶И дуьньяда Вуна Зав агудай инсанрин вилик За Ви тIвар чирна. Абур вибур тир, Вуна абур Зи патав гъана. Абуру Ви гаф кылиз акъудна. ⁷Вуна Заз гайи къванди вири Валай къвезвай чIал гила абуруз чир хъанва. ⁸Вуна Заз лагъай гафар За абурал агакъарна, абуруни а гафар къабулна. Гила абуруз Зун Ви патавай атайди гъакъикъатда чир хъанва ва Зун Вуна ракъурайдахъ абур агъанва. ⁹Абурун паталай За Ваз минетзава. Дуьньяда авай вирибурун паталай ваъ, са гъабурун паталай. Абур вибур тир, Вуна абур Заз гана. ¹⁰Захъ авай вири Види я, Вахъ авай вири Зиди я. Абуру чпин краралди виридаз Зи баркаллувал къалурда. ¹¹Зун мад и дуьньяда акъваздач, Зун Ви патав хквезва. Абур, лагъайтIа, и дуьньяда амукъзава. Я Пак* Буба*, абур Заз Вуна гана, Жуван къуватдалди абур хуьх; къуй абур чун хъиз сад хъурай. ¹²Зун абурухъ галамай къван гагъда Ви тIварцIелай Заз ганвай къуватдалди За абур хуьзвай. За абур хвена ва абурукай гъич садни терг хъанач. Пак Каламда* кхъенвайди кылиз акъатун патал къиникъ къисмет хъайи сад телеф хъана. ¹³Гила Зун Ви патав хквезва. За ийизвай хьтин шадвилив гъабурни ацIун патал, За и вири гафар абурухъ галаз и дуьньяда санал амаз лугъузва. ¹⁴Ви гаф За абурал агакъарна, амма дуьньяда авайбуруз абур лап такIан хъанва, вучиз лагъайтIа Зун хъиз гъабурни и дуьньядикай туш. ¹⁵За Ваз абур и дуьньядай къахчун патал минетзавач, За Вавай абур чIурудакай хуьн тIалабзава. ¹⁶Зун дуьньядикай туширвал, гъабурни дуьньядикай туш. ¹⁷Жуван гъакъикъатдив абур пак* ая. Ви гаф гъакъикъат я. ¹⁸Вуна Зун и дуьньяда авайбурун патав ракъурайвал, Зани абур и дуьньяда авайбурун патав ракъурна. ¹⁹Абур гъакъикъатдани пак* хъун патал, За Жув пакарзава*. ²⁰За ийизвай минет са гъабур ваъ, абурун гафариз яб гана Захъ иман ийидайбур патални я. ²¹Зун Ва ава, Вунни За ава. Абур – сад хъурай ва Ча аваз хъурай. Гъа чIавуз дуьнья Зун Вуна ракъурайдахъ агъада. ²²Зунни Вун гъикI сад

ятІа, гьабурни гьакІ сад хьурай. Гьавиляй За гьабурузни Вуна Заз гайи хьтин баркаллувал гана. ²³ Зун абура ава, Вунни За ава. Абурухъни гьа ихьтин тамам садвал хьурай. Гьа чІавуз Ваз, Зун хьиз, гьабурни кІанзавай чІал дуьньядиз чир жеда ва Зун Вуна ракъурайди тирдахъ дуьнья агъада. ²⁴ Буба*, гьеле дуьнья халкъ жедалди Ваз зун кІандай ва Вуна Заз баркаллувални ганай. Гьавиляй Заз, Вуна Зав агудай и баркаллувал акун патал, Заз абур Зун гьина хьайитІа, гьана хьанайтІа кІандай. ²⁵ Гьахъ гвай Буба! Дуьньядиз Вун чизвач, амма Заз Вун чизва. Зун Вуна ракъурнавайди ина авайбурузни чир хьанва. ²⁶ Ваз Зун кІандайвал, гьабурни кІан хьун патал, За абуроз Вун Вуж ятІа къалурна ва мадни къалурда. Гьа и саягъда Зун абура ава.

Иса кьун

18 ¹ И гафар лагъана куьтягъ хьайила, Иса Вичин тилмизарни* галаз Кедрун вацІалай элячІна багъ авай патаз фена, гьана акъвазна. ² А чка Иса маса гайи Ягьудазни* чизвай, вучиз лагъайтІа Иса мукъвал-мукъвал Вичин тилмизарни* галаз аниз къведай. ³ Римдин* аскерар галай Ягьуд* чІехи хахамрини* фарисейри* ракъурнавай къуллугъчияр галаз багъдиз атана. Абурув виридав яракъар, чирагъар ва шемгъалар гвай. ⁴ Вичин къилел къведай вири крар виликамаз чизвай Исади, абурун вилик экъечІна, лагъана:

– Куьн нихъ къекъвезва?

⁵ – Назаретви Исадихъ, – жаваб гана абуру.

– Ам Зун я, – лагъана Исади.

Абурухъ галаз Иса маса гудай Ягьудни* акъвазнавай.

⁶ Ада «Ам Зун я» лагъайла, абур садлагъана къулухъ хьана, ахпа Адан вилик ярх хьана.

⁷ – Куьн нихъ къекъвезва? – мад хабар къуна Исади.

– Назаретви Исадихъ, – лагъана абуру.

⁸ – За квез лугъузва: Ам Зун я, – жаваб гана Исади. – Куьн Захъ къекъвезатІа, абурук кягъмир, акъатна фирай.

⁹ Ада икI, Вичи садра лагъай ихътин гафар кылиз акъатун патал, лагъайди тир: «Вуна Заз гайибурукай За садни квадарнач».

¹⁰ Тур гвай Симун-Петруди тур акъудна, кылин хахамдин* лукI ягъна адан эрчIи яб атIана галудна; лукIран тIвар Малх тир. ¹¹ Амма Исади Петрудиз лагъана:

– Тур къакъара хтур. Бубади* Зав вуганвай гъам-пияла хъун тавуна жедани?

¹² Гъанал аскерри, абурун кылевайда ва чувудрин* къуллугъчийри Иса къуна кутIунна. ¹³ Сифте Ам абурю Гъаннасан патав тухвана; ам Каяфадин яран буба тир. Каяфа а йисуз кылин хахам* тир. ¹⁴ Халкъ патал сад къейитIа хъсан жада лугъуз, чувудриз* меслят къалурай Каяфа гъам тир.

Петруди кыл къакъудун

¹⁵ Симун-Петру ва маса тилмиз* Исадин гуьгъуьна аваз фена. А тилмиз* кылин хахамдиз* чизвай ва гъавилай ам Исадихъ галаз кылин хахамдин* гъаятдиз гъахъна.

¹⁶ Петру къецедай варарихъ галамукъна. Са герендилай кылин хахамдиз* таниш тилмиз* экъечIна, варар хуьзвай дишегълидихъ галаз рахана, Петруни галаз гъаятдиз гъахъна. ¹⁷ Инал варар ахъай гъа дишегълиди Петрудиз лагъана:

– Вунни А Касдин тилмизрикай* тушни?

Петруди «Ваъ» лагъана.

¹⁸ Мекъи тир, лукIарини нуькерри цIай хъувуна, цIун патав акъвазна чпиз чим акъудзавай. Абурун арада, ви-чиз чим акъудиз, Петруни акъвазнавай.

Кылин хахамдин силис

¹⁹ Кылин хахамди* Исадивай Адан тилмизрикай* ва Ада абурюз гайи чирвилерикай хабарар къуна. ²⁰ Исади жаваб гана:

– Зун вири дуьньядихъ галаз гъамиша ачухдиз раханай. Чинеба лагъай гафар Захъ хъайиди туш. Вири чувудар* кIватI хъанвай Аллагъдин КIвалени* синаугра* За Жуван

чирвилер гузвай. ²¹ Вуна Заявай вучиз силис кязва? За лагъайдакай Заз яб гайибурувай хабар яхъ. За вуч лугъузвай-та, гъабуруз чида.

²² Исади и гафар лагъайла, Адан патав гвай нуькерри-кай сада Адан хъвехъ кутуна ягъна, Адаз лагъана:

– Къилин хахамдиз* гъакI жаваб гудани?

²³ Исади жаваб гана:

– За чIуру вуч лагъанатIа, вуна Заз лагъ: За дуьз жаваб ганатIа, вуна зун вучиз ягъзава?

²⁴ КутIуннавай Иса Гъаннаса къилин хахам* Каяфадин патав ракъурна.

Петруди мад къил къакъудун

²⁵ Симун-Петру цIун патав вичиз чими ийиз акъвазнавай. Инал адаз абуру лагъана:

– Вунни Гъадан тилмизрикай* тушни?

Ада «Ваъ» лагъана.

²⁶ Къилин хахамрин* лукIарикай сада, Петруди туруналди яб галудайдан мукъвада, лагъана:

– Заз вун Гъадахъ галаз багъда акур хъиз я.

²⁷ Петруди мад Исадикай къил къакъудна, гъа и арада кIекре гъарайна.

Иса Пилатан вилик

²⁸ Экуьн яралай Иса Каяфадин патавай Римдин* наибдин дараматдиз тухвана. Чувудар* Песах* суварин суфрадихъ ацукъиз гъазур хъанвай, гъавилияй абуруз, чеб мурдар* тахъурай лугъуз, мажусияр* авай утагъдиз гъахъиз кIанзавачир.

²⁹ ГъакI хъайила Пилат* вич абурун вилик экъечIна лагъана:

– И Касдик куьне вуч тахсир кутазва?

³⁰ – И Касди са чIуру кар авунвачиртIа, чна Ам ви патав гъидачир, – жаваб гана абуру.

³¹ – Ам хутахна Адан дуван куьне куь къанундалди ая, – лагъана Пилата*.

– Чаз са касни кьиникьиз акъуддай ихтияр авач, – лагъана чувудри*.

³²Исади виликамаз лагъайвал, Вич гьихьтин ажалдик рекъидатІа, гьам кьилиз акъатдайвал хъана. ³³Гъа чІавуз Пилата* мад дараматдиз гъахъна, эверна Исадивай хабар кьуна:

– Вун Чувудрин* Пачагъ яни?

³⁴– Им жува къатІанани, я тахъайтІа ваз масадбуру лагъанани? – жаваб гана Исади.

³⁵– Мегер зун чувуд* яни? – жаваб гана Пилата*. – Ви халкъди ва чІехи хахамри* Вун гъана Зи гъиле тунва. Вуна вуч авунва?

³⁶– Зи Пачагълугъ и дуьньяда авач, – жаваб гана Исади. – Зи Пачагълугъ и дуьньяда авайтІа, Зи къуллугъчийри, Зун чувудрин* гъиле тун тавун патал, женг чІугвадай. Амма гила Зи Пачагълугъ и дуьньядикай туш.

³⁷– АкІ хъайила Вун Пачагъ я ман? – лагъана Пилата*.

– Вуна Зун Пачагъ я лугъузва, – жаваб гана Исади. – Зун дидедиз хъунни, и дуьньядиз ракъурунни гъакъикъатдикай хабар гун патал я. Гъар вуж гъакъикъатдин пата аватІа, гъада Зи гафуниз яб гузва.

³⁸– Гъакъикъат вуч затІ я? – хабар кьуна Пилата*.

ИкІ суал гана, ам чувудрин* патав хъфена, лагъана:

– Заз адак са тахсирни кваз аквазвач. ³⁹Амма квехъ Песах* суварин юкъуз дустагъдай са кас ахъаюн тІалабдай адет ава. Квез кІандатІа, Чувудрин* Пачагъ ахъайдани?

⁴⁰Адаз жаваб яз вирида гъарайна:

– Ам ваъ, Барабба ахъая.

Барабба, лагъайтІа, къачагъ тир.

Иса кьиникьин къарар

19 ¹Гъа чІавуз Пилата* Иса къамчидив гатут лагъана эмир гана. ²Аскерри цацарин таж храна, ам Исадин кьилел эцигна, Адал икьи-яру аба алуқІна. ³Абуру лугъуз хъана:

– Сагъ хъурай Чувудрин* Пачагъ!

ГьакI лугьуз Адан хьубьквериз лапIашар вегьиз ягьиз хьана.

⁴Пилата*, мад экъечIна, чувудриз* лагьана:

— Адак са тахсирни кваз таквазвайвиляй за Ам куь вилик гьйда.

⁵Гьа чIавуз къакъвадин тажни яру аба алаз Иса атана.

Пилатани* абуруз лагьана:

— Ингье, Им гьа Инсан я!

⁶Ам акурвалди чIехи хахамрини* Аллагьдин КIва-
лин* къуллугъчийри «Ам хашуниз ягь*, хашуниз ягь*!»
лугьуз гьарайна.

— Ам къуна куьне жува хашуниз ягь*, заз Адак са тах-
сирни кваз аквазвач, — лагьана Пилата*.

⁷— Ада Вичиз Аллагьдин Хва* лугьузва, — жаваб гана
чувудри*. — Чи Къанундалди* Ам къин лазим я.

⁸И гафар ван хьайи Пилатаз* амайдалайни кичIе хьана,

⁹Ада, дараматдиз хтана, Исадивай хабар къуна:

— Вун гьинай я?

Исади жаваб ганач.

¹⁰— Вуна заз жаваб гузвачни? — лагьана Пилата*. — Вун
ахъа хьувунни, хашуниз ягьунни* зи гьиле авайди ваз
чизвачни?

¹¹— Ваз Цавари ихтияр ганачиртIа, вахъ а ихтияр жеда-
чир, — жаваб гана Исади. — ГьакI хьайила Зун ви гьиле
тур касдин гунагъ мадни чIехи я.

¹²Инлай Пилат* Иса ахъайдай багьнадихъ къекъвез
хьана. Амма чувудри* гьараярзавай:

— Вуна Ам ахъаяйтIа, вун Римдин* пачагьдин дуст
туш. Ни вич пачагьдай къадай къасар ийизва, ам Рим-
дин* пачагьдин душман я.

¹³И гафар ван хьайи Пилата* Иса Къванцин Шегь-
ре лугьудай майдандал акъудна. А чкадиз чувуд* чIа-
лал Габбата лугьуда. Анал Пилат* дуванбегдин чкадал
ацукьна. ¹⁴Гьа вахт Песах* суварин вилик квай жуьмя
югъ тир. Югъни атана частуниз мукьва жезвай. Пилата*
чувудриз* лагьана:

– Им куь Пачагь я!

¹⁵ – Йикь, Ам йикь, хашуниз ягъ*! – гъарайна абуру.

– Куь Пачагь За хашуниз ягъна* кІанзавани квез? – лагъана Пилата*.

– Чахь Рим* пачагьдилаь гъейри маса пачагь авач, – жаваб гана чІехи хахамри*.

¹⁶ Эхирни Пилата*, Иса хашуниз ягъун* патал, абурун гъиле туна. Аскерри Иса кьуна тухвана.

Иса хашуниз ягъун

¹⁷ Иса, Ам ягъдай хашни гваз Пелел, чувуд* чІалал – Галгут, лугъудай чкадал тухвана. ¹⁸ Гъанал Иса ва Адан къваларивай мад кьве кас хашуниз ягъна*. Иса юкьва авай. ¹⁹ Пилата* хашунал «Чувудрин* Пачагь Назарет-ви Иса» кхъенвай кьул эцигун эмирна. ²⁰ Иса хашуниз ягъай* чка шегъердин патав хьуниз килигна, а кхьинар гзаф чувудри* кІелнай. А кхьинарни чувуд*, латин ва грек чІаларалди авунвай.

²¹ – «Чувудрин* Пачагь» вучиз кхъенва? – лагъана чувудрин* чІехи хахамри* Пилатаз*. – «Ада „Зун Чувудрин* Пачагь я“ лугъузвай», гьам кхьинни ая.

²² – За кхъейди кхъена, – жаваб гана Пилата*.

²³ Иса хашуниз ягъай* аскерри Адан аба чпин арада пайна. Абуру кьуд кас авай. Исадин яргъи перем са цвални алачиз парчадин сагъ кІусуникай авунвайди тир. ²⁴ Гъавиляй абуру перем къазун тавун къетІна ва, ам низ акъатдатІа чирун патал, чип вегъена. Гъа икІ аскерри Каламда* кхъенвай ихьтин гафар кьилиз акъатдайвал авуна: «Абуру Зи пекер чпин арада пайна ва Зи перемдин паталай чип вегъена».

²⁵ Иса ягъай хашуни патав Адан диде, Адан дидевах, Клупан паб тир Майрам ва Маждалви Майрам акъвазнавай. ²⁶ Исади, диде ва Вичин рикІ алай тилмиз* акъвазнаваз акурла, Вичин дидедиз лагъана:

– Ам Ви Хва я, диде.

²⁷ Ахпа тилмиздиз* лагъана:

– Ам ви диде я!

Гья идалай кьулухъ а тилмизди* Адан диде вичин
кІвализ тухвана.

Исадин кьиникъ

²⁸ Исадиз вири кутьягъ хьанвайди чир хьана. Пак Каламда* кхьенвай гафар тамамдиз кьилиз акъатун патал, Ада лагъана:

– Заз яд кІанзава.

²⁹ Анал цуру чехирдай ацІанвай къаб алай. Аскерри мант цуру чехирда экъуърна, ам иссуп лугъудай набататдин лашунал акъалжна, Исадин сивихъ тухвана. ³⁰ Цуру чехирдин дад акуна, Исади лагъана:

– Гила вири туькІвена!

Кьил хуруз аватай Ада чан гана.

³¹ Жумья тир. Гуьгъуьнин югъ киш югъ*, гьакІни чІехи суварин югъ тирвиляй чувудрин* гьакимриз хашуниз ягънавайбур* хашарал аламукъна кІанзавачир. Гъаниз килигна, абуру Пилатавай*, хашуниз ягънавайбурун* ажал фад алукъун патал, абурун кІвачер ягъна хадай ва ахпа хашунилай ахлуддай ихтияр гун тІалабна. ³² Гья икІ аскерри атана эвел Исадин са патай хашуниз ягънавайдан*, ахпа муькуьдан зангар ягъна хана. ³³ Абур Исадин патав атайла, абуруз Адал чан аламачирди акуна, гъавиляй абуру Исадин зангар ханач. ³⁴ Амма абурун арадай са аскерди Исадин пакун* тІваларин арадиз жида сухна, анай гьасятда ивини яд авахъна. ³⁵ И кар вичин вилералди акур касди тестикъарна. Ада и гафар вири хьайивал лагъана, адаз вичи лугъузвайди гьакъикъат тирди чизва. Ада лугъунни куьне иман авун патал ийизвайди я. ³⁶ Инал Каламда* кхьенвай «Адан са кІарабни ханач» лагъай гафар кьилиз акъатна. ³⁷ Гья идакай Каламдин* маса чкадани лугъузва: «Чпи жида эцягъайдаз абур килигни ийида».

Иса кветІе кучудун

³⁸ Идалай кьулухъ Ариматейдай тир Юсуф* Исадин мейит хашунилай алудна хутахдай ихтияр къачуз Пилатан* патав атана. Юсуф* Исадин тилмиз* тир, амма ада, чувудрин* кьиле авайбурухъай кичІела, и кар чьунухъзавай. Пилата* адаз ихтияр гана. Гъа чІавуз Юсуфа* Исадин мейит хашунилай алудна, ам гваз хъфена. ³⁹ Юсуфан* патав Никъадимни атана. Ада виш гирванка¹ къван атирлу смирнадин* ва алоэдин векъерин мелгъемни гъана. Ам са мус ятІани Исадин патав йифиз атай гъа Никъадим тир. ⁴⁰ Абуру Исадин бедендал атирдин ни къвезвай шаршав арушна. Къейибур чувудри* гъа и саягъда динжарда. ⁴¹ Ам хашуниз ягъай* чкада багъ, багъдавай кветІе цІийи сур авай. Ана икъван гагъда са мейитни эцигнавачир. ⁴² КветІ патав хъуниз килигна абур киш югъ* алукъдалди Адан мейит динжариз агакъна.

Исадал чан хтун

20 ¹Гъафтедин сад лагъай юкъуз¹¹, Маждалви Майрам йиф кумаз кветІел-сурал атана. Адаз кветІин сивел алай къван са патахъ ярхарнаваз жагъана. ²Ада, чукурна фена, Симун-Петрудизни Исадин рикІ алай маса тилмиздиз* лагъана:

– Ребби* кветІяй акъудна тухванва, Ам гъиниз авунатІа чаз чидач.

³Гъасятда Петруни муькуь тилмиз* кветІин патав фена. ⁴Абуру къведани санал зверна, амма муькуь тилмизди* Петрудилай йигиндиз чукурзавай, гъакІ хъайила ам фад атана. ⁵Ам кветІез гъахънач. Алгъана килигайла, адаз ана авай кафанар акуна. ⁶⁻⁷Адан гуьгъуьнал алаз атай Симун-Петру кветІиз гъахъна. Адаз ана чкІанвай шаршавар ва Исадин къил кутІунай ягълух акуна. Ягълух

¹ 19:39 100 гирванка – 33 килограмм жезва.

¹¹ 20:1 Чувудри гъафтедин сад лагъай югъ гъяд яз гъисабзава.

шаршаврикай чараз кІватІна маса чкадал алай. ⁸ Сифте агакъяй кьвед лагъай тилмизни* кьветІез гъахъна, гъадазни и кар акуна ва ам агъана. ⁹ Икъван чІавалди абур Исадал кьейидалай кьулухъ чан хкведа* лагъана Каламда* кхъенвай гафарин гъавурда акъазвачир. ¹⁰ Ахпа тилмизар* кІвализ хъфена.

Майрамаз Иса акун

¹¹ Майрам, лагъайтІа, кьветІин патав акъвазна шехъзавай. И арада ам алгъана кьветІиз килигайла, ¹² адаз ана виликдай Исадин мейит алай чкадал лацу пекер алаз ацукънавай кьве малаик акуна, абурукай сад мейитдин кьил, муькуьдини кІвачер хъайи чкайрал ацукънавай. ¹³ Абуруни Майрамаз лагъана:

– Вун вучиз шехъзава, я дишегъли?

– Инай ни ятІани зи Ребби* тухванва, – жаваб гана ада, – Ам вутІнатІа, заз чизвач.

¹⁴ ГъакІ лагъана ам кьулухъ элкъвейла, адаз кІвачел акъвазнавай са кас акуна, Ам Иса тир, амма икІ тирди Майрамаз чир хъаначир.

¹⁵ – Вун вучиз шехъзава, я дишегъли? – лагъана Исади. – Вун нихъ кьекъвезва?

Ам багъманчи хъиз хъайи Майрама Исадиз лагъана:

– Агъа! Ам Вуна инай акъуднатІа, Ам вутІнатІа, заз лагъ. За Ам къахчуда.

¹⁶ – Майрам! – лагъана Исади.

Майрама, Исадихъ элкъвена «Раббуни» (чувуд* чІалал «я муаллим») лагъана.

¹⁷ – Вуна Зун къамир, ахъая, Зун гъеле Зи Бубадин* патав хъфенвач, – лагъана Исади. – Вуна фена Зи стхайриз «Зун Зини куь Бубадин* патав, Зини куь Аллагъдин патав хъфизва» лагъ.

¹⁸ Маждалви Майрама фена тилмизриз* «Заз Ребби* акуна» лагъана, хабар гана. Ада Исади вичиз вуч лагъанатІа, абуруз ахъайна.

Тилмизриз Иса акун

¹⁹ Гьафтедин гьа сад лагъай йикъан няниз Исадин вири тилмизар* санал кІватІ хъанвай. Чувудрин* кыле авайбурухъай кичІела абуру ракни акъалнавай. Рак кІеви тиртІани, Иса атана, абурун юкъвал акъвазна.

– Квез хийирар хъуй, – лагъана Ада.

²⁰ ИкІ лагъана, Ада абуруз Вичин гъилерални къвалал алай хирер къалурна. Ребби* акурла, тилмизриз* хвеша хъана. ²¹ Исади абуруз къвед лагъай сеферда лагъана:

– Квез хийирар хъуй! Зун Зи Бубади* куь патав гьикІ ракъурнаватІа, Зани куьн дуьнья тирвал ракъурзава.

²² ИкІ лагъана, Ада абуруз уф гана, лагъана:

– Пак Рувгъ* къабула. ²³ Нин гунагърилай куьне гъил къахчуртІа, гьадакай абур хкатда. Нин гунагърилай гъил къахчун тавуртІа, гьадак абур кумукъда.

²⁴ Иса атайла, цІикъвед илчидикай* сад тир «Къветх-вер» лугъудай ТІума абурухъ галаз ина авачир. ²⁵ Муькуь тилмизри* адаз лагъана:

– Чаз Ребби* акуна.

Амма ТІумади лагъана:

– Заз Адан гъилерал михери авунвай хирер такуртІа, а хирера за ТІуб тун тавуртІа ва Адан къвалаз за гъил тавуртІа, зун чІалахъ жедач.

²⁶ Са гьафтедилаь Исадин тилмизар* мад гьа кІвале кІватІ хъхъана. Абурухъ ТІумани галай. Рак агалнавай. Иса атана абурун юкъваз гьахъна.

– Квез хийирар хъуй! – лагъана Ада.

²⁷ Ахпа ТІумадиз лагъана:

– Ви тІуб Зав гице, килиг Зи гъилериз; Ви гъил гице, Зи къвалаз гъил ая; шаклу жемир, иман ая.

²⁸ Адаз жаваб яз ТІумади лагъана:

– Зи Ребби*! Зи Аллагъ!

²⁹ Исади адаз лагъана:

– Вуна Зун акурла иман авуна. Такуна иман ийидай-бур бахтаварар я!

³⁰ И ктабда кхьенвай аламатрилай гьейри Исади Вичин тилмизрин* вилик мадни гзаф аламатар къалурна. ³¹ За и ктаб, Иса Аллагьдин Хва* ва Месигь* тирдахъ куьне иман авун патал, кхьенвайди я. И кардихъ иман авуни квез эбеди уьмуьр* гуда.

Ирид тилмизни Иса

21 ¹ Хъайи крарилай къулухъ Тибердин гьуьлуьн патав Иса мад Вичин тилмизрин* вилик акъатна. Амни икI хъайи кар я: ² Симун-Петру, «Къветхвер» тIвар алай ТIума, Галилейдин* Кана шегьердай тир Натанаил, Зебедеян къве хва ва мад къве тилмиз* вири санал алай. ³ Симун-Петруди абуруз лагъана:

– Зун балугъар къаз физва.

Абуру адаз «Чунни вахъ галаз къведа» лагъана. Фена абур луйткведиз акъахна, амма а йифиз абуруз затIни гъатнач. ⁴ Пакама* хъайила, гьуьлуьн къерехдал Иса акъвазнавай; амма тилмизриз* Иса чир хъанач.

⁵ – Гадаяр! – лагъана Исади. – Квев недай затI гвани? Абуру Адаз «Ваъ» лагъана жаваб гана.

⁶ – Чил луйткведилай эрчIи патаз вегъ, гъанай квез балугъар гъатда, – лагъана Исади.

Абуру чил вегъена, амма абурувай ам акъудиз хъанач, вучиз лагъайтIа чилина балугъар гзаф гъатнавай. ⁷ Гъа чIавуз Исадин рикI алай тилмизди* Петрудиз лагъана:

– Ам Ребби* я.

Балугъар къадайла, Петру къецIил тир. Ам Ребби* я лагъай гафар ван хъайила, ада вичин винелай алукидай пекер алукина, циз хкадарна, къерехдихъ сирнавна.

⁸ Муькуь тилмизар* луйткведа аваз къерехдиз хтана, ацIай чилни абуру луйткведихъ галкIурна чIугуна. Абуру балугъар къазвай чка къерехдивай яргъа авачир, авайди виш юкI¹ тир. ⁹ Луйткведай эвичIайла, абуруз цIай акуна, адал балугъар вегъенвай, патавни фу гвай.

¹ 21:8 Виш юкI виш метр къван жезва.

¹⁰ – Куьне гила кьунвай балугърикайни са тИмил балугъар гъваш, – лагъана Исади.

¹¹ Симун-Петруди, луьткведиз акъахна, анай зурба балугъар авай чил акъудна чилел вегъена. Чилина вишни яхцIурни цIипуд балугъ авайтIани, ам пад хъанвачир.

¹² Исади абуруз лагъана:

– Ша, ацукъна неъ.

Ам Ребби* тирди чир хъайи тилмизрикай* садавайни рикIна «Вун вуж я?» лагъана хабар къаз хъанач. ¹³ Исади, атана, фу къачуна, абуруз пайна, гъакI балугъни къачуна пайна. ¹⁴ Гъа икI Иса къена чан хтайдалай* къулухъ Вичин тилмизрин* патав пуд лагъай сеферда атанвай.

Иса ва Петру

¹⁵ Исадини тилмизри* фу тIуьна куьтягъайла, Исади Симун-Петрудиз лагъана:

– Ягьядин* Хва Симун, ваз Зун амай виридалайни гзаф кIандани?

– Эхъ, Ребби*! – жаваб гана Петруди. – Заз Вун кIандайди Ваз чизва.

– Зи кIелер хуьх, – лагъана Исади.

¹⁶ Маса гъилера Исади мад лагъана:

– Ягьядин* хва Симун, ваз Зун кIандани?

– Эхъ, Ребби*! – жаваб гана Петруди. – Заз Вун кIандайди Ваз чизва.

– Зи хипер хуьх, – лагъана Исади.

¹⁷ Исади пуд лагъай сеферда лагъана:

– Ягьядин* хва Симун, ваз Зун кIандани?

Ада пуд лагъай сеферда «Ваз Зун кIандани?» лагъана хабар къазва лугъуз, Петрудин кефияр хана.

– Я Ребби*! – лагъана ада. – Ваз вири чизва. Заз Вун кIандайди Ваз чизва.

– Зи хипер хуьх, – лагъана Исади. – ¹⁸ За ваз лап рикIивай лугъузва: Вун жегъил тирла, жуван юкъва чIул туна, кIандай чкадиз фидай. Амма вун къуьзуь хъайила,

ви юкьва чІул масада кутІунда ва вуна куьмек кІанз гьилер яргьи авурла, вун ваз такІан чкадиз тухуда.

¹⁹ И гафар лугьудайла, Адан фикирда Петруди Аллагьдин баркаллувал гьикІ къалурдатІа, яни Петрудин ажал гьихьтинди жедатІа авай. И гафарилай гуьгьуьниз Исади Петрудиз лагьана:

– Зи гуьгьуьнаваз ша.

Иса ва Адан рикІ алай тилмиз

²⁰ Петру элкьвена килигайла, адаз чпин гуьгьуьна аваз Исадин рикІ алай тилмиз* къвезвайди акуна. Ам, Исади эхиримжи сеферда тилмизрихь* галаз нянин фу ийидайла, Исадив агатна «Я Ребби*! Ваз хаинвал ийидайди вуж хьурай» лагьана хабар къур гьа тилмиз* тир.

²¹ Петрудиз ам акурла, ада Исадиз лагьана:

– Я Ребби*! Бес и тилмиз* гьикІ хьурай?

²² – Ваз адакай вуч ава? – лагьана Исади. – Белки, Заз ам, Зун элкьвена хкведалди, амукьна кІанзава жеди. Вун Зи гуьгьуьна аваз ша!

²³ И гафар ван хьайила, вирибуруз и тилмиз* са чІавуз-ни рекьин тийидайди хьиз хьанай. Гьа икІ а гафар тилмизрин* сивера гьатна. Амма Исади а тилмиз* рекьидач лагьайди тушир. Ада анжах лагьанай: «Ваз адакай вуч ава? Белки, Заз ам, Зун элкьвена хкведалди, амукьна кІанзава жеди».

²⁴ И вири вакъиайрин шагьид хьайи гьа тилмизди* и ктаб кхьена. Вири крар гьада кхьенвайвал хьайиди чаз чизва. ²⁵ Исади мадни гзаф крар авуна: абурукай вирибурукай кхьейтІа, за фикирзавайвал, а ктабар вири дуйньяда гьакьдачир.

Гафаган¹

Абба – Арамей чІалал – «буба, дах»; аялри бубадиз тавазидаказ гъа икІ лугъудай. Аллагъ Бубадихъ галаз Иса Месигъ гъа икІ лугъуз рахадай, гуьгъуьнлай сифтегъан месигъийрини икІ ийиз хъанай.

Аллагъдин кІвал – Чувудрин диндин лап кылин ибадатхана. Чувудри анжах гъаниз кърбандар гъидай ва диндин амай адетарни гъана кыле тухудай. Иниз диндин суварар къейд авун патал вири уьлкведай ва адалай къеце патарайни чувудар къведай. Ибадатханадин гъаятда авай и дарамат кве кІваликай ибарат тир: Пак кІвал Пакдалайни Пак кІвал, Пакдалайни Пак кІвализ йисан къене тек садра махсус ибадат авун патал анжах кылин хахамдивай физ жедай. И кІвал Пак кІваликай чІехи пердедалди чара авунвай. Аниз анжах хахамривай физ жедай. Адетдин инсанри Ибадатханадин гъаятра Аллагъдиз икрам ийидай. Гъаятар элкърна кунвай айванрик жуьреба-жуьре крарал машгъл тир гзаф инсанар кІватІ жедай.

Аллагъдин КІел – Аллагъди Муса пайгъамбардин куьмекдалди исраилвийриз гайи къанунди кълурнавайвал, Аллагъдин кІвале гъар пакамахъ ва гъар нязиз хахамри Аллагъдиз эркек кІел кърбанд ийидай. Кърбанддин кІелен ивиди Аллагъ инсанрихъ галаз туьхІуьр хъийидай, и адетда исраилвийрин гунагърилай гъил къахчунин гъерекат кыле физвай. Ягъя пайгъамбарди Исадиз Аллагъдин КІел лугъуналди Ам вири дуьнья патал кърбанддиз акъуддайдакай виликамаз лугъуз хъанай.

¹ Агъадихъ галай Гафарганда гъатнавай гафар Шад Хабардин текстина цІарцІелай хкажнавай * лишан алаз ганва.

Аллагъдин Пачагълугъ – И келимади Аллагъдин ва Ам чпин Пачагъ яз къабулзавай, Адахъ галаз рафтарвиле аваз яшамиш жезвай инсанрин алакъайрикай лугъузва. А Пачагълугъ Иса Месигъ Къвед лагъбай гъилера хтай-далай къулухъ чилел тайин жеда: Аллагъдин халкъдин душманар магълуб жеда, виликан дуьнья квахъда, адан чкадал цИийиди жеда, ам даиман кадгъайвилив ацІа-на жеда, ана са жуьрединни писвал амукъдач. Амма Аллагъдин Пачагълугъ неинки са гележегда жедай кар я, ам инсанри Аллагъдин къастунал амал ийизвай ва чпин алакъайра муьгъуббат авайди къалурзавай вирина исятда ава. Аллагъдин Пачагълугъ Иса Месигъдин, Ягъя пайгъамбардин ва илчийрин вязерин къилин тема я.

Аллагъдин Хва – Им, мажусийри чпин аллагърикай ийизвай къатІунра авайвал, Аллагъди дишегълидихъ галаз санал аял аладиз хъун мумкин я лагъбай чІал туш. И келимади Иса Месигъдинни цавараллай Адан Бубадин къетІен алакъаяр къалурзава. Идахъ галаз сад яз, и гафари анжах са Исади чилел Бубадин векилвал ийизвайди ва инсанриз Буба ачухарзавайди къейдзава. Идалайни гъейри, имандал алай вирибуруз са тайин манада аваз Аллагъдин веледар лугъуз жеда, вучиз лагъайтІа абуру Аллагъ чпин Буба яз къабулзава, абуруз Ам кІанзава ва абур Адан къаст къилиз акъудиз алахъзава.

Аси – Аллагъдикай пис рахадайди.

Баал-Зевул – Аллагъдин душман ва пис руьгъерин къил тир шейтІандин тІварарикай сад (адаз иблисни лугъузва). И тІвар, аквар гьалда, Палестиндин мажуси халкъарихъ хъайи чІехи гъуц Баалан тІварцІихъ галаз алакъада ава.

Буба – (Аллагъдикай рахадайла) Иса Месигъди Аллагъдиз «Буба» лугъузва ва идалди Аллагъдихъ галаз вичин къетІен алакъа, Вичин хвавал ачухдиз къалурзава. Исади, Къадим Икърардин са бязи пайгъамбаррин рехъ давамарун яз, Аллагъдиз гъа икІ лагъ лугъуз имандал алайбуруз вязер авунай: имандал алайбуруз Аллагъ неинки и дуьньядин Агъа яз, гъакІни гъамиша чпин куьмекдиз къвез гъазур, чеб кІани Буба язни аквазва.

Галилей – Палестиндин кефер пад. Гзаф асирра и вилаят къецепатан агъайрин гьукумдик хъана, гъавиляй анин агъалийрик гзаф мажусияр квай. Ягъудиятдин агъалийри чеб галилейвийрилай вине къадай. Галилейдин шегъер тир Назаретда Исадин аялвални жегъилвал фена. Ина, Галилейда, Ада Вичин гзаф аламатар къалурна.

Галилейдин гъуъл – Галилейда авай укъуъ тушир чIехи вир. Анай Ярдан вацI авахъзава. Вире гзаф балугъар ава, анал халисан тIурфанар жеда, гъавиляй адаз гагъ-гагъ гъуълни лугъуда. Адал маса тIварарни ала: Тибердин (Генисаретдин вир) гъуъл.

Гамура – Кил. Садум.

Гевгъер – Гъуълуън ва вацIарин хъипрепIрин бязи жуърей-рай акъуддай багъа къаш. Гевгъерар шумудни са жуъ-рединбур ва къадардинбур жеда. Гзаф чIехи ва къериз гъалтдай гевгъеррин къимет лап винизди жеда.

Гъил эцигун – Виче са ярж авай гъерекат, диндин са адет: кIватIалдин къиле авайда инсандин къилел гъил эцигдай ва Аллагъдивай къетIен хийир-дуъа, рухсат гун тIалабдай. Гъа икI Аллагъдивай и касдиз Пак Руъгъ, азаррикай сагъ хъхъун ва руъгъдин къетIен савкъатар багъишун тIалабдай. ИкI адаз къетIендиз ибадат ийи-дай ихтияр гудай.

Гъабил – Адаманни Гъавадин къвед лагъай хва. Аллагъди, адан къурбанд хушдиз къабулна, адан чIехи стха Къабилан къурбанд кваз такъурла, Къабила Гъабил ягъна къенай. Им инсаниятдин тарихда хъайи сад лагъай ягъна къиникъун тир.

Гъарун – Мусадин чIехи стха. Ам Левидин тайифадикай тир. Аллагъди Мусадин куьмекдалди къадим чувуд-риз Къанун гайи чIавуз Гъарун хахамвиле тайинарнай. Аллагъди гъадалай къулухъ хахамар анжах Гъарунан невейрикай хъун буйругънай.

Гъируд – (1) ЧIехи Гъируд, чувудрин пачагъ. Ада Палестинда чи девирдал къведалди 40-лагъай йисалай чи девирдин 4-лагъай йисалди пачагъвал авуна. Иса Месигъ хайи са къадар вахтунилай Бетлегеьмда куърпе аялар къинин

буйругъ гайиди гъа и пачагъ тир. (2) Гъируд АнтипI, Чехи Гъирудан хва. Ада Галилейда чи девирдин 4 – 39-лагъай йисара пачагъвал авуна. Ада къанундал амал тавуна авур некаягъ винел акъудай Ягъя пайгъамбар къунин ва къиникъин жазадиз акъудунин буйругъ гайиди гъа и пачагъ я. Ам Месигъдин дувандин вахтунда са акъван яргъалди тушиз Адал дуьшуьш хъанай.

Давуд – Израилдин къвед лагъай пачагъ (чи девирдал къведалди тахминан 1003-лагъай йисалай). Давуда Израил чIехи гъукуматдиз элкъуьрна, Ярусалимдикай адан меркез авуна. Ам гъакI алакъунар авай аскерни, шаирни тир. Ам Аллагъдин тарифарзавай манийрин автор язни машгъур я. Ада кхъей манийрикай Забур ктабдин чIехи пай тешкил жезва. Давуда Аллагъдиз вафалудаказ къуллугъзавай. И кардиз килигна Аллагъди адан вири несилар Израилдин пачагъар ийида лагъана гаф ганай. Пайгъамбарри виликамаз лугъузвай хьи, Месигъ Давудан несилдай жервал я. Гъавилияй Исадизни Давудан Хва (Неве) лугъузвай.

Давудан Хва – Яни Давуд пачагъдин гъакъикъи неве. ИкI чувудри Месигъдиз лугъудай, гъикI лагъайтIа, чувудри иман ийизвайвал, Ам Давуд пачагъдин гъакъикъи неве хъун лазим тир.

Ермиягъ пайгъамбар – Чи девирдал къведалди VII – VI лагъай асирра яшамиш хъайи пайгъамбар. Адан пайгъамбарвилерин къилин тема Израилдиз гунагъар хиве къунихъ эвер гун ва ада, гунагъар хиве такъуртIа, адан къилел къведай туькъуьл къисметдал шехъун я.

Женнет – Хъунухъин ктабда (2-къил) гуьзел багъдин шикил ганва. Ана инсанар Аллагъдихъ галаз рафтарвиле аваз яшамиш жезвай. И багъдиз женнет лугъузвай. Аллагъдин гафар япалай авурла, инсанар анай чукурна, гила абур четин зегъмет ва азарар чIугъваз, ажалдин гъукумдик кваз яшамиш хъун мажбур жезвай. Женнетдикай рахадайла, Исадин фикирда Аллагъдихъ галаз санал тухузвай и бахтавар ва са пашманвални авачир ва вич эбеди яз давам жедай уьмуьрдиз хтун ава.

Жин – Чпин кбиле шейтІан акъвазнавай чІуру руьгьер. Инсанриз мукъвал-мукъвал абурукай кичІе жадай, вучиз лагъайтІа жинерри и дуьньяда чпин гьерекатар къетІидаказ кбиле тухузвай, месела, инсанрик акатдай ва ам михьиз чпин табийдик кутадай. Амма и дуьньяда виридалайни килин гьукум Аллагъдив гва. Аллагъди ганвай къуватдалди Исади инсанрикай жинерар хкуддай. Ада Вичин илчийризни ихътин алакьун ганай.

Жузам – Жузам азар квайди мурдар яз гьисабдай. Ахътиндак гъил хкІурдини чиркин хъанвайдай къадай. Хахамди жузам квайбур жагъурун ва абур амай инсанрикай къерех авун лазим тир. Ахътин азар квайди дири хъхъунин шагъидвални хахамди ийидай.

Забур – Диндиз талукъ 150 манидин кІватІал. И ктаб Давуд пачагъдин тІварцІихъ галаз алакъалу ийизва, вучиз лагъайтІа и манийрикай гзафбур ада вичи кхъенва. Абурукай са манийра Аллагъдиз Адан регъимлувилай шукур ийизва ва Адан тарифарзава, муькуьбура куьмек гун тІалабзава. Имандал алайбуруз лап фадлай инихъ дуьадин вахтунда и манийрикай жуьреба-жуьреbur лугъун адет хъанва.

Зейтун пел – Ярусалимдин рагъэкъечІдай патан цлахъай галай къакъан тушир дагъ. Анлай вири шегъер иердиз аквазва. Дагъдин ценев Гетсемандин багъ гвай. Инжилдиз талукъ тарихдин гзаф вакъиаяр гъа ина кбиле фенай: месела, Месигъди вахтарин эхир алуькьайдакай гъа ина лагъанай ва Ам гъа ина кьунни авунай.

Зинавал – КІвал-югъ аваз ва я авачиз чара касдихъ галаз чІуру рекъе хъун ва явавилер авун.

Ибадат – Аллагъ рикІел гъун, Адаз икрамун, дуьаяр авун.

Ибрагъим – Садлагъай патриарх. Адан тарих Хъунухъ ктабдин 12 – 25 лагъай килера ачухарнава. Аллагъди ам хкъягъна ва адахъ галаз икърар кутІунна. Аллагъди адаз хайи чилелай яргъал Къенандин чилел фин буйругъна. Анаг Аллагъди адан гзаф къадарда авай невейриз гун хиве кьуна. Ибрагъимакай бязи халкъарин, гъабурухъ галаз исраилвийринни, бан-буба хъана. Тавратда ам,

авай гьалариз ва инсанриз хас гьисабунриз акси яз, Аллагдаиз акьалтГай вафалувилин, Адан вири буйругьар кьилиз акьудиз гьазурвилин чешне я.

Икьрар – Икьрар кутГундайла, гьар са терефди, вичел таийн мажбурнамаяр кьачуналди, абур кьилиз акьудда лагьана гаф гуда. Аллагдаинни инсанрин арада кутГуннавай икьрарди Пак Каламда кьилин чка кьазва. Вири алакьдай Аллагдаи инсаниятдиз куьмекдин гьил яргьи ийизва. Кардин кьил кьун Вичел кьачуналди, Аллагдаи инсаниятдихъ галаз икьрар кутГунзава. Аллагдаинни инсанрин арада кутГуннавай икьраррикай лап важиблубур Кьадим ва Цийи Икьрарар я. Аллагдаи Синай дагьдал Муса пайгьамбардин куьмекдалди Израилдихъ галаз кутГунай икьрардиз «Кьадим икьрар» лугьузва (ЭкьечГун, Кьвед лагьай кьанун ктабар). Аллагдаинни инсанрин арада цийи икьрар жедайдакай пайгьамбарри виликамаз лугьуз хьанай. Инжилдин ктабрай малум тирвал, Цийи Икьрар Иса Месигьдал кьейидалай кьулухъ чан хтунал ва Адан ивидалди тестиьбарнавайдал бинеламиш жезва.

Илчияр – Иса Месигьдин векилар. Сифте нубатда Месигьдин лап мукьва тилмизриз, яни Ада чилел тухвай уьмуьрда Адахъ галаз санал кьекьвей ксариз гьа икI лугьузва. Абур Месигьдал кьейидалай кьулухъ чан хтуникай муштулухар гуз раьурнай. Гуьгьуьнлай, Месигьдал кьена чан хтайдалай кьулухъ, вичиз Месигьди ихьгин муштулухар гун патал эверай Павела вичизни гьа икI лугьуз хьана. Шад Хабардикай вязер ийизвай маса ксаризни икI лугьун мумкин я. Месела, Барнабадиз.

Ильяс пайгьамбар – Израилдин чIехи пайгьамбар (кил. Пачагьрикай 3-ктабдин 17-кьилиз ва адалай гуьгьуьнизни). Пак каламда ам чан алаз цаварал тухвайвилакай кхьенва, гьавилай садра ам чилел хкведайдахъ чувудар агьанвай (кил. Малахиядин ктаб 4:5). «Ильясан руьгъ ва кьуват кваз» Ягья пайгьамбар инсанриз Месигь кьезвайдакай муштулух гуз атанай.

Инсандин Хва – Арамей чIалалди и келимади бинедилай гьакI са «инсан» лагьай мана гузвай. Даниял пайгьам-

барди гележегда къведай Пачагъдиз гъа икI лугъузва. А Пачагъдиз Аллагъди халкъарин винел даиман гъукум гудайдини къейдзавай (Дан. 7:13-14). Исади мукъвал-мукъвал Вичи Вичизни гъа икI лугъудай.

Исакъ — Ибрагъиманни Сарадин хва, Исаванни Якубан буба, чувудрин бан-буба.

Ишара — Аллагъди адет яз са вуч ятIани субут ва я тестикъ авун патал къилиз акъудзавай лишан. Иса Месигъдалди Аллагъди гзаф ишараяр къалурна.

Калам — Пак ктабрин кIватIал я. Ам Тавратдикай (Муса пайгъамбардин вад ктабдикай), Забурдикай, пайгъамбаррин ктабрикай ва тарихдин вакъияяр галай-галайвал къалурзавай ктабрикай ибарат я. Са къадар вахтарилай, Инжил кхъей чIавуз, гъамни «Пак Каламдик» кутунай.

Керемат — Аллагъди Вичин къаст инсанриз жуъреба-жуъре рекъералди къалурзава: цаварай къвезвай ванералди, малаикралди, пайгъамбарралди, карагунралди, Пак Каламдалди. Адан къаст райж хъунин и вири жуърейриз «керемат» лугъуда. Аллагъди инсанриз къалурай Къилин Керемат Иса Месигъ я.

Киш югъ — Чувудрин пак югъ. Мусадин къанунди къалурзавайвал, и югъ тамандиз Аллагъдиз бахш авун лазим яз гъисабзава ва гъавиляй и юкъуз кIвалах авун къадагъа ийизва. Киш йикъара чувудар синагугра дубаяр авун патал ва Пак Ктабар кIелун патал кIватI жедай. Чувудар патал гъафтедин сад лагъай югъ рагъ акIайдалай къулухъ гатIун жедай, гъавиляй кIвалах авунал эцигнавай къадагъа жуъмя юкъуз рагъ акIайдалай къулухъ гатIун жедай ва киш юкъуз рагъ акIайдалай гуьгъуьниз куьтягъ жедай. Инжилдин вахтариз мукъва жезвайла фарисейри киш юкъуз авун къадагъа тир крарин, куьлуь-шуьлуьярни кваз къалурнавай тамам сиягъ туькIуьрна ва а къайдаяр къилиз акъудунал мукъуфдивди гуьзчивал ийиз хъана.

Кумайрин сувар — Чувудар Мисридай азад хъхъана яхцIур йиусуз къумлухда хъун рикIел хуьнин лишан яз тухузвай сувар. Песах суварилай гуьгъуьниз къвезвай яхцIурни цIуд лагъай юкъуз къейдзава. И юкъуз чувудри,

Ярусалимдай экъечІна, чуьлда кумаяр эцигдай ва са гъафтеда анра яшамиш жедай.

Къурбанган – Къурбанддиз акъуднавай гъайванар ва я абурун паяр вичел кудай къакъан чка. Къурбанган адет яз къванерикай эцигдай, амма Гуьруьшдин алачухдихъ чкадилаь чкадал тухуз жери къурбанган галай. Ам кІа-расдикай туькІуьрнавай ва адан винелай ракъ ягънавай. Ракуькай туькІуьрнавай къурбанганарни авай, абурал атирар кудай.

Къанун – Гегъеншдиз къачун хъайитІа, и гафунихъ чирвал гун, Аллагъдин патай чирвал гун мана ава. ГуьтІуь манада и гафуні Исраилдин халкъдиз Муса пайгъамбардин куьмекдалди ганвай къанун-къайда къалурзава. Тавратдизни гъа икІ лугъузва, абура и къанун вич ва ам халкъдиз багъишунин тарих ганва. Къанунди исраилвийриз лап куьлуь-шуьлуьйрални амал авуна туькІуьрнавай насигъатар гузвай, абурун руьгъани ва жемии уьмуьр къайдада твазвай, регъимдинни адалатдин виниз тир мурадар тайинарзавай.

Къурбанд авун – Исраилвийри хъайи гунагърикай чеб ми хъи авун патал гъайванар къурбанд ийидай ва гъакІни Аллагъдиз шукурар авун патал чпин разивални гуьрмет къалурзавай савкъатар багъишдай. Месела, къурбанд яз данаяр, гъерер ва къунар, гъакІни лифер, гъуьр, фу гудай. Къурбандар гунин къайдаяр Тавратда къалурнава. Инжилдай малум тирвал, инсаниятдин вири гунагърилай гъил къахчун патал Аллагъдиз бес хъайи тек са къурбанд Иса Месигъ я.

Къутармишвал – Пак Каламда и гафуні инсан ва я сагъ са халкъ душманрикайни хаталувилерикай хилас авун яз Аллагъди гузвай куьмек къалурзава. Амма лап виниз дережадин метлебда и гафуні имандал алайбур гунагъдин гъукумдикай азад авунин, Аллагъдихъ галаз рафтарвал ийидай ва эбеди уьмуьр къазанмишиз жедай мумкинвал хъунин мана ава. Инжилди къалурзавайвал, ихътин мумкинвал Иса Месигъ хашунал къьиникъи ва ахпа Адал чан хтуни гузва. Месигъдихъ,

Къутармишдайдахъ иман авуналди инсанди къутармишвал къабулзава.

Къилин хахам – Са йисан муьгълетда тайинардай чувудрин хахамрин чЕхиди. Ам Агъсакъалрин КІватІалдин къиле жедай. Къанунда къалурнавайвал, диндин бязи адетар къиле тухудай ихтияр анжах къилин хахамдиз авай. Гъабурукай къилди яз, Аллагъдин КІвалин лап пак тир чкадиз гъахъдай ихтиярни са гъадаз авай. Адал махсус парталар жедай, ада амайбуруз чешне жедай хътин уьмуьр тухун лазим тир. Мукъвал-мукъвал неинки са къилин хахамдиз гъа икІ лугъудай, гъакІни чувудрин хахамрин сагъ са кІеретІдизни гъакІ лугъудай. Исадин вахтара къилин хахамрин ери-бине вилик-къилик квай тухумрикай жедай.

Леви – Левидин эвлед. Леви Якъубан цІикъвед хчикай садан тІвар я. Левиян (Гъарунан невеяр) тайифадай тир са пай итимрикай хахамар жедай; и тайифадай тир амайбуру, яни Левидин невейри (абуруз адет яз левитар лугъузва) хахамриз ибадатдин вахтунда куьмекар гудай. Маса тайифайрикай тир чувудриз ихътин ихтияр авачир. Абуруз чиликай пай авачир, амма абуруз бегъердин ва исраилвийрин дахутрин цІудай са пай гудай.

Лут – Ибрагъиман стхадин хва. Эвелдай ам Ибрагъимахъ галаз санал инай-аниз куьч жез авай. Ахпа ам явавилелди машгъур тир Садум шегъерда акъвазна. Аллагъдиз и шегъер терг ийиз кІан хъайила, Ада и кардикай малаикдин куьмекдалди Лутаз виликамаз хабар ганай. Малаикди Лутазни адан хизандиз, Садум шегъердай катдайла, къулухъ элкъвена килиг тавун буйругънай. Лутни хизан Садум кана куьтягъ жедалди виликамаз шегъердай катнай, амма адан папа малаикдиз яб ганачир, къулухъ элкъвена килигай ам къелен гуланиз элкъвенай.

Мажуси – Гъакъикъи Аллагъдиз ваъ, бутриз ва масабуруз икрамзавай кас. Къадим чувудри амай вири халкъариз гъа икІ лугъудай, вучиз лагъайтІа а вахтара анжах са чувудри Сад Аллагъдиз икрамзавай, амай халкъари гзаф аллагърихъ иман ийизвай.

Манну — Чувудриз Мисридай экъечІайдалай гуьгъуьниз яхцІур йисан къене баябан чуьлда къекъведай чІавуз Аллагъди цаварилай гайи къетІен ем.

Месигь — «Зейтундин гъеридай чуьхвенвайди» лагъай чІал я. И къайда Исраилда пуд жуьре инсанрихъ галаз алакъада аваз кардик кутадай: хахамрихъ, пайгъамбаррихъ ва пачагърихъ галаз. Аллагъди пайгъамбаррин мецелай чувудриз чилел Месигь — Исраилдин халкъ Къутармишдайди ва чилин вири халкъарал эбеди яз агъавал ийидайди ракъурда лугъуз гаф ганай. Исадин вахтара чувудар чпиз хиве къунвай Къутармишчи къведа лугъуз вил алаз акъвазнавай. Ада чеб къецепатан чапхунчийрин — римвийрин гьукумдикай азад авуник ва Исраилдин виликан зурбавал кІвачел ахкъулдуник абурун умудар кваз жедай. Амма чиле атай Къутармишди — Иса Месигьди — жеридалайни гзаф крар авуна. Ада вири инсаният гунагъдин ва ажалдин лукІвиликай хкудна, Адалди Аллагъдини инсанди цІийи, эбеди Икърар кутІунна.

Месигь — Иса Месигьдин терефдар, Ам вич патал Къутармишдайди яз къабулнавайди, Адан весиятрихъ галаз къадайвал яшамиш жез алахъзавайди.

Меслягъат — Чувудрин къилин межлис. Ам пудкъанни цІуд касдикай: хахамрикай, тавратдаррикай ва вилик-къилик квай маса ксарикай ибарат тир. Абурун виридан къиле къилин хахам авай. Меслягъатда гзафни-гзаф диндин месэлаяр гьялдай. И Меслягъатди римвийрин вилик чувуд халкъдин векилвал ийизвай. Адахъ дуван ийидай ихтиярни авай. Исадин девирда, чувудар Римдин гьукуматдик квайла, Меслягъатди къабулай къарар анжах Палестинда авай Римдин гьукумдарри тестикъарайла къуватда гъатдай.

Миллетчи — Чувудрин диндинни сиясатдин гапІал. Адаз чувудрин дин мажусийрин таъсирдикай къетІидаказ хуьнин гъакъисагъвал хас тир ва ам дяведин рекъелди халкъ Римдин гьукумдикай азад ийиз алахъзавай. Исадин цІикъвед илчидикай сад тир Симун виликдай гъа и гапІалдик хьунни мумкин я.

Мисри (Эгипет) – Къадим исраилвияр Мисрида къуд виш йисуз хъана. Мисривийри абуруз инсафсуздаказ зулумар ийиз хъайи чIавуз Аллагъди абур азадвилехъ тухванай (кил. ЭкъечIун ктабдиз).

Михъи – Мусадин Къанунда къалурнавайвал, исраилвийриз михъидини чиркинди чара ийиз чир хъун лазим тир. Тайин гъайванар, къушар ва балугъар, затIар ва тIуьнин-хъунин бязи жуьреяр чиркинбур яз гъисабдай. Жузам азар квай, мейитдик гъил-затI хкIур инсан, гъакI вацра-къилер хъанвай ва я аял хайи береда дишегълини чиркинбур яз къадай. Чиркин инсанривай диндин адетра иштиракиз ва михъибурук тIубни къягъиз жедачир. Чиркинвилин себеб арадай акъудайла, инсанди михъи хъхъун патал тайин тир шартIар-къайдаяр къиле тухун лазим тир.

Мурдар – Кил. михъи.

Муса пайгъамбар – Израилдин лап чIехи пайгъамбар. Аллагъди Израилдин халкъ Мисридай акъуддайла ва ахпа адалай гуьгъуьниз халкъ баябан чулда къекъведайла, Муса Израилдин халкъдин къиле акъвазнавай. Аллагъди Мусадив исраилвийриз къилиз акъудун лазим тир Къанун вугана. И Къанун Тавратда ганва. Адаз Мусадин ктабар ва я Мусадин Къанун лугъузва. Чувудар патал Муса гъамиша имандин лап чIехи муаллим яз хъана.

Муъмин – Аллагъдин рекъел алай кас.

Ниневия – Къудратлу ва инсафсуз Ашур пачагълугъдин меркез. И пачагълугъди исраилвийриз душманвал ийизвай. Иниз Аллагъди Юнус пайгъамбар ракъурнай: ада анин гунагъар агъалийриз, эгер абуру гунагърикай къил къакъуд тавуртIа, абур терг ийидайдакай хабар гун лазим тир. Юнусан вязинилай гуьгъуьниз Ниневиядин агъалияр гунагърал пашман хъанай, ва Аллагъди абуруз регъим авунай.

Нуьгъ – Дегъзаманда Аллагъди рекъяй акъатнавай инсаният терг авун, анжах михъи кас Нуьгъни адан хизан тун къетIнай. Нуьгъа Аллагъдин буйругъдалди чIехи гими туькIурна. Ам хизанни галаз гимида акъахайла, вири дуьнья ядаландик акатна. Анжах са гъа и хизан

къутармиш хъана, цИйи инсаният гъадалай арадал атана (кил. Хъунухъ ктабдин 6 – 9-лагъай къилериз).

Пайгъамбар – Аллагъди Вичин къастуникай инсанриз хабар гун патал хкъягнавай кас. Пак Руюгъдин таъсирдик кваз рахаз, пайгъамбарри неинки гележегда жедай крарикай лугъудай, абур гъакI чIуру крар винел акъудзавайбур хъиз ва несигъатчияр хъизни рахадай, абуру инсанриз чпин гунагъар хиве къуниз ва туба авунихъ эвер гудай. Абуру Месигъ дуюньядиз атуникай Ам гъеле хадалди лап фад виликамаз лагъанай. Исадин девирдал къведалди Израилда гзаф пайгъамбарар авай. Пайгъамбаррикай гзафбуру вязерин ктабарни кхъенай. Гъа ктабар чувудриз кIандай. Гзафни-гзаф Яшай пайгъамбардин, Еремиягъ пайгъамбардин ва Зеки пайгъамбардин ктабар гъилера жедай. Инжилдани пайгъамбаррин тIварар къунва – абур имандал алай, Пак Руюгъдин къуватдалди рахазвай ва чпиз Аллагъди ашкара авурди амайбурузни ахъайзавай ксар я.

Пак – Пак Каламда и гафуни сифтени-сифте Аллагъ къалурзава. Ам паталди къилди чара авунвай затIаризни гъакI лугъуда: Ибадатханадиз, ибадатдин вахтунда лазим жедай шейэриз ва Аллагъдиз икрамзавай инсанриз (Къадим икърарда – Израилдин халкъдиз, ЦИйи Икърарда – имандаллайбурун кIватIалдиз). Адалайни гъейри, и гафуни хсуси михъивилин ва руюгъдин рекъяй тамамвилин виниз тир дережани къалурзава.

Пак Калам – Кил. Калам.

Пак Руюгъ – Кил. Руюгъ.

Песах сувар – Са мус ятIани чувудар Мисридин лукI-виликай азад авун рикIел хуън яз гатфарин вахтунда къейддай чувудрин къилин суваррикай сад. Дегъзаманда Аллагъдиз икрам авун патал Песах суварик чувудар вири Израилдай ва маса уълквейрай Ярусалимдиз къведай. Песахдилай гуьгъуьниз гъасятда TIили фарин сувар гатIундай. Ам ирид юкъуз давам жедай. Са гъафтедин къене чувудри Мисридай тади кваз катун ва а чIавуз тинидик хемир кутадай мумкинвал авачирди рикIел

хкун яз анжах хемир квачир фу недай. Инжилда Песах ва Тили фарин суварар са сувар яз гысабзава. Гъа йи-къара Иса Месигъ хашуниз ягънай ва Адал чан хтанай. Песахдикай месигъяр патал къилин сувар – Месигъ-дал Чан хтай сувар хъана. «Песах» гъакИни и суварин нагъардизни, яни къурбанддин кІелезни лугъуда.

Пилат – Римдин наиб. Исадиз къиникъин жаза гайи чІавуз Пунти Пилата Ягъудият вилаят идара ийизвай (чи девирдин 26 – 36-лагъай йисар). Гъукумдин амай вири тешкилатар гъадаз табий тир ва ада тестикъ тавунмаз къиникъин жаза гудай ихтияр авачир. Санлай къачурла, аданни чувудрин къилевайбурун араяр къайибур тир. Вилаятда гъулгъулаяр тахъун патал Пилат мукъвал-мукъвал чувудриз кІандайвал авуниз мажбур жедай.

Рахил – Чувуд халкъдин бан-буба Якъубан къве папакъай (Лиядихъ галаз санал) са паб. Адан тІвар вири чувуд дидеяр къалурзавай ярж хъиз къун адет хъанвай.

Ребби – И гафуни Аллагъдин тІвар къалурзава, И тІвар алаз Аллагъ Мусадиз ва исраилвийриз ашкара хъанай (ӘкъеçІун 3:14-15). Ам дуьм-дуьз гыкІ лугъудатІа чаз малум туш.

Рим – Инжилда къалурнавай вахтара Рим шегъерди вичиз Кьулан гьуьл элкъуьрна къунвай гзаф уьлквейар муьтӱьгъ авунвай, гъабурукай яз Палестинни. Римдикай къиле пачагъ авай чІехи гъукуматдин меркез хъана. Палестинда, амай табий уьлквейра хъиз, римвийри чпин къушунар акъвазарнавай ва гъар са аксивилиз инсаф-суздаказ кар къазвай. Идахъ галаз санал са пачагълугъ хъуни уьлкведин жуьреба-жуьре паярин арада мадарат вилик финиз ва санай саниз цІийи фикирар чукІуниз рехъ ачухзавай. Рим шегъердин гражданриз (абурукай яз илчи Павелазни) вири пачагълугъдин чилерал къетІен ихтиярар ганвай, месела, дуванда абуруз чпин дуван анжах пачагъди авун тІалабдай ихтияр авай.

Руьгъ – Аллагъдин Руьгъ. Адаз, Бубадизни Хçиз хъиз, Аллагъдин вири ерияр хас я. Инжилдай аквазвайвал, Иса

Месигъдихъ иман авур инсанри Пак Руьгъ къачузва. Ада абуруз несигъатар ва къуватар гузва.

Садум ва Гамура – Къадим шегъерар. Абурун агъалийрин явавилез килигна Аллагъди абур цавун цалди канай. И тарихдикай Хьунухъ ктабдин 19-лагъай къиле суьгъбетнава.

Сакъаяр – Къанундал кевиз акъвазнавай, гъар са кардикай хабар авай, келнавай чувудар. Къанунда ачухдаказ кхьенвайдалай гъейри сакъайри гъич са затни гъисаба къадачир. Месела, кьейибурал чан хкведа лугъудай гафари хъ абур агъадачир, вучиз лагъайта адакай Къанунда са гафни авач. Гзаф сакъаяр хахамар тир. Меслягъатдин векилкай гзафбур, къилин хахамар ва абуруз мукъва ксар сакъаяр тир.

Самарият – Палестиндин вилаят. Ам Ярусалимдила кифердихъ ва Галилейдила кибледихъ галай. Са вахтара и вилаят Ашур пачагълугъдик акатзавай. А чавуз маса уьлквейрай атай агъалияр и вилаятдиз ракъурнай. Уьлкведа амукай исраилвийрин ва маса уьлквейрай куьч хъана атайбурун невейрикай самариятвияр хъана.

Самариятвияр – Ягъудиятдивай кифер пата, Самарият вилаятда яшамиш жезвай халкъ. Самариятвийри, чувудри хъиз, Мусадин Къанун кваз къазвай, амма адан гъавурда масакта акъазвай. Къилди къачурта, абуру Аллагъдиз икрам Ярусалимда ваь, Гаризим дагъдал, чпин къилин пакхана авай чкада ийидай. Чувудрини самариятвийри садбуру муькуьбур гъакъикъи диндивай къакъатнавайбур яз гъисабзавай ва садбур муькуьбурухъ галаз рахунни тийиз алахъдай.

Сив хуьн – Пак Каламдин вахтара и келимади ем тлуьникай тамамдиз кьерех хьунухъ, са къадар вахтунда (адет яз, са йикъан къене) гъатта ядни хъун тавун къалурзавай. Гъа ик инсанди вич Аллагъдал ихтибардай, Адаз вичин вафалувал къалурдай, Адавай гъил къахчун ва куьмек талабдай. Бязи йикъара вири чувудар патал сив хуьн мажбур кваллах тир, месела, гъар йисуз кьейддай

Регьимдин юкьуз. И юкьуз чувудри Аллагьдивай чпин гунагьрилай гьил къахчун тIалабдай. Бязи чувудри, иллаки фарисейри, алава яз сив хуьнар чпел къачудай. Имандал алайбурун кьилдин кIватIалдивайни чпиз санал са гьихьтин ятIани къетIен себеб аваз дуьаяр авун лазим хьайи береда сив хуьз жедай.

Синагуг – Чувудар санал дуьа авун патал, Пак Калам кIелун патал кIватI хьунухь. Гьа ихьтин кIватI хьунухьар кьиле фидай кIвализни синагуг лугьуда. Синагугда кIватI хьайи вахтунда гьатта адетдин иштиракчидивайни Пак Каламдай са чIук кIелиз, ахпа вичи кIелайдан баян ва я несигьат гуз кIватI хьанвайбурухь элкьвена рахаз жедай. Аллагьдин КIвалелай тафаватлу яз, синагугра кьурбандар ийидачир. Чувудар яшамиш жезвай гьар са шегьерда гьич тахьайтIа са синагуг жедай.

Смирна – Гьа ихьтин тIвар алай набататдикай хкатнавай атирдин ни галай кьир хьгинди. И шей гзаф багьади ва кьитди тир.

Сулейман – Давудан хва, Давудалай гуьгьуьниз Исраилдин пачагь (чи девирдал къведалди X лагьай асир). Сулейман вичин арифдарвилелди машгьур хьанай. Ада пачагьвал авур девирда Исраилдин гьукуматди цуьк ахьайнай. Сулеймана Ярусалимда Аллагьдин сад лагьай КIвал эцигнай. Акьван чIавалди исраилвийри Аллагьдиз икрам инай-аниз тухузвай Гуьруьшдин Алачухда ийизвай. Сулейманан тIварцIихь галаз Кьадим Икьрардин бязи ктабарни алакьалу я: Кьисаяр, Арифдар, Манийрин Мани.

Сулейманан айван – Аллагьдин кIвалин дараматдин рагьэкьечIдай патахьай авай ва чпел къав алай гуларин жерге. Аник гзаф инсанривай кIватI жез хьун мумкин тир.

Сятер – Кьадим чувудри сутка рагь акIунилай гатIунзаваз гьисабдай. Экв алай югь абуру 12 сятдиз пайдай ва ам рагь экьечIунилай гатIунзаваз гьисабдай. ГьакI хьайила, рагь чи вахтунин сятдин 6-даз экьечIнаваз хьайитIа, йикьан пуд лагьай сят тахминан пакаман сятдин 9 яз,

ругуд лагъай сят нисин яз, кІуьд лагъай сят йикъан сятдин 3 яз къабулиз жеда. Йиф адет яз къуд тилитдиз пайдай ва гъар сада 3 сят жедай.

Таврат – Муса пайгъамбардин вад ктаб. И ктабра дунья халкъ авуникай, сифте яз Аллагъдин ван хъайи муъминрикай, Израилдин халкъдин тарихдикай, ам Мисрида (Египетда) лукІвиликай азадна адаз Палестин бахш авуникай ва мсб. суьгъбетзава. И ктабра гъакІни Аллагъди Израилдин халкъдиз авур весиятарни гъатнава. Къанунда авай вирида-лайни важиблу къайдаяр Аллагъди Мусадив вуга-на ракъурна лугъуз, и ктабдиз «Мусадин къанун» тІварни ганва.

Тавратдарар – Къанун хъсандиз чидай ва адан тарсар маса чувудриз чирдай инсанар. Тавратдарар халкъдин патай зурба гъурмет авай инсанар тир. Абурукай гзафбур Меслягъатдиз хкъягнавай.

Тилмиз – Инжилда руьгъдин жигъетдай рехъ къалурзавай касдин, эвелни-эвел Иса Месигъдин лап мукъва терефдарар.

Туба авун – Инсанди вичин виликан уьмуьр гунагъар квайди ва Аллагъдиз лазим туширди къатІуналди вичин гунагърилай Аллагъдивай гъил къахчун тІалабзава ва гележегда гунагъар хъийидач лагъана гаф гузва, гъадалай къулухъ Аллагъдин къастунай фин кІевелай къетІзава, Иса Месигъдалди Аллагъди гузвай къутармишвал къабулзава.

Тили фарин сувар – Кил. Песах сувар.

Фарисеяр – Инжилдин вахтара чувудрин диндин къилин кІеретІрикай са десте. Абур неинки анжах са Пак Каламдин весиятар, гъакІни чеб сивяй сивиз физ гзаф къадарда авай къисайрин макъсадар мукъуфдивди къилиз акъудиз алахъзавай.

Харж кІватІдайди – Чкадин агъалийрикай яз харж кІватІдай кас. Ада Палестинда Римдин империядин хазинадиз налукар кІватІдай. Харж кІватІдайбуру мажусивиле авай Римдин гьукумдихъ галаз санал кІвалахзавайвиляй чу-

вудриз абур гзаф дакІандай (икІ санал кІвалахун абурун Къанундихъ галаз къазвачир). Идалайни гъейри, харж кІватІдайбуру агъалийривай абуру чпин чІехибуруз гун лазим къадардилай гзаф пул къачудай, артуханди чпиз тадай.

Хахам — Гуьруьшдин алачухда ва Аллагъдин кІвале къурбандар ийизвай ва диндин маса мажбурнамаяр кьиле тухузвай къуллугъчи. Хахамар анжах Гъарунан невейрикай жедай. Хахамар 12 дестедиз пай хъанвай ва абуру нубатдалди чпин везифаяр кьилиз акъудзавай. Хахамрин кьиле кьилин хахам акъвазнавай.

Хашуниз ягъун — Инсан зулуматдикди кьинин са жуьре. Къиникъиз акъуднавай инсан тик акъвазарнавай кІарасдин хашуникай, аладарнавай гъилеризни кІвачериз михер ягъна, куддай. Бунтчияр, лукІар, дяведин тахсиркара гъа жуьреда рекъидай. Хашунал кьиникъ гзаф заланди жедай ва беябурвал яз гъисабдай. Гъяднавайди са шумуд юкъуз азабрик чан хкатдалди хашунал тадай. Ам кучудун патал махсус ихтияр къачуна кІандай. Иса Месигъ хашуниз ягъайдалай гуьгъуьниз, виликан къайдайриз акси яз, жазадин и алатдикай Исадилай къвезвай къутармишвилин ва уьмуьрдин лишан хъана.

ЦІуд-шегъер — Сад хъанвай цІуд шегъер. Абур Галилей гуьльуьвай кьибле пата, чувудар ваъ, маса халкъар яшамииш жезвай чкада авай.

Цаварин Пачагълугъ — Кил. Аллагъдин Пачагълугъ.

Циз гъахъун — Диндин лап важиблу адетрикай сад. Циз гъахъуни инсан михьи хъун ва ада вич Аллагъдиз бахш авун къалурзава. Инжилда циз гъахъунин къве жуьредикай лугъузва. Эвелдай Ягъя пайгъамбарди чпин гунагъар хиве къур ва Аллагъдин къаст кьилиз акъудун къетІ авур инсанрив циз гъахъиз тазвай. Иса Месигъдал къена чан хтайдалай гуьгъуьниз циз гъахъунин метлеб мадни гзаф деринди хъана: инсан вичин виликан гунагърив ацІай уьмуьрдикай къерех жезва, налугъуди ам рекъизва, амма ахпа цІийи уьмуьрда Месигъдихъ галаз сад яз яшамииш хъун патал адал чан хквезва.

Цийи икърар — Исадин куьмекдалди Аллагъди инсанрихъ галаз кутІуннавай икърар. Къадим Икърардилай тафаватлу яз, и икърар вири инсаниятдихъ галаз кутІуннава ва Иса Месигъдихъ иман авур гъар садавай адак экечІиз жеда. И икърардикай, Исадикай ва адан терефдаррикай ихтилатзавай ктабрин кІватІалдизни гъа икІ лугъузва. И кІватІал чи девирдин І лагъай асирда жуьреба-жуьре ксари кхъена. Ада Къадим Икърардихъ галаз санал Библия тешкилзава.

Чан хкун — Кил. Чан хтун.

Чан хтун — Беденда аваз уьмуърдал хтун. Инжилдин вахтара гзаф чувудар эхиратдин юкъуз вири инсанрал чан хкведайдахъ ва абур Аллагъдин дувандин вилик акъваздайдахъ агъанвай. Амма къейи инсанрал Исади гъасятда чан хкун ва ахпа Адал Вичелни къейидалай къулухъ чан хтун Ада къалурай аламатрикай лап чІехиди тир.

Чувуд — Инжилдин вахтара Ашурдинни Бабилдин есирда хъайидалай гуьгъуьниз амуькьай Исраилан вири эвледриз гъа икІ лугъудай. Ягъядилай атай Шад Хабарда «чувудар» гагъ-гагъ чувуд халкъдин регъберриз лугъузва.

Шад Хабар — Вичикай Къадим Икърарда ихтилат феи Шад Хабардикай инсанриз муштулух чилел Иса Месигъ атайла ганай. И Шад Хабар Аллагъдиз инсанар кІан хъуникай ва абурун хатурдай Ада чилел Вичин Хва ракъуруникай, Ам хашунал къиникай ва ахпа вири инсанриз гунагърикай эбеди яз къиникъикай къутармиш хъунин рехъ ачух хъун патал Адал чан хтуникай ибарат я. И Хабардикай лап сифтедилай месигъийрин диндин бине хъана.

Эбеди уьмуър — Инжилда чилин винел даим яз яшамиш хъуниз ваъ, цийи дуьньяда Аллагъдихъ галаз гуьзел ва са къайгъуни авачир уьмуър тухуниз икІ лугъузва. Имандаллайбур патал ихътин уьмуър гъеле чи дуьньяда амаз, чилел абурув ажал агакъ тавунмаз гатІун жезва, амма а уьмуър Аллагъди абуруз чилел абурун уьмуър куьтягъ хъайила тамамдиз багъишда.

Эхиратдин югъ – И дубнядин тарих куытыгъ жедай бере.

Гзаф чувудар а кардихъ агъанвай хьи, гуя и юкъуз виликдай къейибурал чан хкъведа, ва вири инсанар чпин уьмуьрдин гъахъ-гъисаб авун патал Аллагъдин вилик акъвазун лазим я. И кар ЦИийи икърардини тестикъарзава, амма и суд-дувандал са касдивайни вич вичин хъсан краралди гъахъариз тежедайди, гъар садавай вич анжах Иса Месигъдин къурбанддин ивидалди гъахъариз жедайди къейдзава.

Юнус пайгъамбар – Аллагъдин пайгъамбар. Юнус пайгъамбардин ктабди Аллагъди ам исраилвийрин душман тир инсафсуз Ашур пачагълугъдин меркез Ниневиядиз ракъруникай суьгъбетзава. Юнусаз, и тапшуругъди-кай къил къакъудна, гимида аваз маса патахъ физ кІан хъанай, амма Аллагъди гимидал тІурфан ракъурнай, ахпа зурба балугъди Юнус туькъуьннай ва ам балугъдин къене пуд юкъуз хъанай. Ахпа балугъди ам вичин къеняй ахкъуднай, ва ам Ниневиядиз рекъе гъатнай.

Юсуф – (1) Якъубан цІикъвед хцикай сад. Адалай Исраилдин халкъдин къве тайифа хъана: Эфрем ва Манаше (кил. Хъунухъ ктаб 37-50). Гуьгъуьнлай ихътин тІвар гзаф маса инсанрални эцигнай. (2) Иса хайи Руш Майраман гъуьл. Гъа вахтарин адетри къалурзавайвал, чувудри ам Исадин буба яз гъисабзавай. Ихътин тІвар амай гзаф инсанрални алай.

Ягъуд – Якъубан цІикъвед хцикай сад. Адалай Исраилдин тайифайрикай сад хъана. Адан невейриз адан тІварцІиз килигна ягъуияр лугъуз хъана, абур авай Исраил уьлкведин вилайтдиз Ягъудият тІвар гана. Исраилдин пачагъ Давуд ва адан Неве Иса Месигъ Ягъудан тайифадикай тир. Абур къведни Ягъудиятдин Бетлегъем шегъерда дидедиз хъана. Гуьгъуьнлай ихътин тІвар гзаф маса инсанрални эцигнай. Инал, къилди къачуртІа, Месигъ маса гайи тилмиз Ягъуд Искариятан тІвар къаз жеда.

Ягъудият – Палестиндин къибле пата авай вилайт. Адал и тІвар Исраилдин тайифайрикай садан бан-буба тир Ягъудан тІварцІелай атанва.

Ягья – (1) Ягья пайгъамбар, Месигъ къведайдакай виликамаз лагъай ва Ада Вичин къуллугъ ийиз гатІунай вахтунин лап эвелда Адав циз гъахъиз тур пайгъамбар. Месигъдин гафарай, Ягья «папари ханвайбурулай» виридалайни чІехиди тир. Ихътин тІвар маса ксарални алай, месела, илчи Ягьядал. (2) Илчи Ягья, Зебедеян хва ва илчи Якъубан стха, Месигъдин цІикъвед тилмиздикай сад. Исадиз ам къетІендаказ кІандай. Ада Шад хабар, пуд Чар ва Керематар ктабни кхъена. Ихътин тІвар маса ксарални алай, месела, Ягья пайгъамбардал.

Якъуб – Исакъанни Ребекъадин къве хцикай сад. Якъуб вичин къветхер-стха Исавалай гуьгъуьниз ханатІани, Аллагъди гъам хкъягна. Якъубаз сифте яз хайи хчин ихтиярар гана. Адан цІикъвед хцикай чувуд халкъдин цІикъвед тайифа арадал атана. Якъубаз Аллагъди гайи «Исраил» тІвар адан невейрал – чувуд халкъдал акъалтна. Гуьгъуьнлай и тІвар маса ксарални эцигнай, месела, Исадин илчийрикай садал.

Яшай пайгъамбар – Къадим Икърардин лап машгъур пайгъамбар. Ам чи девирдал къведалди VIII лагъай асирда яшамиш хъана. Иса Месигъ чилел хадалди 700 йис къван амаз Яшай пайгъамбарди Исадин уьмуьрдин гзаф ва къьайрикай виликамаз лагъанай.

Пулунин дeрeжaяp

Ракъун пулар	Гъикъван ятIа	Куькай ятIа
Талант	6000 динар	къзил
Гимишдин манат	100 динар	гимиш
Къуд драхма	4 динар	гимиш
Къве драхма	2 динар	гимиш
Гимишдин пул	1 динар	гимиш
Динар	1 динар	гимиш
Къара пул	1/16 динар	цур
Кепек	1/64 динар	цур
Кепек	1/128 динар	цур

1 динар адетдин зегъметчидин са йикъан мажиб тир.

Тафаватар

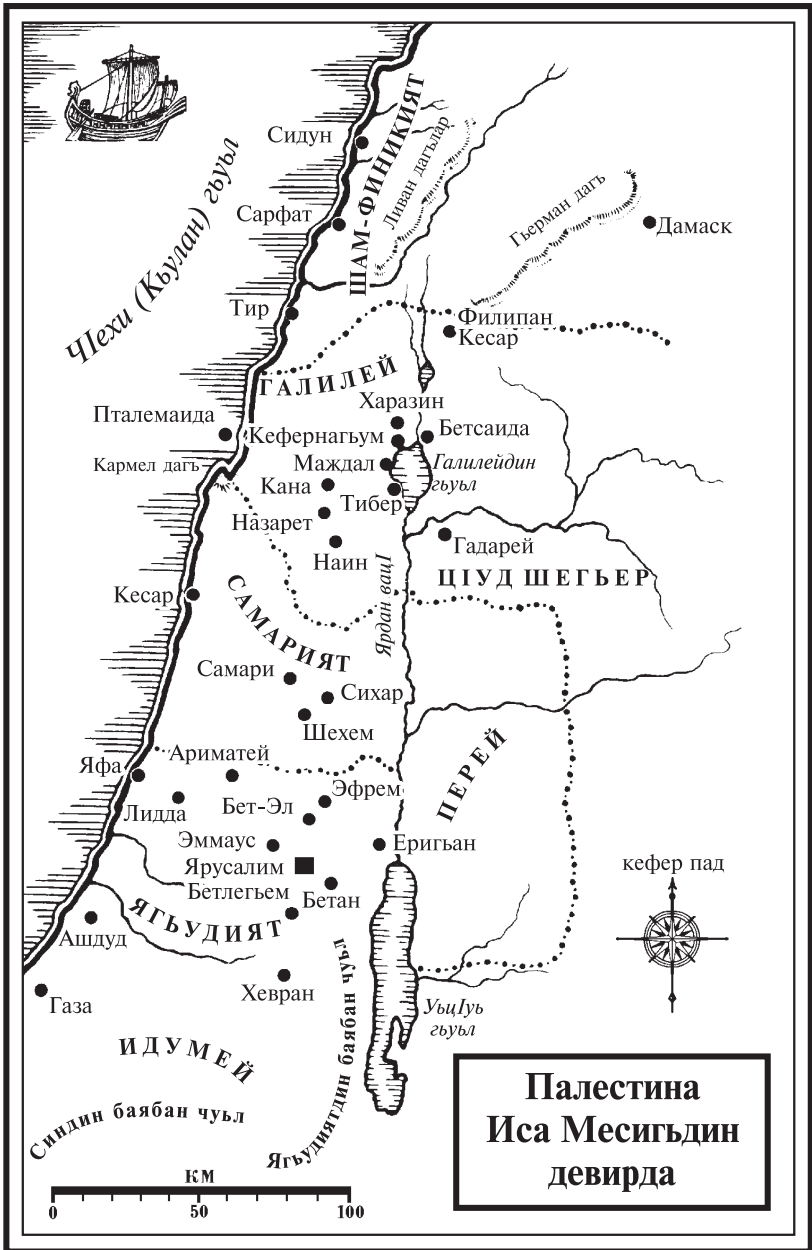
Инал чна чи таржумада ишлемишзавай текстерилай тафаватлу тир ва чеб маса луьле кхьенвай чкаяр къалурзава:

- Мат. 5:44 Амма За квез лугъзва хьи, жуван душманарни кІан хьухь, куьн хурук кутазвайбурун гьакъиндай дуьа ая. Квез лянет ийизвайбурукай хьсандиз рахух ва куьн такІанбуруз хьсанвилер ая.
- Мат. 6:6 Дуьа ийидайла, жуван кІвализ гьахьна, рак агална жуван чинебан Бубадиз дуьа ая. Чинебанди аквазвай ви Бубади ваз аквадай суваб ийида.
- Мат. 6:13 Куьз лагъайтІа Вуна чаз ийидай а Чехивал – Гьам къуват, гьам баркалла я уьмуьрлух асирра. Амин.
- Мат. 17:20-21 – Куь иман зайиф тирвилай – лагъана Ада. – За квез рикІивай лугъзва: эгер куь иман финдин твар къван авайтІа, квевай и дагъдиз «Инлай анихь хьухь» лагъана эмир гуз жедай, дагъни анихь жедай. Квехь ахьтин иман аватІа, квейлай алакь тийидай гьич са карни жедач. И жинс масакІа ваь, анжах дуьадални сив хуьналди чукуриз жеда.
- Мат. 18:10-11 Килиг гьа, ихьтин адетдин гьвечІи ксарив рикІивай эгечІ, абурун Малаикар гьамиша Цавараллай Зи Бубадин вилик ква. Инсандин Хва, телеф хьанвайбур жагъана, абур къутармишиз атавайди я.

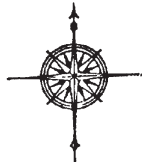
- Мат. 23:14 Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни фарисеяр, кве чин алайбур! Куьне инсанриз Цаварин Пачагълугъдиз фидай рак агална. Я куьн аниз гъахъзавач, я аниз физ кІанзавайбур куьне ахъайзавач. Гуж я квез хъанвайди, тавратдарарни фарисеяр, кве чин алайбур! Куьне хендедайрин кІвалар незва ва кве чин алаз яргълди дуъа ийизва: гъа кардал квез генани чІехи дуван ийида.
- Мат. 25:30 И вижесуз лукІ мичІи къецел гадара, ана жедайди шел-хвал ва сарар регъуьнар я. Нихъ ван къвeday япар аватІа, гъадаз ван атурай!
- Мк. 7:15-16 Къецяй инсандин къенез физвай гъич са затІунивайни ам мурдар ийиз жедач, инсан мурдар ийизвайди адай вичяй акъатзавай гафар я. Нихъ япар аватІа, гъадаз ван атурай.
- Мк. 9:43-44 Ви са гъили вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІутІ: кве гъил кваз жегъеннемдин хкахъ тийидай цІуз – чпин квак рекъин тийидай ва цІай туьхуьн тийидай ялавдиз аватдалди са гъил кваз даим ацІай уьмуьрдиз гъахъун хъсан я.
- Мк. 9:45-46 Ви са кІвачи вун гунагъ ийидай йикъаз гъизватІа, вуна ам атІутІ: кве кІвач кваз жегъеннемдин цІуз – чпин квак рекъин тийидай ва цІай туьхуьн тийидай ялавдиз аватдалди са кІвач кваз даим ацІай уьмуьрдиз гъахъун хъсан я.
- Мк. 11:25-26 Квез са никай ятІани хъел аваз хъайитІа, дуьяр ийизвай чІавуз а касдила гъил къахчу, Цавараллай куь Бубадини куь тахсиррилай гъил къахчуда. Куьне гъил къахчун тавуртІа, Цавараллай куь Бубадини куь гунагърилай гъил къахчудач.
- Мк. 15:27-28 Адахъ галаз санал кылдин хашариз кве къучиниягънай: сад Адан эрчІи, муькуьдини – чапла патавай. Пак каламдин гаф кылиз акъатна: «Ам зулумкаррикай яз гъисабна».

Тафаватар

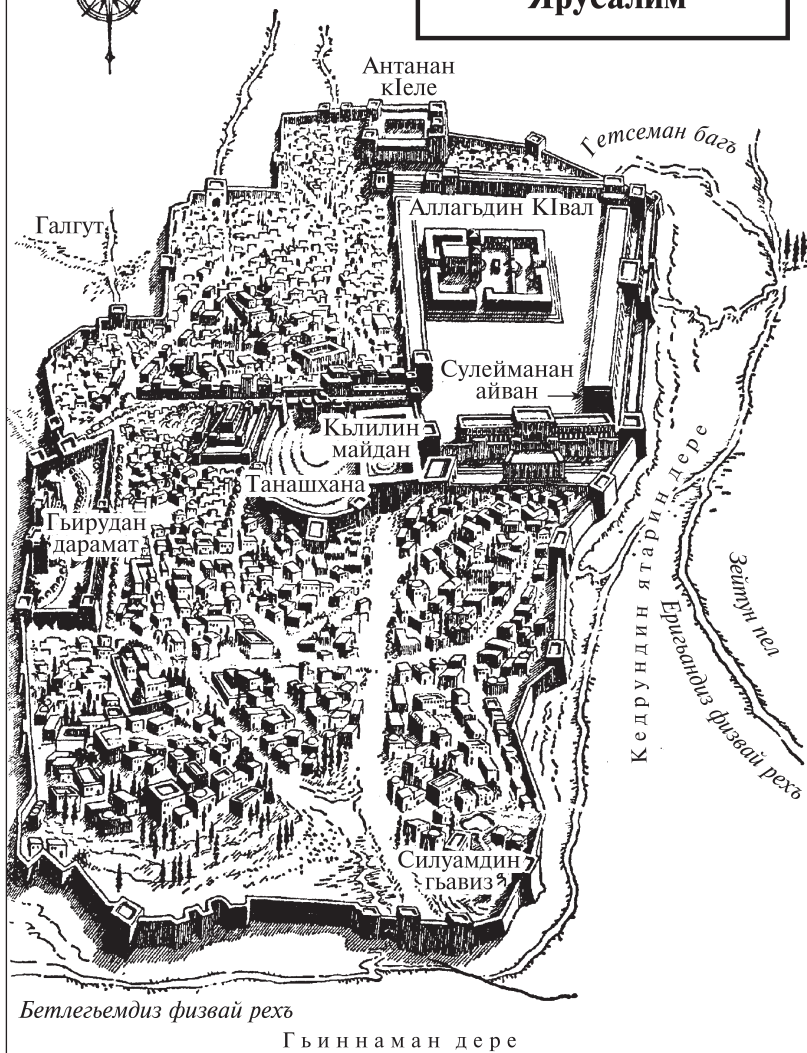
- Лк. 17:35-36 Къве дишегълиди са регъве техил регъведа: абурукай сад къахчуда, муькуьди тада. Къвед никIе жеда: абурукай сад къахчуда, муькуьди тада.
- Лк. 23:16-17 ГъакI хъайила, за Адаз са-къве къамчи вегъена ахъая лагъана эмирда. Адаз кIанзавайдини суварин ийизвай талукъ яз са дустагъ ахъай хъувун тир.
- Ягъя 5,3-4 А кьурарик гзаф къадар азарлуяр: буьркьубур, къецIибур, фалужди ягъайбур къаткъанвай. Гагъ-гагъ Реббидин малаик эвичIдай ва ада цик ктаддай. Гъа чIавуз циз гъахъай сад лагъай кас гъихътин хъайитIани азардикай сагъ хъжедай.

кефер пад

Иса Месигьдин девирда Ярусалим

Иса Месигьдин девирда
 Ярусалимда
 Аллагьдин кІвалин план

